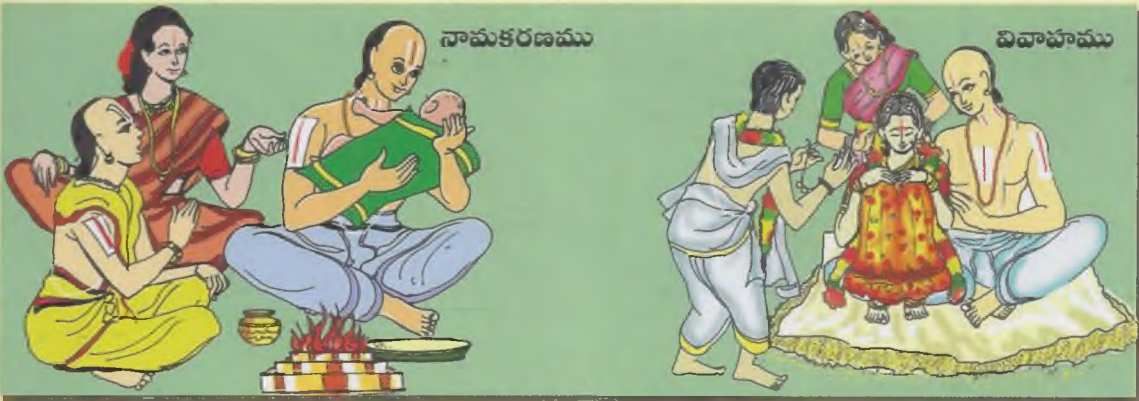

జై శ్రీమన్నారాయణ !

ఆపస్తంబయ

పూర్వప్రయోగః

జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్

శ్రీమన్నారాయణ

ఓమ్ అస్తద్గురుభ్యో నమః

“జీయర్ శతాబ్ది”

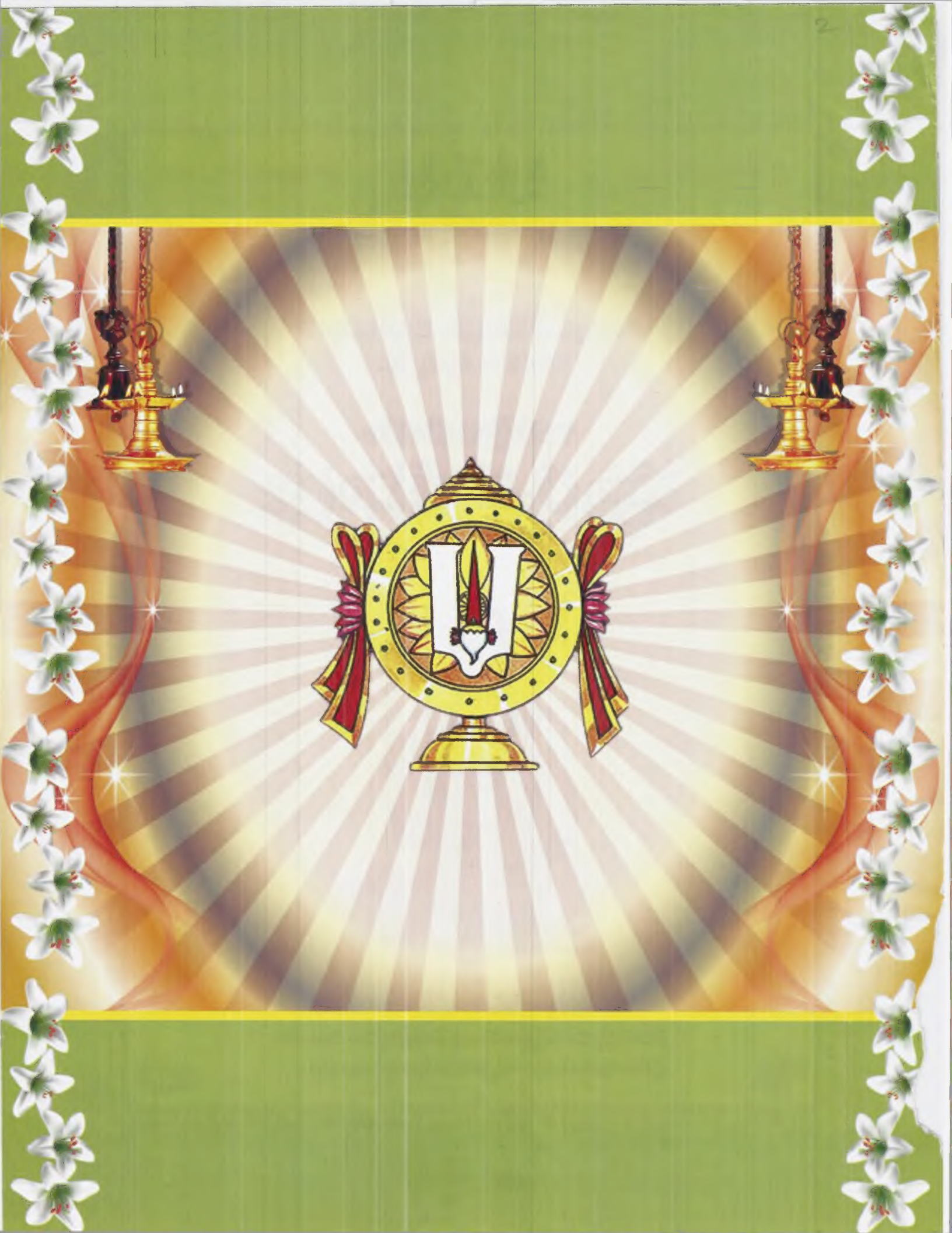
శత గ్రంథ ముద్రణ పథకములో
50 వ పుష్పము

ఆపస్తంబీయ పూర్వత్రయోగః

వేదాస్తద్వయ తత్తజ్ఞం మంత్ర మంత్రార్థదం గురుమ్ ।
శ్రీమన్నారాయణాచార్య రామానుజ యతిం భజే ॥

జై శ్రీమన్నారాయణ!

జై శ్రీమన్నారాయణ!

శ్రీ సమ్మాకృష్ణు

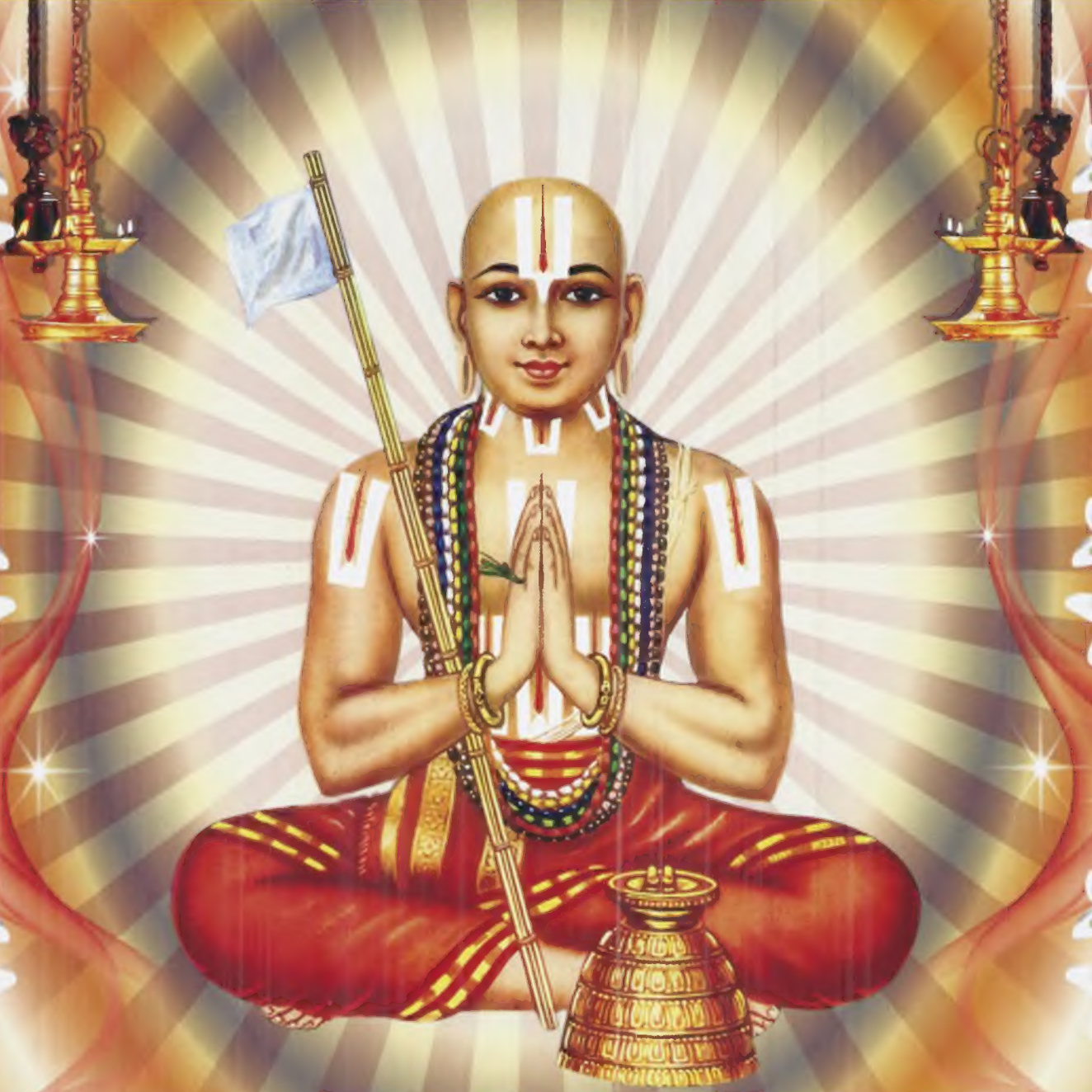
మాతా పితా యువతయ స్తనయా విభూతి
సర్వం యదేవ నియమేన మదన్వయానామ్ ।
ఆధ్యస్య నః కులపతే ర్వకుళాభిరాం
శ్రీమత్తదంఘ్రియుగళం ప్రణమామి మూర్ధ్నా ॥

జై శ్రీమన్నారాయణ!

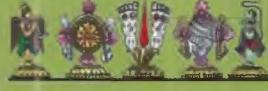
శ్రీ భగవద్రామానుజాచార్యస్వామి

యో నిత్య మచ్యుత పదాంబుజ యుగ్మరుక్మ
వ్యామోహత స్తదితరాణి తృణాయ మేనే ।
అస్మద్గురో ర్భగవతోస్య దయైకససింధోః
రామానుజస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥

జై శ్రీమన్నారాయణ!

శ్రీ మనవాళమాముసులు

శ్రీశైలేశ దయాపాత్రం భీభక్త్యాది గుణార్నవమ్,
యతీంద్ర ప్రవణం వందే రమ్యజామాతరం మునిమ్ ॥

జై శ్రీమన్నారాయణ!

పరమహంస పరివ్రాజకులు శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్ స్వామి

వేదాంతధ్వయ తత్వజ్ఞం మంత్రమంద్రార్థదం గురుమ్ ।
శ్రీమన్నారాయణాచార్య రామానుజ యతిం భజే ॥

జై శ్రీమన్నారాయణ!

సరమహంస పరివ్రాజకులు శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్స్సామి

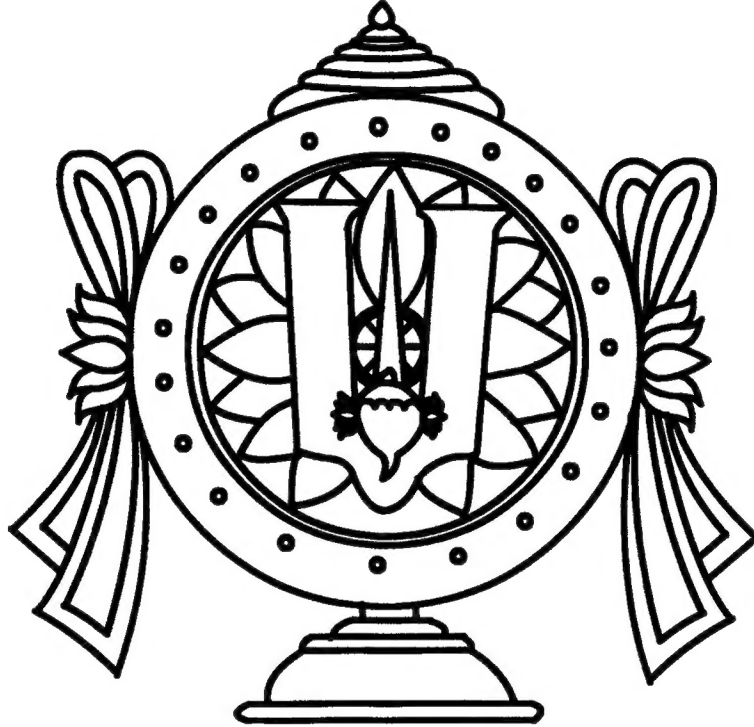
కాశ్యపాస్వయంసంజాతం నారాయణ పదాశ్రితమ్ ।
శ్రీమన్నారాయణం వందే యతీశ్వర శ్రియాజుషమ్ ॥

ఓ శ్రీమన్నారాయణ!
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

ఆపస్తంబీయ పూర్వప్రయోగః

పరమహంస పరివ్రాజకులు
శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామివారి
మంగళాశాసనములతో...

సరిశోధన

శ్రీ ఉ.వే. శ్రీమాన్ మొలుగు రామానుజాచార్యస్వామివారు
శ్రీ ఉ.వే. శ్రీమాన్ తె.కం. గోపాలాచార్యస్వామివారు

ఆపస్తంబీయ పూర్వప్రయోగః

© జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్

ప్రథమ ముద్రణ : 2012

ప్రతులు : 1,000

ప్రతులకు :

జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్

సీతానగరం-522 501,

గుంటూరు జిల్లా, ఆం.ప్ర.

ఫోన్ : 08645 272353

శ్రీరామానుజవాణి

11-49-136, శివాలయం వీధి,

విజయవాడ-1

ఫోన్: 0866 2420 820, 660820

శ్రీరామానుజవాణి

దివ్యసాకేతం, శ్రీరామనగరం,

పాలమాకుల పోస్ట్,

శంషాబాద్, రంగారెడ్డి జిల్లా.

ఫోన్: 95535 49971/72

జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్

నెం. 1-2-412/1/3, గగన్మహల్ కాలనీ,

దోమల్ గూడ, హైదరాబాద్.

ఫోన్ : 040 23224426, 23222628

ఐకాసతరంగిణి

నెం. 2-5-290, గౌతమ్ స్కూల్ వద్ద

నక్కల గుట్ట, హన్మకొండ

వరంగల్ జిల్లా.

ఫోన్ 96016 83530

శ్రీరామానుజవాణి

వేదభవన్, నెం. 8-6-317ఎ,

మానెరు బిడ్డి వద్ద

కరీంనగర్. 505 001

ఫోన్ 99639 35696

Visit Us

e-mail: jetsitanagaram@yahoo.com

sriramanujavani@yahoo.co.in com

website: chinnaeeyar.org

www.sriramanujavani.com

DTP : పరిశోధనాలయం,

ముద్రణ : శ్రీమాన్ ప్రింటర్స్ & ప్రొసెసర్స్, సీతానగరం.

సరమహంస సరివ్రాజకులు
శ్రీశ్రీశ్రీ చిన్న జీయర్స్వామివారి
మంగళాశాసనములు

శ్రీమతే నారాయణాయ నమః

అనేక మంగళాశాసనములు....

పుట్టుక నుండి పరలోకగతి వరకూ మనిషి ఆచరించవలసిన వైదిక కర్మల నన్నింటినీ పదహారు కర్మలుగ విభజించారు మన వైదిక ఋషులు. వీటిని పోడశ కర్మలంటారు. వీటిలో మనిషి జీవించిన సమయంలో జరుపుకొనేవి వంచదశ కర్మలు. శరీరత్యాగానంతరం జరిపేది అపరకర్మ. మొదటి పదిహేను కర్మలను ఆచరించే విధానాన్ని పూర్వప్రయోగ మంటారు. చివరిది అపరప్రయోగ మంటారు. స్మృతిగ్రంథాల ద్వారా, ధర్మసూత్రాల ద్వారా ఈ కర్మలనాచరించే విధానం తెలుస్తుంది కనుక, ఈ ప్రక్రియనంతటినీ స్మార్త మని వ్యవహరిస్తారు.

స్మార్తప్రయోగమును చేయించేవారు పురోహితులు. వీరు శ్రీవైష్ణవ, మధ్వ, స్మార్త, శైవ, శాక్తేయాది సంప్రదాయాలనమసరించి కొద్దికొద్ది భేదాలను పాటిస్తూంటారు. శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయస్థులలో కూడా ప్రాంతీయమైన ఆచారాలలో కొద్దికొద్ది మార్పులున్నాయి. పరంపరాగతమైన ఆచారవ్యవహారములను తెలిసి ఉన్న పురోహితులు వారివారి కుటుంబాచారాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని పూర్వావరప్రయోగమును జరిపించడము పద్ధతిగ వస్తూండేది. వీరిలో పూర్వప్రయోగందేసే పురోహితులు అపరప్రయోగాన్ని చేయరు. అలానే అపరం చేయించేవారిచే పూర్వకర్మలూ చేయించరు.

వస్తుస్థితి ఇలా ఉన్నా, లౌకిక విద్యావ్యాసంగాల బాహుళ్యం కారణంగా అటు చేయించుకునే కుటుంబాలలోనూ, ఇటు చేయించే పురోహితవర్గంలోనూ వైదికక్రియాకలాపానికి ప్రాధాన్యాన్నిచ్చే సమయము, శక్తి ఊహాతీతంగా కొఱవడ్డాయి. రెండు, మూడు తరాల వ్యవధానము gap ఏర్పడిందంటే కొన్ని కొన్ని ఆచారాలే నామరూపాలులేకుండా లోపించిపోతాయనేది యధార్థమైన విషయం. ప్రస్తుతం, ఉద్యోగరీత్యా దూరదేశ, విదేశాలలో నివసించే వారి సంఖ్య వైదికకుటుంబాలలో గూడ పెరుగుతుండడం వల్ల శిఖా, వస్త్రధారణవంటి విషయాలలో గూడ ఈ లోపము కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది.

అయినా పూర్వులందించిన సంస్కార బలంవల్ల, ఇప్పటికీ ప్రయోగంచేయించే కొందరు పురోహితులలోను, చేయించుకోవలసిన కొందరు గృహస్థులలోనూ కూడా తామెక్కడ ఉన్నా, అవకాశమున్నన్ని కర్మలనూ వైదికంగా జరుపుకుందామనే శ్రద్ధ పెరుగుతూ ఉండడం భగవంతుని కృపాపర్యవసానమే. అట్టి శ్రద్ధాకువుల సౌకర్యంకోసమే వివరణతో కూడిన ఈ ఆపస్తంబీయ పూర్వప్రయోగము అనే గ్రంథాన్ని వెలువరిస్తున్నాము.

పరమవైదికమైన పరంపరకు చెంది, ఉభయవేదాంతాలను సాకల్యంగా అధ్యయనంచేసి, శిష్టులైన పెద్దలందరికీ మార్గదర్శకులు అయిన మహనీయులు శ్రీమాన్ తె.కం. గోపాలాచార్యస్వామివారు, శ్రీమాన్ మొలుగు రామానుజాచార్యస్వామివారున్ను. వీరు న్యాయవేదాంతములో నిష్ణాతులు. వాస్తు, జ్యోతిషాదులలో

గూడ నిపుణులు. శ్రీవైష్ణవసమాజములోనే కాక, స్మార్త సమాజములో కూడా లబ్ధప్రతిష్ఠితులైనవారు శ్రీమాన్ మొలుగు రామానుజాచార్యస్వామివారు. శ్రీమాన్ గోపాలాచార్యస్వామివారికెప్పడయినా ఏర్పడ్డ సంశయాలనుగూడ శ్రీమాన్ రామానుజాచార్యులవారి ద్వారా పరిష్కరించుకొంటూ ఉండేవారు. శ్రీమాన్ రామానుజాచార్యుల వారి పూర్వీకులు గూడ స్మార్త ప్రయోగ విధివిధానాల్లో ఆరితేరినవారే. శ్రీమాన్ రామానుజాచార్యస్వామివారి పర్యవేక్షణలోనే శ్రీమాన్ గోపాలాచార్యస్వామివారు శ్రీవైష్ణవ అహ్నికమనే గ్రంథాన్ని మూడు భాగాలుగా ముద్రింపచేసారు. పూర్వప్రయోగవిధానాన్ని వివరణతో సామాన్యులకు అందుబాటులో ఉండేవిధానంతో తయారుచేయించాలని వారిరువురు పెద్దలను ప్రార్థించగ 1986-87 సం॥లో శ్రీమాన్ మొలుగు రామానుజాచార్యులవారు, శ్రీమాన్ గోపాలాచార్యస్వామివారు అంగీకరించి, సీతానగరం, వేదవిశ్వవిద్యాలయంలో రెండు సమావేశాలను జరిపారు. అవకాశమున్నన్ని విషయములను పరామర్శించి, ఈ గ్రంథనిర్మాణం చేయించారు. చిత్తు ప్రతి తయారైంది. అయితే, అప్పట్లో దానిని ముద్రణ ప్రతిగ చేయించడంలో జాప్యం జరిగింది. అది అలానే నిలిచిపోయింది. కాలంకలిసివచ్చి, ఆ ప్రతిని తిరిగి బయటకు తీసి, ముద్రించే అవకాశం ఇప్పటికైనా కలిగినందుకు సంతోషంగ ఉంది. **జీయరుశతాబ్ది శతగ్రంథముద్రణ పథకంలో** ఈ గ్రంథం **50వ పుష్పంగ** వెలువడుతోంది.

శ్రీపాంచరాత్రాగమప్రయోగంలో ప్రాంతీయతనుబట్టి ఎన్నెన్నో విధానాలు, ఆచరణలో ఉండేవి. మన విద్యాలయం నుండి నిత్యారాధన, మహోత్సవవిధులను ప్రామాణికంగ అందించిన తరువాత శ్రీపాంచరాత్రులందరిలోనూ ఒకేవిధానము ఏర్పడినట్లు, ఈ పూర్వప్రయోగ గ్రంథమును ఉపయోగించుకొని వైదికమార్గావలంబులైన శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయ కుటుంబీకులందరిలో ఏకోన్మఖత ఏర్పడుతుందని ఆశిస్తున్నాం!

ఈ గ్రంథాన్ని పూర్వాచార్యుల ఆచారాన్నీ గూడ దృష్టిలో పెట్టుకొని మన ఆచార్యులు రూపొందించి అందించారు. వారి ఆదేశానుసారము తెలుగులో కూడ కొంతవరకు వివరించి ఈ గ్రంథం అందిస్తోంది. ఇందులో లోపాలుగ ఏవైనా కనిపించినా, చేర్చవలసినవో, మార్చవలసినవో ఏమైనా ఉన్నవని భావించిన వారు, సూచనగ అందిస్తే వాటిని రాబోయే ముద్రణలో సవరించే ప్రయత్నం తప్పక చేస్తాం.

పూర్వప్రయోగగ్రంథ వైశిష్ట్యాన్ని హృద్యంగ వివరించిన శ్రీమదుభయవేదాంతాచార్యపీఠాధ్యక్షులు శాస్త్రరత్నాకరులు, శాస్త్రవిద్యనృణి శ్రీఉ.వే.శ్రీమాన్ డా॥ సముద్రాల వేంకట రంగరామానుజాచార్యస్వామి వారికి కృతజ్ఞతలు.

ఈగ్రంథ విషయసేకరణ నాటినుండి, నిర్మాణకాలంలోనూ, ఇప్పుడు ముద్రణలోనూ ప్రధానపాత్ర వహించిన శ్రీమాన్ పురాణం వేంకటాచార్యులు పూర్తిగా అభినందనీయుడు.

భగవద్భంధువులందరూ భగవత్కైంకర్యరూపముగా ధర్మాచరణముగావిస్తూ భగవద్భాగవతాచార్య కృపాపాత్రులు కావాలని మంగళాశాసనములు చేస్తున్నాం.

డా॥ శ్రీమన్నారాయణ!

ఆపస్తంబీయపూర్వప్రయోగవైశిష్ట్యం

అతి విచిత్రమైన ఈ సృష్టిలో శాస్త్రవశ్యతాయోగ్యత, సంస్కారవిశేషయోగ్యత కల ప్రాణి మానవుడు. అన్ని ధర్మాలు మానవులనే ఉద్దేశించి ప్రతిబోధింపబడ్డాయి. వైదికధర్మోపదేశానికి, వైదికసంస్కారోపదేశానికి లక్ష్యమైనవాడు మానవుడు మాత్రమే. మానవుడు పుట్టినది మొదలు గిట్టేవరకు, మాతృగర్భంలో పిండావస్థలో ఉన్న స్థితి నుండి మరణించేంతవరకు ఎన్నో సంస్కారాలు మానవునే ఉద్దేశించి శాస్త్రాలు బోధించాయి. ఏ ద్రవ్యానికైనా సంస్కారం వల్ల ఒక అతిశయం, విశేషవినియోగయోగ్యత కలిగినట్లే మానవునికి కూడా శరీరానికి, మనస్సుకు ఒక అతిశయాన్ని కలుగజేసే సంస్కారాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. ఈ సంస్కారాలను కాలానుగుణంగా ఆచరించడం సాంప్రదాయికంగా, శిష్టాచారంగా వస్తున్నదే. స్మృతి గ్రంథాలు ఈ సంస్కారాల గురించి చెప్పినా, గృహ్యసూత్రాలు ఈ విషయంలో విశేషప్రామాణ్యాన్ని ప్రాచుర్యాన్ని కలిగి ఉన్నాయి. శాస్త్రాలు, కర్మలు రెండురకాలుగా ఉంటాయని చెప్పాయి. శ్రౌతకర్మలు-ఆచారసిద్ధకర్మలు అని.

శ్రౌతకర్మలను శ్రౌతసూత్రవాఙ్మయం ఆవిష్కరించగా ఆచారకర్మలను గృహ్యసూత్రాలు ఆవిష్కరించాయి. ఆపస్తంబుడు తన గృహ్యసూత్రాల్లో - అథ కర్మాణ్యాచారాద్యాని గృహ్యన్తే అని శ్రుతివలన కాక ఆచారమూలంగా తెలియదగిన కర్మలను నిర్దేశించాడు. వ్యాఖ్యాతలు ఈ సూత్రాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ, శ్రుతిలక్షణాలైన కర్మలను చెప్పినతరువాత, ఆచారలక్షణాలైన కర్మలను చెప్పడం జరుగుతున్నది అంటూ, వివాహ ప్రభృతీని ఆచారాత్ ప్రయోగాత్ గృహ్యంతే, జ్ఞాయన్తే తాని వ్యాఖ్యాస్యామః వివాహం మొదలైన కర్మలు ఆచారం వల్ల, అంటే, ప్రయోగాల వల్ల గ్రహింపబడతాయి. కనుక వాటిని గురించి వ్యాఖ్యానిస్తామని సూత్రభావాన్ని వివరించారు. దీన్ని వివరిస్తూ “ఆచారః-ఆచరణం-కర్మసు ప్రవర్తనమ్ ఆచారం అంటే ఆచరణం, అంటే కర్మలలో ప్రవర్తించడం కనుక, ఏదైతే సర్వదేశ - సర్వకాలాలలో శిష్టతైవిద్యవృద్ధులందరిచేత, లౌకిక ప్రయోజనం ఏదీ ఉన్నా లేకపోయినా, అవిచ్ఛిన్నంగా, ఎట్టి నింద లేకుండా ఆదరింపబడి, దీనికి మూల గవేషణం చేసినా లభ్యంకానందువ తనకు మూలభూతమైన అనుమానసిద్ధమై (ప్రవర్తనంమూలంగానే ఊహింపబడి) నది కనుక ఆచారమని చెప్పబడే అనుష్ఠానమే ఆచారమని, ఇలాంటి శిష్టాచారం చేతనే ఊహింపబడే వేదవచనాల ద్వారా, పాకయజ్ఞం మొదలైన ఔపాసనాహోమాలు, పాణిగ్రహణం మొదలైనవి, యజ్ఞాలలో అధికారాన్ని పొందే దేహాదుల సంస్కారరూపాలైన కర్మలు, ఇవన్నీ అవికలంగా ఇక్కడ గ్రహింపబడతాయి, అంటే తెలియబడతాయి, కనుక ఇవి గృహ్యాలని చెప్పబడుతున్నాయి” అని వివరించారు వ్యాఖ్యాతలు.

ఇలా కర్తవ్యాలుగా ఆచారముఖంగా తెలిసిన కర్మలనే దేహసంస్కారసాధకాలుగా వ్యాఖ్యానిస్తామని ప్రతిజ్ఞ చేసాడు గృహ్యసూత్రకారుడు. సాక్షాత్తు శ్రుతిసిద్ధాలైన యజ్ఞాదికర్మలను ముందు వ్యాఖ్యానించి ఆచారమూలంగా ఊహింపబడిన శ్రుతివచనాలద్వారా సిద్ధించిన సంస్కారకర్మలను ఇక వ్యాఖ్యానిస్తామని ఆరంభించి పాకయజ్ఞాలతో ఆరంభించి వివాహ - ఉపనయన - చౌలకర్మ - నామకరణాది కర్మలను గృహ్యసూత్రకారులు వివరించారు.

సంస్కారనిరూపకాలు గృహ్యసూత్రాలే

స్మృతుల్లోను, ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలలోనూ సంస్కారనిరూపణం ఉన్నా, ఆ యా సంస్కారాల ఆవశ్యకతను నిరూపించడం వాటి లక్ష్యం కాగా, ప్రయోగవిధానం, వినియోజ్యమంత్రాల ప్రక్రియ అంతా గృహ్యసూత్రాధీనమే. లోకంలో ఈ వైదికసంస్కారాలను ఆచరించేవారు గృహ్యసూత్రానుసారంగానే ఆచరిస్తారు. కనుకనే ఎవ్వరు ఏ వేదమునకు చెంది ఉంటే, వారికి అదే వేదానికి చెందిన గృహ్యసూత్రవిధానము ఆచరణీయంగా ఉంటుంది. కనుక వేదభేదం చేత సూత్రభేదం కూడా ఉంటుంది.

సూత్రవాఙ్మయం

నాల్గువేదాలకు సంబంధించి ఉంటుంది సూత్రవాఙ్మయం. దీన్ని “కల్ప” శబ్దం చేత చెబుతారు. “కల్ప” సూత్రాలు వేదాంగంగా పరిగణింపబడ్డాయి. ఆరు వేదాంగాలలో “కల్పం” కూడా ఒకటి. వేదవిహితాలైన కర్మలకు క్రమమైన విధానాన్ని విధించడం ద్వారా కల్పసూత్రాలు సార్థకాలు - “కల్పో వేదవిహితానాం కర్మణా మానుషూర్వేణ కల్పనా శాస్త్రం” అన్నమాట, పై అభిప్రాయాన్ని స్పష్టపరుస్తున్నది. కల్పసూత్రాలు శ్రౌత - స్మార్తాలని రెండురకాలుగా ఉన్నాయి. శ్రుతిలో చెప్పబడిన వివిధయాగాల ప్రయోగాన్ని చెప్పేవి శ్రౌతసూత్రాలు. ఇక స్మార్తసూత్రాలు గృహ్య, ధర్మ భేదంచేత రెండుగా ఉన్నాయి. గృహ్య - ధర్మసూత్రాలకు సమానంగా కొంత విషయం ఉన్నా, వర్ణాశ్రమాదివ్యవస్థ - ధర్మనిరూపణం ధర్మసూత్రాలకు ప్రధానప్రమేయం. స్మృతి గ్రంథాలు కూడా ఇదే లక్ష్యంతో ఏర్పడ్డాయి. కనుక స్మృతులు - ధర్మసూత్రాలు - వీటిపై ఆధారపడి వివిధ విద్వాంసులచే వ్రాయబడిన ధర్మశాస్త్రగ్రంథాలు ఇవన్నీ ఒకే గొడుగుక్రిందకు చేర్చబడతాయి.

ధర్మస్వరూపనిష్కర్ష వీటి లక్ష్యం కాగా, సంస్కారానుష్ఠానవిధానం, సంస్కారాధానప్రక్రియ గృహ్యసూత్రాల లక్షణం. పైన పేర్కొన్న శ్రౌత - గృహ్య - ధర్మసూత్రాలతోపాటు - యాగశాలాది నిర్మాణప్రక్రియా నిరూపకమైన శుల్బసూత్రజాలం మరికొంత ఉంది. ఇలా కల్పవాఙ్మయం చతుర్ముఖం. ఋగ్వేదానికి సంబంధించి ఆశ్వలాయన-శాంఖ్యాయన సూత్రాలు రెండు ఉన్నాయి. ఈ సూత్రాల్లో శ్రౌత - గృహ్య - సూత్రాలు సమ్మిళితాలై ఉన్నాయి. శుక్లయజుర్వేదానికి చెందిన కాత్యాయన శ్రౌతసూత్రం - పారాస్కర గృహ్యసూత్రం - కాత్యాయనశుల్బసూత్రం ఉన్నాయి. కృష్ణయజుర్వేదానికి చెంది, కల్పసూత్రాంతర్గతంగా బోధాయన - ఆపస్తంబసూత్రాలు రెండున్నాయి. ఈ రెంటిలో శ్రౌత - గృహ్య - ధర్మ - శుల్బసూత్రాలు నాల్గూ చేరి ఉన్నాయి. కనుక ఇవి సమగ్రమైనవి. సామవేదానికి సంబంధించిన కల్పసూత్రాల్లో లాట్యాయనశ్రౌతసూత్రం, ద్రాహ్యయణసూత్రం, జైమినీయశాఖకు చెందిన శ్రౌతసూత్రం, జైమిని గృహ్యసూత్రం, గోభిలగృహ్యసూత్రం, ఖాదిరగృహ్యసూత్రం ఉన్నాయి.

సామవేదంలోనే ఆర్షేయకల్పసూత్రపరిగణనం ఉంది. దీన్నే మశకకల్పసూత్రమని కూడా అంటారు. ఇది లాట్యాయనకల్పసూత్రం కంటే ప్రాచీనమైనదని అంటారు. ఇక అధర్వవేదానికి సంబంధించి వైతానశ్రౌతసూత్రం కౌశికసూత్రం అని రెండు ఉన్నాయి. వీటిలో మొదటిది అంత ప్రాచీనం కాదు. రెండవది ఆభిచారికక్రియాప్రధానం.

శ్రౌతసూత్రాలు శ్రుతిసిద్ధాలైన ఆయాగాలను నిరూపిస్తాయని పూర్వమే చెప్పడం జరిగింది. గృహ్యసూత్రాల్లో కూడా త్రైవిదికానుష్ఠేయాలైన కొన్ని యాగప్రక్రియలతో పాటు షోడశసంస్కారాల విశేషనిరూపణం ఉంటుంది. గృహ్యగ్ని సంబంధాలైన యాగాలతో పాటు వివాహోపనయనాది సంస్కారాల నిరూపణం ప్రధానం. గృహ్యసూత్రాల్లో ఆశ్వలాయన గృహ్యసూత్రానికి లోకప్రియత ఉందని దానిపై వెలసిన వ్యాఖ్యలవల్లనే అవగతమవుతుంది.

దేశభేదం చేత గృహ్యసూత్రాదరణలో భేదం

ముఖ్యంగా దక్షిణాపథంలోని ఆంధ్రదేశంలో యజుశ్శాఖాధ్యాయులు ఎక్కువగా ఉన్నారు. శుక్లయజుర్వేదానికి - కృష్ణయజుర్వేదానికి వేరువేరుగా శాఖాభేదం చేత సూత్రాలు వేరుగా ఉన్నాయి. నర్మదానదీ దక్షిణాగంలో ఆపస్తంబ - ఆశ్వలాయన శాఖలు ప్రసిద్ధంగా ఉన్నట్లు చెప్పబడుతున్నది.

విశేషించి -

ఆంధ్రాది దక్షిణాగ్నేయీ యా గోదాసాగరావధి।

యజుర్వేదస్తు తైత్తిర్యా ఆపస్తంబీ ప్రతిష్ఠితా ॥ అని చరణవ్యాహగ్రంథంలో

“మహర్షవ” నామక గ్రంథభాగం నుండి ఉదాహరింపబడిన వాక్యంచేత ఆపస్తంబసూత్రం ఆంధ్రదేశంలో గోదావరీసాగరతీరం వరకు పరివ్యాప్తమై ఉన్నదని స్పష్టపరుపబడుతున్నది. ఆపస్తంబుడు ఆంధ్రదేశీయుడేనని పలువురి భావన. బూలర్ మహాశయుడు ఆపస్తంబుడు ఆంధ్రదేశీయుడేనని నిర్ధరించాడు. " It would therefore follow, from the adoption of all of an Andhra Text by Apastamba, that he was born in that Country, or atleast had resided there so long as to have become naturalised in it " అని. కనుక, ఆంధ్రదేశంలో ఆపస్తంబసూత్రామసరణం విశేషంగా ఉందని పెద్దల అనుభవం.

ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రప్రమేయం

ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రం ఎనిమిది పటాలలో 22 ఖండాలుగా లభిస్తున్నది. ప్రథమఖండం ఆచారలక్షణమైన కర్మ, యజ్ఞోపవీతి ద్వారా జరిగే కర్మ, ప్రదక్షిణావిధానం, పితృకర్మకాలం, నైమిత్తికకర్మ, పితృకర్మలో పరిస్తరణం, పాత్రప్రయోగం, పవిత్రప్రయోగం, అగ్నికి దక్షిణంగా ఆసనం ఇత్యాది అంశాలను నిరూపించింది. ద్వితీయఖండం ప్రతితపనం, పరిధిప్రయోగం, అగ్నిపరిషేచనం, ఆజ్యభాగహోమం, పాకయజ్ఞం, వివాహోచితముతువులు, మాంగళిక కర్మలు, మంత్రరహితక్రియలు, మృగశిరానక్షత్రంలో వివాహానికి ఉద్యమించడం మొదలైన అంశాలను నిరూపించింది. తృతీయఖండం ఏ యే నక్షత్రాల్లో గోదానం, పతిగృహగమనం, కన్యాదానం, గవాలంభనం, వరపూజ, మధుపర్క ద్వారా పూజనం, గవాలంభనావసరం, వివాహవర్జనీయకన్య, నామాన్ని బట్టి వర్జనీయకన్య, కన్యాదానసమయ శకునవిచారం, వివాహయోగ్యకన్య, వరగుణాలు, కన్యావరణంలో వరప్రీతి మొదలైన అంశాలను వర్ణించింది.

ద్వితీయపటలంలోని చతుర్థఖండం కన్యావరణం, పాణిగ్రహణవిధి, మంత్రాదులు, అగ్నిప్రదక్షిణాదుల్ని వివరించింది. ఐదవఖండంలో అశ్మారోహణం, లాజహోమం, అగ్నిపరిక్రమణం, వధూప్రస్థానం, గార్హప్త్యాగ్ని పతిపత్నుల ఉపవాసము, అగ్నిసంబంధదోషప్రాయశ్చిత్తాలు, ఆరవఖండంలో వధూప్రస్థానవిధానం, గృహప్రవేశాదులు, ఏడవఖండంలో స్థాలీపాకం, 8,9 ఖండాల్లో పతిపత్నీశయనవిధ్యాదులు ఇలా వివాహోనంతర కృత్యాలు నిరూపించబడ్డాయి. చతుర్థపటలంలోని దశమఖండంలోను, ఏకాదశఖండంలోను ఉపనయన, అధ్యయనవిధులు ఆజిధావపర్యంత వివిధబ్రహ్మచారికృత్యాలు, త్రయోదశంలో సమావర్తనం నిరూపించబడ్డాయి.

షష్ఠ పటలంలోని చతుర్థశఖండంలో సీమంతోన్నయనం, పుంసవనం విశదంగా నిరూపించబడ్డాయి. పంచదశంలో జాతకర్మ, నామకరణాదులు షోడశంలో అన్నప్రాశనం, చౌలం వర్ణింపబడ్డాయి. సప్తమపటలంలోని సప్తదశఖండంలో గృహసమ్మానవిధి అష్టాదశంలో అభిచారప్రక్రియలు, సర్పబలిప్రభృతులు వర్ణింపబడ్డాయి. పంతొమ్మిదిలో బలిహరణం, వివిధబలిప్రక్రియలు, 20లో ఈశానాహ్వనాదులు, 21లో మాసికశ్రాద్ధం, అష్టకాపాకయజ్ఞం, ద్వాదశంలో అపూపహవనం, వపాహోమం, మాంసాదనహోమం ఇలా ఇంకా ఇతరేతర విషయాలు వర్ణింపబడ్డాయి.

ఇలా ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రాలను పరిశీలిస్తే అపరానికి సంబంధించిన అంశాలతో పాటు ఎన్నో సర్వసాధారణవిశేషాలుండగా, వివాహ ఉపనయన - సమావర్తన - సీమంత - పుంసవన - జాతకర్మ - నామకరణ - అన్నప్రాశన - చౌలకర్మలు మాత్రమే ప్రధానసంస్కారాలుగా నిరూపింపబడినట్లు కనిపిస్తుంది.

ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రాలను ఆలంబనగా చేసికొని పూర్వప్రయోగం ఎంతో అవసరం అవడంచేత పెద్దలు ఆ అంశాలను లోకోపయుక్తంగా, విష్వక్సేనపూజా పుణ్యాహవాచన ప్రక్రియలతో పాటు ప్రయోగయోగ్యంగా నిరూపించి సంకలనం చేశారు. వీరు సంకలనం చేసిన అంశాలలో విష్వక్సేన పూజతో ఆరంభించి అభ్యుదయ ప్రయోగాంతం సాధారణంగా అనుష్ఠేయాలైన ప్రయోగవిషయాల ప్రస్తావనం సమంత్రకంగా చేశారు. అయితే ఈ నిరూపించిన ప్రయోగక్రమంలో ఆపస్తంబీయప్రయోగమనే సామాన్యవ్యవహారం ఉన్నా బోధాయనప్రయోగాలు కూడా ఉన్నాయి. విష్వక్సేనపూజా పుణ్యాహవాచనాలు అభ్యుదయం వరకు వర్ణింపబడిన కృత్యాలు సాధారణాలు. అంటే ఏ వైదికకర్మకైనా అపరిహార్యంగా ముందు తప్పక ఆచరించవలసినవి. అగ్నిముఖం అగ్నిసాధ్యకర్మలలో అపరిహార్యం. ప్రాయశ్చిత్తీయ ఆహుతిసమర్పణం అగ్నిముఖంగానే సాగుతుంది.

అన్నప్రాశనం, చౌలం, ఉపనయనం, ఉద్వాహం అనే కర్మలలో అగ్నిముఖంతోపాటు “అంకురార్పణ” చేయాలి. పుంసవన సీమంతాల్లో ప్రతిసరబంధం, సీమంతాన్నప్రాశనచౌళోపనయనాల్లో “అభ్యుదయం” ఆదిలో పుణ్యాహవాచనం, గర్భాధాన - పుంసవన - జాతకర్మ - నామకరణోపాకర్మ - ప్రతసమావర్తనోద్వాహగృహప్రవేశాల్లో అంతంలో అభ్యుదయ పుణ్యాహవాచనం చేయాలి. ఇలా, ఆ యా కర్మల్లో అపరిహార్యాలైన సాధారణకర్మలను ఈ ప్రస్తుతసంకలనంలో చేర్చారు పెద్దలు.

విష్వక్సేనపూజా -పుణ్యాహవాచాదికృత్యాలకు సూత్రాలతో నిమిత్తం లేదు. ఇవి శిష్టాచారసిద్ధాలు. నిర్విఘ్నంగా క్రియాకలాపాలు సాగటంకోసం శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయంలో నియతంగా ఆరంభంలో విష్వక్సేనపూజ చేయడం శిష్టాచారం కనుక ప్రయోగదీపికాది స్వతంత్రగ్రంథాల్లో కూడా అదిలో నిరూపింపబడింది. ప్రస్తుత గ్రంథంలోని విషయాలన్నీ కేవల ఆపస్తంబప్రోక్తాలే కాకపోయినా, వినియోగయోగ్యతను బట్టి ప్రయోగానుగుణంగా బోధాయనాదిసూత్రాలనుండి కూడా స్వీకరించారు పెద్దలు. ప్రతిసరబంధం బోధాయనోక్తక్రమంలోనే స్వీకరింపబడింది. కనుకనే దాన్ని నిరూపించేటప్పుడు, “బోధాయనోక్త ప్రకారేణ ప్రతిసరబంధకర్మకరిష్యామి” అని సంకల్పించడం జరిగింది. ఇక అగ్నిముఖమని చెప్పబడే అగ్నివినియోగప్రక్రియ ఆపస్తంబసూత్రంలో ద్వితీయఖండంలో “ప్రతితపనా” ప్రయోగముఖంగా నిరూపించబడింది. పాకయజ్ఞాలలోను, వివాహాదుల్లోను ఎలాంటి అగ్ని వినియోగింపబడాలి? కూడా సూత్రకారుడు స్పష్టపరచాడు.

ఆపస్తంబసూత్రంలోని వివాహప్రక్రియలో కంఠసూత్రబంధనం లేదు. కేవలం పాణిగ్రహణం మాత్రమే ఆపస్తంబీయప్రయోగసిద్ధం. ఇలాగే అంకురార్పణ కూడా లేదు. “అభ్యుదయం” కూడా లేదు. ఇవన్నీ బోధాయనప్రోక్తాలే. ప్రస్తుతప్రయోగంలో గర్భాధానానికి ముందు ‘అభ్యుదయం’ చెప్పబడింది. అయితే, “అభ్యుదయం” ప్రయోగం, కొన్ని వైదికక్రియలకు ముందు, కొన్నిటికి వెనుకకూడా ఆచరించడం ఉంటుందని ప్రయోగదీపికా గ్రంథంలోని పరిభాషానిరూపణంలో చెప్పబడింది.

“సీమంతాన్నప్రాశనచాళోపనయనేష్వభ్యుదయం పుణ్యాహవాచనం చ ఆదౌ, గర్భాధానపుంసవన జాతకర్మ నామకరణోపాకర్మ వ్రతసమావర్తనోద్వాహ గృహప్రవేశేషు అంతే అభ్యుదయపుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ” అని చెప్పబడింది. ప్రయోగసంప్రదాయజ్ఞులైన పెద్దలు ఆచారాన్ని బట్టి యథోచితంగా చేస్తున్నారు. ఈ విషయాలను ప్రస్తుతప్రయోగంలో ఆ యా ప్రయోగాల్లో పెద్దలు స్పష్టంగా నిర్దేశించారు.

ఇలాగే వ్యాహృత్యాది ప్రాయశ్చిత్తాలు కూడా ఏ సందర్భాల్లో చేయాలో స్పష్టపరచారు. గర్భాధాన - పుంసవన - జాతకర్మ - నామకరణాదుల తరువాత, చాలా ప్రధానమైన ఉదకశాంతి ప్రక్రియను చేర్చారు పెద్దలు. గర్భాధానోపనయనాదుల్లో ముందురోజు “ఉదకశాంతి” చేయడం పరిపాటి. ఇదికూడా బోధాయనోక్తప్రయోగమే. ఆపస్తంబసూత్రాల్లో ఉదకశాంతి ప్రయోగం లేదు. ఉదకశాంతిలో వినియోగించే మంత్రాలు బహుళంగా ఉన్నందువలన ఆ మంత్రాలు స్పష్టంగా, అశీర్వాదమంత్రాలతో సహా ఏకత్రితం చేసి సంకలనకర్త అందించారు. ఉపనయనప్రయోగం ఆపస్తంబ బోధాయనోభయసమ్మతం.

దానితరువాత, ఉపాకర్మ, ఆపస్తంబనిరూపితమే. బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం, ప్రాజాపత్యాదివ్రతాల్లో అధికారంసిద్ధించడం కోసం వటువు, తనకు ప్రసక్తలైన వివిధదోషాల పరిమార్జనం కొరకు ప్రాయశ్చిత్తం చేసికోవడం అనే ప్రక్రియ ఉంది. బోధాయనాదులు వివిధప్రాయశ్చిత్తాలు వర్ణించారు. ఇక్కడ బ్రహ్మచారి చేయదగిన ప్రాయశ్చిత్తం మాత్రమే నిరూపించారు. అటుతరువాత క్రమంగా ప్రాజాపత్యం, సౌమ్యం, ఆగ్నేయం, వైశ్వదేవం, తత్తద్రవ్యతోత్సర్జనంతో పాటు నిరూపించి సమానతంత్రప్రయోగాన్ని నిరూపించారు. అటు తరువాత గోదానవ్రతం,

స్నాతకం, తూష్టింస్నానకర్మలను నిరూపించి, మహాసంకల్పపురస్కరంగా ఉద్వాహప్రయోగాన్ని నిరూపించడం జరిగింది. ఆశీర్వాదమంత్రాంతంగా ఈ ప్రక్రియ సాగింది. మంగళసూత్రబంధనం ఆపస్తంబీయప్రక్రియలో లేకపోయినా, బోధాయనసూత్రాల్లో - “అథవరో వధూగలే మాంగల్యాభరణం బధ్నాతి” అని స్పష్టంగా చెప్పబడింది కనుక, లోకాచారాన్ని బట్టి, పాణిగ్రహణ - సాప్తపదులతో పాటు ప్రస్తుత ప్రయోగంలో నిరూపింపబడింది.

ఇలా పూర్వప్రయోగంగా బహుళోపయుక్తమైన ఈ సంకలనం పరమహంసపరివ్రాజకాచార్య శ్రీశ్రీశ్రీ చిన్నశ్రీమన్నారాయణరామానుజజీయర్ స్వామివారి మంగళాశాసనాలతో మొలుగురామానుజాచార్యస్వామి వారు, ఉ.వే శ్రీమాన్ తె.కం.గోపాలాచార్యస్వామివారు శ్రమించి పరిశోధించి సంకలితం చేసి లోకానికి అందించారు. వారికి శిష్యలోకం కృతజ్ఞతాబద్ధమై ఉంటుంది. దీన్ని సద్వినియోగపరచగలరని ఆశిస్తూ, దీని పునర్ముద్రణకు కారణభూతులైనవారందరికి అనేక మంగళాశాసనాలు చేస్తూ,

భవదీయం

“శాస్త్రరత్నాకర - శాస్త్రవిద్యనృణి”

సముద్రాల వేంకట రంగరామానుజాచార్యులు,

శ్రీమదుభయవేదాంతాచార్య సీతాధ్యక్షులు

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

పీఠికా

శ్రీమతేవాస్తకామాయ కల్యాణగుణసిన్ధవే
బంధవే సర్వలోకానాం కేశవాయ నమోనమః.

మానవుని పశుపక్ష్యాదులనుండి వేరుచేయునది ధర్మము. ధర్మహీనుడు పశువుతోసమానుడు. ధర్మమనగా మనలను ముందుకు నడిపించునది అని అర్థము. భారతీయులమైన మనది వైదికధర్మము. అనగా వేదవిహితమైన ధర్మము.

వేదముపూర్వభాగములో చెప్పియున్నట్టి భగవదారాధనారూపమైన ధర్మములను కల్పసూత్రములు వివరించినవి. అట్టి కల్పసూత్రములను అనుగ్రహించిన వారిలో ఆపస్తంబమహర్షి యొకరు. వీరు అనుగ్రహించిన గృహ్యసూత్రములు, ధర్మసూత్రములు, శ్రౌతసూత్రాదులను అనుసరించి మనము ధర్మాచరణము చేయుచున్నాము.

ఈధర్మములు బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రాదులైన నాలుగువర్ణములు, బ్రహ్మచర్యము, గృహస్థాశ్రమము, వానప్రస్థము, సన్యాసము అను నాలుగు ఆశ్రమములవారికి వేరుచేరుగా గలవు. వానిని తెలిసికొని చక్కగా ఆచరించినాడు మనము భగవానుని అనుగ్రహమునకు పాత్రులగుదుము.

వర్ణాశ్రమాచారవతా పురుషేణ పరఃపుమాన్ విష్ణురారాధ్యతే పంథా నాన్యతతోషకారకః॥ అనునట్లు వర్ణాశ్రమాచార రూపములైన ధర్మాచరణముచేతనే భగవానుడు సంతసించును. వానిని అతిక్రమించిన కోపగించును. కావున భగవదనుగ్రహమును కోరువారు తప్పక ధర్మాచరణమునకు పూనుకొనవలెను.

ఉపనయనసంస్కారముద్వారా ఆచార్యాధీనుడై వేదాధ్యయనమునుచేయుట బ్రహ్మచారివిధి. పంచమహా యజ్ఞములను ఆచరించుచు, బ్రహ్మచారియతీత్యుడు మున్నగువారికి భిక్షనిడుచు శ్రౌతస్మార్తాది నిత్యనైమిత్తిక కర్మలను ఆచరించుచు ధర్మపత్నితో ధర్మపూర్ణమున సంతానమునొందుట మున్నగునవి గృహస్థుయొక్క విధి.

సర్వభోగవిముఖుడుగానుండుట వానప్రస్థుని లక్షణము. సర్వకర్మ సన్యాసము (నిత్యకర్మలైన సంధ్యావందనాదులను విడువక) ద్వారా నిరంతర భగవదనుభవమును పొందుట తురీయాశ్రమలక్షణము. ఇట్టి ఈధర్మములు చాతుర్వర్ణ్యములనుబట్టి మారుచుండును.

ఆపస్తంబమహర్షి అనుగ్రహించిన గృహ్యసూత్రములను అనుసరించి అనేక ప్రయోగ గ్రంథములేర్పడినవి. అట్లేర్పడిన గ్రంథములలో ఈపూర్వప్రయోగము ప్రాచీనమైనది. ఈగ్రంథము ఇప్పటికి సుమారు 300 సం॥రముల క్రిందట నల్లగొండ జిల్లా ఇందిరేలగ్రామవాస్తవ్యులు ధర్మశాస్త్రపారంగతులు ఉవేశ్రీమాన్ విద్వత్ కొమాండూరి నరసింహాచార్యులవారు అనుగ్రహించియున్నారు. వీరు పూర్వప్రయోగమునేకాక పూర్వప్రయోగవృత్తి అభినవకారికావృత్తియను మరిరెండు గ్రంథములను అనుగ్రహించియున్నారు. వారు ఆనాడు తాళపత్రములపై వ్రాసికొనిన ఈ పూర్వప్రయోగమును అనుసరించియే ఆనాటి వారు వివాహోదేశుభకార్యములను చేయించెడివారు. కాలక్రమమున ముద్రణాసౌకర్యములు వచ్చిన పిమ్మట 1924సం॥న దీనిని ముద్రింపతలపెట్టినవారు పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా గణపవరంమండలం ముగ్గుళ్ళగ్రామవాస్తవ్యులైన **ఉ.వే.శ్రీమాన్ మొలుగు నరసింహాచార్యస్వామి**. ఇంతకుపూర్వమే మైనూరు వారు ప్రకటించిన పూర్వప్రయోగానుక్రమణిక, శ్రీవావిళ్ళవారి **యాజుష పూర్వప్రయోగచంద్రిక** అనునవి ముద్రింపబడియున్నవి. వావిళ్ళవారి పూర్వప్రయోగానుక్రమణిక ఈపూర్వప్రయోగము దాదాపు ఒకేపద్ధతిలోయుండుట గమనింపదగినది.

ఈ పూర్వప్రయోగమును నూజివీడుసంస్థాన ఆస్థానవిద్వాంసులు ఉభయవేదాంతమహావిద్వాంసులు మహావైయాకరణులు ధర్మశాస్త్రపారంగతులు అయిన ఉవేశ్రీమాన్ కిడాంబి గోపాలకృష్ణమాచార్యులవారును, ఉవేశ్రీమాన్ శ్రీమత్తిరుమల పల్లేర్లమూడి రామానుజాచార్యులవారును సమగ్రముగా పరిశీలించి పరిష్కరించియున్నారు. ఈవిధముగా ఇయ్యది అత్యంత ప్రామాణికమైయున్నది. అనాటినుండి అనగా 300సం॥రములనుండి ఆస్తంబీయ విశిష్టాద్వైత పూర్వప్రయోగముగా ఇది ప్రసిద్ధిగాంచియున్నది. దీనిని అనుసరించియే నాటినుండి పెద్దలు వివాహాది శుభకార్యములను నిర్వహించుచున్నారు.

వీరు ఈపూర్వప్రయోగమునేగాక గృహరంభ గృహప్రవేశ ఋతుశాంతి కూష్మాండహోమ పంచసంస్కార గృహార్చా ప్రతిష్ఠాది శుభకార్యములనునిర్వహించుకొనుటకు వీలుగా ఉపయుక్తాంశసంగ్రహమునుపూర ఒక గ్రంథమును పరిష్కరించియున్నారు. దీనిని పూర్వప్రయోగమునకు అనుబంధమనవచ్చును. ఈఉపయుక్తాంశసంగ్రహమునుకూడ ఉవేశ్రీమాన్ మొలుగు నరసింహాచార్యులవారే ప్రకటించియున్నారు.

ముఖ్యముగా ఈ పూర్వప్రయోగమునందు విధింపబడిన ధర్మములు బ్రాహ్మణాదివర్ణములకు నిర్దేశింపబడినవి. జీవుడుగర్భమున చేరుటకుముందు గర్భాధాన సంస్కారమునుండి ప్రారంభించి క్రమముగా పుగ్గంసువన, సీమంతోన్నయన, జాతకర్మ, నామకరణ అన్నప్రాశన, చౌల, ఉపనయన, స్రాజాపత్య, సౌమ్య, ఆగ్నేయ వైశ్వదేవరూప వ్రతచతుష్టయ, గోదాన, స్నానకర్మ ఉద్వాహ (వివాహము)ములనెడి పంచదశకర్మలు నిర్ణయింపబడియున్నవి. ఇవియున్నియు ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయములకు సంబంధించిన కొన్ని భేదములతోనున్నవి.

అంతేగాక విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయములోగల అవాంతరశాఖాభేదముచేతను కొన్ని ఆచారభేదములు కనిపించుచున్నవి. ఉదా: జీలకఱ్ఱబెల్లము, వధూవరులమధ్య యవనిక(తెర)మంగళాష్టకములు, మున్నగు ఆచారములు కొన్ని ఈనాడు శ్రీవైష్ణవసమాజమున కనుపించుచున్నవి. అట్టివి ఈపూర్వప్రయోగమునందు కనబడవు.

ఇక ఈగ్రంథమును పరిష్కరించి ఈనాటివారికి అనుకూలముగా సిద్ధముచేసిన మహనీయులు న్యాయవేదాంత విద్వన్మణులు వైదికసార్వభౌములు అయిన ఉవేశ్రీమాన్ తెకం.గోపాలచార్యస్వామివారు, ముగ్గుళ్ళవాస్తవ్యులు న్యాయవేదాంత విద్వాంసులు ధర్మశాస్త్రపారంగతులు వాస్తుజ్యోతిషాదివిశేషశాస్త్రవిద్వన్మణులు అయిన ఉవేశ్రీమాన్ మొలుగు రామానుజాచార్యులవారు. వీరిరువురును సహోవాచవ్యాసఃపారాశర్యః అన్నట్లు అత్యంతప్రామాణికులు. వీరు ఇంతకుముందు శ్రీవైష్ణవ ఆపిష్టకమును మూడుభాగములుగా ప్రచురించియున్నారు.

ఇక దీనిని ముద్రణానుకూలముగా సిద్ధముచేసినవారు శ్రీమాన్ పురాణం వేంకటాచార్యులవారు. వీరు కొంతకాలము ముగ్గుళ్ళలో నుండి ఉవేశ్రీమాన్ మొలుగు రామానుజాచార్యస్వామివారిసన్నిధిలో జ్యోతిషమును పంచదశకర్మలను అధ్యయనమును చేసిరి.

ఆంధ్రులకు అత్యంతోపకారకమైన ఈగ్రంథమును ముద్రించి అందించిన శ్రీనామానుజవాణివారు మిక్కిలి అభినందనీయులు. ముఖ్యముగా దీనికి కారణభూతులైన శ్రీమాన్ పురాణం వేంకటాచార్యులవారు ప్రశంసనీయులు. త్వరలోనే పూర్వప్రయోగ అనుబంధమైన ఉపయుక్తాంశసంగ్రహమునుకూడ ఆంధ్రవివరణతో వెలువరింతురుగాతయని ఆశించుచున్నాడను. యథాప్రకారము వైదికశిఖామణులు ఈగ్రంథమును ఆదరింతురని ఆశించుచున్నాడను.

ఇతి నిర్ణాసయితా

న.రామానుజాచార్యః

ఉభయవేదాంతసభా - నరసాపురం

ఆపస్తంబీయ పూర్వప్రయోగ విషయ సూచి

క్రమ సంఖ్య	విషయం	పుట సంఖ్య
1.	విష్వక్సేనపూజా	15
2.	పుణ్యాహవాచనమ్	22
3.	అగ్నిముఖమ్	27
4.	అంకురార్పణమ్	44
5.	ప్రతిసరబంధనమ్	52
6.	అభ్యుదయమ్	61
7.	గర్భాధానమ్	63
8.	పుగ్గింసువనమ్	65
9.	సీమంతోన్నయనమ్	68
10.	వ్యాహృత్యాది ప్రాయశ్చిత్తమ్	71
11.	జాతకర్మ	77
12.	నామకరణమ్	83
13.	అన్నప్రాశనమ్	86
14.	ఉదకశాంతి మంత్రాః	88
15.	ఆశీర్వాదమంత్రాః	116
16.	చౌలమ్	119
17.	ఉపనయనమ్	122
18.	ఉపాకర్మ	141
18.	బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తః	147
19.	ప్రాజాపత్య వ్రతం	152
20.	ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జనమ్	155
21.	సౌమ్యం వ్రతం	157
22.	సౌమ్యం వ్రతోత్సర్జనమ్	163

23.	అగ్నేయ ప్రతం	169
24.	అగ్నేయప్రతోత్సర్జనమ్	171
25.	వైశ్వదేవ ప్రతం	173
26.	వైశ్వదేవ ప్రతోత్సర్జనమ్	176
27.	ప్రాజాపత్యాది సమానతంత్ర ప్రయోగః	179
28.	గోదాన ప్రతం	190
29.	స్నాతకమ్	192
30.	స్నాతకర్మాంతర కార్యవిధిః	202
31.	మహాసంకల్పం	203
32.	ఉద్వాహమ్	205
33.	వరప్రేషణం	205
34.	కన్యాదానం	207
35.	మధుపర్కం	209
36.	సుముహూర్తం	215
37.	ప్రధాన హోమం	217
38.	యద్యతాది హోమః	223
39.	ప్రవేశ హోమమ్	228
40.	అగ్నేయ స్థాలీపాకః	232
41.	ఔపాసనమ్	237
42.	గంధర్వస్థాపనం	239
43.	శేషహోమమ్	240
44.	సమావేశనమ్	242
45.	యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠా విధిః	245
46.	యజ్ఞోపవీత ధారణ విధిః	245
47.	అశీర్వాదః	249

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

విష్వక్సేనపూజా

శ్రీశం శ్రియం చమూనాథం శతగోప మునీశ్వరమ్ ।
 నాథ పద్మాక్ష రామాఖ్యాన్ యామునార్థం గురూత్తమమ్ ॥
 మహాపూర్ణం యతీన్ద్రాఖ్యం గోవిందం కురుకాధిపమ్ ।
 శ్రీ పరాశర భట్టార్య వేదాంతి కలిజిత్ గురూన్ ॥
 శ్రీకృష్ణ పాదయుగ్మంచ లోకాచార్యం గురూత్తమమ్ ।
 శ్రీశైలనాథం శ్రీ సౌమ్య జామాతృ మునిపుంగవమ్ ॥
 నత్వా పూర్వప్రయోగస్తు విశదీక్రియతే_ధునా ।

నిత్యకర్మానంతరం స్నాతః, శుద్ధవస్త్రధరః, సోత్తరీయః,
 బద్ధశిఖః, ధృతోర్ధ్వపుండ్రః, హస్తపాదౌ ప్రక్షాళ్య,
 ద్వీరాచమ్య, పవిత్రపాణిః.

అచ్యుతాయ నమః,
 అనంతాయ నమః,
 గోవిందాయ నమః,
 ఓం కేశవాయ నమః,
 ఓం నారాయణాయ నమః,
 ఓం మాధవాయ నమః,
 ఓం గోవిందాయ నమః,
 ఓం విష్ణవే నమః,
 ఓం మధుసూదనాయ నమః,
 ఓం త్రివిక్రమాయ నమః,
 ఓం వామనాయ నమః,
 ఓం శ్రీధరాయ నమః,
 ఓం హృషీకేశాయ నమః,
 ఓం పద్మనాభాయ నమః,
 ఓం దామోదరాయ నమః,
 ఓం వాసుదేవాయ నమః.

1. ఈ విధముగనే రెండు పర్యాయములు ఆచమనము చేయవలయును.

బ్రాహ్మణైరనుజ్ఞాతః

భాగవతోత్తముల అనుజ్ఞ పొంది,

మం॥ నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే నమ స్సఖీనాం
పురోగాణాం చక్షుషే నమో దివే నమః పృథివ్యై
సప్రథ సభాం మే గోపాయ! యే చ సభ్యా స్సభాసదః
తాన్నియావతః కురు! సర్వమాయు రుపాసతామ్!

* సర్వభ్యః శ్రీ వైష్ణవేభ్యో నమః

ఈ మంత్రముతో శ్రీవైష్ణవలోకమునకు నవస్థానము

ప్రకృత కర్మారంభ ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్త్వితి
భవంతో మహాన్తో నుగృహ్ణాన్తు.

ఇప్పుడు కర్మను ప్రారంభించిన ముహూర్తము సుముహూర్త
మని, మహానుభావులుగా మీరు అనుగ్రహించుదురుగాక!

లగ్నస్య సర్వేగ్రహాః ఏకాదశ స్థాన ఫలదాః సుప్రసన్నా
భూయాసురితి భవంతో మహాన్తో ను గృహ్ణాన్తు.

ఈ లగ్నమునందలి గ్రహాలన్నీ మనం చేసుకునే శుభ కర్మకు
అనుకూలించుగాక!

ఉత్తరే శుభ కర్మణి అవిఘ్నమస్త్వితిభవంతో మహాన్తో నుగృహ్ణాన్తు.

పత్వ్యా సహ దర్శేష్వాసీనః, దర్భాన్ ధారయమాణః,
పవిత్రపాణి, త్రిః ప్రాణానాయమ్య.

భార్యతోకూడా దర్శననంపై కూర్చొని, దర్బలను ధరించి,
పవిత్రమును ధరించి, మూడూమార్లు ప్రాణాయామం చేసి,

మం॥ ఓం భూః ఓం భువః ఓం గం సువః, ఓం మహాః
ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం సత్యం ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం
భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।
ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ ।
ప్రసన్న వదనం ధ్యాయేత్ సర్వ విఘ్నోపశాంతయే॥

శ్లో॥ యస్య ద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్ ।
విఘ్నం నిఘ్నంతి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే॥

శ్లో॥ కర్మారంభే పుండరీకాయతాక్షం శ్రియఃపతిం శంఖ చక్రాబ్జ పాణిమ్ ।
యో వందతే తస్య శామ్యంతి దోషాః శుభోత్తరం కర్మ చ తస్య చ స్యాత్ ॥
ఇతి భగవంతం ధ్యాత్వా

దక్షిణేన జానుని దక్షిణోత్తరౌ పాణీ కుర్యాత్ ।
తత్ర చ సవ్యస్య పాణేః అంగుష్ఠ తర్జనీ మధ్యే
అవాచీనస్య దక్షిణస్య పాణేః అంగుష్ఠవర్ణం
చతస్రోంగుళీః కృత్వా. సవ్యాంగుష్ఠం దక్షిణాంగుష్ఠీనావేష్ట్య.

(కుడిమోకాలు మీద ఎడమచేతిలో చూపుడువేలు బ్రొటనవేలు మధ్య
కుడిచేతినాలుగు వ్రేళ్ళు వచ్చునట్లు కుడిబ్రొటనవేలితో ఎడమ బ్రొటన
వేలును చుట్టవలయును.)

సంకల్పముద్రయా :

శ్రీ గోవింద! గోవింద! గోవింద! అస్యశ్రీ భగవతో సంకల్పముద్రతో.....
మహా పురుషస్య శ్రీమహావిష్ణో రాజ్జయా, ప్రవర్తమానస్య,
అద్య బ్రహ్మణః, ద్వితీయ పరార్థే, శ్రీ శ్వేత వరాహ కల్పే,
వైవస్వత మన్వంతరే, కలియుగే, ప్రథమపాదే,
జంబూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖండే, శకాబ్దే, మేరోః
దక్షిణ దిగ్భాగే, శ్రీరంగస్సోత్తర దేశే గంగా కావేర్యోః
మధ్యదేశే, అస్మిన్ వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్ర(సౌర)
మానేన, ప్రభవాది షష్ఠి సంవత్సరాణాం మధ్యే, ...
సంవత్సరే, ... అయనే, ... ఋతౌ, ... మాసే,
.... పక్షే, ... తిథౌ, ... వారే, ... నక్షత్రే, శుభయోగే,
శుభకరణే, ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం అస్మాం
శుభతిథౌ, శ్రీ భగవదాజ్ఞయా, భగవత్ కైకంర్య రూపం
కరిష్యమాణస్య, ప్రకృత కర్మణః అవిఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం
ఋద్యర్థం ఆదౌ శ్రీ విష్వక్సేన పూజాం కరిష్యామి. ⁽¹⁾

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః
ధ్యాయామి.

శ్లో॥ విష్వక్సేనం సకల విబుధ ప్రౌఢసైన్యాధినాథం
ముద్రాచక్రే కరతలయుగే శంఖదండే దధానమ్ ।
మేఘశ్యామం సుమణి మకుటం పీతవస్త్రం శుభాంగం
ధ్యాయేద్దేవం దళిత దనుజం సూత్రవత్సా సమేతమ్॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

ఆవాహయామి.

1) ఒక పక్కములో బియ్యము పోసి దానిపైన ఒక ఆకును ఉంచి అందులో రెండు దర్బలతో నిర్మితముగు విష్వక్సేన కూర్చుకట్టి ప్రాగ్రముగా ఉంచవలెను.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

రత్న సింహాసనం సమర్పయామి.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

ముఖే ఆచమనీయం సమర్పయామి.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

స్నానం సమర్పయామి.

మం॥ ఆ॒పో హి॑ ప్థా॒మయో॒భువ॒ స్తాన॑ క్షి॒రే ద॒ధాత॑న॒| మ॒హే॒రణా॑య॒ చక్ష॑సే॒| యో వ॒శ్మివ॑త॒ మోర॑స॒
స్త॒స్య భా॑జయ॒ తే హ॒నః॒| క్ష॒తీరి॑వ॒ మాత॑రః॒| తస్మా॑ అ॒రంగ॑మామ॒వో య॒స్య క్ష॑యా॒య జి॒న్వథ॑|
ఆ॒పో జ॒నయ॑థా చ నః॑॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి.

మం॥ యు॒వం వ॒స్త్రాణి॑ పీ॒వసా॑వసాథే॒ యు॒వో ర॒చ్ఛిద్రా॑ మ॒స్తవో హ॒ సర్గాః॑ । అ॒వాతి॑రత॒ మన్మ॑తాని॒ విశ్వా॑ ఋ॒తేన॑
మి॒త్రావ॑రుణా స॒చేథే॑ ॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

ఊర్ధ్వ పుండ్రాన్ సమర్పయామి

మం॥ వి॒ష్ణో ర॒రాట॑మ॒సి వి॒ష్ణోః పృ॒ష్ఠమ॑సి॒ విష్ణో॑శ్చ॒ప్రేస్తో॑ వి॒ష్ణో సూ॒రసి॑ వి॒ష్ణోర్ధ్ర॑వమ॒సి వైష్ణ॑వమ॒సి
వి॒ష్ణవే॑త్వా॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి.

మం॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్యతస్సహజం పురస్తాత్ |
ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముచ్చ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ||

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

దివ్య శ్రీ చందనం సమర్పయామి.

మం॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం |
ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోప హ్వయే శ్రియమ్ ||

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః,

సర్వాభరణాలంకారాన్ సమర్పయామి.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

పుష్పైః పూజయామి.

మం॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహన్తుపుష్పిణీః |
హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహ ఇమే ||

ఓం విష్వక్సేనాయ నమః

ఓం శ్రీమతే నమః

ఓం సూత్రవతీనాథాయ నమః

ఓం గజాశ్వముఖినీవితాయ నమః

ఓం ప్రసన్నవదనాయ నమః

ఓం శాంతాయ నమః

ఓం ప్రభాకర సమప్రభాయ నమః

ఓం వేత్తపాణయే నమః

ఓం హృషీకేశాయ నమః

ఓం విశ్వరక్షా పరాయణాయ నమః

ఓం భక్తాంతరాయ విధ్వంసినే నమః

ఓం ఆర్యాయ నమః

ఓం అమాత్యాయ నమః

ఓం కృపానిధయే నమః

ఓం శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

ధూపం సమర్పయామి.

మం॥ ధూ॒రసి॑ ధూ॒ర్వ ధూ॒ర్వంతం॑ ధూ॒ర్వతం॑ యోస్మాన్
ధూ॒ర్వతి॑తం ధూ॒ర్వయం॑ వ॒యం ధూ॒ర్వామ॑స్త్వం దే॒వానా॑మసి॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

దీపం సందర్శయామి.

మం॥ ఉద్దీ॑ప్యస్వ జాతవేదో ప॒ఘ్నం నిర్ఘ్ను॑తిం మమ॑
పశూ॑గ్శ్చ మ॒హ్య మావహ॑ జీ॒వనం॑ చ ది॒శోద॑శ॥

ధూప దీపానంతరం శుద్ధ ఆచమనీయం సమర్పయామి

ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూపదీపాత్తరీయా భరణాద్యలంకారాః సర్వోపచారాః ।

ధూపదీపములు సమర్పించిన తరువాత శుద్ధ ఆచమనీయములను సమర్పించుచున్నాము.

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

(గుడి) ఫలనైవేద్యం సమర్పయామి ।

నైవేద్యమును సమర్పించవలెను

మం॥ ఓం తత్స॑వితుర్వరే॒ణ్యం భర్గో॑దే॒వస్య॑ ధీమహి
ధి॒యో యోనః॑ ప్రచో॒దయాత్ ।
ఓమాపో॑ జ్యోతీ॒రసో॒ఽమృతం॑ బ్రహ్మ॒ భూర్భువ॑స్సువరోమ్॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ।

అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపాశీశనం సమర్పయామి ।

హస్త ప్రక్షాళనం సమర్పయామి । పాద ప్రక్షాళనం సమర్పయామి ।

ఆచమనీయం సమర్పయామి । గండూషణం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ పూగీఫలైశ్చ కర్పూరైః నాగవల్లీ దళైర్యతం ।

ముక్తాచూర్ణ సమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥

హస్తప్రక్షాళన, పాదప్రక్షాళన చేసి, తాంబూలాన్ని సమర్పించవలెను

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

తాంబూలం సమర్పయామి ।

సువర్ణ మంత్రపుష్ప దక్షిణాం సమర్పయామి.

మంగళ నీరాజనం సమర్పయామి ।

మం॥ మా నో హిగ్ంసీజ్ఞాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ ।

అభిభదగ్న ఆగహ శ్రియా మా పరిపాతయ॥

అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజయా భగవాన్ విష్వక్సేనః ప్రీయతామ్.

శ్లో॥ మంత్రం హీనం క్రియా హీనం భక్తి హీనం చమూపతే

యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

ఉపచారాపదేశేన కృతానహరహర్మయా ।

అపచారా నిమాన్ సర్వాన్ క్షమస్వ పురుషోత్తమ! ॥

మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవా స్తానిధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ ।

తే హ నాకం మహిమాన స్సచన్తే యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సన్తి దేవాః॥

సపరివారాయ శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః(విష్వక్సేనం)

యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి

విష్వక్సేనుని పూర్వస్థానముననే ప్రతిష్ఠించాలి.

శోభనార్థే క్షేమాయ పునరాగమనాయ చ ॥

మం॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్లమసో పసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు ।

అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః । శతం జీవేమ శరద స్సవీరాః॥

ఇతి విష్వక్సేన ప్రసాదం శిరసా గృహ్యేమి ।

విష్వక్సేన పూజ అయిన తరువాత అక్షతలను శిరస్సునధరించాలి.

ఇతి విష్వక్సేన పూజావిధిః

పుణ్యాహవాచన విధి:

ఆచమ్య...

శుచౌ దేశే ..... ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గస్తీర్య,

తేషు నారికేళఫలయుతం కుంభం వస్త్రాదిభి రలంకృత్య,

గంధాదిభి రభ్యర్చ్య, దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య, అథాస్మిన్
కుంభే వరుణాస్త్ర్యామినం భగవంతం పుండరీకాక్ష
మావాహ యామి ధ్యాయామి.

ఇత్యాది ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాన్
సమర్పయామి.

ఆవాహన, ధ్యాన, సింహాసన, పాద్య, ఆచమనీయ,
స్నాన, వస్త్ర, ఊర్ధ్వపుండ్ర, దివ్య శ్రీచందన, పుష్ప
ధూప దీప నైవేద్య నీరాజనాన్ సమర్పయామి.

ఓం అచ్యుతాయ నమః,
ఓం అనంతాయ నమః,
ఓం గోవిందాయ నమః,
ఓం కేశవాయ నమః,
ఓం నారాయణాయ నమః,
ఓం మాధవాయ నమః,
ఓం గోవిందాయ నమః,
ఓం విష్ణవే నమః,
ఓం మధుసూదనాయ నమః,
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః,
ఓం వామనాయ నమః,
ఓం శ్రీధరాయ నమః,
ఓం హృషీకేశాయ నమః,
ఓం పద్మనాభాయ నమః,
ఓం దామోదరాయ నమః,
ఓం వాసుదేవాయ నమః.

యజమానుడు తూర్పుముఖముగా కూర్చొని తండుల పూర్ణముగు
పళ్ళెములో తూర్పు అగ్రములుగా దర్బలను పరచి

వాటియందు అలంకృత కలశను ఉంచి, వ్యాఘ్రాతుల తో జలము
నింపి ఊర్ధ్వముగా కూర్చుని ఉంచి దర్బలతో దానినికప్పి

దానియందు వరుణాంతర్యామియగు భగవంతుని ఆవాహన చేసి
ప్రాణాయామము చేసి సంకల్పము

చెప్పచూ తాము అనుచోటు ఆయా కర్మకు సంబంధించి తమను
ఉచ్చరించవలెను.

ధ్యానము, ఆవాహనము మొదలగు 16 రకములైన ఉపచారాలు
సమర్పించాలి.

ప్రాణానాయమ్య

నారికేక ఫలయుతం కుంభం వస్త్రాదిభిరలంకృత్య,
గంధాదిభి రభ్యర్చ్య, దర్శైః ప్రచ్ఛాద్య, అథాస్మిన్ కుంభే
వరుణా న్తర్యామినం భగవంతం పుండరీకాక్ష మావాహయామి.
ధ్యాయామి, ఇత్యాది ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాన్
సమర్పయామి. ఆవాహన, ధ్యాన, సింహాసన, పాద్య,
ఆచమనీయ, స్నాన, వస్త్ర, ఊర్ధ్వపుండ్ర, దివ్య శ్రీచందన,
పుష్ప, ధూప దీప నైవేద్య నీరాజనాన్ సమర్పయామి.

కొబ్బరికాయితో కూడియున్న కుంభాన్ని
వస్త్రాదులతో అలంకరించి, గంధము మొ॥
వాటితో అర్చించి, దర్శలతో కప్పి, ఆ కుంభంలో
వరుణాంతర్యామియైన శ్రీమన్నారాయణుని
ఆవాహనచేసి, శోషశోపచారములతో పూజించి,
హారతి ఇవ్వాలి.

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః ఓం భువః ఓం సువః, ఓం మహాః ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం సత్యం
ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।
ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

సంకల్ప ....

పూర్వోక్త ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం అస్యాం శుభతిథౌ....
అముక గోత్రస్య, అముక శర్మణే! అముక కర్మాంగం, పుణ్యాహం వాచయిష్యే.

భగవతో బలేన భగవతస్తేజసా..... ఇతి సంకల్ప్య,

స్వసూత్రానేవ చతురో బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా,

భోజన పర్యాప్తం తండులం వా, దక్షిణం వా, దత్వా

అథ కర్తా అంజలిం బధ్వా.

తమ సూత్రముకు చెందిన వారిని నల్గురు బ్రాహ్మణులకు

వరణ ఇచ్చి

చందనతాంబూదాదులతో సత్కరించి,

కర్త నమస్కరిస్తూ....

ప్రార్థన :

ఓం స్వామినః మనస్సమాధీయతామ్

కర్త ఈవిధముగా పలుకవలెను.

ప్రతివచనం:

సమాహిత మనసస్యః

బ్రాహ్మణులు చెప్పవలెను.

ప్రా : ప్రసీదంతు భవంతః

ప్రతి : ప్రసన్నాస్మః

ప్రా : ఓం భవద్ధిరనుజ్ఞాతః పుణ్యాహం వాచయిష్యే.

ప్రతి : వాచ్యతామ్

ఉదకుంభం సవ్యహస్తే నిధాయ
దక్షిణ హస్తేన పిధాయ

జలపూర్ణకలశము అడుగున ఉన్న దర్బలతో ఎడమచేతిలోకి తీసుకొని
కుడిచేతిలో పైన మూసి ఈ విధముగా పలకవలెను.

ప్రార్థన : ఓం... కర్మణః పుణ్యాహం భవనో బృవన్తు!

ఈవిధముగా 3సార్లు ఉచ్చరించవలయును.

ప్రతి వచనమ్ : ఓం... పుణ్యాహం కర్మణోఽస్తు

ప్రార్థన : ఓం... కర్మణః పుణ్యాహం భవనో బృవన్తు!

ప్రతి వచనమ్ : ఓం... పుణ్యాహం కర్మణోఽస్తు

ప్రార్థన : ఓం... కర్మణః పుణ్యాహం భవనో బృవన్తు!

ప్రతి వచనమ్ : ఓం... పుణ్యాహం కర్మణోఽస్తు

ప్రార్థన : ఓం... కర్మణే స్వస్తి భవనో బృవన్తు

ప్రతి వచనమ్ : ఓం స్వస్తి కర్మణోస్తు

ప్రార్థన : ఓం... కర్మణః ఋద్ధిం భవనో బృవన్తు

ప్రతి వచనమ్ : ఓం కర్మ ఋద్ధ్యతామ్

అథ పుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు

అని కర్త చెప్పవలెను.

శివం కర్మాస్తు ప్రజాపతిః ప్రీయతామ్

అస్తు ప్రీయతాం భగవాన్ ప్రజాపతిః

అని బ్రాహ్మణులు చెప్పవలయును.

సర్వాః, సంపదః సన్తు సర్వశోభన మస్తు,

ఈ విధముగా చెప్పి ఎడమ చేతిలోని ఆకులో పుణ్యాహ తీర్థమును
ఉంచవలయును.

అథ శాన్తిరస్తు, పృష్ఠిరస్తు, తుష్ఠిరస్తు,

ఒక ఆకును దొవ్వుగా వట్టుకొని

ఋద్ధిరస్తు, అవిఘ్నమస్తు, ఆయుష్యమస్తు,

'అస్తు' అనునపుడు కలశములోని

ఆరోగ్యమస్తు, శివం కర్మాస్తు

ఉదకమును ఈ ఆకులో ఉంచవలయును.

ధన ధాన్య సమృద్ధి రస్తు.

గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు.

ఈశాన్యమున, ఆగ్నేయమున రెండు

ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్ట నిరసనమస్తు.

ఆకులను ఉంచి క్రమముగా పుణ్యాహ కలశ

ఆగ్నేయ్యాం యత్నాపం తత్రప్రతిదహతమస్తు.

మందలి తీర్థమును ఉంచవలయును.

సర్వ శోభనమస్తు, సర్వాః సంపదః సన్తు

ఈ విధముగా చెప్పి ఎడమచేతిలోని ఆకులో పుణ్యాహ తీర్థమును ఉంచవలయును.

ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః

ఈ విధముగా చెప్పి ఎడమచేతిలోని తీర్థమును పుణ్యాహ కలశయందు చేర్చ వలయును.

శుద్ధ్యర్థం పుణ్యాహం చేత్

ఆపోహిష్ఠా, హిరణ్య వర్ణాః పవమానస్సువర్జన ఇతి

ఏభిర్భూతైః పుణ్యాహజలేన గృహదీన్ ప్రోక్షయేత్

గృహాది శుద్ధి నిమిత్తమై పుణ్యాహము చేసిన యెడల ఈ మంత్రములతో ప్రోక్షణ చేయవలయును.

తతః తేభ్యః బ్రాహ్మణేభ్యః

తరువాత బ్రాహ్మణులకు దక్షిణ తాంబూలములు ఇవ్వవలెను.

దక్షిణ తాంబూలాదికం దద్యాత్ ।

మం॥ ఆపో హి స్థామయోభువ స్తానః ఊర్జైః దధాతనః | మహారణాయ చక్షసే | యో వః శివత మోరసః
స్తస్య భాజయ తే హనః | ఉశతీరివ మాతరః | తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ |
ఆపో జనయథా చ నః ||

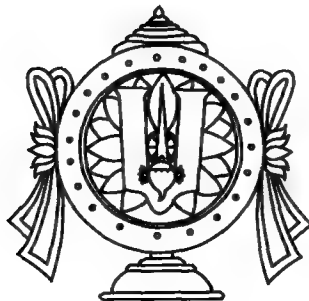
మం॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యా సుజాతః కశ్యపోయా స్విస్త్రః | అగ్నిం యా గర్భం దధిరే
విరూపా స్తా న ఆప శ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు | యా పోగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యాన్యతే
అవ పశ్యన్ జనానామ్ | మధుశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకా స్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు |
యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి | యాః పృథివీం పయసోన్దన్తి
శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు | శివేనమా చక్షుషా పశ్యతాప శ్శివయా తనువోవస్స్పృశత
త్వచం మే | సర్వాగ్ం అగ్గీగ్ం రపున్షదో హువేవో మయి వర్చో బలమోజో నిధత్ర ||

మం॥ పవమాన స్సువర్జనః | పవిత్రేణ వి చర్షణిః | యః పోతా సపునాతుమా | పునన్తుమా దేవజనాః |
పునన్తు మనవో ధియా | పునన్తు విశ్వ ఆయవః | జాతవేదః పవిత్రవత్ | పవిత్రేణ పునాహి మా |
శుక్రేణ దేవదీద్యత్ | అగ్నే క్రత్వా క్రతుగ్ం రను | యత్తే పవిత్రమర్చిషి | అగ్నే వితత మన్తరా |
బ్రహ్మతేన పునీమహే | ఉభాభ్యాం దేవ సవితః | పవిత్రేణ సవేన చ | ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే |
వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ | యస్యై బహ్వ స్తనువో వీతపృష్ఠాః | తయా మదన్త సన్ధమాద్యే

ఘృ॥ వ॒యగ్ స్యా॒మ ప॒తయో॑రయా॒ణామ్ వై॒శ్వాన॑రో ర॒శ్మిభి॑ రా॒మ పు॑నాతు॒ వాతః॑ ప్రా॒ణేనే॑షి
 రో॒మ యో భూః॑ ద్యా॒వా పృ॒థివీ॑ ప॒యసా॑ ప॒యోభిః॑ ఋ॒తావ॑రీ య॒జ్ఞయే॑మా పు॒నీతా॑మ్ బృ॒హద్భి॑
 స్స॒విత॑స్తృ॒భిః వ॑రో॒షి పై॒ర్దేవ॑ మ॒న్మభిః॑ అగ్నే॒ దక్షైః॑ పు॒నాహి॑ మా॒ యేన॑ దే॒వా అపు॑నత॒ యేనా॑పో
 ది॒వ్యజ్మ॑శః॒ తేన॑ ది॒వ్యేన॑ బ్ర॒హ్మణా॑ ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ పు॑నీమహే॒ హి యః॑ పా॒వమా॑నీ ర॒థ్యేతి॑ ఋ॒షి
 భి॒స్సంభృ॑తగ్ం ర॒సమ్ స॒ర్వగ్ం స॒పూత॑మశ్నాతి॒ స్వది॑తం మా॒తరి॑శ్వనా॒ పా॒వమా॑నీర్యో అ॒ధ్యేతి॑
 ఋ॒షిభి॒స్సంభృ॑తగ్ం ర॒సమ్ తస్మై॑ స॒రస్వ॑తీ దుహే॒ హి క్షీర॑గ్ం స॒ర్పిర్మథా॑దకమ్ పా॒వమా॑నీ
 స్స॒వ్యస్త్యయ॑నీః సు॒దుఘా॑ హి ప॒యస్వ॑తీః ఋ॒షిభి॒స్సంభృ॑తో ర॒సః బ్రా॒హ్మణే॑ ష్వ॒మృత॑గ్ం
 హే॒తమ్ పా॒వమా॑నీర్దిశన్తు నః॒ ఇమం॑ లో॒క మథో॑ అ॒ముమ్ కా॒మాన్ధ॑మర్థయన్తు నః॒ దేవీ॑ర్దే॒వై
 స్స॒మాభృ॑తాః పా॒వమా॑నీ స్స॒వ్యస్త్యయ॑నీః సు॒దుఘా॑హి ఘృ॒తశ్చ॑తః ఋ॒షిభి॒స్సంభృ॑తో ర॒సః
 బ్రా॒హ్మణే॑ ష్వ॒మృత॑గ్ం హే॒తమ్ యేన॑ దే॒వాః ప॒విత్రే॑ణ ఆ॒త్మానం॑ పు॒నతే॑ సదా॒ తేన॑ స॒హస్ర॑
 ధారే॑ణ పా॒వమా॑న్యః పు॒నన్తు॑మా ప్రా॒జాప॑త్యం ప॒విత్రమ్ శతో॑ద్యామగ్ం హి॒రణ్మయమ్॑ తేన
 బ్ర॒హ్మ విదో॑ వ॒యమ్ పూ॒తం బ్ర॒హ్మ పు॑నీమహే॒ హి ఇన్ద్ర॑స్సునీతీ స॒హమా॑ పు॒నాతు॒ సోమ॑
 స్స॒వ్యస్త్యై॑ వరుణస్సమీ॒చ్ఛా య॒మోరాజా॑ ప్ర॒మృణా॑భిః పు॒నాతు॑మా జాతవే॒దా మోర్జయ॑న్త్యా
 పు॒నాతు॑॥

ఇతి పుణ్యహవాచన విధిః

అగ్నిముఖమ్

ద్విరాచమ్య,

త్రిః ప్రాణానాయమ్య,

గోవిందం త్రి స్సంకీర్త్య.

⁽¹⁾శ్రీగోవింద! గోవింద! గోవింద!

శ్రీభగవదాజ్ఞయా

భగవదాజ్ఞా కైంకర్యరూపం, కరిష్యమాణం ఏతత్ కర్మ

(ఉపనయన, వివాహాది) కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య.

రెండుసార్లు ఆచమనం చేసి,

మూడుసార్లు ప్రాణాయామం చేసి,

మూడు సార్లు గోవిందనామం పలికి

భగవంతుని ఆజ్ఞని అనుసరించి, మనం చేయవలసిన .....

కర్మను సంకల్పముగా చేసి,

బలమంత్ర:-

భగవతో బలేన భగవతో వీర్యేణ భగవతస్తేజసా

భగవతః కర్మణా భగవతః కర్మ కరిష్యామి.

భగవాన్ వాసుదేవః ప్రీణాతు.

ఇతి బలమంత్రమనుసంధాయ

శ్లో॥ స్వశేషభూతేన మయా స్వీయైః సర్వపరిచ్ఛదైః।

విధాతుం ప్రీత మాత్మానం దేవః ప్రక్రమతే స్వయమ్॥

అగ్నిముఖ ప్రారంభః

(అగ్నిప్రతిష్ఠాపన చేయు స్థలమున గోమయముతో చతురస్రముగా (ఇషుమాత్రము) అలికి దానిపై బియ్యపు పిండితో 4 పలకలుగా ఉంచవలయును. దానిమీద రెండు దబ్బలతో క్రింది విధముగా గీయవలయును.)

యత్రాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం, తత్ర ఇషుమాత్రం,

సర్వతశ్చతురత్రం గోమయేనోపవిష్య,

శ్వేత తండుల చూర్ణేన అరత్నిమాత్రం చతురత్రం

స్థండిలం కల్పయిత్వా,

తత్ర ఉదగపవర్గం దక్షిణారంభం

ప్రాచీః తిస్రోః రేఖాః,

పశ్చిమారంభం

దక్షిణము నుండి ఉత్తరమునకు సమాప్తయగునట్లు 3 గీతలను

పశ్చిమమున ప్రారంభించి తూర్పు అగ్రముగా గీయ వలయును.

1) సంకల్పము చెప్పినపుడు ఏవిధముగా కూర్చొన వలయునో విష్ణుత్వేన పూజయందు చెప్పబడినది. సంకల్పము గూడ అచట గలదు.

ప్రాగపవర్గం ఉదీచీః తిస్రోరేఖాః,

దర్శాదినా అంగుష్ఠ అనామికాభ్యాం

ప్రాదేశమాత్రం లిఖిత్యా,

తత్ర తన్వస్య,

అద్భిరవోక్ష్య, దర్శాదికం నైర్మత్యాం నిరస్య.

అప ఉపస్పృశ్య,

"ఓం భూర్భువస్సువరో" ఇతి వ్యాహృతి
త్రయేణ అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య.

అగ్న్యానయ పాత్రే అక్షతోదకం నిక్షిప్య, యాజ్ఞేయైః

ఇంధనైః ధమన్యాదినా అగ్నిం ప్రజ్వాల్య,

పరి సమూహ్య.

అవోక్షణ తోయశేషం ప్రాగుదగ్వా ఉత్స్పృజ్య.

అన్యజలం అన్యస్మిన్పాత్రే ప్రాక్ ఉదగ్వా యథా
పరిస్తరణాత్ బహిస్యాత్ తథా నిధాయ,

ప్రాగగైః దర్శైరగ్నిం పరిస్తరణాతి.

పశ్చిమమున ప్రారంభించి తూర్పున సమాప్తి యగునట్లు 3
గీతలను, దక్షిణము నుంచి ఉత్తరాగ్రముములుగా స్తండిలముపై
గీయవలయును.

ఈ గీతలను అంగుష్ఠ అనామికలతో పట్టుకొనిన దర్శాదులతో
గీయ వలయును.

ప్రాదేశమునగా చాచిన బ్రొటన వ్రేలినుండి చూపుడు వేలు చివర
వరకు.

స్థండిలముందు ఆర్ద్రేఖన దర్శలను తూర్పు అగ్రముగా ఉంచి

ప్రోక్షణ జేసి, దర్శలను నైరుతి దిక్కున ఉంచవలెను.

నీటిని స్పృశించవలయును.

అగ్నిని ఇత్తడిగాని, వెండిగాని పళ్ళెములో ఉంచి మూతవేసి
తీసుకొని రావలయును. ఇతర ఇనుము, స్టీల్ పళ్ళెములు
పనికిరావు. వ్యాహృతులతో అగ్నిప్రతిష్ఠాపన చేయ వలయును.

అగ్నిని తెచ్చిన పళ్ళెమందు అక్షతలతో గూడిన ఉదకమును
చల్లవలయును.

యజ్ఞమునకు ఉపయోగపడు సమిధలతో (మట్టి, నేరేడు,
చంద్ర, మోదుగు, రావి మొ॥) వెదురు గొట్టముతో (లేక
విసనక్కరతో) అగ్నిని జ్వాలచేయ వలయును.

అగ్నియందు చెదరిన సమిధలను దగ్గరగా చేర్చి

ప్రోక్షణ చేసిన జలమును తూర్పుదిక్కున గాని ఉత్తర దిక్కునగా
పోయవలయును.

వేరొక పాత్రయందు నీటిని (ప్రమిదయందు) పరిస్తరణకు
వెలుపలవైపు ఉంచునట్లు తూర్పు దిక్కున ఉంచవలయును.
నీటిని ప్రాక్తీయమందురు.

16 దర్శలతో కట్టిన కూర్చను పరిస్తరణ యందురు.

ప్రాగుదగగ్రైర్వా, ప్రాక్ పశ్చాచ్చ ఉదగగ్రాన్
అభితః ప్రాగగ్రాన్ షోడశ దర్భాన్ అగ్నేః
ప్రాగాదిప్రదక్షిణం పరిస్తీర్య

అటువంటి పరిస్తరణములను, తూర్పువైపున ఉత్తరాగ్రముగాను
దక్షిణ ప్రక్క తూర్పుఅగ్రముగాను, పశ్చిమమున ఉత్తరాగ్రముగాను,
ఉత్తరమున తూర్పు అగ్రముగాను ప్రదక్షిణ క్రమముగా ఉంచ
వలయును.

దక్షిణానుత్తరాన్ ఉత్తరానధరాన్ కృత్వా,

దక్షిణమువైపు పరిస్తరణను తూర్పు పశ్చిమ ముల వైపునున్న
పరిస్తరణలకు పైన ఉండునట్లును ఉత్తరము వైపునున్న పరిస్తరణను
తూర్పు పశ్చిమవైపులనున్న పరిస్తరణలకు క్రిందయుండునట్లుగాను
ఉంచ వలయును.

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గీస్తీర్య.

అగ్నికి ఉత్తరమున ప్రాగ్రములుగా 12,12 దర్భలను రెండు
పంక్తులుగా ఉంచ వలయును.

తేషు ద్వంద్వంస్యంచ అధోముఖాని
పాత్రాణి ప్రయునక్తి దేవ సంయుక్తాని

దేవసంయుక్తములనగా: దర్భాదులు. వీటిని రెండు రెండు
చొప్పున ఒక్కసారిగానే అధోముఖములుగా కుండిం ప్రక్కనగల
దర్భలపై అధోముఖములుగా బోర్లించ వలయును.

సకృదేవ మనుష్య సంయుక్తాని

మనుష్య సంయుక్తములనగా మౌంజీ అశ్వా వస్త్రాదులు. వీట
న్నింటిని ఒక్కసారి పక్కములో పెట్టి ఉంచాలి. రెండవ దర్భల పంక్తిపై

తేషు దర్వాజ్య పాత్రే

వాటియందు దక్షిణమున దర్వి - (సృక్), ఉత్తరమున ఆజ్యపాత్ర

తత్పురస్తాత్ ప్రోక్షణ పాత్ర ప్రణీతి పాత్రే

వాటికి తూర్పువైపున దక్షిణమున ప్రోక్షణ పాత్ర ఉత్తరము ప్రక్క
ప్రణీతిపాత్రను (దీనినే పూర్ణపాత్రయని యందురు.)

తత్పురస్తాత్ అరత్ని మాత్రం, పాలాశం ఖాదిరం
వా పరిధిత్రయ్యం,

వాటికి తూర్పువైపున దక్షిణమున ఇడ్డమును ఉత్తరమున ఇతర
దర్విని (సృవం) ఉంచవలయును. ఇతర దర్విని (సృవం) ఇతర
దర్వి ఉపస్తరణ అభిఘరములకు ఇడ్డమనగా ఉపయోగించు.

ప్రాదేశ మాత్రాః సప్తదశ తాదృశ
సమిధశ్చ దర్భైః సన్నహ్య.

మోచేతినుండి అనామిక పర్యంతము కొంచెములావుగా
ఉండెడిది సమిధ. మోచేతినుండి మధ్యమవేలితో సమానమై సన్నగా
ఉండు సమిధ మోచేతినుండి చిటికెనవ్వేలితో సమానమై సన్నగా
ఉండు సమిధ. ఈ మూడింటిని "సరిధిత్రయ" మందురు. వీటిని
ప్రాదేశమాత్ర ప్రమాణముగల 17 సమిధలతోకలిపి దర్భలతో
కట్టవలెను. దీనినే "ఇడ్డ" మందురు.

ఇషువనగా: హస్తమాత్ర ప్రమాణము. ఒకటిన్నర అడుగు. 18 అంగుళాలు.

మోచేతినుండి చాచిన చిటికెనవ్వేలి చివర వరకు అరత్నియందురు. సుమారు 15 అంగుళములు.

ఏవం విధ-ఇథ్య దర్శ్యచ ।

ద్వంద్వమవాచీం దక్షిణోదంచీ సాదయేత్.

శలలీ మౌంజీ లాజాదీంస్తు సర్వాన్
దేవసాత్త్రతరతః యుగసదేవ సాదయేత్ ।

సమౌ అచ్చిన్నాగ్రౌ ప్రాదేశ మాత్రౌ
దర్శౌ కాష్ఠాదినా చిత్యా

అప ఉపస్పృశ్య.

తయోః మూలా దారభ్య ఆగ్రాదద్భిరువ్యుజ్య,

పవిత్రీకృత్యా

(అపరేణాగ్నిం : అగ్నేః పశ్చాత్)

అపరేణాగ్నిం దర్శేషు నిహితే

ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ

అప ఆనీయ

ఉత్తానయోః దక్షిణవామయోః పాణ్డ్యోః
అంగుష్ఠానామికాభ్యాం పవిత్ర మూలాగ్రే గృహీత్వా

పవిత్రాభ్యాం ఉదగగ్రాభ్యాం
ప్రాగపవర్గం త్రిరుత్పాయ

ఈ విధముగ కట్టిన ఇథ్యమును దక్షిణమున 'ఉత్తరమున ఇతర దర్శిని ఉంచవలెను.

ఈ విధముగా రెండు రెండు పాత్రలను, అధో ముఖములుగా, దక్షిణ ఉత్తరములుగా ఆసాదించవలయును.

ఏడు పందిముల్లు మౌంజీపలములు మొదలగు "మీనుస్య సంయక్త" ములను అన్నింటిని పక్కమందు ఉంచి దేవపాత్ర లగు దర్వాదులకు ఉత్తరమున దర్శలు వరచి వాటిపై ఒక్కసారిగానే ఉంచవలెను.

ప్రాదేశమాత్ర ప్రమాణముగలిగి అగ్రములు గల్గిన రెండు దర్శలను పుల్లతోగాని, పక్కెపు అంచుచేతగాని త్రుంపి" (గోళ్ళతో త్రుంప రాదు).

నీటిని స్పృశించాలి.

ఆ నీటితో మొదలు నుండి అగ్రము వరకు తడిపి

వాటిని పవిత్రముగా చేయవలయును.

అగ్నికి ఉత్తరము వైపున నున్న ప్రోక్షణపాత్రను అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా (తనకు అగ్నికి మధ్యగా.) అగ్నికి పశ్చిమమున ఉత్తరాగ్రములుగా ఉంచబడిన దర్శలను తీసుకొని వచ్చి ఉంచబడ్డ దర్శలను ఉంచి

దానియందు ఉత్తరాగ్రముగా పవిత్రము నుంచి, దానియందు నీటిని పోసి

రెండు చేతులను తిరుగవేసి రెండింటి బ్రాటనవైళ్ళతోను అనామికలతోను ఉత్తరాగ్రముగనున్న పవిత్రమును కుడిచేతితో పవిత్రపు మొనలు ఎడమచేతితో పవిత్రాగ్రమును పట్టుకొని

పడమటనుండి తూర్పుకు 3సార్లు నీటి యందు వ్రాయ వల యును.

పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా,

విశ్రస్య ఇద్ధం సర్వాభిః తాభిః

అద్భిః పవిత్రపాణిః త్రిః ప్రోక్ష్య¹

అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే

అప ఆనీయ.

ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పాయ,

సమం ప్రాణైర్వృత్వా.

ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా,

పవిత్ర మాదాయ, ఆజ్యపాత్రే నిధాయ,

దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య,

బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు సాదయిత్వా.

“అస్మిన్ ప్రకృత హోమకర్మణి

‘బ్రహ్మణే నమః’ ఇదమాసనమ్.

ఆవాహనాది షోడశోపచారాన్ సమర్ప్య,

బ్రహ్మణ మావాహయామి

అగ్నికి ఉత్తరమున బోర్లించి ఉంచిన పాత్రలను తిరగవేసి

ఇద్దమునకు కట్టిన దర్బలకట్టను విప్పి

ప్రోక్షణ పాత్రయందున్న పవిత్రమును “చేత పట్టుకొని” ఆ నీటిని పూర్తిగా చేతిలోనికి తీసుకొని ‘దర్వాది’ పాత్రల మీద తిరగవేసిన చేతితో 3 సార్లు ప్రోక్షించాలి.

ప్రోక్షణ పాత్రను తనముందు దర్బలమీద దక్షిణప్రక్కగా నుంచి అగ్నికి ఉత్తర ప్రక్కనున్న ప్రణీతి పాత్రను అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా తీసుకొని వచ్చి అగ్నికి పడమట దిక్కున (తన ముందు) దర్బలపై నుంచి అందు పవిత్రములనుంచి అందు పవిత్రము నుంచి నీటిని పోయాలి.

అందు పవిత్రము నుంచి నీటిని పోసి

ఉత్తరాగ్రముగు పవిత్రముతో 3సార్లు పడమట వైపునుంచి తూర్పునకు నీటిని త్రోయ వలయును.

ఆ పాత్రను హృదయసమానముగా పైకి ఎత్తి.

అగ్నికి ఉత్తరముననున్న పాత్రాసాదనాది దర్బలకు ఉత్తరము వైపున 12 దర్బలు ఉంచి వాటి మీద ఆ పాత్రనుంచి,

దానియందలి పవిత్రమును ఆజ్యపాత్ర యందుంచి

ప్రణీతి పాత్రను 8 దర్బలతో ఆచ్ఛాదించి

అగ్నికి దక్షిణము వైపున 3 దర్బలచే బ్రహ్మకు ఆసనమిచ్చి కూర్చుండబెట్ట వలయును.

అక్షతలతో బ్రహ్మను ఆవాహనచేసి

16 ఉపచారములతో పూజచేయవలయును.

బ్రహ్మను ఆవాహన చేసి,

1) ప్రోక్షణ = వ్రేళ్ళు అగ్రములు పైకుంచి చల్లుట అవోక్షణ క్షు వ్రేళ్ళు క్రిందకుంచి చల్లుట

ఆజ్యం విలాప్య.

అపరేణాగ్నిం పవిత్రాం తద్విత్తాయాం

ఆజ్యస్థాల్యాం ఆజ్యం నిరూప్య,

ఉదీచోఽంగారాన్ నిరూప్య,

తేష్వధిశ్రిత్య.

జ్వలతా తృణేన ఉల్ముకేన వా అవద్యత్య

ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య, అప ఉప స్పృశ్య

ప్రక్షాళ్య - ప్రత్యస్య త్రిః పర్యగ్నిం కృత్వా

ఉదగుద్వాప్య. అంగారాన్ ప్రత్యూహ్య.

ఆజ్యస్థాలీం స్వస్య పురస్తాన్నిధాయ

ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాఘారం
ఆజ్యం త్రిరుత్పాయ,

నేతిని వైదికాగ్నియందు కాచి.

అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా తీసుకువచ్చి, పదమర

దిక్కున పవిత్రముతో గూడిన ఆజ్యపాత్రయందు ఆజ్యము నుంచి

అగ్నియందలి ఉత్తరముననున్న ఎఱ్ఱని నిప్పును పరిస్తరణల క్రింద
భాగమునుంచి ఉత్తరం వైపు బయటకు తీసి (దానిని
'నిరూధాగ్ని' అంటారు.)

అగ్ని సంస్కారము ఉత్తరము వైపునే చేయుట ('ఆవస్థాంతర
సమ్మతము ఆశ్వలాయన సమ్మతము గూడ అయియున్నది.)
ఆజ్య పాత్రను వాటిమీద పాత్రను ఉంచి

వెలిగించిన దర్భముగాని అగ్నియందలిమందుతున్న కొరివితో
గాని ఆజ్యమున ప్రతిఫలింప జేయాలి. స్థండిలంలోని కొదివితో
గాని, లేక దర్భతో స్థండిలంలోని అగ్నిలో కాల్చిగాని,
'అవద్యోతనం' చేస్తే, అది కాగానే, ఆ దర్భలనుగాని, కొరివిని
గాని నైఋతిలో పారవేయాలి. బయటకు తీసిన 'నిరూధాగ్నిలో
కాల్చి, అవద్యోతనం చేసినచో ఆ నిరూధాగ్నిలోనే వాటిని వేయాలి.

రెండు దర్భాగ్రములను కాష్ఠాదికముతో త్రుంపి నీటిని స్పృశించి,
స్థండిలంలోని అగ్నిని 'అనిరూధాగ్ని' అంటారు. స్థండిలం లోని
పరిస్తరణల వైటికి తెచ్చిన అగ్నిని 'నిరూధాగ్ని' అంటారు.

త్రుంపిన దర్భలను క్రిందనుంచి పైకి తడిపి ఆ దర్భకొనలను
ఆజ్యపాత్రలో నుంచి రెండు దర్భలను స్థండిలంలోని అగ్నిలో
వెలిగించి ఆజ్యపాత్ర చుట్టును 3సార్లు త్రిప్పి నైఋతియందు
వేయాలి. ఆజ్యపాత్రను అగ్నికణముల మీద నుంచి,

ఉత్తరదిక్కుకు దింపి, అగ్నికణములను పరిస్తరణల క్రిందనుండి
తీసి 'అగ్ని'లో చేర్చవలయును.

ఉత్తరము వైపునున్న ఆజ్యపాత్రను అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా
తీసుకొని వచ్చి తనముందున్న దర్భలపై ఉంచి,

రెండు చేతుల అంగుష్ఠ అనామికలతో ఆజ్యపాత్రలో
ఉత్తరాగ్రములుగా నున్న దర్భలను పట్టుకొని ఆజ్యములో
తూర్పునుండి పశ్చిమమునకు తెచ్చి మరల తూర్పునకు సమాప్తి
యగునట్లు 3సార్లు త్రిప్పవలయును.

పవిత్రగ్రంథిం వివ్రస్య, అప ఉపస్పృశ్య,
ప్రాగగ్రమగ్నై ప్రహృత్య.

యేన జుహోతి, తదగ్నై ప్రతితప్య,

త్రిభిః దర్భైః సమృజ్య, పునః ప్రతితప్య.

ప్రోక్ష్య నిధాయ

దర్భాన్ అద్భి స్సగ్గేస్పృశ్య, అగ్నై ప్రహరతి.

స్థవిష్టో మధ్యమః అణీయార్ద్రాహీయాన్ దక్షిణార్ధ్యః

అణిష్టో హ్రసిష్ట ఉత్తరార్ధ్యః

పరిధీన్ అన్యోన్యం సగ్గేస్పృష్టాన్ కృత్వా,

దేవే అఘార సమిధౌ మధ్యమం పరిధి ముపస్పృశ్య.
దక్షిణముత్తర మాదధాతి

అగ్నిం పరిషింపతి 'అదితేను మన్యస్వ'

ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనం

'అనుమతేను మన్యస్వ' ఇతివశ్చాదుదీచీవం

'సరస్వతేను మన్యస్వ' ఇతి ఉత్తరతః ప్రాచీనం

పవిత్ర దర్బల ముడి విప్పి తడిపి, దులిపి, తూర్పు అగ్రములుగా
అగ్నియందు ఉంచ వలయును.

హోమసాధనములగు దర్బి(స్పృక్) ఇతర దర్బులను (స్పవం)
(స్పక్-స్పవములను) అగ్నియందు కాచి (వెచ్చబెట్టి),

3 దర్బలతో తుడిచి మరల కాచి,

ప్రోక్షణ పాత్రయందలి జలముతో ప్రోక్షించి, ఆజ్యపాత్రకు
దక్షిణమున ప్రధాన దర్బిని (స్పక్కును) ఆజ్యపాత్రకు ఉత్తరమున
ఇతర దర్బిని (స్పవమును) ఉంచవలయును.

ఆ తుడిచిన దర్బలను నీటికి స్పృశింపజేసి, అగ్నిలో ప్రాగ్రము
లుగా ఉంచవలయును. (శమ్యాః పరిధ్యర్థే) వివాహా,
ఉపనయన, సమావర్తన, సీమంత, చాల, గోదాన,
ప్రాయశ్చిత్తములందు ఇద్దంలోని పాడుగుగ నుండు 3 సమిధ
లను 'శమ్యలు' అందురు. ఇతర చోట్లలో ఉపాకర్మ స్నాతకాది
వ్రతాలలో 'పరిధులు' అందురు.

లావుగ నుండు మధ్యమ ప్రమాణంగల పరిధిని తన ముందు
అగ్నికి పశ్చిమం ప్రక్కన ఉత్తరాగ్రముగను,

సన్నగా, పాడుగుగానున్న పరిధిని అగ్నికి దక్షిణం వైపున
ప్రాగ్రము గను, పొట్టిగా సన్నగానున్న పరిధిని ఉత్తరం వైపున
ప్రాగ్రముగను ఉంచవలయును.

ఈ మూడును ఒక దానితోనొకటి తగులుచుండ వలయును.

ఇద్దంలోంచి రెండు సమిధలను తీసి, అగ్నికి తూర్పువైపున
ప్రాక్రోయ పాత్రకు దక్షిణమువైపున ఒకదానిని ఉత్తరమున
ఒకదానిని పెట్టవలయును.

అగ్నికి దక్షిణము ప్రక్కన పశ్చిమమునుండి తూర్పునకును

అగ్నికి పశ్చిమము వైపున (తనముందు) దక్షిణము నుండి
ఉత్తరమునకును;

అగ్నికి ఉత్తరము వైపున పశ్చిమము నుండి తూర్పునకును

‘దేవ సవితుః ప్రసువ’ ఇతి సమంతం
ఇతి అగ్నిం పరిషిష్య,

అగ్నిమలంకృత్య.

అగ్నయే నమః, జాతవేదసే నమః,
సహోజసే నమః, అజిరాప్రభవే నమః,
వైశ్వానరాయ నమః, నర్యాపసే నమః,
పక్షిరాధసే నమః, విసర్పిణే నమః,

శ్రీ యజ్ఞ పురుషాయ నమః.

ఇధృ మాదాయ । ఆజ్యే నాభ్యజ్య.

“అస్మిన్ ప్రకృత హోమకర్మణి బ్రహ్మన్! ఇధృమాధాస్యే.”

“అధత్స్వ” తూష్ణీం ఇధృం ఆధాయ,

కరాభ్యాం ఇధృమూలం పరామృశ్య,

ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ ఆఘారౌ ఆఘరయతి

ఇతర దర్శిమాదాయ ఆజ్యం గృహీత్వా,
('ప్రజాపతయ ఇదం')

ఉత్తరం పరిధిసంధిం అన్వహృత్య.

అగ్నికి చుట్టును ప్రదక్షిణముగా ప్రారంభించి మరల తూర్పునకు
సమాప్తియగు నట్లును కూర్చుని తీర్థము చల్లవలయును.
పరిషేచనము చేయునపుడు ప్రోక్షణపాత్రను ఎడమచేతితో
స్పృశించుచూ కుడిచేతితో పరిషేచన చేయవలయును.

అగ్ని అలంకరణ, యజ్ఞరారణ్యకమున అరుణంలో చెప్పిన
ప్రకారముగా ఇచట గలదు. (య. 18 అను. 72. పనస) ఈ
అగ్నాలంకరణ కొందరు మంత్రాంతరములను చెప్పచూ
అలంకరించుదురు. వాటికి వినియోగము. అపస్తంబ
సమ్మతముకాక ఇతర లేదా గృహ్య సమ్మతమనుటచే దానిని
గ్రహించుటలేదు.

తూర్పున మొదలు ఈశాన్యము వరకు 8 దిక్కులయందు ఈ
వాక్యములు చెప్పచూ అక్షతలుంచవలెను.

అనునపుడు ఒక సమిధను అగ్నిలో ఉంచవలెను.

ఇధృమును తీసుకొని (15 సమిధల కట్టను) ఇతర దర్శితో
ఆజ్యము తీసుకొని తడిపి

కర్త ఈ విధముగా బ్రహ్మనుజ్ఞకై బ్రహ్మను ప్రార్థించి, ‘ప్రకృత’
అనుచోట ఆయా కర్మ పేరు చెప్పవలయును. (చౌలాది)

ఈ విధంగా బ్రహ్మ చెప్పిన తరువాత ఇధృమును అగ్నిలో ఉంచి,

రెండు చేతులతో సమిధలను దగ్గరగా చేర్చి,

ప్రజాపతిని మనస్సులో ధ్యానము చేయుచూ ఆఘార
హోమములు చేయ వలయును.

ఇతర దర్శితో ఆజ్యము తీసుకొని,

వాయువ్యమూల నుంచి అగ్నేయ మూలకు అగ్నిలో ధారపడు
నట్లు నేతని ఉంచి, “ప్రజాపతయ ఇదం” అని అనవలయును.

దక్షిణాప్రాంచం ఋజుగ్ం సంతతం జ్యోతిష్మత్యా
ఆఘార మాఘారయన్ సర్వాణి ఇధ్మకాష్టాని సగ్గ్ స్పర్శయతి.
ప్రజాపతయ ఇదం -

ఈ ఆజ్ఞామిత్రులను ఎడమ చేతితో ఆజ్ఞాపాత్రను స్పృశించుచూ
కుడిచేతితో చేయ వలయును.

“ఇంద్రాయేదం” ఇతి దక్షిణం పరిధి పరిధిసంధిం
అన్వవహృత్య,

మం॥ ప్రాంచ ముదంచం ఋజుగ్ం సంతతం జ్యోతిష్మత్యా
ఆఘార మాఘారయన్ సర్వాణి ఇధ్మకాష్టాని
సగ్గ్ స్పర్శయతి

పిన్నుట ప్రధాన దర్శితో నేతిని తీసుకొని నైర్మతి మూల పరిధి
సంధి నుండి ప్రారంభించి ఈశాన్యమూల పరిధి సంధి వరకు
ఆజ్ఞామును ధారగా ఉంచవలెను. ‘ఇంద్రాయేదం’ అని చెప్ప
వలయును.

అథ ఆజ్ఞాఖాగౌ జుహోతి । ‘అగ్నయే స్వాహా’
ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే ‘అగ్నయ ఇదం’

అగ్నిలో ఈశాన్య ప్రక్కన ఆహుతిని ఉంచవలయును.

‘సోమాయ స్వాహా’ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే
‘సోమాయ ఇదం’ ।

అగ్నిలో ఆగ్నేయ ప్రక్కన ఆహుతిని ఉంచవలయును.

సమం పూర్వేణ చరుకర్మసు ఉపాకర్మప్రతేషు చ
అగ్ని మధ్యే “అగ్నయే స్వాహా”
ఇతి ముఖాహుతిం జుహుయాత్.

చరు హోమము కలిగిన చోటను ఉపాకర్మ హోమము నందు,
ప్రతములయందు, అగ్నయేస్వాహా అని అగ్నిమధ్యమున
ముఖాహుతి చేయవలయును. దీనినే ముఖాహుతి
యందురు.

(నముఖం పుగ్ంసువనాగార ప్రవేశయోః)

గృహ ప్రవేశ, పుగ్ంసువనములయందు ముఖాహుతి లేదు.

యథోపదేశం ప్రధానాహుతీః జుహుయాత్

తరువాత ఆయా కర్మలకు తగిన ప్రధానాహుతులు
చేయవలయును. వివాహమున హిరణ్య నామక పశ్చిమ జిహ్వా
యందు జాతకర్మయందు కనక నామక మధ్యమజిహ్వాయందు
ఉపనయన ఇత్యాది కర్మలచర్చనీయాంశ మందు చూడాలి.

ప్రాణానాయమ్యః-

మం॥ ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః, ఓం మహాః ఓం జనః, ఓం తపః, ఓగ్ం సత్యం
ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।
ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥
సంకల్ప పూర్వోక్త... తిథౌ .... కర్మ సమృద్ధ్యర్థం
జయాది హోమం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప,

జయాదయః

చి॒త్తం చ॒ స్వా॒హా॑ చి॒త్తా॒యేద॒మ్ చి॒త్తి॒శ్చ స్వా॒హా॑ చి॒త్త్యా॒ ఇద॒మ్ ఆ॒కూ॒తం చ॒ స్వా॒హా॑
 ఆ॒కూ॒తా॒యేద॒మ్ ఆ॒కూ॒తి॒శ్చ స్వా॒హా॑ ఆ॒కూ॒త్యా॒ ఇద॒మ్ వి॒జ్ఞా॒తం చ॒ స్వా॒హా॑ వి॒జ్ఞా॒తా॒యేద॒మ్
 వి॒జ్ఞా॒నం చ॒ స్వా॒హా॑ వి॒జ్ఞా॒నా॒యేద॒మ్ మ॒న॒శ్చ స్వా॒హా॑ మ॒న॒స ఇద॒మ్ శ॒క్వరీ॒శ్చ స్వా॒హా॑
 శ॒క్వరీ॒భ్య ఇద॒మ్ ద॒ర్శ॒శ్చ స్వా॒హా॑ ద॒ర్శా॒యేద॒మ్ పూ॒ర్ణ॒మా॒స॒శ్చ స్వా॒హా॑ పూ॒ర్ణ॒మా॒సా॒యేద॒మ్
 బృ॒హ॒చ్చ స్వా॒హా॑ బృ॒హ॒త ఇద॒మ్ ర॒థం॒తరం చ॒ స్వా॒హా॑ ర॒థం॒తరా॒యేద॒మ్
 ప్ర॒జాప॑తి॒ర్జయా॒ని॒ద్రాయ॑ వృ॒ష్ణే ప్రా॒యచ్చ॑దు॒గ్రః పృ॒త॒నాజ్యే॒షు త॒స్మై వి॒శస్స॑మ॒నమంత॑
 స॒ర్వాస్స॑ ఉ॒గ్ర స॒హ హ॑వ్యో బ॒భూ॒వ స్వా॒హా॑ ప్ర॒జాప॑తయ ఇద॒మ్ అగ్ని॑ర్భూ॒తానా॑ మ॒ధిప॑తి
 స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం
 దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑ అగ్నీ॒య ఇద॒మ్ ఇంద్రో॑ జ్యేష్ఠానా మ॒ధిప॑తి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ
 న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑
 ఇంద్రా॒యేద॒మ్ య॒మః పృ॒థి॒వ్యా మ॒ధిప॑తి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా
 మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑ య॒మా॒యేద॒మ్
 వా॒యురంత॑రిక్ష స్యా॒ధిప॑తి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం
 పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑ వా॒యవ ఇద॒మ్ సూ॒ర్యో ది॒వోధి॑పతి
 స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం
 దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑ సూ॒ర్యా॒యేద॒మ్ చంద్ర॑మా నక్షత్రాణా మ॒ధిప॑తి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్
 బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం దే॒వహూ॑త్యాగ్న్
 స్వా॒హా॑ చన్ద్ర॑మ॒స ఇద॒మ్ బృ॒హ॒స్పతి॑ ర్బ్రహ్మణోధిపతి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్
 క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑
 బృ॒హ॒స్పతయ॑ ఇద॒మ్ మి॒త్రస్స॑త్యానా మ॒ధిప॑తి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా
 మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్న॒స్యాం దే॒వహూ॑త్యాగ్న్ స్వా॒హా॑ మి॒త్రా॒యేద॒మ్
 వరు॑ణోపా మ॒ధిప॑తి స॒మ॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ న్న॒స్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑

మ॒స్మిన్ క॒ర్మన్మ॒స్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా వరు॑ణాయేదమ్ | స॒ముద్ర॑స్సోత్పా॒న్యానా మ॒ధిప॑తి
 స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం
 దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా సము॑ద్రాయేదమ్ | అన్నగ్ం సామా॒జ్యానా మ॒ధిప॑తి స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్
 బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్
 స్వా॒హా అన్నా॑యేదమ్ | సోమ ఓషధీ॒నా మ॒ధిప॑తి స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా
 మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా సోమా॑యేదమ్ |
 స॒వితా ప్ర॑స॒వానా మ॒ధిప॑తి స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం
 పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా స॒విత ఇ॒దమ్ | రు॒ద్రః పశూ॑నా
 మ॒ధిప॑తి స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్
 కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా రు॒ద్రాయే॑దమ్ | అప ఉపస్పృశ్య త్వష్టా రూపా॒ణా
 మ॒ధిప॑తి స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్
 కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా త్వష్టా ఇ॒దమ్ | విష్ణుః పర్వ॑తానా మ॒ధిప॑తి
 స్సమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం
 దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా విష్ణవ ఇ॒దమ్ | మరు॑తో గణా॒నా మ॒ధిప॑తయ స్సేమా॒వత్వ॑స్మిన్ బ్రహ్మ॒
 న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా
 మరు॑ద్భ్య ఇ॒దమ్ | పిత॑రః పితామహా పరేవరే తతాస్తతామహా ఇహమావతా అస్మిన్ బ్రహ్మ
 న్నస్మిన్ క్షత్రే॑స్యా మా॒శిష్య॑స్యాం పు॒రోధా॑యా మ॒స్మిన్ కర్మ॑న్నస్యాం దే॒వహూ॒త్యాగ్న్ స్వా॒హా
 మంత్రోక్తా దే॒వతా॑భ్య ఇ॒దమ్ | అప ఉపస్పృశ్య ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్తప్యాషధ
 యోస్సరసః ఊర్జోనామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై
 స్వా॒హా తాభ్య॑స్సాన్వహా ఓషధీభ్యో పు॒రోభ్య ఇ॒దమ్ ||
 సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోస్సరస ఆయువో నామ స ఇదం
 బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వా॒హా సూర్యా॑య గంధర్వా
 యేదమ్ | తాభ్య॑స్సాన్వహా మరీచీభ్యో పు॒రోభ్య ఇ॒దమ్ ||

సు॒షు॒మ్నా॒న్సూ॒ర్య॒రశ్మి॒శ్చంద్ర॑మా॒ గన్త॑ర్వస్తస్య॒ నక్ష॑త్రాణ్యప॒స్సర॑సో బే॒కుర॑యో నామ॒ స ఇ॒దం
బ్రహ్మ॑క్షత్రం పాతు తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా చంద్ర॑మసే గంధర్వా
యేదమ్ తాభ్యసా॒న్వహా॑ నక్షత్రేభ్యోప॒స్సరోభ్య॑ ఇదమ్॥

భు॒జ్యాసు॑ప॒స్థో య॒జ్ఞో గన్త॑ర్వస్తస్య దక్షి॒ణా అప॑స్సరస్త॒వా నామ॒ స ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పాతు
తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా య॒జ్ఞాయ॑ గంధర్వా॒యేదమ్ తాభ్యసా॒న్వహా॑
దక్షి॒ణాభ్యోప॑స్సరోభ్య ఇదమ్॥

ప్ర॒జాప॑తిర్విశ్వక॒ర్మా మనో॑ గన్త॑ర్వస్తస్య॒ రాన్మాన్య॑ప॒స్సర॑సో వహ్నయో నామ॒ స ఇ॒దం
బ్రహ్మ॑క్షత్రం పాతు తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా మన॑సే గంధర్వా॒యేదమ్
తాభ్యసా॒న్వహా॑ ఋక్సామభ్యోప॒స్సరోభ్య॑ ఇదమ్॥

ఇ॒షి॒రో వి॒శ్వవ్య॑చా వాతో గన్త॑ర్వస్తస్యాపా॒స్సర॑సో ము॒దానామ॒ స ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పాతు
తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా వాతాయ॑ గంధర్వా॒యేదమ్ తాభ్యసా॒న్వహా॑
అద్యోప॒స్సరోభ్య॑ ఇదమ్॥

భు॒వన॑స్యపతే॒ యస్య॑త ఉ॒పరి॑ గృహ ఇ॒హ చ॑ స నో రా॒స్వాజ్యాని॑గ్ం రా॒యపో॑షగ్ం సు॒వీ
ర్యగ్ం సం॑వ॒త్సరీ॑ణాగ్ం స్వ॒స్తిగ్ం స్వా॒హా భు॒వన॑స్య పత ఇదమ్॥

ప॒రమే॑ష్ట్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య విశ్వమప॒స్సర॑సో భువో నామ॒ స ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం
పాతు తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా మృత్యవే॑ గంధర్వా॒యేదమ్
తాభ్యసా॒న్వహా॑ విష్వస్మాప॒స్సరోభ్య॑ ఇదమ్॥

సు॒క్తితి॑సు॒భూతి॑ర్భద్రకృ॒భువ॑ర్వాన్ ప॒ర్జన్యో గన్త॑ర్వస్తస్య విద్యుతోప॒స్సర॑సో రుచో నామ॒ స
ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పాతు తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా ప॒ర్జన్యాయ॑
గంధర్వా॒యేదమ్ తాభ్యసా॒న్వహా॑ విద్యుద్యోప॒స్సరోభ్య॑ ఇదమ్॥

దూ॒రేహే॑తిరమృదయో మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య ప్ర॒జా అప॑స్సరసో భీ॒రువో॑ నామ॒ స ఇ॒దం బ్రహ్మ॑
క్షత్రం పాతు తా ఇ॒దం బ్రహ్మ॑క్షత్రం పా॒ంతు తస్మై॑ స్వా॒హా మృత్యవే॑ గంధర్వా॒యేదమ్
తాభ్యసా॒న్వహా॑ ప్ర॒జాభ్యోప॑స్సరోభ్య ఇదమ్॥

చారుః కృపణకాశీ కామో గంధర్వస్తస్యాధయోఽఘోరసశ్శోచయంతీ రాన్మ స ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా కామాయ గంధర్వామేదమ్
తాభ్యస్వాహా ఆదిభ్యోఽపసరోభ్య ఇదమ్॥

స నో భువనస్యపతే యస్య త ఉపరి గృహ ఇహ చ ఉరు బ్రహ్మణేస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ
యచ్చ స్వాహా॥ భువనస్య పత్యై బ్రహ్మణ ఇదమ్॥

ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్.....

ప్రజాపతే స త్వ దేతా న్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ యత్కామాస్తే జాహుమ
స్తన్నో అస్తు వయగ్గ్స్యామ పతయో రయ్యాణాగ్గ్స్వాహా॥

అగ్నయే సిష్ట కృత ఇదం॥

ఓం భూస్వాహా అగ్నయ ఇదమ్॥

ఓం భువస్వాహా వాయవ ఇదమ్॥

ఓం సువస్వాహా సూర్యాయేదమ్॥

ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ప్రజాపతయ ఇదమ్॥

మం॥ యదస్య కర్మణోత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమీహ కరమ్॥

అగ్నిష్టథిన్విష్టకృద్విద్వాన్ తస్మిన్ సిష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా॥

ఆజ్యహోమేషు సౌవిష్టకత హోమానంతరం శమ్యా అపోహ్య,

ఆజ్య హోమములయందు సిష్ట కృత హోమానంతరము
శమ్యులనబడు పరిధులను తీసి, వాటి మొదళ్ళను నీటిలో
ముంచి నైరుతియందు వదిలి వేయవలెను.

వ్రతాదిషు ఆజ్యాభ్యక్తాన్ పరిధీన్ ప్రహృత్య.

వ్రతములు, చరుహోమములు ఉపాకర్త వ్రతములందు,
చరుహోమములందు పరిధులను ఇతర దర్శలతో ఆజ్యమున
తడిపి అగ్నిలో ఉంచవలయును. ఆజ్యంలో తడుపుటను
'లేపనం' అంటారు. పుంసవనంలో లేపనం అక్కరలేకుండానే
పరిధి ప్రహరణ చేయాలి. (పరిధముగనో చూడండి)

మధ్యమం పరిధి మగ్నై ప్రహృత్య,
అన్యో హస్తాభ్యాం యుగపత్ ఆదాయ

ఉత్తరార్ధస్య అగ్ర మంగారేషు ప్రవేశ్య. ప్రహృత్య

(నాత్ర ఆఘార సమిధయోః ప్రహారః, అపో హోవా,
తయోః అపరిధిత్యాత్, అశమ్యత్వాచ్చ)

దర్శ్యకయా తూష్టిం సగ్గప్రావ హోమం జాహుయాత్.

“అథ అస్మిన్ ప్రకృత హోమ కర్మణి
మంత్ర తంత్ర దేవతా విస్మృతి విపర్యాస న్యూనాతిరిక్త
స్వరాక్షర పదభ్రష్ట ప్రాయశ్చిత్తార్థం
సర్వప్రాయశ్చిత్త హోమం హోష్యామి”

ఓం భూర్భువస్సువః స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదమ్.
ప్రాణానాయమ్య. ఓం భూః.... సువరోమ్. ఇతి సంకల్ప్య..
పూర్వోక్త... తిథౌ. అస్మిన్ ప్రకృత హోమ కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది
దోషనిర్ధరణార్థం అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్తాహూతీః హోష్యామి.

మం॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిధు! అగ్నే తదస్య కల్పయ
త్వగ్ంహి వేత యథాతథగ్ స్వాహా! అగ్నయ ఇదమ్!

మం॥ యత్పాకత్రా మన సా దీనదక్షాన! యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః!
అగ్నిష్టథోతా క్రతువిద్విజానన్! యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా! అగ్నయ ఇదమ్!

మం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసీసిష్ఠాః!
యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచాన్ విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధస్మ త్వాహా॥
అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్!

ముందు మధ్యమ పరిధిని అగ్నిలో ఉంచి, పిమ్మట దక్షిణోత్తర
పరిధులను రెండు చేతులతో తీసుకొని

ఉత్తర పరిధి దిక్కునందలి పరిధి అగ్రమును అగ్నిహోత్రమున
ప్రవేశబెట్టి, రెండింటిని కలిపి అగ్నిలో ఉంచవలెను.

ఆఘార సమిధలు, హోమములోగాని, తీసివేయుటగాని లేదు.
అవి పరిధులు, శమ్మలు కావు కనుక. అగ్నిలో ఉంచ వలెను.
తూర్పున ఉన్న 2 ఆఘార సమిధల ప్రహరణము లేదు. ఆపస్తంబ
సమ్మతము.

ప్రధాన దర్శితో అమంత్రకముగా సగ్గస్థావ హోమం చేయ
వలయును.

ఇతర దర్శితోని ఆజ్ఞాన్ని ప్రధాన దర్శితో పోస్తూ ప్రధానదర్శి
ద్వారా అగ్నిలో అమంత్రకంగ ఆహుతినివ్వాలి. చరుహోమాల
లోనైతే.

మం॥ స॒త్వన్తో॑ అగ్నే॑ వ॒మోభ॑వోతీ నేది॑ష్టో అ॒స్యా ఉ॒షసో॑ వ్య॒ష్టే॑
అ॒వయ॑క్ష॒వ్నో వ॒రుణ॑గ్ం ర॒రాణో॑ వీ॒హ మృ॑డీ॒కగ్ం సు॒హవో॑న ఏ॒ధి స్వా॑హా॑
అగ్ని॑ వరుణాభ్యా మిదమ్॑

మం॥ య॑త ఇ॒న్ద్ర భయా॑మహే॒త తతో॑ నో అ॒భయం॑ కృ॒ధి॑
మ॒ఘవ॑న్చగ్ధితవతన్న॑ ఊ॒తయే॑ విద్వి॒ష్టో వి॒మృథో॑ జహి॒ స్వాహా॑॥ ఇన్ద్రాయ॑ మఘవత ఇదమ్॑॥

మం॥ స్వ॑స్తిదా వి॒శస్వ॑తి ర॒వ్యత్ర॑హ వి॒మృథో॑ వశీ॑
వృ॒శేన్ద్రః పు॒ర ఏ॒తు నః స్వ॑స్తిదా అ॒భయం॑కర స్వా॒హా॑॥ ఇన్ద్రాయ॑ అభయంకరాయేదమ్॑॥

మం॥ ఆ॒భిర్భి॑ర్భిర్యదతోన ఊ॒న మా॑ప్యాయయ హరి॒వో వర్ధ॑మానః॑
య॒దా స్తోత్ర॑భ్యో మహి॑గోత్రా రు॒జాసీ॑ భూ॒యిష్ట॑భాజో అధ॑తేస్యామ స్వా॒హా॑॥
ఇన్ద్రాయ॑ హరివత ఇదమ్॑॥

ప్రజాపతయ ఇదం.

ప్రాణానాయమ్య. ఓం భూః.... సువరోమ్ ।

సంకల్ప్య... పూర్వోక్త... తిథౌ. ప్రకృత హోమ సాధుణ్యార్థం
కేశవాది హోమం హోష్యామి.

గార్వకర్మాసు సర్వత తాంత్రికేషు విశేషతః ।

వ్యూహ మంత్రైః ద్వాదశభిః హువేత్ సాధుణ్య సిద్ధయే ॥

(భారద్వాజ సంహితాయామ్.)

గృహస్థకర్మ లన్నింటిలోనూ తాంత్రికకర్మలో విశేషంగ 12

వ్యూహ మంత్రములతో సాధుణ్య సిద్ధికోసం హోమం చేయాలి.

ఓం కేశవాయ స్వాహా ! కేశవా యేదం ।

ఓం నారాయణాయ స్వాహా! నారాయణాయేదం ।

ఓం మాధవాయ స్వాహా! మాధవాయేదం ।

ఓం గోవిందాయ స్వాహా! గోవిందాయేదం ।

ఓం విష్ణవే స్వాహా! విష్ణవ ఇదం ।

ఓం మధుసూదనాయ స్వాహా! మధుసూదనాయేదం ।

ఓం త్రివిక్రమాయ స్వాహా! త్రివిక్రమా యేదం ।

ఓం వామనాయ స్వాహా!   వామనాయేదం ।
 ఓం శ్రీధరాయ స్వాహా!   శ్రీధరాయేదం ।
 ఓం హృషీకేశాయ స్వాహా!   హృషీకేశాయేదం ।
 ఓం పద్మనాభాయ స్వాహా!   పద్మనాభాయేదం ।
 ఓం దామోదరాయ స్వాహా!   దామోదరాయేదం ।
 “ఓం శ్రీవిష్ణవే స్వాహా ।   శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదం ।

పూర్ణాహుతిః

పూర్ణాహుతి సమయమున ‘సప్తతే అగ్నే’ ఇత్యాది మంత్రముల ప్రమాణము.

ప్రాణానాయమ్య,

అదితేను మన్యస్వ ఇతి పూర్వపరిషేచనం కుర్యాత్ ।

ప్రణీతి పాత్రం స్వస్య పురస్తాన్నిధాయ

తస్మిన్ అన్య జలం నినీయ⁽¹⁾

ప్రాణాయామం చేసి, పూర్వపరిషేచనం చేయవలెను.

ప్రణీతి పాత్రను తన ముందు ఉంచుకొని

దానిలో వేరొక పాత్రయందలి జలమును ఉంచుకొని ఇచట ప్రాకోయమును ప్రాక్షణీజలమును పూర్వపాత్రయందు కలిపి ప్రాక్షణచేయుట, సదసి సన్నే అని మార్గన చేయుట కాని ఆపస్తంబ సమ్మతముకాదు. (పూర్వప్రయోగవృత్తే 36 పుట)

మం॥ సప్త తే అగ్నే సమిధ స్సప్తజిహ్వ స్సప్త ఋషయ స్సప్తధామ ప్రియాణి ।
 సప్తహోత్రా స్సప్తధాత్వా యజన్తి సప్త యో నీరాప్యణస్వా ఘృతేన స్వాహా॥

(1) పూర్ణపాత్రం తతస్తత్ర చాప ఆనీయ మార్జయేత్ ।

హస్తేనామంత్రకం కించిత్ ప్రాగాదిషు చ పంచసు ॥

దిక్షు సమార్జనం కుర్యాత్ తచ్ఛేషం భువి నిక్షిపేత్॥

తత్తేయం శిరఃప్రోక్షయేత్, తతః తచ్ఛేష మిత్యత్ర-

సర్వదిక్షు సమార్జయేత్ । శ్రౌతవత్ప్రణీతాం విముంచంతు తూష్టిమ్ । ఆప.గృ.సూ.

అన్యజలమిత్యత్ర -

“ప్రణీతాద్భ్యో దిశోభ్యుపనీయ ఇతి భోధాయన వచనాత్ మంత్రవర్ణమేవ ప్రణీతామార్జన కర్తవ్యమితి సిద్ధమ్.

తజ్జలం ప్రాగాది ప్రదక్షిణం కించిత్

బహిరూర్ధ్వంచ సిక్వా

భూమౌ పురస్తాన్నిస్రావ్య.

తేన ఆత్మానం ప్రోక్ష్య.

భోధాయన సూత్రంలో చెప్పిన విధముగ

ఆ జలమును ప్రాగాది ప్రదక్షిణముగా 4 దిక్కులయందు

భూమియందు పైనను జల్లి

భూమియందు తీర్థమును ఉంచి

ఆ తీర్థమును తన శిరస్సున ప్రోక్షించుకొనవలయును.

మంత్రములు చెప్పవలెను.

మం॥ సద॑సి స॒న్మే॒భూయా॑ స్స॒ర్వమ॑సి స॒ర్వం మే॑ భూయాః

పూ॒ర్ణమ॑సి పూ॒ర్ణం మే॑ భూయా॑ అక్షి॒తమ॑సి మా మే॑ క్షే॒ష్టాః॥

తజ్జలం ప్రాగాది ప్రదక్షిణం కించిత్ బహిరూర్ధ్వంచ సిక్తాః,
భూమౌ పురస్తాన్నిస్రావ్య, తేన ఆత్మానం ప్రోక్ష్య.

దక్షిణతో నిషాదితం బ్రాహ్మణం సంపూజ్య.

దక్షిణమున ఉంచిన బ్రహ్మకు సదక్షిణ తాంబూలము నిచ్చి
సన్మానించ వలయును.

అగ్నేనయే త్యగ్నిసూక్తేన అగ్నిం ఉపస్థాయ ।

ఈ మంత్రముతో అగ్నికి ఉపస్థానము చేయవలెను.

మం. ఓం అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ | యుయోధ్యస్మ
జ్జాహురాణ మేనో భూయిష్ఠానై నమ ఉక్తిం విధేమ | ప్రవశ్యు క్రాయ భానవేభరధ్యగ్ం హవ్యం మతి
ఇచ్చాగ్నయై సుపూతమ్ | యోదైవ్యాని మానుషా జనూగ్ం ష్యంతర్విశ్వాని విదమనాజిగాతి |
అచ్చాగ్నిరోమతయో దేవయన్తీ రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః | సుసన్తృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వఇచ్చగ్ం
హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణామ్ | అగ్నేత్వమస్మద్యు యోధ్యమీవాఅనగ్నిత్రా అభ్యమన్తకృష్టిః |
పునరస్మభ్యగ్ం సవితాయదేవ జ్ఞాం విశ్వేభిరజ రేభిర్యజత్ర | అగ్నేత్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్
స్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వాః పూశ్చప్రథ్వీ బహులాన ఉర్వి భవాతోకాయ తనయాయ శంయోః | ప్రకారవో
మననావచ్యమానాదేవ ద్రీచీన్నయథ దేవయన్తః | దక్షిణావాడ్వా జినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరన్త్యగ్నయే
ఘృతాచీ॥

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం పుతాశన ।

యద్భుతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

ప్రాయశ్చిత్తాన్య శేషాణి తపః కర్మాత్మకాని వై ।

యాని తేషా మశేషాణాం శ్రీకృష్ణానుస్మరణం పరమ్ ॥

శ్రీ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ! ప్రణమ్య, అభివాదయే!

ఇచట తమ గోత్రనామములచే ప్రవర చెప్పవలయును.

శ్లో॥ కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్వభావాత్ ।

కరోమి యద్యత్ సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి॥

అగ్నిముఖ స్సమాప్తః

అంకురార్పణమ్

తైజసీః మృణ్మయీర్వా

పంచ పాలికాః సంహృత్య,

తాసాం మూలేషు

దూర్వాశ్చ త్త శిరీష బిల్వ పత్రాణి బధ్వా,

శ్వేత సూత్రేణావేప్య, శుద్ధాభిః మృద్ధి రాపూర్య,

శుచౌ దేశే గోమయే నోపలిప్తే నిధాయ,

అనన్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః

ఓం అనంతాయ నమః,

ఓం గోవిందాయ నమః

ఓం కేశవాయ నమః

ఓం నారాయణాయ నమః

ఓం మాధవాయ నమః

ఓం గోవిందాయ నమః

ఓం విష్ణవే నమః

ఓం మధుసూదనాయ నమః

ఓం త్రివిక్రమాయ నమః

ఓం వామనాయ నమః

ఓం శ్రీధరాయ నమః

ఓం హృషీకేశాయ నమః

ఓం పద్మనాభాయ నమః

ఓం దామోదరాయ నమః

ఓం వాసుదేవాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య :

మం॥ ఓం భూః ఓం భువః ఓం గోం సువః, ఓం మహాః ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం గోం సత్యం

ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

బంగారుగాని, మట్టివిగాని పాలికలను తీసుకొని వచ్చి వాటి

మూలముల యందు

గరిక, రావి, దిరిసెన, మోరీడు ఆకులను కట్టి

తెల్లని దారమును చుట్టి, పరిశుద్ధములగు మట్టిచే వాటిని

నింపి,

గోమయముతో అలంకరింబడిన పరిశుద్ధ ప్రదేశ మందు

ఉంచవలయును.

సంకల్ప

అముక గోత్రస్య అముక శర్మణః కుమారస్య
అముక కర్మాంగం (బోధాయనోక్త ప్రకారేణ)
అంకురార్పణ కర్మ కరిష్యామి ।

తదంగ పుణ్యాహం వాచయిష్యే ।

ఇతి సంకల్ప,
పుణ్యాహం కృత్వా,

తేన జలేన పంచపాలికాః కూర్చేన వ్యాహృతిభిః
“ఓం భూర్భువస్సువః” ఇతి ప్రోక్ష్య,

మధ్యమ పాలికాయామ్ :

బ్రహ్మాణం, ప్రజాపతిం చతుర్ముఖం, హిరణ్య గర్భమ్.

ఓం భూః   బ్రహ్మాణమావాహయామి
ఓం భువః   ప్రజాపతిమావాహయామి ॥
ఓం సువః   చతుర్ముఖ మావాహయామి ।
ఓం భూర్భువస్సువః   హిరణ్య గర్భమావాహయామి ।

బ్రహ్మదిభ్యో నమః ఇదమాసనమ్ ।, ఇతి

ప్రొద్వాం :

ఇంద్రం, వజ్రీణగ్ం శచీపతిం, శతక్రతుం,
‘ఓం భూః’   ఇంద్రమావాహయామి
‘ఓం భువః’   వజ్రీణ మావాహయామి
‘ఓం సువః’   శచీపతి మావాహయామి
ఓం భూర్భువస్సువః’   శతక్రతు మావాహయామి.

ఇంద్రాదిభ్యో నమః ఇదమాసనమ్, ఇతి

ప్రాణాయామము చేసి సంకల్పము చెప్పి

గోత్ర నామములు చెప్పి ఏ కర్మనుద్దేశించి
అంకురార్పణ చేయుచున్నారో దానిని ‘అముక’
అనుచోట ఆయా ఉపనయన, వివాహాది కర్మల
పేర్లను చెప్పవలయును.

అంకురార్పణ కర్మాంగముగా పుణ్యాహము చేయ
వలయును.

పుణ్యాహజలమును వ్యాహృతులతో 5 పాలికలను
ప్రోక్షించవలయును.

మధ్యపాలికయందు

తూర్పుదిక్కున

దక్షిణస్యామ్ :

దక్షిణ పాలికయందు

యమం, వైవస్వతం, పితృపతిం, ధర్మరాజం.

ఓం ధూః యమమావాహాయామి.

ఓం ధువః వైవస్వత మావాహాయామి.

ఓం సువః పితృపతి మావాహాయామి

ఓం ధూర్భువస్సువః ధర్మరాజమావాహాయామి

యమాదిభ్యో నమః ఇదమాసనమ్. ఇతి

ప్రతీచ్ఛ్యామ్ :

పశ్చిమ పాలికయందు

వరుణం, ప్రచేతసం, సురూపిణం, అపాంపతిమ్.

ఓం ధూః వరుణమావాహాయామి ।

ఓం ధువః ప్రచేతసమావాహాయామి ।

ఓం సువః సురూపిణమావాహాయామి

ఓం ధూర్భువస్సువః అపాంపతిమావాహాయామి ।

వరుణాదిభ్యో నమః ఇదమాసనమ్ । ఇతి

ఉత్తరస్యామ్ :

ఉత్తర పాలికయందు

సోమం, నిశాకరం ఓషధీశం

ఓం ధూః సోమ మావాహాయామి

ఓం ధువః ఇందు మావాహాయామి.

ఓం సువః నిశాకర మావాహాయామి।

ఓం ధూర్భువస్సువః ఓషధీశమావాహాయామి

సోమాదిభ్యో నమః ఇదమాసనమ్ । ఇతి

బ్రహ్మాదిభ్యో నమః, ఇదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిద మాచమనీయం।

ఇంద్రాదిభ్యో నమః, ఇదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిద మాచమనీయం।

యమాదిభ్యో నమః, ఇదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిద మాచమనీయం।

వరుణాదిభ్యో నమః, ఇదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిద మాచమనీయం।

సోమాదిభ్యో నమః, ఇదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిద మాచమనీయం।

స్వానమ్ :

ఆపోహిష్ఠామయో భువ ఇతి తిస్సభిః
హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకాః ఇతి చతస్సభిః
పవమాన స్సువర్ణన ఇత్యనువాకేన చ స్నాపయిత్యా,

మం॥ ఆపోహిష్ఠామయో భువః..... యథాచనః ।

మం॥ హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః..... నిధత్త ।

మం॥ పవమాన స్సువర్ణనః..... పునాతు ।

బ్రహ్మాదిభ్యో నమః	ఇదం స్నానం
ఇంద్రాదిభ్యో నమః	ఇదం స్నానం
యమాదిభ్యో నమః	ఇదం స్నానం
వరుణాదిభ్యో నమః	ఇదం స్నానం
సోమాదిభ్యో నమః	ఇదం స్నానం

బ్రహ్మాదిభ్యో నమః,	ఇదం వస్త్రం, ఇదం ఉపవీతం, ఇదమాచమనీయమ్ ॥
ఇంద్రాదిభ్యో నమః	ఇదం వస్త్రం, ఇదం ఉపవీతం, ఇదమాచమనీయమ్ ॥
యమాదిభ్యో నమః	ఇదం వస్త్రం, ఇదం ఉపవీతం, ఇదమాచమనీయమ్ ॥
వరుణాదిభ్యో నమః	ఇదం వస్త్రం, ఇదం ఉపవీతం, ఇదమాచమనీయమ్ ॥
సోమాదిభ్యో నమః	ఇదం వస్త్రం, ఇదం ఉపవీతం, ఇదమాచమనీయమ్ ॥

బ్రహ్మాదిభ్యో నమః

ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూప దీపోత్తరీయ
ఆభరణాద్యలంకారాః సర్వోపచారాః ।

ఇంద్రాదిభ్యో నమః,

ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూప దీపోత్తరీయ
ఆభరణాద్యలంకారాః సర్వోపచారాః ।

యమాదిభ్యో నమః

ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూప దీపోత్తరీయ
ఆభరణాద్యలంకారాః సర్వోపచారాః ।

వరుణాదిభ్యో నమః

ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూప దీపోత్తరీయ
ఆభరణాద్యలంకారాః సర్వోపచారాః ।

సోమాదిభ్యో నమః,

ఏతే గంధాక్షత పుష్ప ధూప దీపోత్తరీయ
ఆభరణాద్యలంకారాః సర్వోపచారాః

బ్రహ్మ, ఇంద్ర, యమ, వరుణ, సోమాదిభ్యో నమః,

యథా భాగశః ఇదం గుడ నైవేద్యం సమర్పయామి.

ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

ఓం ప్రాణాయస్వాహా..... స్వాహా

బ్రహ్మాండ్ర యమ వరుణ సోమాదిభ్యో నమః తాంబూలం సమర్పయామి

బ్రహ్మాండ్ర యమ వరుణ సోమాదిభ్యో వమః సువర్ణ మంత్రపుష్పం సమర్పయామి

అవాహనాది పోదశోపచారాన్ సమర్పయామి.

ప్రీహి, యవ, మాష, తిల, ముద్గ, సర్షపాన్

పాత్రే సగ్ంస్సృజ్య, క్షీరేణ ప్రక్షాళ్య,

బీజపాత్రమాదాయ ఉత్థాయ,

శ్లో॥ దిశాం పతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్ ।

కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతు సతతం శుభమ్ ॥

ఇతి బ్రహ్మాదీనుపస్థాయ

యాజాతా ఓషధయ

ఇత్యనువాకే నాభిమంత్ర్య,

వరిధాన్యము, యవలు, మిమునులు, తిలలు, పెసలు, ఆవాలును, (కందులు, సెనగలు, బొబ్బర్లు ఇతరములు పోయించి) పాత్రయందుంచి,

పాత్రయొక్కపైన క్రింద కూర్చులనుంచుకొని, బీజపాత్ర ఎడమచేతిలో పెట్టుకొని కుడిచేతితో కప్పిపట్టుకొని నిలుచుండి ఈ విధముగా ప్రార్థన చేయవలయును.

ఈ విధముగా దిక్పతులగు బ్రహ్మదులను ప్రార్థించి, ఈ అనువాసముతో బీజములను అభిమంత్రణ చేయవలయును.

యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్య స్త్రియుగం పురా మందామి బభ్రూణా మహాగ్ం శతం ధామాని
 సప్త చ శతం వో అంబధామాని సహస్ర ముతవో రుహాః అథా శతక్రత్వో యూయ మిమం మే అగదం
 కృతా పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీర ఫలా ఉతా అశ్వా ఇవ సజిత్వరీ ర్వీరుధఃపారయిష్టవః ఓషధీ
 రితిమాతర స్తద్వోదేవీ రుపబ్రువే రపాగ్ంసి విఘ్నతీరిత రపః శ్చాతయమానాః అశ్వత్థేవో నిషదనం
 పర్ణేవో వసతిః కృతా గోభాజ ఇత్కిలాసథ యథ్ననవథ పూరుషమ్ యదహం వాజయన్నిమా ఓష
 ధీర్ హస్త ఆదధే ఆత్మా యక్ష్మస్య నశ్యతి పురాజీవ గృభోయథా యదోషధయ స్సంగచ్ఛంతే
 రాజాన స్సమితావివ విప్ర స్సఉచ్యతే భిషగ్గ్రక్తోహమీవ చాతనః నిష్క్రుతిర్నామవో మాతాథా
 యూయగ్ం స్థ సంకృతీః సరాః పతత్రిణీ స్థనయదామయతి నిష్క్రుతా అన్యావో అన్యామవ త్వన్యాన్యస్యా
 ఉపావతా తాస్సర్వా ఓషధయ స్సంవిదానా ఇదం మే ప్రావతా వచః ఉచ్చుష్మా ఓషధీనాం గావో
 గోష్ఠాదివేరతే ధనగ్ం సనిష్యంతీనా మాత్మానం తవ పూరుష అతివిశ్వాః పరిష్ఠా స్తేన ఇవ ప్రజమక్ర
 ముః ఓషధయః ప్రాచుచ్యపు ర్యత్కిం చ తనువాగ్ం రపః యాస్త ఆతస్థురాత్మానం యా ఆవివిశుః
 పరుఃపరుః తాస్తే యక్ష్మం విబాధంతా ముగ్రోమధ్య మశీరివ సాకం యక్ష్మ ప్రపత శ్యేనేన కికితీవి
 నా సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్య నిహకయా అశ్వావతీగ్ం సోమవతీ మూర్ఛయంతీ ముదోజ
 సమ్ ఆవిధ్ని సర్వా ఓషధీ రస్మా అరిష్టతాతయే యాః ఫలినీ ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్ప
 ణీః బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానోముచన్వగ్ంహసః యా ఓషధయ ప్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమ
 మ తాసాం త్వమస్మృత్తమా ప్రణో జీవాతవే సువ అవపతంతీ రవదం దివ ఓషధయః పరి యంజీవ
 మశ్నవామహౌ నసరిష్యాతి పూరుషః యాశ్చేద ముపశృణ్వంతి యాశ్చ దూరం పరాగతాః ఇహ
 సంగత్యతా స్సర్వా అస్మై సంధత్త భేషజమ్ మావోరిషత్థనితా యస్మై చాహం ఖనామి వః ద్విపచ్చ
 తుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్తవ్నాతురమ్ ఓషధయ స్సంవదన్తే సోమేన సహ రాజ్ఞా యస్మై కరోతి
 బ్రాహ్మణస్త్యగ్ంరాజన్ పారయామసి॥

ఇతి ద్వాభ్యాం మధ్యమ పాలికాయాం వ్రీహ్యదీనుప్త్వా

మం॥ బ్రహ్మజ్జానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసేమతస్సురుచో వేన ఆవః |
సబుద్ధియా ఉపమా అస్య విష్టా సతతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః ||
పితా విరాజా మృషభోరయీణా మంతరిక్షం విశ్వరూప ఆవివేశ |
తమరై రభ్యర్చన్తి వత్సం బ్రహ్మసంతం బ్రహ్మణా వర్ధయన్తః ||

బ్రహ్మాదిభ్యో నమః అయం బీజావాపః
సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్టిమ్ ।

మగ్ధ పాలికయందు, ఈ మంత్రములు చెప్పచు
ఒక్కమారును, అమంత్రకముగా రెండుమార్లును
బీజములను ఉంచవలయును.

యత ఇంద్ర స్వస్తిదా విశస్వతి రితి ద్వాభ్యాం
ప్రాక్పాలికాయాం ప్రీహ్యదీ నుస్తా ।

మం॥ యత ఇన్ద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి |
మఘవం ఛగ్ని తవతన్న ఊతయే విద్విషో విమృధోజహి ||

మం॥ స్వస్తిదా విశస్వతి ర్వృత్రహ విమృధో వశీ |
వృషేన్ద్రః పుర ఏతున స్వస్తిదా అభయంకరః ||

ఈ మంత్రములు చెప్పచు తూర్పుదిక్కునందలి పాలిక
యందు బీజములను ఒకసారి ఉంచి, అమంత్రకముగా
రెండుసార్లు ఉంచవలెను.

ఇంద్రాదిభ్యో నమః అయం బీజావాపః సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్టిమ్ ।
యోస్య కౌష్ఠ్య, యమంగాయేతి ద్వాభ్యాం
దక్షిణ పాలికాయాం ప్రీహ్యదీ నుస్తా

మం॥ యోస్య కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇద్వశీ |
యమంభంగ్యశ్రవోగాయ యో రాజాన పరోధ్యః |
యమం గాయ భంగ్యశ్రవో యో రాజాన పరోధ్యః |
యేనాపో నద్యో ధన్వాని యేన ద్యౌః పృథివీ దృఢా ||

దక్షిణము దిక్కునందలి పాలికయందు ఈ మంత్రము
లను చెప్పచూ ఒక్కసారి బీజములను ఉంచి,
రెండుసార్లు అమంత్రముగాను ఉంచవలయును.

యమాదిభ్యో నమః అయం బీజావాపః
సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్టిమ్ ।

ఇమమ్మేవరుణ, తత్త్వాయామామీతి ద్వాభ్యాం ప్రతీచ్ఛాం ప్రీహ్యదీనుప్త్యా ।
ఇమమ్మే వరుణ శ్శుభ్రీహవ మద్యా చ మృడయ! త్వమ వస్యరాచకే॥
తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వన్తమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః ।
అహేహదమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ సంమాన ఆయుః ప్రమోషిః॥

పశ్చిమ దిక్కుయందలి పాలికయందు ఈ మంత్రములు చెప్పచూ
బీజములను ఒక్కసారి ఉంచి మరల రెండు సార్లు అమంత్రకముగా
బీజములను ఉంచవలయును.

సోమోధేనుం, అప్యాయస్వేతి మంత్రద్వయేన
ఉత్తరస్యాం ప్రీహ్యదీనుప్త్యా ।

మం॥ సోమోధేనుగ్ సం సోమో అర్వన్తమాశుమ్! సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు ।
సాదన్యం విదధ్యగ్ సం సభేయమ్! పితృశ్రవణం యోదదాస దస్మై॥

మం॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే విశ్వత స్సోమ వృష్టియమ్! భవా వాజస్య సంగథే॥

సోమాదిభ్యో నమః అయం బీజావాపః
సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తాష్టిమ్ ।

ఉత్తర(యందలి పాలికలయందు ఈ మంత్రములు చెప్పచు ఒక్కసారి
బీజములనుంచి రెండుసార్లు అమంత్రకముగా బీజము లను
ఉంచవలయును.

శుద్ధాభిః సికతాదిభిః ప్రచ్ఛాద్య, ప్రణవేన అపిధాయ పరిశుద్ధమగు ఇసుకమట్టితో కప్పవలయును. ప్రణవముతో గూడ
మెత్తని మట్టితో కప్పవలయును.

క్షీరేణ సిక్త్యా, సురక్షితం కుర్యాత్,
ప్రతిదినం సాయం ప్రాతః సంపూజ్య,
సమాప్తే కర్మణి ప్రణవ వ్యాహృతిభిః
తైరేవ నామభిః దేవతా ఉద్వాసయేత్.

ప్రతిదినం పాలతో తడిపి కాపాడుచుండ వలయును.
ఈ విధముగా ప్రతిదినము ఉదయం సాయంత్రము గూడ కర్ష పూర్తి
యగు వరకు పూజ చేయుచుండ వలయును. పూర్తి అయిన పిమ్మట
అవాహన క్రమము గనే ఉద్వాసన చెప్పవలయును.

బ్రహ్మణముద్వాసయామి.
చతుర్ముఖ ముద్వాసయామి,

బ్రహ్మను యథాస్థానం ప్రతిష్ఠింపవలయును. ఉద్వాసన చెప్పి
అక్షతలు చల్లవలయును.

ఇతి అంకురార్కణ ప్రయోగః

ప్రతిసరబంధమ్

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, ఓం అనంతాయ నమః, ఓం గోవిందాయ నమః

ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య...

ఓం భూః..... సువరోమ్.

సంకల్ప

అముక గోత్రస్య అముక శర్మణః

బోధాయనోక్త వ్రకారేణ ప్రతి సరబంధ కర్మ కరిష్యామి.

తదంగ పుణ్యాహం వాచయిష్యే.

అంకురార్పణము, ప్రతి సరబంధము, అభ్యుదయము మూడును బోధాయనోక్తములు. ఆపస్తంబమున లేవు. రక్షాసూత్రము 9 దారపు పోగులు కలదై యుండ వలయును.(9పేటలు)

శుచౌ దేశే గోమయే నోపలిప్తే

‘తండుల పూర్ణపాత్రం నిధాయ

తస్మిన్ ప్రతిసరసూత్రం

రక్షాం తాంబూలాని చ నిధాయ, కూర్చునహితం
అలంకృతం, సహిరణ్యకం పూర్ణకుంభం నిధాయ,

గోమయముచే శుద్ధిచేయబడిన స్థలమందు జియ్యము పశ్యేమునందు దానియందు, రక్షాబంధన మును, పసుపును, తాంబూలమును ఉంచవలయును. కూర్చుని గూడి గంధాద్య లంకృత మగు పూర్ణ కుంభమును ఉంచ వలెను.

ఆచమ్య

ఋత్విగ్నిస్సహ ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా.

ఓం భూః..... సువరోమ్..

సుప్రక్షాళిత పాణి పాదః ఆచాంతైః

చతుర్దిక్షు ఆసనేషు నిషణ్ణైః చతుర్భిః

బ్రాహ్మణైస్సహ ఋత్విజైః ద్వీరాచమ్య,

నలుగురు ఋత్విక్కులు గూడ ఆచమనము చేసి 3సార్లు ప్రాణాయామము చేయవలయును. ఆచమనం చేసి నాలుగు దిక్కులయందు దర్శనములయందు కూర్చునియున్న నలుగురు బ్రాహ్మణులతో గూడ కర్త 3సార్లు ప్రాణాయామము చేయవలయును.

కుంభం అన్వారభ్య

కలశమును స్పృశించుచూ, ఈ క్రింది మంత్రములను
జపించవలయును.

దధిక్రావ్ణః ఇతి ఋచం,
ఆపోహిష్ఠామయో భువ ఇతి తిస్రః,
హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి చతస్రః,
పవమాన స్సువర్ణన ఇత్యనువాకం,
విష్ణోర్ముకం వీర్యాణీతి విష్ణవేత్వేత్వంతం,
కృణుష్వపాజత్యనువాకం,
మహాగ్ం ఇంద్రః, సజోషా ఇంద్రః, త్రాతార మింద్రమితి,
హిరణ్యవర్ణాం హరిణీమితి పంచదశర్చం శ్రీసూక్తం చ జపిత్వా,

మం॥ దధిక్రావ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః | సురభినో ముఖాకర్తృణ ఆయాగ్ంషి తారిషత్ |

మం॥ ఆపో హి ష్ఠామయోభువ స్తాన ఊర్జే దధాతన | మహేరణాయ చక్షసే | యో వః శివత మోరస
స్తస్య భాజయ తే హనః | ఉశతీరివ మాతరః | తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ |
ఆపో జవయథా చ వః ||

మం॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యా సుజాతః కశ్యపోయా స్తిన్త్రః | అగ్నిం యా గర్భం దధిరే
విరూపా స్తా న ఆప శ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు | యా సాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యాన్తతే
అవ పశ్యన్ జనానామ్ | మధుశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకా స్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు |
యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి | యాః పృథివీం పయసోన్తన్తి
శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు | శివేనమా చక్షుషా పశ్యతాప శ్శివయా తనువోపస్పృశత
త్వచం మే | సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రపుషదో హువేవో మయి వర్చో బలమోజో నిధత్త ||

మం॥ పవమాన స్సువర్ణనః | పవిత్రేణ వి చర్షణిః | యః పోతా సపునాతుమా | పునన్తుమా దేవజనాః |
పునన్తు మనవో ధియా | పునన్తు విశ్వ ఆయవః | జాతవేదః పవిత్రవత్ | పవిత్రేణ పునాహి మా |

శుక్రేణ దేవదీద్యత్ అగ్నే క్రత్వా క్రతుగ్ం రను యతే పవిత్రమర్చిషి అగ్నే వితత మస్తరా
 బ్రహ్మతేన పునీమహే ఉభాభ్యాం దేవ సవితః పవిత్రేణ సవేన చ ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే
 వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ యస్యై బహ్వ స్తనువో వీతపృష్ఠాః తయా మదస్త సభమాద్యే
 షు వయగ్ స్యామ పతయోరయీణామ్ వైశ్వానరో రశ్మిభి ర్మా పునాతు వాతః ప్రాణేనేషి
 రోమ యో భూః ద్యావా పృథివీ పయపా పయోభిః ఋతావరీ యజ్ఞయేమా పునీతామ్ బృహద్భి
 స్సవితస్తృభిః వర్షే ష్టైర్దేవ మన్మభిః అగ్నే దక్షైః పునాహి మా యేన దేవా అపునతా యేనాపో
 దివ్యఙ్కశః తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే యః పావమానీ రధ్యేతి ఋషి
 భిస్సంభృతగ్ం రసమ్ సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి స్వదితం మాతరిశ్వనా పావమానీర్యో అధ్యేతి
 ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ తస్మై సరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ం సర్పిరృధూదకమ్ పావమానీ
 స్వస్త్వయనీః సుదుఘా హి పయస్వతీః ఋషిభిస్సంభృతో రసః బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం
 హితమ్ పావమానీర్దిశన్తు నః ఇమం లోక మథో అముమ్ కామాన్సమర్థయన్తు నః దేవీర్థేవై
 స్సమాభృతాః పావమానీ స్వస్త్వయనీః సుదుఘాహి ఘృతశుతః ఋషిభిస్సంభృతో రసః
 బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం హితమ్ యేన దేవాః పవిత్రేణ ఆత్మానం పునతే సదా తేన సహస్ర
 ధారేణ పావమాన్యః పునన్తుమా ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ తేన
 బ్రహ్మ విదో వయమ్ పూతం బ్రహ్మ పునీమహే ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమా పునాతు సోమ
 స్వస్త్వా వరుణస్సమీచ్యా యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా జాతవేదా మోర్జయన్త్యా
 పునాతు॥

మం॥ విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచంయః పార్థివాని విమమేరజాగ్ంసి యో అస్కభాయదుత్తరంగ్ సభస్థం
 విచక్రమాణ స్త్రోధోరుగాయో విష్ణోరరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్చన్ద్రేష్టో విష్ణోన్యూరసి
 విష్ణోర్భవమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ।

మం॥ కృణుష్వపాజః ప్రసీతిన్న పృథీవీం యాహిరాజేవామవాగ్ం ఇభేనా త్రిష్యిమను ప్రసీతిం ద్రూణా
 నోస్తాసి విధ్య రక్షస స్తపిష్టైః తవ భ్రమాస ఆశుయాపతం త్యనుస్పృశ ధృషతా శోశుచానః
 తపూగ్న్యగ్నే జిహ్వపతంగానసందితో విస్పజ విష్వగుల్కాః ప్రతిస్పశో విస్పజ తూర్ణితమోభవా
 పాయు ర్విశో అస్యా అదభః యోనో దూరే అఘశగ్ంసో యో అన్త్యగ్నే మాకిష్ఠే వ్యథిరాదధర్మీ
 త్ ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్రిగ్మ హేతే యో నో అరాతిగ్ం సమిధావ
 చక్రే నీచా తంధక్ష్యత సన్నశుష్కమ్ ఊర్ధ్వ భవ ప్రతివిధ్యా ధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ దైవ్యా
 న్యగ్నే అవస్థిరా తనుహి యాతుజానాం జామిమజామిం ప్రమృణీహ శత్రూన్ సతేజానాతి
 సమతిం యవిష్ట య ఈవతే బ్రహ్మణే గాతుమైరత్ విశ్వన్యస్మై సుదినానిరాయో ద్యుమ్నా
 న్యర్యోవిదురో అభిద్యౌత్ సేదగ్నే అస్తు సుభగ స్సదానుర్యస్తానిత్యేన హవిషాయ ఉక్తైః
 పిప్రీషతి స్వ ఆయుషి దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినాసాసదిష్ఠిః అర్చామి తే సుమతింఘోష్య
 ర్వాక్ సంతే వావాతాజరతా మియంగీః స్వశ్వాస్త్యా సురథా మర్తయే మాస్మే క్షత్రాణి ధారయే
 రనుద్యాన్ ఇహత్వా భూర్యాచరే దుపత్మన్దోషావస్తర్దిదివాగ్ం సమనుద్యాన్ క్రిడంతస్త్యా సుమ
 నసస్సపేమాభిద్యుమ్నా తస్థి వాగ్ంసో జనానామ్ యస్త్యా స్వశ్వస్సహిరణ్యో అగ్న ఉప
 యాతి వసుమతా రథేనా తస్య త్రాతాభవసి తస్య సఖా యస్త ఆతిధ్యమానుషగ్జుజోషత్ మహో
 రుజామి బన్ధతావచోభి స్తన్మాపితుర్గోతమా దన్వియాయ త్వంనో అస్య వచసశ్చికిద్ధి హోతర్య
 విష్ట సుక్రతో దమూనాః అస్వప్నజస్తరణయ స్సశేవా అతన్ద్రాసోవృకా అశ్రమిష్ఠాః తే పాయ
 వస్సస్థియంచో నిషద్యాగ్నే తవనఃపాన్త్యమూరః యే పాయవోమామతే యన్తే అగ్నే పశ్యన్తో
 అన్ధం దురితా దరక్షన్ రరక్షతాన్తుకృతో విశ్వవేదా దిప్సంత ఇద్రిపవో నాహ దేభుః త్వయా
 వయగ్ం సధన్యస్తోవతా స్తవప్రణీత్యశ్యామ వాజాన్ ఉభాశగ్ంసో సూదయసత్యతాతేనుష్టుయా
 కృణుహ్యహయాణా అయాతే అగ్నే సమిధావిధేమ ప్రతిస్తోమగ్ం శస్యమానం గృభాయా దహ
 శసోరక్షసః పాహ్యస్మాన్ ద్రుహో నిదో మిత్రమహో అవద్యాత్ రక్షోహణం వాజిన మాజిఘర్మి

మిత్రం ప్రథిష్ఠ ముపయామి శర్మ | శిశానో అగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధస్సనోదివా సరిషః పాతు నక్తమ్ |
విజ్యోతిషా బృహతాభాత్యగ్ని రావిర్విశ్వానికృణుతే మహిత్వా ప్రాదేవీ ర్మాయా స్సహతే
దురేవా శ్శిశీతే శృంగే రక్షసే వివిక్షే | ఉతస్వానాసో దివిషన్త్యగ్నే స్తిగ్మాయుధారక్షసే హన్తవా
ః | మదేచిదస్య ప్రరుజన్తి భామా నవరంతే పరిబాధో అదేవీః ||

మం॥ మహాగ్ం ఇన్తో వజ్రబాహుష్లోడశీ శర్మయచ్ఛతు |
స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మానం యోస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ||

మం॥ సజోషా ఇన్తో సగణో మరుద్భిస్సోమం పిబ వృత్రహన్సూర విద్వాన్ |
జహి శత్రూగ్ం రపమృధో నుదస్వాథాభయం కృణుహి విశ్వతో నః ||

మం॥ త్రాతారమిన్తో మవితార మిన్తోగ్ం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమిన్తోమ్ |
హువేను శక్రం పురుహూతమిన్తోగ్ం స్వస్తి నో మఘవా ధాత్విన్తః ||

మం॥ ఓం హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణ రజత స్రజామ్ |
చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహా ||
ఓం తాం మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీ మనపగామినీమ్ |
యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురుషానహమ్ ||

ఓం అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాదప్రబోధినీమ్ |
శ్రియం దేవీ ముపహ్వాయే శ్రీర్మాదేవీ జుషతామ్ ||

ఓం కాంసోస్మితాం హిరణ్యప్రాకారా మూర్ధ్నాం జ్వలంతీం తృప్తాం తర్పయన్తీమ్ |
పద్మేస్థితాం పద్మవర్ణాం తా మిహోపహ్వాయే శ్రియమ్ ||

ఓం చ॒న్ద్రాం ప్ర॒భాసాం య॒శసా జ్వల॑న్తీం శ్రియం లో॒కే దే॒వజ్ఞా॒స్థా ముదా॑రామ్ ।
తాం ప॒ద్మనే॑మీం శరణ మ॒హం ప్రప॑ద్యే అ॒లక్ష్మీ॑ర్మే నశ్య॒తాం త్వాం వృ॑ణే ॥

ఓం ఆది॒త్యవ॑ర్ణే తప॒సోధి॒జాతో వన॑స్పతి స్తవ వృ॒క్షోథ బి॒ల్వః ।
తస్య॑ ఫలా॒ని తప॑సా నుద॒న్తు మాయా॑న్తరా॒యాశ్చ బా॒హ్యో అ॒లక్ష్మీః ॥

ఓం ఉ॒పైతు మాం దే॒వ స॒ఖః కీ॒ర్తిశ్చ మ॑ణినా స॒హ ।
ప్రాదు॒ర్భూతో॑స్మిరా॒ష్ట్రేస్మిన్ కీ॒ర్తిమృ॑ద్ధిం దదాతు మే ॥

ఓం క్షు॒త్పిపా॑సామ॒లాం జ్యేష్ఠా మ॒లక్ష్మీ॒ర్నాశయా॑మ్యహమ్ ।
అభూ॑తి మ॒సమృ॑ద్ధిం చ స॒ర్వాం నిర్లు॑ద మే గృ॒హాత్ ॥

ఓం గ॒న్తద్వారాం దు॒రాధ॑ర్నాం నిత్యపు॒ష్టాం కరీ॑షిణీమ్ ।
ఈ॒శ్వరీం సర్వ॑భూతా॒నాం తామి॒హోప॑హ్వయే శ్రియమ్ ॥

ఓం మ॒నసః కామ॑ మా॒కూతిం వా॒చస్ప॑త్య మశీమ॒హి ।
ప॒శూనాం రూ॒పమ॑న్న॒స్య మయి॑శ్రీ శ్శ్రీయ॒తాం య॑శః ॥

ఓం కర్ణ॑మేన ప్ర॒జాభూ॑తా మయి స॒మ్భవ॑ కర్ణమ ।
శ్రియం వా॒సయ॑ మే కు॒లే మా॒తరం ప॒ద్మమా॑లినిమ్ ॥

ఓం ఆప॑స్స॒జన్తు స్ని॒గ్ధాని చి॒క్లీత॑ వస మే గృ॒హే ।
ని చ దే॒వీం మా॒తరం శ్రియం వా॒సయ॑ మే కు॒లే ॥

ఓం ఆ॒ర్తాం పు॒ష్కరి॑ణీం పు॒ష్టిం సు॒వర్ణాం హే॑మమా॒లినిమ్ ।
సూ॒ర్యాం హి॒రణ్మ॑యాం ల॒క్ష్మీం జాత॑వేదో మ॒మావ॑హ ॥

ఓం ఆర్ద్రాం యఃకరణీం యష్టం పిజ్జళాం పద్మమాలినీమ్ ।

చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ ॥

ఓం తాం మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీ మనపగామినీమ్ ।

యస్యాం హిరణ్మయం ప్రభూతం గావోదాస్యోశ్వాన్ విన్దేయం పురుషానహమ్ ॥

ఓం మహాదేవ్యై చ విద్మహే విష్ణుపత్న్యై చ ధీమహి తన్నో లక్ష్మీః ప్రచోదయాత్ ॥

ప్రణవేన కుంభముత్థాప్య,

తత్రైవ నిధాయ, పునః స్థాప్య

కూర్చేన 'ఓం ఘోర్భునస్సువః' ఇతి వ్యావృతిభిః

సూత్రం కుంభజలేన ప్రోక్ష్య,

వామహస్తేన సూత్రం గృహీత్వా, వాసుకిం ధ్యాత్వా

దక్షిణ హస్తాంగుష్ఠానామికాభ్యాం త్ర్యంబకం

యజామహ ఇతి సకృత్ మంత్రేణ ద్విస్తూష్టిం

హరిద్రాచూర్ణేన ఉన్మృజ్య.

ఓం అని కలశము పైకి ఎత్తి, తిరిగి లక్ష్మణ ఉంచవలెను.

కుంభజలముతో సూత్రమును ప్రోక్షించి,

ఎడమ చేతితో సూత్రమును పట్టుకొని వాసుకిని

మనుసులో ధ్యానించుచు,

కుడిచేతి అంగుష్ఠానామికలతో పసుపు తీసుకొని

త్రిందనుంచి పైకి ఊర్ధ్వముగా రెండుసార్లు నిలువుగా

వ్రాయవలయును. ఒకసారి మంత్రము తోను,

రెండుసార్లు అమంత్రకముగాను వ్రాయ వలయును.

మం॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం ।

ఉర్వారుకమివ బంధనా నృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ ॥

అగ్నిరాయుష్మానితి పంచభిః

తండులపూర్ణం దక్షిణ హస్తం గృహీత్వా.

కర్తయుక్క కుడిచేతి నిండుగ బియ్యమునుంచి

కుడిచేతిని పట్టుకొని, చౌలాదులు చేయబడు

వారియుక్కతండుల పూర్ణముగు కుడిచేతిని పట్టుకొని

మం॥ అగ్నిరాయుష్మాన్పవనస్పతిభిరాయుష్మాన్ తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి ।

సోమ ఆయుష్మాన్ప ఓషధీ భిరాయుష్మాన్ తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి ।

యజ్ఞ ఆయుష్మాన్స్థదక్షిణాభిరాయుష్మానేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి |
 బ్రహ్మాయుష్మత్ద్భ్రహ్మణైరాయుష్మతేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి |
 దేవా ఆయుష్మంత స్తేమృతేనాయుష్మంత స్తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి ||

బృహత్సామేతి బద్ధాః.

బృహత్సామ మంత్రమును చెప్పచూ సూత్రమును
 కట్టవలయును.

మం॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృధవృశ్నియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరమ్ |
 ఇన్ద్రస్థామేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ||

బ్రహ్మేతి ఘృత సూక్తేన రక్షాం కుర్యాత్ |

వసువుముద్దను తీసుకొని సూత్రము మీద పెట్టి క్రింది
 మంత్రముతో రక్షణ చేయవలయును.

మం॥ యో బ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఉజ్జహర ప్రాణేశ్వరః కృత్తివాసాః పినాకీ ఈశానో దేవస్సన ఆయుర్ద
 ధాతు తస్మైజుహోమి హవిషాఘృతేన విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యా ద్రోచమానో ఘర్మరుచి
 ర్య ఆగాతా సమృత్యుపాశానపనుద్యఘోరా నిహాయుషేణో ఘృతమత్తు దేవః | బ్రహ్మజ్యోతి
 ర్భ్రహ్మపత్నీషు గర్భం యమాదధాత్ పురురూపం జయంతమ్ | సువర్ణరంభగ్రహమర్క మర్చం
 తమాయుషే వర్ధయామో ఘృతేన శ్రియం లక్ష్మీ మాపలామమ్పికాంగాం షష్ఠీం చ యామి
 స్త్రసేనేత్యుదాహుః | తాం విద్యాం బ్రహ్మయోనిగ్ం సురూపా మిహాయుషే తర్పయామో ఘృతే
 న | దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్యస్సుయోన్య స్సహస్రశో విశ్వరూపావిరూపాః | ససూనవస్సపత
 యస్సయూధ్యా ఇహాయుషేణో ఘృతమిదం జుషంతామ్ | దివ్యాగణాబహురూపాః పురాణా
 ఆయుచ్ఛిదోనః ప్రమథంతు వీరాన్ | తేభ్యో జుహోమి హవిషా ఘృతేన మానః ప్రజాగ్ం రీరిషో
 మోత వీరాన్ | ఏకః పురస్తాద్య ఇదం బభూవ యతో బభూవు ర్భువనస్యగోపాః | యమప్యేతి
 భువనగ్ం సామృరామేసనో హవిర్భృతమిహాయుషేత్తు దేవః | వసూన్ రుద్రా నాదిత్యాన్ మరు
 తోథ సాధ్యాన్పభూన్యక్షాన్ గన్ధర్వాగ్ శపిత్సౌగ్ధగ్ శ్విశ్వాన్ | భృగూన్ సర్పాగ్ంశ్చాజ్గిరసోథ
 సర్వాన్ ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యమిహ యామశశ్వత్ ||

వివాహాధాన యోస్తు 'విశ్వేత్తాతే'తి పుంసాం దక్షిణ హస్తే,
బృహత్సామేతి స్త్రీణాం వామహస్తే సూత్రం బధ్నీయాత్.

విశ్వేత్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యాయాచకర్థమఘవన్నిన్ద్ర సున్వతే|
పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్త్రపావృణోశ్శంరభాయ ఋషిబన్ధవే||

వివాహాధానములయందు స్త్రీ పురుషులకు ఇద్దరకు ప్రతి
సరము కట్టవలసిన చోట పురుషులకు 'విశ్వేత్తాతే' అను
మంత్రంతో స్త్రీలకు 'బృహత్సామ' మంత్రముతోను
కట్టవలయును.

ఇతి ప్రతిసరబంధ ప్రయోగః

అభ్యుదయ శ్రాద్ధమ్ (నాందీముఖమ్)

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః

ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

స్త్రాణానాయమ్య

ఓం భూః..... సువరోమ్.

సంకల్ప

పూర్వోక్త..... తిథౌ..... గోత్రస్య..... శర్మణః,

కర్మాంగం..... అభ్యుదయ శ్రాద్ధం హిరణ్య రూపేణ

కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య.

వర్గత్రయస్యాపి విశ్వేదేవార్థే ద్వౌ మాత్రాదీనాం
పిత్రాదీనాం మాతా మహాదీనాపి ఏకైకస్య ద్వౌద్వౌ
విష్ణ్వర్థ మేకం, ఏవం నవబ్రాహ్మణాదీన్ వృత్వా,
పాద ప్రక్షాళన గంధదానాది కృత్వా,

విశ్వేదేవస్థానముకు ఇద్దరు స్వాములను,

మాతృ పితామహి, ప్రపితామహి, స్థానములకు ఇద్దరిని,

పితృ పితామహ, ప్రపితామహ స్థానములకు ఇద్దరిని,

మాతామహ, మాతుః ప్రపితామహస్థానములకు ఇద్దరిని;

ఒకరిని ఆయా పేర్లు చెప్పుచూ, వరణ ఇవ్వవలెను.

బ్రాహ్మణానాం పురతః హిరణ్యం పృథక్ పృథక్ నిధాయ,
యజ్ఞేశ్వరోహవ్యైకో విష్ణురితి మంత్ర ద్వయ ముచ్చార్య,

యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్త కవ్య

భోక్తౌ వ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర ।

తత్సన్నిధానా దపయాన్తి సద్యో

రక్షాగ్గ్స్యశేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే॥

ఏకోవిష్ణుర్మహద్భూతం పృథక్పూతాన్యనేకశః।

త్రీన్ లోకాన్ వ్యాప్యభూతాత్మా భుంక్తే విశ్వభూగవ్యయః॥

అనేన హిరణ్యరూపేణ అభ్యుదయ శ్రాద్ధేన వసు, సత్య

సంజ్ఞిక విశ్వేదేవరూపీ, నాందీముఖ మాతృపితామహీ,

ప్రపితామహీరూపీ । నాందీముఖ పితృపితామహ ప్రపితామహరూపీ ।

నాందీముఖ సపత్నీక మాతామహ మాతుః పితామహ మాతుః ప్రపితా మహరూపీ,

శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహా విష్ణురూపీ,
భగవాన్ శ్రీ జనార్దనః ప్రీయతామ్!
ఇతి యవోదకముత్సృజ్య, తాంబూలం దక్షిణాంచ దద్యాత్ ।

తండులోదకము ఇవ్వవలెను. ఇదియంతయు ఉపవీతిగనే
చేయవలయును. తిలలు పనికెరావు ప్రాచీనావీతి గూడదు.

అముక గోత్రస్య అముక శర్మణః

అముక కర్మాంగం అభ్యుదయం కరిష్యే ।

అభ్యుదయే నవబ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే.

బ్రాహ్మణ భోజన ప్రతినిధి యత్కించిత్ హిరణ్యం

ప్రస్తుతం ఈ విధముగా సంకల్పించి సంభావనతో చేర్చి

యుష్మభ్యమహం సంప్రదదే న మమ. ఇతి దక్షిణాది దద్యాత్ । తాంబూలాదికం సమర్పించుట. ఆచారమున గలదు.

ఇతి అభ్యుదయ ప్రయోగః

గర్భాధానమ్

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః

ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః..... సువరోమ్.

సంకల్ప

పూర్వోక్త .....తిథౌ, అముక గోత్రాయాం

అముక నామ్నాం, భార్యాయాం గర్భాధానం కరిష్యే.

(స్త్రీణాం రజో నిర్గమనాది షోడశసు రాత్రిషు ఆదౌ

చతస్రోరాత్రీః పరిహార్య, అన్యాసు ద్వాదశసు

అనిషిద్ధాయాం రాత్ర్యామ్ ఏతత్ కర్మ కుర్యాత్)

(స్త్రీ రజోనిర్గమనము మొదటి 16 రోజులలో నాల్గు రోజులు విడిచి పెట్టి మిగిలిన రోజులలో అనిషిద్ధమగు రాత్రుల యందు ఈ కర్మ చేయవలయును.)

సంకల్ప

గర్భాధానాంగం సత్ సంతానాభివృద్ధ్యర్థం

ఫలదానం కరిష్యే. ఇతి సంకల్పః ।

సత్సంతానము కొరకు ఫలప్రదానము చేయు చున్నానని సంకల్పించి ఫలములను దానము చేయ వలయును.

మం॥ యాః ఫలి¹నీ²ర్యా³ అ⁴ఫలా⁵ అ⁶పుష్పా⁷ యాశ్చ⁸ పుష్పి⁹ణీః॥

బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానోము¹⁰ఇ¹¹న్ద్రస్వగ్ంహసః॥

ఫలం మనోరథఫలం పుత్రపౌత్ర వ్రవర్ధనమ్ ।

యస్మాత్తస్మాత్ శివం మే స్యాత్ అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥

ఫలదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ.

విష్ణుర్యోని మితి త్రయోదశ ఋగ్విః

రహసి స్త్రియ మభి మంత్ర్య ।

మం॥ విష్ణుర్వో॑నిం కల్ప॑యతు॒ త్వష్టా॑ రూ॒పాణి॑ పి॒గ్ంశతు॑| ఆ॒సి॒ఇ॒తు స్ర॑జాప తిర్హతా గర్భం దధాతు
 తే॑ గర్భం ధే॒హి సి॒నీవాలి॑ గర్భం ధే॒హి సర॑స్వతి గర్భం తే అ॒శ్వినౌ దే॒వావాధ॑త్తాం పుష్క॒రస్ర॑జా|
 హి॒రణ్య॑యా అ॒రణీ॑ యం ని॒ర్మ॒ణతో అ॒శ్వినా॑| తం తే గర్భగ్ం హ॒వామహే॑ దశ॒మే మా॒సి సూ॒తవే॑|
 యథే॑యం పృథి॒వీ మ॒హి తిష్ఠ॑న్తి గర్భమాదధే॑ ఏ॒వం త్వం గర్భ॑మాధధన్వి దశ॒మే మా॒సి సూ॒తవే॑|
 యథా॑ పృథి॒వ్యగ్నిగర్భా॑ ద్యౌర్యథే॒న్ద్రేణ॑ గర్భిణీ॑| వాయుర్యథా ది॒శాం గర్భ॑ ఏ॒వం గర్భం దధా॑మి
 తే॑ విష్ణో శ్రేష్ఠే॑న రూ॒పేణా॑స్యాం నారా॒యం గవీ॑న్యామ్| పు॒మాగ్ం సం గర్భ॑మాధే॒హి దశ॒మే మా॒సి
 సూ॒తవే॑ నే॒జమే॒ష పరా॑పత సుపుత్రః పునరాపతా అ॒స్యే మే పుత్ర॑కామా॒యై గర్భ॑మాధే॒హి యః
 పు॒మాన్| వ్య॒స్య యో॒నిం స్రతి॑ రేతో గృహాణ పు॒మాన్పుత్రో॑ ధీ॒యతాం గర్భో॑ అ॒స్తః| తం మా॒తా
 దశ॒మాసో॑ బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్వా॒స్వినామ్| ఆ తే గర్భో॑ యోనిమేతు పు॒మాన్బాణ॑ ఇవే
 షు॒ధిమ్| ఆ వీరో॑ జాయతాం పుత్రస్తే దశ॒మా॒స్యః॥

తయా సహ సంవిశేత్ ।

పరేద్యుః ప్రాతః అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ । మర్నాడు ఉదయమున అభ్యుదయము పుణ్యాహవాచనము చేయ
 వలయును.

ఇతి గర్భాదాన ప్రయోగః

పుగ్గిం సువనమ్

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః
ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః.... సువరోమ్.

సంకల్ప్య

పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ, అముక గోత్రాయాః అముక నామ్నాః
భార్యాయాః పుగ్గిం సువన కర్మాంగం ప్రతిసరబంధ కర్మకరిష్యామి.
ఇతి సంకల్ప్య ।

ప్రతిసర బంధం కృత్వా,

ఆచమనం ప్రాణాయము చేసి సంకల్పము చెప్పి
పుగ్గిం సువన ముకు సంబంధించిన వ్రత సరబంధనము
చేయవలయును.

న్యగ్రోధస్య యాప్రాచీ ఉదీచీవా శాఖా,
తతః సవృషణాగ్ం శృంగా మాహృత్య,

మట్టిచెట్టుయొక్క తూర్పుదిక్కుగా గాని - ఉత్తరదిక్కుగా కాని
ఉన్న మట్టికొమ్మనుండి జంట పండ్లుగల చిగురును తీసుకొని
రావలయును.

అగ్నే రుపసమాధానాది పాత్ర ప్రయోగాంతే ।

అగ్నిని వ్రతిష్ఠించి, దైవపాత్రా సాదనము వరకు పూర్తి అయిన
తరువాత,

ఫలద్వయేన సంయుతం వటాంకురం దృఢత్తుతే ।
సుప్లావనాయ వస్త్రకం క్షిపేత్ సహైవ పురిసువే ॥

అగ్నికి ఉత్తరమునయున్న దైవపాత్రలగు దర్వాదులకు
ఉత్తరముగా, దర్బలను వరచి జంటపండ్లుగల మట్టి చిగురు,
కల్వము, పాత్రము, వడపోతకు వస్త్రము, వీటిని ఒక వల్చె
మందుంచి ఒక్కసారిగా దర్బలపై ఉంచవలయును. (వీటిని
సుసుష్మసాత్రులందురు)

ఏతాని యుగపత్ సాదయిత్వా,

అజ్య భాగాంతే. .... సోమాయ స్వాహా

సోమాయ స్వాహా అను ఆహుతి పర్యంతము చేసి
అనంతరమున భార్యకు దగ్గరగా కూర్చొని (స్మరించుచు)

(పుగ్గిం సువనం వ్యక్తే గర్భేష్టేసౌ) (గర్భము వ్యక్తమయిన పిమ్మట) ఈ పుగ్గింసవనము పుష్కమీ నక్షత్రయుక్త దినమున చేయుట ప్రశస్తము.

“ధాతా దదాతునో రయి” మితి చతస్రః

“యస్తాహ్వాదాకీరిణేతి” ఇత్యాహుతీః హుత్వా,
జయాది ప్రతిపద్యతే,

ఈ 8 ఆహుతులు చేసిన తరువాత జయాదులు హోమము
చేయవలెను.

మం॥ ధా॒తాదదా॑తు॒నో ర॒యిమీ॑శా॒నో జగ॑త॒స్పతిః॑! స॒నఃపూ॑ర్ణే॒న వా॑వ॒సత్వా॑హా॒!

ధా॒తా ప్ర॑జాయా ఉ॒త రా॒య ఈ॑శే ధా॒తేద॑ం వి॒శ్వం భు॑వ॒నం జ॑జా॒న!
ధా॒తా పు॒త్రం య॑జమా॒నాయ॒ దాతా॑ తస్మా ఉ॒హవ్యం॑ పు॒త్రవ॑ద్విధే॒మ స్వా॑హా॒!

ధా॒తా దదా॑తు॒నో ర॒యిం ప్రా॑చీం జీ॒వాతు॑మక్షి॒తామ్!
వ॒యం దే॒వస్య॑ ధీ॒మహి॑ సుమ॒తిగ్ం స॒త్యరా॑ధస॒స్వాహా॑॥

ధా॒తా దదా॑తు దా॒శుషే॒ వసూ॑ని ప్ర॒జాకా॑మాయ మీ॒ధుషే॒ దురో॑ణే!
తస్మై॑దే॒వా అ॒మృతా॑ స॒న్ద్యయ॑ంతాం విశ్వే॑దే॒వాసో॑ అదితి స॒న్ద్యోషా॑స్వా॒హా॑॥

మం॥ యస్తా॑హ్వాదా కీరిణామ॒న్యమా॑నో మ॒ర్త్యం మ॒ర్త్యో జో॑హవీమి!
జాత॑వేదో యశో అస్మాసు॒ధేహ ప్ర॑జాభిరగ్నే అమృత॒త్త్వమ॑శ్వాగ్న్ స్వా॒హా॑॥

యస్మై॑ త్వగ్ం సు॒కృతే॑ జాత॑వేద ఉ॒తోక॑మగ్నే కృణ॑వస్యో॒నమ్!
అ॒శ్వినగ్ం స॒పుత్రి॑ణం వీ॒రవ॑న్తం గోమ॒న్తగ్ం ర॒యిం నశ॑తే స॒వ్తి స్వా॑హా॒॥

త్వే సు॒పుత్ర॑ శవ॒సోవృ॑తన్ కామకాతయః! న త్వామి॒న్ద్రాతి॑రిచ్యతే స్వా॒హా॑॥

ఉ॒క్తఉ॒క్తే సోమ॑ ఇ॒న్ద్రం మ॒మాద॑ నీ॒థేనీ॑థే మ॒ఘవా॑నగ్ం సుతా॑సః!
యదీ॒గ్ం స॒బాధః॑ పి॒తర॑న్న పు॒త్రాస్స॑మా॒నద॑క్షా అవ॑సే హ॒వన్తే॑ స్వా॒హా॑॥

పరిషేచనాంతం కృత్వా,

ఉత్తర పరిషేచనము వరకు జేసి

ప్రణీతా మోక్షాణాద్యగ్న్యపస్థానాంతే,

ప్రణీతి విమోచనము అగ్న్యపస్థానము వరకు చేయ
వలయును.

అనవ స్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ
(వటాంకురం) పేషయిత్వా, పరిష్లావ్య,

అపరేణాగ్నిం ప్రాచీం ఉత్తానాం నిపాత్య,

అంగుష్ఠేన నాసికాచ్ఛిద్రే పుమాగ్ం సమిత్య పినయతి
“పుమాగ్ంసం జనయతి పుగ్ం సువన మసి”!

పుగ్ంసువన కర్మాంగం అభ్యుదయం
పుణ్యాహంచ కుర్యాత్ ।

రజస్వల కాని కన్యక చేత కల్వ మందు పాత్రముతో ఆ జంట
మట్టిపండ్లను మెత్తగా మాలించి, పాత్రాసాదనమందుంచబడిన
వస్త్రముతో వడబోసి,

అగ్నికి వశైమమున ఆ గర్భవతిని ముఖముపైకి ఉండునట్లు
తూర్పు శిరస్సుగా కూర్చుండబెట్టి

లేపకార్యము అనగా : (ఆజ్యముతో తడుపుట) ఎచట ముఖా
హుతి లేవకార్యముండునో అచట పరిధి ప్రహరణము
తప్పకయుండును. లేవకార్యములేకున్న యిచ్చట మాత్రం పరిధి
ప్రహరణం ఉన్నది.)

భర్త ప్రాజ్ఞుఖుడై ‘పుగ్ంసువనమసి’ అను మంత్రము చెప్పి
వడబోసిన మట్టిపడ్లరసాన్ని అంగుష్ఠముతో కుడిముక్కు
రంధ్రమునందు ఒకేసారి గర్భమును చేరునట్లు పిండవవలెను.

పుగ్ం సువన కర్మకు సంబంధితమగు అభ్యుదయం, పుణ్యా
హవచనం చేయవలయును. భర్త గ్రామమందు లేనియెడల
మరిదిగాని, తండ్రి మొదలగు వారు పుగ్ంసువనము చేయ
వచ్చును.

ఇతి పుగ్ంసువన నిధిః

ఇచట పరిధి ప్రహరణ సమయమున ఆజ్య లేవనము లేకుండా పరిధులను అగ్నిలో ఉంచవలయును. వస్త్రములయందు, పుంసవనమందు,
అధ్యయనమున(ఉపాకర్మ) యజ్ఞమందు పరిధి వస్త్రాణము చేయవలయును.

సీమంతోన్నయనమ్

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః

ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః..... సువరోమ్.

సంకల్ప

ఆచమనం చేసి ప్రాణాయామము చేసిన పిమ్మట,

పూర్వోక్త..... తిథౌ, అముక గోత్రాయాః అముక నామ్నాః

భార్యాయాః సీమంతోన్నయ న కర్మాంగం ప్రతి సరబంధ

కర్మ కరిష్యామి, ఇతి సంకల్ప్య.

ఆచమనంచేసిన పిమ్మట సీమంతోన్నయన కర్మాంగముగు ప్రతి

సరబంధ కర్తను చేయ వలయును.

ప్రతినర బంధం కృత్వా, సీమంతోన్నయనం

ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసి బ్రాహ్మణాన్

భోజయిత్వా, అశిషోవాచయిత్వా,

ప్రథమ గర్భమున 4వ మాసమున బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి

అశీర్వాచనానంతరము,

సీమంతోన్నయన కర్మాంగం అభ్యుదయం

విష్యక్తేనపూజాపురస్సరం పుణ్యాహం చ కృత్వా,

సీమంతోన్నయన కర్మాంగముగా అభ్యుదయము విష్యక్తేన

పూజను, పుణ్యాహవాచనము జేసి,

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః..... దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః..... సువరోమ్.

సంకల్ప

అముక నామ్నీం భార్యం సీమంతోన్నయన కర్మణా

సగ్గ్ స్మరిష్యామి.

అగ్నేరుప సమాధానాది పాత్ర ప్రయోగాంతే ।

అగ్నిముఖము మొదటి నుండి దేవ పాత్రాసాదనము పూర్తి

వరకు జేసి,

శ్లో॥ యవాన్ విరూఢాన్ శలవీం సపుంజలాం గ్లప్స్వియవానామపి బంధనం చ ।
ఏతాని సీమంత విధౌ ప్రయుంజ్యాత్ పాత్రాణి సాకంభలు మానుషాని ॥

మొలకెత్తిన యవధాన్యమును, 3చోట్లు తెలుపు గల్గిన ఏడుపంది ముల్లును, 3 దర్భకట్టలును, మేడికాయల గుత్తియు, యవధాన్యపు మూటను వక్కెమందుంచి దేవపాత్రలకు ఉత్తరమున దర్భలమీద మానుష పాత్రలగు వీటిని పెట్ట వలయును.

ఏతాని యుగపత్ సాదయిత్వా,

అజ్య భాగాంతే 'సోమాయ' స్వాహా ।

'సోమాయ స్వాహా' అను అజ్య భాగాంతము వరకు చేసి

అన్వారభ్యాయాం "ధాతాదధాతు" ఇత్యాహుతీర్హత్వా । భార్యను స్పృశించుచూ ఈ క్రింది ఆహుతులను చేయ వలయును.

మం॥ ధా॒తా॒ద॒దా॒తు॒నో ర॒యి॒మీ॒శా॒నో జ॒గ॒త॒స్ప॒తిః॑ । స॒నః పూ॒ర్ణేన॑ వా॒వన॒త్వాహా॑॥

ధా॒తా ప్ర॒జాయా॑ ఉ॒త రా॒య ఈ॒శే ధా॒తేదం॑ వి॒శ్వం భు॑వనం జ॒జా॒న ।

ధా॒తా పు॒త్రం య॑జమా॒నాయ॑ దా॒తా త॒స్మా ఉ॒హ॒వ్యం పు॒త్రవ॑ద్విధే॒మ స్వా॒హా॑॥

ధా॒తా ద॒దా॒తు॒నో ర॒యిం ప్రా॑చీం జీ॒వాతు॑మక్షి॒తామ్ ।

వ॒యం దే॒వస్య॑ ధీ॒మహి॑ సు॒మతి॑గ్ం స॒త్యరా॑ధస॒స్వాహా॑॥

ధా॒తా ద॒దా॒తు దా॒శుషే॑ వసూ॒ని ప్ర॒జాకా॑మాయ మీ॒ధుషే॑ దురో॒ణే ।

త॒స్మైదే॒వా అ॒మృతా॑ స॒న్సం॒వ్యయ॑ంతాం విశ్వే॒దేవా॑నో అది॒తి స॒న్సజోషా॑స్వాహా॑॥

జయాది ప్రతిపద్యతే. పరిషేచనాంతం కృత్వా,

ప్రణీతామోక్షణాద్యగుప్తపస్థానాంతే,

అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య,

త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిః దర్భ పుంజీలైః

శలల్యా గ్లప్సేన ఇతి ఊర్ధ్వగ్ం సీమంతం ఉన్నయతి ।

అగ్నికి వశ్యేమము ఎక్కువ తూర్పు ముఖముగా భార్యను కూర్చుండబెట్టి, మూడు దర్భ కట్టలతో, మేడి పండ్లగుత్తితో కలసిన 3 చోట్లు తెలుపు గలిగిన ఏడుపంది ముల్లుచేత,

ఈ రెండు మంత్రములు చెప్పచూ పాపిడి తీయవలయును.

మం॥ భూ॒ర్భు॒వస్సు॑వో రా॒కామ॑హగ్ం సు॒హవా॑గ్ం సు॒ష్టుతీ॑హవే శృ॒ణోతు॑నస్స॒భగా బో॑ధతు॒త్మనా॑ ।
సీ॒వ్యత్వ॑పస్సూ॒చ్యాచ్చి॑ద్యమానయా దదాతు వీ॒రగ్ం శ॒తదా॑య ము॒క్తమ్ ।

యాస్తే॑రాకే॑ సు॒మతయ॑స్సు॒పే॒శసో॑ యాభి॒ర్తదా॑సి దా॒శుషే॑ వసూ॒ని |
తాభి॑ర్నో అ॒ద్య సు॒మనా॑ ఉ॒పాగ॑హ సహ॒స్రపొ॒షగ్ం సు॒భగే॑ రరాణా॑ ||

ఇతి వ్యాహృత్యా శలల్యాదికం

ప్రత్యక్ నిరస్య అప ఉపస్పృశ్య.

‘గాయతా మితి వీణాగాధినో సగ్ంశాస్తి ।

వాదీని పడమట దిక్కున ఉంచవలయును. నీటిని స్పృశించి,

వీణా గాయకులను మేళమువారిని గానము చేయవలసిన దిగా చెప్పవలయును.

ఉత్తరయోః పూర్వాసాల్వానాం బ్రాహ్మణానాం

ఇతరా నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి ।

మం॥ యోగంధరి రేవతో రాజేతి సాల్వీ రవాదిషుః |

విప్యత్తచక్రా ఆసీనా స్తిరేన యమునే తవ ||

(యమునే, కృష్ణే గోదావరి కావేరి తవ) యమునే అనుచోట యేనదీ తీరవాసులు ఆ నదియొక్క నామమును మంత్రము చివర చేర్చవలయును.

‘యవాన్ విరూధానాబధ్య,

మొలకలెత్తిన యవధాన్యమును దారముతో మాలగ కట్టవలెను.

అంకురితాన్ సూత్రగ్రథితాన్

యవాన్ వధ్వాః శిరసి బద్ధాతి.

యవానాం బంధనం చ అస్యాః వస్త్రాంచలే నిబధ్య,

ఆ దండను వధువుయొక్క శిరస్సునందు ఉంచవలెను. యవలయొక్క మూటను ఆ వధువుయొక్క కొంగుకి మూటకట్ట వలయును.

వాచం యచ్ఛతి ఆనక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు నక్షత్రేషు

ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశం ఉపనిష్కమ్య.

నక్షత్రోదయమువరకు ఇరువురు మౌనముగా నుండ వలయును. నక్షత్రోదయము అయిన పిమ్మట తూర్పు దిక్కుగా కాని ఉత్తర దిక్కుగా కాని వెళ్ళి

వత్సమన్వారభ్య

ఆవు దూడను ముట్టుకొని

వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా ఓం భూర్భువస్సువః

అను వ్యాహృతులను జపించి

ఓం భూర్భువస్సువః వాచం విసృజేత్ ।

మాట్లాడ వచ్చును.

ఇతి సీమంతోన్నయన నిధిః

వ్యాహృత్యాది ప్రాయశ్చిత్తమ్

(జాతకర్మాదికర్మ కాలాతిక్రమ ప్రాయశ్చిత్తము)

ఆనమ్మ

ఓం అచ్యుతాయ నమః,
ఓం అనంతాయ నమః,
ఓం గోవిందాయ నమః,

ఓం కేశవాయ నమః,	ఓం నారాయణాయ నమః,
ఓం మాధవాయ నమః,	ఓం గోవిందాయ నమః,
ఓం విష్ణవే నమః,	ఓం మధుసూదనాయ నమః,
ఓం త్రివిక్రమాయ నమః,	ఓం వామనాయ నమః,
ఓం శ్రీధరాయ నమః,	ఓం హృషీకేశాయ నమః,
ఓం పద్మనాభాయ నమః,	ఓం దామోదరాయ నమః,
ఓం వాసుదేవాయ నమః.	

ప్రాణానాయమ్మ

ఓం భూః.... సువరోమ్.

సంకల్ప

వ్యాహృత్యాదిప్రాయశ్చిత్తకర్మణః అవిఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం,
విష్వక్సేన పూజాం కరిష్యే.

అచమన, ప్రాణాయామముచేపి, సంకల్పము చెప్పి,
విష్వక్సేనపూజచేయవలెను.

మం॥ నమః సస్సదసే నమః సస్సదసే సస్సతయే నమః సస్సఖీనాం
పురోగాణాం చక్షుషే నమో దివే నమః పృథివ్యై |
సప్రథ సభాం మే గోపాయ | యే చ సభ్యా సస్సభాసదః |
తానింద్రియావతః కురు | సర్వమాయు రుపాసతామ్ ||

అశేషే హే పరిషత్ భవత్పాదమూలే మయా సమర్పితం
యత్కించిత్ సౌవర్ణం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం
యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య.

ఒక పల్కెములో దక్షిణాయుతముగు తాంబూలమును పట్టుకొని
లేచి నిల్చి సభాసదులను ఈ విధముగా ప్రార్థించవలెను.

అస్య కుమారస్య జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన
చౌలోపనయన కర్మణాం ముఖ్య కాలాతిక్రమ ప్రాయశ్చిత్తార్థం
ప్రాజాపత్య కృచ్ఛం కర్తుం మమ అధికార సిద్ధి మనుగృహాణ!
ఉపవిశ్య... ప్రాణానాయమ్య. సంకల్ప్య,

ఈ విధముగా ప్రార్థన చేసి కూర్చొని ప్రాణాయామము చేసి

సంకల్పము:

గోత్రస్య, నక్షత్ర జాతస్య మమ కుమారస్య
జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయన
కర్మణాం ముఖ్య కాలాతిక్రమ ప్రాయశ్చిత్తార్థం,
ప్రాజాపత్య కృచ్ఛం కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య.

అని సంకల్పము చెప్పవలెను.

అస్మై బ్రాహ్మణాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే, గోత్రాయ.... శర్మణే....
ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ ప్రతినిధి యత్కించిత్
హిరణ్య ప్రతిగృహీతే అముక గోత్రస్య
అముక నక్షత్ర జాతస్య అముక కుమారస్య
జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాసన చౌలోపనయన కర్మణాం
ముఖ్య కాలాతి క్రమ తద్దోష పరిహారార్థం
ఇదం ప్రాజాపత్యం సంప్రదదే నమమ ।
స్వస్య కాలేష్వకరణే ప్రాజాపత్య కృచ్ఛం కృత్వా

ఈ విధముగా ఉచ్చరించి దక్షిణను బ్రాహ్మణునకు సమర్పించ
యథోక్త కాలమునందు ఆచరించనిచో ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ
మాచరించిన పిమ్మట ఈ క్రింది విధముగా చేయవలయును.

గోత్రస్య... నక్షత్ర జాతస్య... కుమారస్య జాతకర్మ
నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయనయన కర్మణాం
ముఖ్య కాలాతిక్రమేణ యోదోష స్సమజని
తద్దోష పరిహారద్వారా జాతకర్మాది సంస్కార యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం -
వ్యస్తాభిః, సమస్తాభిః, వ్యాహృతీభిః, అగ్నే అఖ్యావర్తిన్,
అగ్నే అంగిరః, పునరూర్జా నివర్తస్వ. సహరయ్యా నివర్తస్వ,
ఇత్యేతాభిః, పాహినో అగ్ని ఏనస ఇత్యాదిభిః, పాహి పంచక్షై,
పునశ్చ అగ్నే అఖ్యావర్తిన్నిత్యాదిభిః, పునశ్చ వ్యస్తాభిః, సమస్తాభిః,
వ్యాహృతీభిః, త్వన్నో అగ్నే, సత్వన్నో అగ్నే, త్వమగ్నే ఆయాసి,
ఉదుత్తమ మిత్యేతైః, యేతేశతం వరుణ ఇత్యేతయాచ
షడ్విగ్ం శతీః అహుతీ రాజ్యేన హోష్యామీతి సంకల్ప్య.

లోకికాగ్నిముపసమాధాయ.

ఉల్లేఖనాదులతో ప్రారంభించి

ప్రాచీః పూర్వం ఉదక్ సంస్థం... ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శాసనే

ఈ విధముగా సంకల్పము చెప్పి (వైదికాగ్నియందు కాదు. తన తండ్రి మొదలగు వారు చేసుకొను అగ్నికి వైదికాగ్ని యని పేరు. దానియందు కాక లోకికాగ్నిలో చేయాలి.)

సంస్తీర్య. ఆజ్యం దర్శించ సంస్కృత్య.

ప్రాచీఃపూర్వం ఉదక్ సంస్థం .... ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శాన్ సగ్గస్తీర్య

ద్వంద్వం న్యంచ పాత్రాణి వ్రయుక్తాని తేషు దర్వాజ్య స్థాల్యో,

తత్పురస్తాత్) ప్రోక్షణ పాత్ర ఇతర దర్వోచ పాదయిత్వా.

సమావప్రచ్ఛిన్నాగ్రౌ... భిత్వా, తయోః.... పాత్రాణి

ఉత్తానాని కృత్వా. సర్వాభిః అద్భిః .... పవిత్ర

ప్రోక్ష్య, పవిత్రమాదాయ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయాం...

ఉదీచోంగరాన్నిరుహ్య. తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతా... (పరిషిచ్య)

దర్వా ఆజ్యం గృహీత్వా.

ఓం భూః స్వాహా అగ్నయ ఇదం, ఓం భువః స్వాహా వాయవ ఇదం,

ఓం సువస్వాహా సూర్యాయేదం ।

ఓం భూర్భువస్సువ స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం

మం॥ అగ్నే॑భ్యావర్తి॒న్నభి॑న ఆవర్త॑స్వా॒యుషా॑ వర్చ॑సా స॒న్వా మే॒ధయా॑ ప్ర॒జయా॑ ధ॒నేన॑ స్వా॒హా॑
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్।

మం॥ అగ్నే॑ అంగి॒రశ్శతం॑తే సంతా॒వృత॑ స॒హస్రం॑త ఉపా॒వృతః॑
తాసాం॑ పో॒షస్య॑ పో॒షణ॑ పునర్ణో॑ నష్ట॒మాకృ॑ధి పునర్ణో॑ రయి॒మాకృ॑ధి స్వా॒హా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్।

మం॥ పున॑రూర్తా నివర్త॑స్య పున॑రగ్న ఇ॒షాయుషా॑ పున॑ర్నఃపాహి వి॒శ్వత॑ స్వా॒హా॑
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్।

మం॥ సహ॑రయ్యా నివర్త॑స్వాగ్నే పి॒న్వస్య॑ ధారయా॑ వి॒శ్వస్స॑యా వి॒శ్వత॑స్సరి స్వా॒హా॑
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్।

మం॥ పాహీ॑ నో॒ అగ్న॑ ఏ॒నసే॑ స్వా॒హా॑ | అగ్నయ॑ ఇదమ్ |

మం॥ పాహీ॑నో॒ విశ్వ॑వేదసే॒ స్వా॒హా॑ | విశ్వ॑వేదస ఇదమ్ |

మం॥ యజ్ఞం॑పాహీ॒ విభా॑వసో॒ స్వా॒హా॑ | విభా॑వస ఇదమ్ |

మం॥ సర్వం॑పాహీ॒ శత॑క్రతో॒ స్వా॒హా॑ | శత॑క్రతవ ఇదమ్ |

మం॥ పాహీ॑నో॒ అగ్న॑ ఏ॒కయా॑ | పా॒హ్యు॑తద్వి॒తీయ॑యా | పా॒హ్యార్థం॑ తృ॒తీయ॑యా |

పాహీ॑ గీర్భిశ్చ॑తసృ॒భి ర్వసో॑ స్వా॒హా॑ | అగ్నయ॑ ఇదమ్ |

మం॥ అగ్నే॑భ్యావర్తిన్నభిన॒ ఆవర్త॑స్వా॒యుషో॒ వర్చ॑సా స॒న్నా మే॒ధయా॑ ప్ర॒జయా॑ ధ॒నేన॑ స్వా॒హా॑ |
అగ్నయే॑భ్యావర్తిన ఇదమ్ |

మం॥ అగ్నే॑ అంగిరశ్చ॒తంతే॑ సం॒త్వావృ॑త స॒హస్రం॑త ఉ॒పావృ॑తః |

తాసాం॑ పోష॒స్య పోషే॑ణ పునర్ణో॒ నష్ట॑మాకృ॒ధి పునర్ణో॑ ర॒యిమాకృ॑ధి స్వా॒హా॑ ||

అగ్నయే॑భ్యావర్తిన ఇదమ్ |

మం॥ పున॑రూర్ణా నివర్త॒స్య పున॑రగ్న ఇ॒షాయు॑షో | పున॑ర్నఃపాహీ॒ విశ్వ॑త స్వా॒హా॑ |

అగ్నయే॑భ్యావర్తిన ఇదమ్ |

మం॥ సహ॑ర॒య్యా నివర్త॑స్వాగ్నే॒ పిన్వ॑స్వ ధా॒రయా॑ | విశ్వ॑ఘ్ని॒యా విశ్వ॑తస్పరి స్వా॒హా॑ |

అగ్నయే॑భ్యావర్తిన ఇదమ్ |

ఓం భూ॑స్వా॒హా॑ | అగ్నయ॑ ఇదమ్ |

ఓం భు॑వస్వా॒హా॑ | వాయవ॑ ఇదమ్ |

ఓం సు॑వస్వా॒హా॑ | సూర్యా॑యేదమ్ |

ఓం భూ॑ర్భువస్సు॒వస్వా॒హా॑ | ప్ర॒జాప॑తయ ఇదమ్ |

మం॥ త్వ॑న్నో అగ్నే॒ వరు॑ణస్య వి॒ద్వాన్ దే॒వస్య॑ హే॒డోవ॑యాసి॒సిష్ఠాః॑ |

యజి॑ష్ఠో వహ్ని॒తమ॑ శోశు॒చానో॑ విశ్వా॒ద్వేషా॑గ్ంసి ప్ర॒ముము॑గ్మ్యస్మ త్వా॒హా॑ ||

అగ్ని॑వరుణాభ్యామిదమ్ |

మం॥ సత్వన్తో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్టో అస్యా ఉషసో ప్యుష్టా|

అవయక్ష్వన్తో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా|
అగ్ని వరుణాభ్యా మిదమ్|

మం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః|

అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజగ్ం స్వాహా||
అగ్నయే అయస ఇదమ్|

మం॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశ మస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ|

అథా వయమాదిత్య వ్రతేతవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా|| వరుణాదిత్యాభ్యామిదమ్|

మం॥ యే తే శతం వరుణయే సహస్రం యజ్ఞియాః పాశా విభృతాః పురుత్రా తేభ్యో న ఇంద్ర స్సవి

తోతవిష్ణు ర్విశ్వేదేవా ముంచంతు మరుత స్వస్త్వా స్వాహా|
వరుణేంద్ర సవితృవిష్ణు విశ్వేదేవ మరుద్యుభ ఇద మ్||

సమస్తాభిః వ్యావృతీభిః అనాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చ హుత్వా

మం॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిధు| అగ్నే తదస్య కల్పయ

త్వగ్ంహి వేత్ర యథాతథగ్ స్వాహా| అగ్నయ ఇదమ్|

మం॥ యత్పాకత్రా మన సా దీనదక్షాన| యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః|

అగ్నిష్టథోతా క్రతువిద్విజానన్| యజిష్టో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా| అగ్నయ ఇదమ్|

మం॥ త్వన్తో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసీసిష్టాః|

యజిష్టో వహ్నితమ శ్శశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్వాహా||
అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్|

మం॥ సత్వన్తో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్టో అస్యా ఉషసో ప్యుష్టా|

అవయక్ష్వన్తో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా|
అగ్ని వరుణాభ్యా మిదమ్|

మం॥ యత ఇన్ద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి।
మఘవన్చగ్ధితవతన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ మఘవత ఇదమ్॥

మం॥ స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహ విమృధో వశీ।
వృశేన్ద్రః పుర ఏతు నః స్వస్తిదా అభయంకర స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ అభయంకరాయేదమ్॥

మం॥ ఆభిర్భిర్భద్రదతోన ఊన మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః।
యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రా రుజాసి భూయిష్టభాజో అధతేస్యామ స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయ హరివత ఇదమ్॥

ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా అదితేన్ద్రమగ్న్యస్థాః.... ప్రాసావీః ।

అతీతం కర్మ కృత్వా, అనంతరం తాత్కాలికం కర్మ కుర్యాత్. అతీతమైన కర్మను చేసి తరువాత ఆకాలమునకు తగిన
కర్మను చేయవలయును.

ఇతి వ్యాఖ్యాత్యాది ప్రాయశ్చిత్తమ్

జాతకర్మ

జాతే పుత్రే దివా సక్తం వా

పితా సచేలం స్నాత్వా,

పుత్రుడు జన్మించిన నాటి రాత్రిగాని, మరునాటి పగలుగాని తండ్రి
కట్టుబట్టలతో స్నానము చేసి,

యథాశక్తి హిరణ్యం బీజం బ్రాహ్మణేభ్యో దత్వా,

ప్రాజ్ఞుభిః ఉపవిశ్య.

కుమారం పత్నీం చ దక్షిణాతః ఉపవేశ్య.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, సంకల్ప్య,

తూర్పు దిక్కుగ కూర్చొని తనకు దక్షిణము వైపున కుమారుని
భార్యను కూర్చోండబెట్టి,

అముక గోత్రం అముక సక్షత్ర జాతం

కుమారం జాతకర్మణా సగ్గీస్మరిష్యామి.

ఆచమనం ప్రాణాయామము చేసి, సంకల్పము చెప్పి

జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య,

దిపస్పరీత్యేషోనువాకః ।

'వత్సప్త' మహర్షిచే చూపబడిన అనువాదముతో పిల్లవానిని
స్పృశించవలయును.

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్ని రస్మ ద్ద్వితీయం పరి జాతవేదాః। తృతీయ మఘ్న నృమణా అజస్ర
మిన్ధానయేనం జరతే స్వాధీః। విద్యా తే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్యా తే సద్మ విభృతం పురుత్రాః।
విద్యా తే నామ పరమం గుహా యద్విద్యా తముత్సం యత ఆజగన్తః సముద్రే త్వా నృమణా అఘ్నస్తర్
నృచక్షా ఈధే దివో అగ్ని ఊధన్। తృతీయే త్వా రజసి తస్త్రివాగ్ సంమృతస్య యోనౌ మహిషా అహి
న్వన్। అక్రన్త దగ్ని స్తనయన్ని వద్యాః క్షామారేరి హద్వీరుధస్సమంజన్। సద్యో జజ్ఞానో విహి
మిధో అఖ్యదారోదసీ భానునా భాత్వన్తః। ఉశిక్పావకో అరతిస్సమేధా మర్త్యేష్వగ్ని రమృతో నిధా
యి। ఇయర్తి ధూమ మరుషం పరిభ్ర దుచ్చక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్। విశ్వస్య కేతుర్భవనస్య
గర్భ ఆ రోదసీ అపృణా జ్ఞాయమానః। వీడుం చిదత్రిమభినత్పరాయ ఇనాయదగ్ని మయజన్త పశ్చా
శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణ స్సోమగోపాః। వసో స్సూను స్సహసో
అఘ్నరాజా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః। యస్తే అద్య కృణవర్భద్రశోచేపూపందేవ ఘృతవంత
మగ్నోప్రతన్నయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ట। ఆ తం భజ సాశ్రవసే

ష్వగ్న ఉక్తఉక్త ఆభజ శస్యమానే! ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్యైః!
త్వామగ్నే యజమానా అనుద్యాన్ విశ్వానసూని దధిరే వార్యాణి! త్వయా సహద్రవిణమిచ్ఛమానా
వ్రజం గోమంతముశిజో వివప్రుః! దృశానో రుక్మ ఉర్వా వ్యద్యౌద్ధుర్మర్ష మాయుశ్శ్రియే రుచానః!
అగ్ని రమృతో అభవద్వయోభి ర్యదేనం ద్యౌ రజనయథ్సరేతాః॥

“అస్మిన్నహగ్ం సహస్రం....

ఇతి యజుషా ఉపస్థ ఆదాయ

అస్మిన్నహగ్ం సహస్రం పుష్యా మేధమాన స్వేవశే!

ఉత్తరాభ్యాం అభిమంత్రణమ్!

ఈ మంత్రముతో శిశువును తన ఒడియందుంచు కొని.

ఈ మంత్రములతో శిశు శిరస్సును అభిమంత్రణ చేయ వలయును. ఇచట మంత్రము చివర ఆ శిశువుయొక్క నక్షత్ర నామమును చెప్పవలయును. (నక్షత్ర నామములపట్టిక చివరి భాగమున గలదు.)

మం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయా దధి జాయసే ।

ఆత్మా వై పుత్రనామాసి సజీవ శరదశ్శతం ।

అశ్మాభవ పరశుర్భవ హిరణ్య మస్తృతం భవ ।

పశూనాం త్వా హింకారేణాభిజిహ్వామి॥

ఈ మంత్రములతో శిశు శిరస్సును అపూరించ వలయును.

ఈ మంత్రము చివర పిల్లవాని నక్షత్రమును చెప్పవలయును. (ఏ నక్షత్రమును ఏ విధముగా చెప్పవలయునో, జాతకర్మ చివర వివరించబడినది.)

అత్ర అభిమంత్రణ అవప్రూణ జపేషు త్రిష్యపి
అసౌ శబ్దే కుమారస్య జాత నక్షత్ర నామ చ
సంబుధ్యా (శర్మ) నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి.

ఈ మంత్రములలో అసౌ అను చోట జన్మ నక్షత్రమును (అశ్వినీ, భరణి ఇత్యాది) సంబుద్ధంతముగా రహస్యముగా కుడిచేవిలో చెప్పవలయును.

మధు ఘృతమితి సగ్ంసృజ్య తస్మిన్దర్భేణ
హిరణ్యం నిష్ఠ్యర్కం బధ్వా,

తేనెను, నేతిని ఒక గిన్నెలో కలిపి దర్భచేత ముడివేసి పట్టుకొన బడిన బంగారముతో తీసుకొని

అవధాయ ఉత్తరై ర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయిత్వా,

ఈ క్రింది మంత్రములతో కుమారునికి ప్రాశన చేయవలయును.

మం॥ మే॒ధాం తే దే॒వస్స॒వి॒తా మే॒ధాం దే॒వీ స॒రస్వ॒తీ॑
మే॒ధాం తే అ॒శ్వినౌ దే॒వా వా॒ధత్తాం పు॒ష్కర॒స॒జా॑
త్వయి॑మే॒ధాం త్వయి॑ ప్ర॒జాం త్వయ్య॒గ్ని స్తే॒జో దధాతు॑
త్వయి॑ మే॒ధాం త్వయి॑ ప్ర॒జాం త్వయా॒న్త్ర ఇ॒న్ద్రియం దధాతు॑
త్వయి॑ మే॒ధాం త్వయి॑ ప్ర॒జాం త్వయి॑ సూ॒ర్యో భ్రా॒జో దధాతు॑

ఉత్తరాభిః పంచభిః స్నాపయిత్వా.

క్షే॒త్రియై॒త్వా ని॒ఋరృ॒త్యై॒త్వా దృ॒హోము॑ంచామి వరుణస్య పాశాత్॥ అ॒నాగ॑సం బ్ర॒హ్మణే॑త్వా
కరో॑మి శి॒వేతే ద్యా॒వాపృ॒థివీ ఉ॒భే ఇ॒మే! శ॒ంతే అ॒గ్ని స్స॒హద్భి॑రస్తు శంద్యావా పృథివీ సహాష
ధీ॒భిః! శ॒మ॒న్తరి॒క్షగ్ం స॒హవా॑తే నతే శ॒ంతే చ॒త॒స్రః ప్ర॒దిశో భ॑వన్తు! యాదై॒వీ శ్చ॒త॒స్రః ప్ర॒దిశో
వా॒తప॑త్నీ ర॒భిసూ॑ర్యో వి॒చక్షే॑! తాసోం త్వా జ॒ర॒స ఆ॒దధా॑మి ప్రయక్ష్య ఏ॒తు ని॒ఋర్తి॑ం పరా
వై! అ॒మోచి॑ యక్షా॒ద్ధురి॒తా ద॒వర్త్యై ద్రు॒హః పా॒శాన్ని॑ర్ఋ॒త్యై చోద॑మోచి! అహో అ॒వర్తి॑ మ॒వి
దధో॑న్యన మ॒ప్యభూ ద్భద్రే॑ సు॒కృత॑స్య లో॒కే! సూ॒ర్యమృ॒తం తమ॑సోగ్రాహ్యయద్దే॒వా అ॒ముంచ॑
న్న॒స్పృజ॑ న్వే॒వసః! ఏ॒వమ॒హ మి॒మం క్షే॒త్రియా జ్ఞా॑మి శ॒గ్ంసా॒ధ్యుహో॑ముంచామి వరుణస్య
పాశాత్॥

ఈ 5 మంత్రములు చెప్పి చివర ఒకసారి కుమారునికి ప్రోక్షించవలయును.

దధి॒ఘృ॒త మి॒తి సగ్ం॑స్ప॒జ్యకాగ్ం॑సేన వృ॒షదా॑జ్యమ్॥

భూస్సా॒హో భు॑వస్సా॒హో సు॑వస్సా॒హో ఓగ్ం॑స్సా॒హో.

పెరుగు, నెయ్యి, కంచుపాత్రలో కలిపి

ఇతి వ్యా॒హృతి॑భిః ఓంకార చతుర్థాభిః
కుమారం ప్రాశయిత్వా,

ఓంకారము నాల్గవదిగా కలిగిన వ్యాహృతుల నుచ్చరించి ఆ పాత్రతో నోటిలో పోయవలయును.

అద్భి శ్చే॒షగ్ం॑ సగ్ం॑స్ప॒జ్య. గో॒ష్ఠే ని॒నయే॑త్.

మిగిలిన దానిని నీళ్ళతో కలిపి గోశాలలో విసర్జించవలయును.

ఉత్తరయా మాతుః ఉపస్థ ఆదాయ,

ఒడిలో ఉంచుకొనవలయును.

మం. మా॑తే కు॒మార॑గ్ం రక్షో॑వధీ॒న్మాధే॑ను॒రత్యా॑చారిణీ॑|

ప్రియా॑ ధ॒నస్య॑ భూయా॒ ఏధ॑మానా॒ స్వే గృహే॑| ఈ మంత్రముతో తల్లి ఒడిలోనికి తీసుకొనవలెను.

ఉత్తరయా దక్షిణగ్గస్తనం ప్రతిధాప్య.

ఈ మంత్రముతో పిల్లవానికి దక్షిణము వ్రక్క పాలు ఈయ వలయును. (పెద్దవాడైనచో పొలిచ్చినట్లు భావించవలయును.)

మం. అ॒యం కు॒మారో॑ జ॒రాంధ॑యతు దీ॒ర్ఘమా॑యుః|

య॒స్మైత్వగ్గ్స్తన॑ ప్రప్యా॒యాయు॑ర్వరో॒చ్య యశో॑బలమ్|

ఉత్తరాభ్యాం పృథివీమభిమృశ్య

మం. యద్భూ॑మేర్ హృ॒దయం॑ ది॒వి చ॒న్ద్రమ॑సి శ్రితమ్|

తదు॑ర్విప॒శ్యం మా॒హం పా॒త్ర మ॒ఘగ్ం॑ రుదమ్|

య॒తే సు॒శీమే॑ హృ॒దయం॑ వేదా॒ హంత॑త్ప్రజాపతౌ|

వేదా॒మత॑స్య తే॒వయం॑ మా॒హం పా॒త్రమ॒ఘగ్ం॑ రుదమ్|

ఈ రెండు మంత్రములు చెప్పి భూమిని స్పృశించవలయును.

తస్యాం అభిమృష్టాయాం పృథివ్యాం కుమారం

ప్రాక్ శిరసం తూష్టిం సంవేశయేత్.

ఆ స్పృశించిన ప్రదేశమందు తూర్పు వైపు తల ఉండునట్లు పరుండబెట్టవలయును.

సంవిష్టమ్....

నామయతి.... ఇతి మంత్రేణ గృహీత్వా

పరున్న బాలుని ఈ మంత్రముతో తిరిగి తీసుకొని

మం. నామ॑యతి॒ నరు॑దతి॒ యత్ర॑వ॒యం వదా॑మసి॒

యత్ర॑ చాభిమృశామసి|

శిరస్థే ఉదకుంభం నిధాయ,

ఈ మంత్రముతో కుమారుని శిరస్సున పూర్ణకలశమును స్పృశింప చేయవలయును.

మం॥ ఆపస్సప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితోను దధ్యమ్॥

అధిమధితం శ్రోత్రియాగారత్ వా అగ్ని మాహృత్య.

మధించబడినదిగాని శ్రోత్రియ గృహమునందలి అగ్నినిగాని తెచ్చి ప్రతిష్ఠింపజేసి

సంకలప్య- కుమారస్య పిశాచాబాధా నివృత్యర్థం,
బాలారిష్ట దోష నివారణార్థం ఫలీకరణహోమం కరిష్యే ।

ఓం భూర్భువస్సువరో.... ప్రతిష్ఠాప్య, ప్రాక్తోయం
నిధాయ, పరిస్తీర్య, షోడశ దర్శాన్ అగ్నేః ప్రాగాది ప్రదక్షిణం
పరిస్తీర్య, దక్షిణానుత్తరాన్ ఉత్తరానధరాన్ కృత్వా,
దర్శ్యవదంజలిం సంస్కృత్య, పరిషిచ్య, అదితేనుమన్యుస్వ,

సర్వపాన్ ఫలీకరణమిశ్రాన్, అంజలినా ఉత్తరః

త్రిః త్రిః ప్రతి స్వాహాకారగ్ం హుత్వా,

తెల్లఆవాలు, తొడునుకలిపి దోసిలితో పట్టుకొని క్రింది

మంత్రములు చెప్పచూ ప్రతి స్వాహాకారములతో ఆహుతి

చేయవలయును. (దోసిలిలో యున్న తొడును ఆవాలను

బ్రొటనవ్రేళ్ళతో గెంట వలయును.

మం॥ అయంకలిం పతయంతగ్గ్వాన మివోద్భృద్ధం ।

అజాం వాశితా మివ మరుతః పర్యాధ్వగ్గ్వాన్స్వాహా॥ మరుద్భృ ఇదం స్వాహా॥ మరుద్భృ ఇదమ్॥

మం॥ శండేరథ శ్శండ్డికేర ఉలూఖలః॥ చ్యవనో నశ్యతాదితస్వాహా॥

అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ ఇతి త్రివారముచ్చరేత్॥

మం॥ అయశ్శండ్డో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః॥ చ్యవనో నశ్యతాదిత స్వాహా॥ ఇతి త్రివారముచ్చరేత్॥

మం॥ కేశినీ శ్వతోమినీః ఖజాపో జోపకాశినీః॥ అపేత నశ్యతాదిత స్వాహా॥ ఇతి త్రివారముచ్చరేత్॥

మం॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః॥

గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛంతీ చ్ఛంతో పరిదాకృతాన్స్వాహా॥ ఇతి త్రివారముచ్చరేత్॥

మం॥ ఏతాన్ ఘ్నతైతాన్ గృహ్హితేత్యయం బ్రహ్మణస్సుత్రః॥

తానగ్నిః పర్యసర త్తానింద్రస్తాన్ బృహస్పతిః॥

తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదంతాన్ వి కేశాన్లంబస స్తనాన్ధాన్స్వాహా॥

త్రిః అగ్నిన్యా బృహస్పతిభ్య ఇదమ్॥

మం॥ న॒క్తం చా॒రిణ ఉ॒రస్సే శా॒శ్చాల॒హస్తాన్క॒పాల॒పాన్ । పూ॒ర్వవి॒షాం పి॒తేత్తు॒చ్చైశ్శా॒శ్చైవ్య కర్ణ॑కః ।
మా॒తా జ॒ఘన్యా స॒ర్పతి గ్రా॒మే వి॒ధుర॒మిచ్చ॑న్తి సా॒వహా॑ । నిశీ॒థచారి॑ణీ స్వసా స॒న్ధినా॒ప్రేక్ష॑తే
కు॒లమ్ । యా స్వ॑ప॒ంతం బో॒ధయ॑తి య॒స్యై విజా॑తాయాం మ॒నః । తాసాం త్వం కృ॒ష్ణవర్త॑నే
క్లోమా॒నగ్ం హృ॑ద॒యం య॒కృత్ । అ॒గ్నే అక్షీ॑ణి ని॒ర్దహ॑ సా॒వహా॑ । త్రి॒ అగ్న॑య ఇ॒దమ్ ।

సరిషిచ్చః

అదితేన్వమగ్గస్థాః ..... ప్రాసావీః ।

పూర్వపరిషేచం చేయవలెను.

అగ్నిసంసస్థాయ!

అగ్నుపస్థానము చేయవలయును.

మం. ఓం అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ ।

యుయోధ్యస్మ జ్ఞాహురాణ మేనో భూయిష్ఠానై నమ ఉక్తిం విధేమ ।

తమగ్నిం సురక్షితం కృత్వా!

ఆ అగ్నిని 10 రోజుల వరకు అరకుండగ జాగ్రత్తగా కాపాడవలెను.

సగ్ంశాన్తి ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవం తూష్టిం అగ్నౌ ఆవపత
ఇత్యేవం అహరహః ఆనిర్దశాయాః కాలాతిక్రమేణీదం
సంప్రేషణం నాగ్నౌ సంరక్షణం చ! జాతకర్మాంగ మభ్యుదయం
పుణ్యాహం చ కుర్యాత్.

10 రోజులు వెళ్ళు వరకు, సూరికాగృహపాలకులను అమంత్రకముగా తొడుకల్పిన ఆచారము పై అగ్నియందు ఇంట్లో ప్రవేశించిన ప్రతిసారి గూడ వేస్తూ ఉంచమని చెప్పవలయును. 10 దినములు దాటిన తర్వాత (జాతకర్మ) చేసుకొనిన యెడల అగ్ని సంరక్షణాదులు అవసరములేదు.

ఆ జాతకర్మయందలి సూచించిన మంత్రముల చివర నక్షత్రనామములను చేర్చు విధానము.

అశ్వినీ, భరణి = అశ్వయిక్,

ఆశ్వయుజః అపభరణః, ఆపభరణః

కృత్తికః = కృత్తికః,

రోహిణి=రోహిణః,

మృగశిర=మార్గశీర్షః,

ఆర్ద్ర=ఆర్ద్రకః,

పునర్వసు=పునర్వసుః,

పుష్యమి=తిష్యః,

ఉత్తర=ఉత్తర ఫల్గునః,

హస్త=హస్తః,

మఖ=మాఘః, పుబ్బ=పూర్వఫల్గునః,

స్వాతి=స్వాతిః,

విశాఖ=విశాఖః,

అనూరాధ=అనూరాధః,

జ్యేష్ఠ=జ్యేష్ఠః,

మూల=మూలకః,

పూర్వాషాఢ=పూర్వాషాఢః,

ఉత్తరాషాఢ=ఉత్తరాషాఢః,

శ్రవణం=శ్రవణః, శ్రావణః,

ధనిష్ఠా=శ్రవిష్ఠః,

శతభిషం=శతభిషక్, శాతభిషజః,

పూర్వాభాద్ర=పూర్వాభాద్రపదః,

ఉత్తరాభాద్ర=ఉత్తరాభాద్రపదః,

రేవతి=రైవతః.

జాతకర్మ మంత్రముల చివర 'అసౌ' అను శబ్దము దగ్గర ఈ నక్షత్ర నామములను చేర్చవలయును.

ఇతి జాతకర్మ విధిః

నామకరణమ్

దశమ్యముత్థితాయాగ్ స్నాతాయాం

పుత్రస్య నామ దధాతి. పితామాతేతి ।

దష్టక్షరం చతురక్షరం వా నామ పూర్వం ఆఖ్యాతోత్తరం

బీర్వాభినిష్ఠానాంతం ఘోషవత్ ఆద్యంతరంతస్థ మపి వా?

యస్మిన్ స్విత్ ఉపసర్గస్యాత్. తద్విప్రతిష్ఠిత మితి బ్రాహ్మణమ్ ।

అయుజాక్షరం కుమార్యాః

పితా మాతా చ ।

11వ రోజున సూరికా 'స్నానమైన పిమ్మట తల్లి తండ్రులు నామకరణము చేయవలయును, స్త్రీకి అయినచో బేసి అక్షరములు, పురుషులకు అయినచో సరి అక్షరములు వచ్చునట్లు పేరు పెట్టవలయును

ఆశమ్మ

ఓం అచ్యుతాయ నమః.... దామోదరాయ నమః

ప్రాణనాయమ్మ

ఓం భూః.... సువరోమ్.

సంకల్ప

గోత్రస్య నక్షత్ర జాతస్య కుమారస్య నామ ధాన్యావః

ఇతి సంకల్ప,

తండుల పూర్ణపాత్రే హిరణ్యేన దక్షిణారంభం

ఉదగపవర్గం రేఖాద్వయం లిఖిత్వా,

తత్ర ప్రథమాంతరే “సుశ్రీ” ఇతి లిఖిత్వా,

మధ్యమాంతరే “వ్యవహారనామ చ” లిఖిత్వా,

తృతీయాంతరే “సుశ్రీ” చ ఇతి లిఖిత్వా,

తండుల పాత్రే హిరణ్యం నిక్షిప్య,

విశాలమగు తండుల పూర్ణమైన పళ్ళెముతో దక్షిణము నుంచి ఉత్తరము వైపునకు సువర్ణముతో రెండు గీతలు గీయవలయును.

అందు మొదటి గడిలో సుశ్రీ అని వ్రాయవలెను.

రెండవ గడిలో వ్యవహార నామమును ఆ పిల్ల వానికి పెట్టదలచిన పేరును వ్రాయవలయును.

మూడవ గడిలో 'సుశ్రీ' అనియు వ్రాయవలయును.

ఆ బియ్యము పళ్ళెమందు గీతలు గీయుటకు ఉపయోగించిన సువర్ణమును ఉంచి, దానియందు నామకరణ దేవతకు షోడశోపచార పూజ సమర్పించవలయును.

అనంతరం శర్మాంతం నామబ్రూయాత్వామ్.

పేరు చివర శర్మ, వర్మ, గుప్త ఇత్యాది పదములను క్రమముగా చేర్చవలయును.

తతః అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ।

నామకరణ సమయమున నక్షత్ర నామ, మాస నామములు వ్రాయుట ఆపస్తంబ సమ్మతము గాదు. కొన్ని చోట్ల మాస నామ, నక్షత్రనామ, వ్యవహార నామములను మూడింటిని వ్రాయుట కలదు. కాని తగదు.

అస్మిన్పుణ్యాహే మధ్యమే స్వస్తివాచనే అముకశర్మణే స్వస్తి
భవంతో భృవస్తు । అముకశర్మణే స్వస్తి!
ఇతి ప్రార్థన ప్రతివచనే కుర్యుః

పుణ్యాహమున “శర్మణే స్వస్తి భవంతో భృవస్తు” అని ప్రార్థనయు, “అముకశర్మణే స్వస్తి” ఇతి ప్రతి వచనమును చెప్పట చేయవలయును.

ప్రవాసాదేత్య పుత్రస్య ఉత్తరాభ్యాం
అభిమంత్రణమ్ కుర్యాత్.

తండ్రి గ్రామాంతరము వెళ్ళినచో తండ్రి వచ్చాకనే నామకరణం చేయాలి. వచ్చిన వెంటనే పై మంత్రములతో అభిమంత్రణ చేయ వలయును.

మం. అ॒జ్ఞాద॒జ్ఞాభ॒న్భవ॑సి హృ॒దయా॑దధి॒యాజ॑సి ।

వేదో॑ వై పు॒త్ర నా॒మాసి॑ స జీ॒వ శ॒రద॑శ్శతమ్ ।

అ॒శ్మాభ॑వ పరశు॒ర్భవ॑ హిర॒ణ్య మ॑స్త్వ॒తం భ॑వ ।

ప॒శూనాం॑ త్వా హింకా॒రేణా॑భిజి॒హ్రామి॑ విష్ణుశర్మన్॥

మూర్ధన్యవప్రాణమ్

కుమారుని శిరస్సును ఈ మంత్రముచే ఆఘ్రాణించ వలయును.

దక్షిణకర్ణే ఉత్తరాన్ మంత్రాన్ జపేత్.

కుమారుని కుడిచేవిలో ఈ మంత్రములను చదువవలయును.

అ॒గ్నిరా॑యుష్మా॒న్భవ॑నన॒స్తిభి॑రా॒యుష్మాన్॑ తేన॒ త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం క॑రో॒మి ।

సోమ॑ ఆ॒యుష్మా॒న్భవ॑ ఓ॒షధీ॑ భిరా॒యుష్మాన్॑ తేన॒ త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం క॑రో॒మి ।

య॒జ్ఞ ఆ॒యుష్మా॒న్భవ॑దక్షిణాభిరా॒యుష్మాన్తే॑న॒ త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం క॑రో॒మి ।

బ్ర॒హ్మాయు॑ష్మ॒త్తద్బ్రా॑హ్మ॒ణైరా॑యు॒ష్మతే॑న॒ త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం క॑రో॒మి ।

దే॒వా ఆ॒యుష్మ॑న్త స్తేమృ॒తేనా॑యు॒ష్మన్త॑ స్తేన॒ త్వా॑ యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం క॑రో॒మి॥

స్త్రీణాం విధిః :-

కుమారీం ఉత్తరేణ యజుషా అభిమంత్రయతే

అడపిల్ల అయినచో గ్రామాంతరమునుండి వచ్చిన తరువాత
'సర్వస్మాత్' అను మంత్రము చెప్పవలయును.

మం. సర్వస్మా దాత్మన స్సంభూతాసి సా జీవ శరదశ్శతమ్॥

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య. సంకల్ప్య,

జాతాయాః కుమార్యాః... పూర్వవత్ కుర్యాత్.

పళ్ళెమందు పూర్వమువలె కృత్వా నామకరణ దేవతాపూజ
అయ్యాక అడపిల్ల పేరు చదువవలయును.

అభ్యుదయాది కృత్వా ప్రవాసాదేత్య సర్వస్మాత్ ఇత్యభిమంత్రణం కుర్యాత్.

ఇతి నామకరణ విధిః

అన్న ప్రాశనమ్

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః.... దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః.... సువరోమ్.

సంకల్ప

పూర్వోక్త.... గోత్రస్య ...శర్మణః
కుమారస్య అన్నప్రాశన కర్మాంగం
అంకురార్పణ, ప్రతిసరబంధ,
అభ్యుదయ, పుణ్యాహవాచనాని కృత్వా,

అన్నప్రాశనాది క్రియలు వేరువేరుకాలముల యందు చేసినయెడల
అంకురార్పణాదికములు విడిగా చేయ వలయును. ఒకేసారి
చేసినయెడల అంకురార్పణ, ప్రతిసరబంధము కలిపిచేసి, నాందీ
ముఖపశోమం మొదలగునవి విడిగా చేయ వలయును.

ఆచమ్య

ప్రాణానాయమ్య... సంకల్ప్య....
...గోత్రం ...శర్మణం కుమారం
అన్నప్రాశన కర్మణా సగ్గోస్మరిష్యామి
ఇతి సంకల్ప్య.
జన్మనోధి షష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా,
ఆశిషో వాచయిత్వా,

పుట్టిన తరువాత ఆరవ మానమున తదీయారాధన చేసి
ఆశీర్వాదమును పొంది,
పెరుగు, తేనె, నెయ్యి, అన్నమును, పాత్రయందు కలిపి,
ఆ పాత్రనుండి కలిపిన ద్రవ్యమును తీసుకొని ఈ పైమంత్రములతో
కుమారునకు తినిపించ వలయును.

దధి, మధు, ఘృత మోదనం ఇతి సగ్గోస్మజ్య.

ఉత్తరైః మంత్రైః కుమారం ప్రాశయేత్ ।

భూరపాం త్వోషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి

శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సంతు| నామోచ్చారణమ్|

భువో॒పాం త్వో॑షధీ॒నాగ్ం ర॒సం ప్రా॑శయామి శి॒వాస్త ఆప॒ ఓష॑ధయస్సన్త॒వనమీ॒వాస్త ఆప॒
ఓష॑ధయ స్సన్తు । నామో॑చ్ఛారణమ్ ।

సు॒వర॑పాంత్యో॒షధీ॒నాగ్ం ర॒సం ప్రా॑శయామి శి॒వాస్త ఆప॒ ఓష॑ధయస్సన్త॒వనమీ॒వాస్త ఆప॒ ఓష॑ధయ
స్సన్తు । నామో॑చ్ఛారణమ్ ।

భూర్భు॒వస్సు॒వర॑పాంత్యో॒షధీ॒నాగ్ం ర॒సం ప్రా॑శయామి శి॒వాస్త ఆప॒ ఓష॑ధయస్సన్త॒వనమీ॒వాస్త
ఆప॒ ఓష॑ధయ స్సన్తు । నామో॑చ్ఛారణమ్ ।

గర్భిణీ గర్భ సంస్కారం జాతకర్మ చ నామ చ ।

హిత్యాంకురార్పణం కుర్యాత్ అన్యత్ర శుభకర్మసు ॥ ఇత్యాశ్రయః

గార్హస్థ్యేషు క్రియమాణేషు బహూనాం అథ వా ద్వయోః ।

రక్షాంకురౌ సకృత్ కుర్యాన్నాందీ హోమాన్ పృథక్ పృథక్ ॥

ఇతి అన్నప్రాశన విధిః

ఓం శ్రీగురుభ్యో నమః

ఉదకశాంతి మంత్రాః

అగ్నిమీ॑తే పు॒రోహి॑తం య॒జ్ఞస్య॑ దే॒వమృ॑త్విజమ్॑|

హో॑తారం రత్న॑ధాతమమ్॑||

హరిః॑ ఓమ్॑| హరిః॑ ఓమ్॑||

ఇ॒షి॒తో॒ర్వే॒జ్ఞే॒త్వా వా॒యవ॑స్థో పా॒యవ॑స్థ దే॒వో వ॑స్స॒న్వి॒తా ప్రా॑ర్పయతు శ్రే॒ష్ఠత॑మాయ క॒ర్మణ॑ ఆ॒ప్యాయ॑
య॒ధ్వమృ॑ఘ్నియా దే॒వభా॑గమూ॒ర్జస్వ॑తీః ప॒యస్వ॑తీః ప్ర॒జావ॑తీ ర॒నమీ॑వా అ॒యక్ష్మా మా॑వ స్తే॒న ఈ॑శత
మా॒ఘశ॑గ్ంసో రు॒ద్రస్య॑ హే॒తిః పరి॑వో వృ॒ణక్తు॑ ధ్రు॒వా అ॒స్మిన్ గో॑పతా స్యా॒త బ॒హ్వ ర॑భ॒జమా॑నస్య
ప॒శూన్ పా॑హి||

హరిః॑ ఓమ్॑| హరిః॑ ఓమ్॑||

అగ్న॑ ఆయా॒హి వీ॒తయే॑ గృ॒ణానో॑ హ॒వ్యదా॑తయే|

నిహో॑తా స॒ద్ధి బ॒ర్హిషి॑||

హరిః॑ ఓమ్॑| హరిః॑ ఓమ్॑||

శం నో॑ దే॒వీ ర॒భిష్ట॑య ఆ॒పో భ॑వ॒న్తు పీ॒తయే॑|

శం యో॑ ర॒భిస్ర॑ వ॒న్తు వః॑||

హరిః॑ ఓమ్॑| హరిః॑ ఓమ్॑||

కృ॒ణు॒ష్వపా॑జః ప్ర॒సీతి॑న్న సృ॒థీం యా॑హిరాజే॒వామ॑వాగ్ం ఇ॒భేన॑| త్రి॒ష్వి॒మను॒ ప్ర॒సీతిం॑ ద్రూ॒ణా
నోస్తా॑సి వి॒ధ్య ర॒క్షస॒ స్తపి॑ష్టైః| తవ భ॒మాస॑ ఆ॒శుయా॑పతం త్య॒నుస్పృ॑శ ధృ॒షతా॑ శో॒శుచా॑నః| తపూ॒గ్
ష్యగ్నే॑ జిహ్వోప॒తంగా॑నసందితో విసృ॒జ వి॒ష్వగు॑ల్కాః| ప్రతి॒స్పశో॑ విసృ॒జ తూర్ణి॑తమో॒భవా॑పాయు
ర్విశో॑ అ॒స్యా అ॒దఘ్నిః॑| యోనో॑ దూ॒రే అ॒ఘశ॑గ్ంసో యో అ॒న్త్యగ్నే॑ మా॒కిష్ఠే॑ వృ॒థిరా॑దధర్షిత్ ఉదగ్నే॑ తిష్ఠ
ప్రత్యా॑తను॒ష్వ నృ॑మి॒త్రాగ్ం ఓ॒షతా॑త్తిగ్మహే॒తే యో నో॑ అ॒రాతి॑గ్ం స॒మిధా॑నచక్రే నీ॒చా తం॑ధక్ష్యత
సన్న॑శుష్కమ్॑| ఊ॒ర్ధ్వో భ॑వ ప్రతి॒విధ్యా॑ ధృ॒స్మదా॑విష్కృ॒ణుష్వ॑ దై॒వ్యాన్యగ్నే॑| అ॒వస్థి॑రా తను॒హి యా॑తు

జానాం జామిమజామిం ప్రమృణీహ శత్రూన్ సతేజానాతి సమతిం యవిష్ట య ఈవతే బ్రహ్మణే
 గాతుమైరతే విశ్వాన్యస్మై సుదినావిరాయో ద్యుమ్నా న్యర్యోవిదురో అభిద్యౌతే సేదగ్నే అస్తు సుభ
 గస్సుదానుర్యస్తాన్విత్యేన హవిషాయ ఉత్తేః పిప్రీషతి స్వ ఆయుషి దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినాసా
 సదిష్టిః! అర్చామి తే సుమతిం ఘోష్యర్వాక్ సంతే వావాతాజరతా మియంగీః! స్వశ్వాస్త్యా సురథా
 మర్జయే మాస్మే క్షత్రాణి ధారయే రనుద్యాన్ ఇహత్వా భూర్యాచరే దుపత్మన్తోషావస్తర్దిదివాగ్ం సమను
 ద్యాన్ క్షీడంతస్త్యా సుమనసస్సపేమాభిద్యుమ్నా తస్తివాగ్ం సో జనానామ్! యస్త్యా స్వశ్వస్సుహి
 రణ్యో అగ్న ఉపయాతి వసుమతా రథేన! తస్య త్రాతాభవసి తస్య సఖా యస్త ఆతిధ్యమానుషగ్జుజో
 షతే! మహోరుజామి బన్ధతావచోభి స్తన్మాపితుర్గోతమా దన్వియాయ! త్వం నో అస్య వచసశ్చికిర్ధి
 హోతర్యవిష్ట శుక్రతో దమూనాః! అస్వప్నజస్తరణయ స్సుశేవా అతన్ద్రాసోవృకా అశ్రమిష్టాః! తే
 పాయవస్సధ్రియంచో నిషద్యాగ్నే తవనఃపాన్త్యమూర! యే పాయవోమామతే యస్తే అగ్నే పశ్యన్తో
 అన్ధం దురితా దరక్షన్! రరక్షతాన్తుకృతో విశ్వవేదా దిప్స్వంత ఇద్రిపవో నాహ దేభుః! త్వయా వయగ్ం
 సధన్యస్తోవతా స్తవప్రణీత్యశ్యామ వాజాన్! ఉభాశగ్ంసా సూదయసత్యతాతేనుష్టుయాకృణుహ్యహ్రా
 యాణ! అయాతే అగ్నే సమిధావిధేమ ప్రతిస్తామగ్ం శస్యమానం గృభాయ! దహశసోరక్షసః పాహ్య
 స్మాన్ ద్రుహో నిదో మిత్రమహో అవద్యాతే! రక్షోహణం వాజిన మాజిఘర్మి మిత్రం ప్రథిష్ఠ ముపయా
 మి శర్మ! శిశానో అగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధస్సనోదివా సరిషః పాతు నక్తమ్! విజ్యోతిషా బృహతాభా
 త్యగ్ని రావిర్విశ్వానికృణుతే మహిత్వా! ప్రాదేవీ ర్మాయా స్సహతే దురేవా శ్శిశీతే శృంగే రక్షసే విని
 క్షే! ఉతస్వానాసో దివిషన్త్యగ్నే స్తిగ్మాయుధారక్షసే హన్తవా ఉ! మదేచిదస్య ప్రరుజన్తి భామా నవ
 రంతే పరిబాధో అదేవీః॥

ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్సరి హవామహే జనేభ్యః! అస్మక మస్తు కేవలః! ఇన్ద్రం సరో నే మథితా
 హవన్తే యత్పార్యాయు నజతే ధియస్తాః! శూరో నృషాతా శవసశ్చకాన ఆగోమతి వ్రజే భజా త్వం
 నః! ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యా తే జనేషు పంచసు! ఇన్ద్రితాని త ఆవృణే! అను తే దాయ మహ ఇన్ద్రీ
 యాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే! అమ క్షత్ర మను సహో యజత్రేంద్ర దేవేభి రను తే నృష

హే! ఆయస్మిన్ ధన్వంతరాసవాస్తిష్ఠన్తి స్వారుహో యథా! ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుతమ్ ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతి
 థిః! ఆమాసు పక్వమైరయ ఆసూర్యగ్ం రోహయో దివి! ఘర్మం న సామంతపతా సువృక్షిభిర్బుష్టం
 గిర్వణసే గిరః! ఇన్ద్రమిద్ధాథి నో బ్రహ్మదిన్ద్రమర్కేభి రర్కిణః! ఇన్ద్రం వాణీ రనూషత! గాయన్తి త్వా
 గాయత్రిణోర్చన్ద్యర్క మర్కిణః! బ్రహ్మణస్త్వా శతక్రత వుద్వగ్ం శమివ యేమిరే! అగ్ం హోముచే
 ప్రభరేమా మనీషా మోషిష్ఠదాపున్నే సుమతిం గృణానాః! ఇదమింద్ర ప్రతి హవ్యం గృభాయ సత్యా
 స్సన్తు యజమానస్య కామాః! వివేష యన్మా ధిషణా జజాన స్తవై పురా పార్యా దిన్ద్రమహ్నాః! అగ్ం
 హహసో యత్ర పిపరద్యథానో నావేవ యాన్త ముభయే హవన్తే! ప్రసం రాజం ప్రథమమధ్వరాణా
 మగ్ం హోముచం వృషభం యజ్ఞియానామ్! అపాం నపాతమశ్వినా హయన్త మస్మిన్నర ఇన్ద్రీయం
 ధత్త మోజః! విన ఇన్ద్ర మృధో జహి నీచాయచ్చ పృతన్యతః! అథస్వదం తమీం కృధి యో అస్మాగ్ం
 అభిదాసతి! ఇన్ద్రక్షత్ర మభి వామమోజోజాయథా వృషభ చర్షణీనామ్! అపానుదో జనమమిత్రయన్త
 మురుం దేవేభ్యో అకృణోరుతోకమ్! మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః పరావత ఆజగామా పరస్యాః!
 సృకగ్ం సగ్ం శాయ పవిమిన్ద్ర తిగ్మం విశత్రూన్ తాఢి విమృధో నుదస్వ! విశత్రూన్ విమృధోనుద
 వివృతస్య హనూరుజ! విమన్యమిన్ద్ర భామితోమిత్రస్యాభిదాసతః! త్రాతారమిన్ద్ర మవితారమింద్ర
 గ్ం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్! హువేను శక్రం పురుహూతమిన్ద్రగ్ం స్వస్తి నో మఘవాథా
 త్వింద్రః! మాతే అస్మాగ్ం సహసావన్పరిష్టా వఘాయ భూమహరివః పరాదై! త్రాయస్వనోవృకేభి
 ర్వరూఢై స్తవ ప్రియాస స్సూరిషు స్యామ! అనవస్తే రథమశ్వాయ తక్ష స్త్వష్టా వజ్రం పురుహూత
 ద్యుమన్తమ్! బ్రహ్మణ ఇన్ద్రం మహాయంతో అర్కై రవర్థయన్నహయే హంత వా ఉ! వృష్ణే యతే
 వృషణో అర్కమర్చా నింద్ర గ్రావాణో అదితి స్సజోషాః! అనశ్వాసో యే వవయోరథా ఇన్ద్రేషితా
 అభ్యవర్తంత దస్యాన్||

యత ఇన్ద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి!

మఘవచ్చగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి||

స్వస్తి॑దా వి॒శస్ప॑తి॒ర్వృత॑హ వి॒మృథో॑ వ॒శీ॑
వృ॒శేన్ద్రః పు॒ర ఏ॒తు న స్వస్తి॑దా అ॒భయం॑క॒రః॥

మ॒హాగ్ం ఇ॒న్ద్రో వ॒జ్రబా॑హు॒ష్టోడశీ॑ శ॒ర్మయ॑చ్ఛతు॒
స్వస్తి॑ నో మ॒ఘవా॑ క॒రోతు॒ హన్తు॒ పా॒పా॒నం యో॒స్మాన్ దే॒వ్వి॒ యం చ వ॒యం ద్వి॒ష్మః॥

స॒జోషా॑ ఇ॒న్ద్ర స॒గణో॑ మ॒రుద్భి॑స్సోమం పి॒బ వృ॑త॒హన్చూ॒ర వి॒ద్వాన్
జ॒హి శత్రూ॑గ్ం ర॒పమృ॑థో ను॒దస్వా॑థాభ॒యం కృ॑ణు॒హి వి॒శ్వతో॑ నః॥

యే దే॒వాః పు॒రస్స॑దోగ్నినే॒త్రా ర॒క్షోహ॑ణస్తే॒నః పా॒న్తు తే॒నోవ॑న్తు తే॒భ్యో నమ॑స్తే॒భ్యస్సా॒న్విహా॑ యే దే॒వాః
దే॒వా దక్షి॑ణసదో యమనే॒త్రా ర॒క్షోహ॑ణస్తే॒నః పా॒న్తు తే॒నోవ॑న్తు తే॒భ్యో నమ॑స్తే॒భ్యస్సా॒న్విహా॑ యే దే॒వాః
పశ్చా॑త్పద స॒న్వితృ॑నే॒త్రా ర॒క్షోహ॑ణస్తే॒నః పా॒న్తు తే॒నోవ॑న్తు తే॒భ్యో నమ॑స్తే॒భ్యస్సా॒న్విహా॑ యే దే॒వాః
ఉ॒త్తర॑సదో వరుణనే॒త్రా ర॒క్షోహ॑ణస్తే॒నః పా॒న్తు తే॒నోవ॑న్తు తే॒భ్యో నమ॑స్తే॒భ్యస్సా॒న్విహా॑ యే దే॒వాః ఉ॒పరి॑
షదో బృ॒హస్ప॑తినే॒త్రా ర॒క్షోహ॑ణస్తే॒నః పా॒న్తు తే॒నోవ॑న్తు తే॒భ్యో నమ॑స్తే॒భ్యస్సా॒న్విహా॑గ్నయే ర॒క్షోఃఘ్నీ॑
స్వా॒హా య॒మాయ॑ ర॒క్షోఃఘ్నీ॑ స్వా॒హా స॒వితే॑ ర॒క్షోఃఘ్నీ॑ స్వా॒హా వరు॑ణాయ ర॒క్షోఃఘ్నీ॑ స్వా॒హా బృ॒హ
స్ప॒తయే॑ ర॒క్షోఃఘ్నీ॑ స్వా॒హా దు॒వస్వ॑తే ర॒క్షోఃఘ్నీ॑ స్వా॒హా॥

అ॒గ్నిరా॑యుష్మాన్మ॒న్యవ॑నస్ప॒తిభి॑రా॒యుష్మాన్ తే॒న త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం కరో॑మి సోమ ఆయు॒
ష్మాన్మ॒న్య ఓ॒షధీ॑ భి॒రాయు॑ష్మాన్ తే॒న త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం కరో॑మి య॒జ్ఞ ఆయు॑ష్మాన్మ॒న్యదక్షి॑ణాభి॒రా
యు॑ష్మానే॒న త్వా॑యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం కరో॑మి బ్ర॒హ్మయు॑ష్మ॒త్తద్బ్రా॒హ్మణై॑రా॒యుష్మ॒తేన త్వా॑యు॒
షాయు॑ష్మ॒న్తం కరో॑మి దే॒వా ఆయు॑ష్మ॒న్త స్తే॒మృతే॑న పిత॒ర ఆయు॑ష్మ॒న్త స్తే॒స్వధ॑యా॒యుషాయు॑
ష్మ॒న్త స్తే॒న త్వా॑ యు॒షాయు॑ష్మ॒న్తం కరో॑మి॥

యా॒వా మి॒న్ద్రోవ॑రుణా య॒తవ్యా॑ త॒నూస్త॑యేమమగ్ం హ॒సో ము॑ంచ॒తం
యా॒వా మి॒న్ద్రోవ॑రుణా స॒హస్యా॑ త॒నూస్త॑యేమమగ్ం హ॒సో ము॑ంచ॒తం

యావా మిన్ద్రావరుణా రక్షస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచతం
 యావా మిన్ద్రావరుణా తేజస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచతం
 యోవా మిన్ద్రావరుణా వగ్నో స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణా ద్విపాథున్ పశుషు స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణా చతుష్పాథున్ పశుషు స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణా గోష్ఠీ స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణా గృహేషు స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణాఘ్న స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణాషధీషు స్రామస్తం వామేతేనావయజే
 యోవా మిన్ద్రావరుణా వనస్పతిషు స్రామస్తం వామేతేనావయజే॥

అగ్నే యశస్వినో యశసేమమర్పయేన్ద్రావతీ మపచితి మిహావహా అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ
 సువర్చా సుమానానా ముత్తమశ్లోకో అస్తు|

భద్రం పశ్యంత ఉపసేదురగ్రే తపో దీక్షా మృషయస్సవర్విదః|
 తతః క్షత్రం బలమౌజశ్చ జాతం తదస్మై దేవా అభి సం నమన్తు|
 ధాతా విధాతా పరమౌత సందృక్ ప్రజాపతిః పరమేష్ఠీ విరాజా|
 స్తోమాశ్చందాగ్ంసి నివిదో మ ఆహురేతస్మై రాష్ట్ర మభి సన్నమామ|
 అభ్యావర్తధ్వముపమేత సాకమయగ్ం శాస్తాధిపతిర్వో అస్తు|
 అస్య విజ్ఞానమను సగ్ంరభధ్వ మిమం పశ్చాదనుజీవాథ సర్వే॥

ఋతాషాడృతధామగ్నిర్గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా తస్మాషధయో
 ప్సరస ఊర్జోనామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్వాహా,

సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా తస్య మరీ
 చయోప్సరస ఆయువో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్వాహా,

సుషుమ్నసూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గన్ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా తస్య
నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా,

భుజ్యస్సప్తర్షో యజ్ఞో గన్ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా తస్య దక్షిణా అప్స
రసస్తవా నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా,

ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గన్ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా తస్యర్కాన్మా
న్యప్సరసో వహ్నయో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా,

ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గన్ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా తస్యాపోప్సరసో
ముదానామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా భువనస్యపతే యస్య త ఉపరి గృహ ఇహ చ |

స నో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్సోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవథ్సరీణాగ్ం స్వప్తిగ్ం స్వాహా,

పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా,

తస్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా,

సుక్తితిస్సుభూతిర్భద్రకృణ్వువర్వాన్ పర్జన్యో గన్ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా,

తస్య విద్యుతోప్సరసో రుచో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా,

దూరోహతిరమృడయో మృత్యుర్గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా,

తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా,

చారుః కృపణకాశీ కామో గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తస్మై స్వాహా,

తస్యాధయోఘ్రసశ్శోచయంతీ ర్నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాన్తు తాభ్యస్సాన్వహా స నో
భువనస్యపతే యస్య త ఉపరి గృహ ఇహ చ | ఉరు బ్రహ్మణేస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ
స్వాహా ||

నమో అస్తు సర్వేభ్యో యే కే చ పృథివీమను | యే అన్తరిక్షే యే దివి తేభ్యసర్వేభ్యో నమః |
యేదో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య రశ్మిషు | యేషా మపునదః కృతం తేభ్యసర్వేభ్యో నమః |
యా ఇషవో యాతుధానానాం యే వా వనస్పతీగ్ంరను | యేవావతేషు శేరతే తేభ్యసర్వేభ్యో నమః ||

అయం పురో హరికేశ స్సూర్యరశ్మి స్తస్య రథగృథ్నశ్చ రథోజాశ్చ సేనానిగ్రామణ్యో పుంజిక
స్థలా చ కృతస్థలా చాస్సరసౌ యాతుధానాహేతి రక్షాగ్ంసి ప్రహేతి స్తేభ్యో నమస్తే నో మృడ
యంతు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

అయం దక్షిణా విశ్వకర్మా తస్య రథస్వనశ్చ రథే చిత్రశ్చ సేనానిగ్రామణ్యో మేనకా చ సహ
జన్యా చాస్సరసౌ దంక్ష్ణవః పశవో హేతిః పౌరుషేయో వధః ప్రహేతి స్తేభ్యో నమస్తే నో మృడ
యంతు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

అయం పశ్చా ద్విశ్వవ్యచా స్తస్య రథప్రోతశ్చాసమరథశ్చ సేనానిగ్రామణ్యో ప్రహ్లాచంతీ చాను
హ్లాచంతీ చాస్సరసౌ సర్వాహేతిర్వాఘ్రః ప్రహేతి స్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయంతు తే యం
ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

అయ ముత్తరా థ్నియద్వసు స్తస్య సేనజిచ్చ సుషేణశ్చ సేనానిగ్రామణ్యో విశ్వాచీ చ ఘృతా
చీచాస్సరసౌ వాపో హేతిర్వాతః ప్రహేతి స్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయంతు తే యం ద్విష్మో యశ్చ
నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

అయ ముపర్యర్వాగ్వసు స్తస్య తార్క్ష్యశ్చారిష్టనేమిశ్చ సేనానిగ్రామణ్యో పుర్వశీ చ పూర్వచిత్తి
శ్చాస్సరసౌ విద్యుద్ధేతి రవన్పూర్జన్ప్రహేతి స్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయంతు తే యం ద్విష్మో యశ్చ
నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి॥

ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణశ్చర్షణీనామ్ సక్రన్తనోనిమిష ఏక వీర
శ్శతగ్ంసేనా అజయథ్నాకమిన్ద్రః సక్రన్తనేనా నిమిషేణ జిష్టునా యుక్తారేణ దుశ్చవనేన ధృష్టు
నా తదిన్ద్రేణ జయత తథ్నహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్టా స ఇషుహస్తై స్సనిషంగిభిర్వశీ
సగ్గ్స్రష్టా సయుధ ఇన్ద్రో గణేన సగ్ంస్సప్తజిహ్వామపా బాహుశర్భ్యార్ధ్వధన్వా ప్రతిహతా భిరస్తా
బృహస్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహమిత్రాగ్ం అసబాధమానః ప్రభంజన్తేనాః ప్రమృణో యుధా
జయన్నస్మాక మేధ్యవితా రథానామ్ గోత్రభిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయన్త మజృప్రమృణంత

శం చ మే మయశ్చ మే ప్రియం చ మేనుకామశ్చ మే కామశ్చ మే సామనసశ్చ మే భద్రం చ
మే శ్రేయశ్చ మే వస్యశ్చ మే యశశ్చ మే భగశ్చ మే ద్రవిణం చ మే యంతా చ మే ధర్తా చ మే
క్షేమశ్చ మే ధృతిశ్చ మే విశ్వం చ మే మహశ్చ మే సంవిచ్ఛ మే జ్ఞాత్రం చ మే సూశ్చ మే ప్రసూశ్చ
మే సీరం చ మే అయశ్చ ము ఋతం చ మే మృతం చ మేయక్ష్మం చ మేనామయచ్ఛ మే జీవా
తుశ్చ మే దీర్ఘాయుత్వం చ మేనమిత్రం చ మేభయం చ మే సుగం చ మే శయనం చ మే సూషా చ
మే సుదినం చ మే॥

మహాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తువయం త్వేన్ధానా స్తనువం పుషిమి మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చ
తస్రస్త్వియా ధ్యక్షేణ పృతనాజయేమి మమదేవా విహవే సస్తు సర్వజ్ఞావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః॥

మమాన్తరిక్ష మురుగోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ మయిదేవా ద్రవిణ మాయజన్తాం
 మయ్యాశీరస్తు మయిదేవహూతిః దైవ్యాహోతారావనిషస్త పూర్వేతి రిష్టాస్సాస్యమ తనువాసువీరాః
 మహ్యం యజన్తు మమయాని హవ్యాః కృతస్సత్యా మనసోమే అస్తు యేనోమా నిగాం కత
 మచ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివో చ తామే । దేవీష్షడుర్విరురుణః కృణోతవిశ్వే దేవాస ఇహ
 వీరయధ్వమ్ మహాస్మహి ప్రజయా మాత నూభిర్మార ధామ ద్విషతే సోమరాజన్ అగ్నిర్మన్యం
 ప్రతినుదన్పుర స్తాదదభో గోపాః పరిపాహినస్తవమ్ । ప్రత్యశ్చోయన్తు నిగుతః పునస్తే మైషాం చిత్తం
 ప్రబుధావినేశత్ ధాతాధాతృణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతి షాహమ్ ఇమం యజ్ఞ
 మశ్వినో భా బృహస్పతి ర్దేవాః పాన్తు యజమానన్యథాత్ ఉరువ్యచానో మహిషశృమయగ్ం సదస్మిన్
 హవే పురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయై హర్యశ్వమృడ యేన్ద్రమా నోరీరిషో మాపరాదాః
 యేనస్సపత్నా అపతే భవన్తిన్ద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా మహేతాన్ వసవోరుద్రాఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం
 మోగ్రశ్చేత్తార మధిరాజ మక్రన్ అర్వాశ్చమిన్ద్ర మముతోహవా మహే యోగోజిద్ధన జిదశ్వజిద్యః
 । ఇమన్నో యజ్ఞం విహవేజాషస్వాస్యకుర్మో హరివో మేదినం త్వా॥

అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో యం పాంచజన్యం బహవస్సమిన్దతే విశ్వస్యాం విశి ప్రవివి
 శివాగ్ం సమీమహే స నో ముంచత్వగ్ం హసః యస్యేదం ప్రాణన్నిమిషద్యదేజతి యస్య జాతం
 జనమానం చ కేవలమ్ స్తామ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచత్వగ్ం హసః ఇన్ద్రస్య మన్వే
 ప్రథమస్య ప్రచేతసో వృత్రఘ్నస్సోమా ఉప మాముపాగుః యో దాశుషస్సుకృతో హవముప గన్తా
 స నో ముంచత్వగ్ం హసః యస్సంగ్రామం నయతి సం వశీ యుధే యః పుష్టాని సగ్ం నృజతి
 త్రయాణి స్తామీన్ద్రం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచత్వగ్ం హసః మన్వే వాం మిత్రావరుణా
 తస్య విత్తగ్ం సత్యోజసా దృగ్ం హణా యం సుదేధే యా రాజానగ్ం సరథం యాథఉగ్రా తా నో
 ముంచతమాగసః యో వాగ్ం రథ ఋజురశ్మిన్సత్యధర్మా మిథుశ్చరన్త ముపయాతి దూషయన్
 స్తామి మిత్రావరుణా నాథితో జోహవీమి తో నో ముంచతమాగసః వాయో స్సవితుర్విదథాని మన్మహే
 యావాత్మన్వద్భిభృతో యో చ రక్షతః యో విశ్వస్య పరిభూ బభూవతు స్తానో ముంచతమాగసః

ఉపశ్రేష్ఠాన ఆశిషో దేవయోధరే అస్థిరన్న్ | స్తామి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తే నో
ముంచతమాగసః | రథీతమో రథీనామహ్వా ఊతయే శుభం గమిష్ఠా సుయమేభిరశ్వైః | యయోర్వాం
దేవో దేవేష్వనిశితమోజస్తా నో ముంచతమాగసః | యదయాతం వహతుగ్ం సూర్యాయాస్తి చక్రేణ
సగ్ంసదమిచ్ఛమానో | స్తామి దేవావశ్వినో నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచతమాగసః | మరుతాం
మన్వే అధి నో బ్రువన్తు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవన్తు విశ్వే | ఆశూన్ హువే సుయమానూతయే తే
నో ముంచన్వేనసః | తిగ్మమాయుధం వీడితగ్ం సహస్వద్ధిన్యగ్ం శర్థః పృతనాసు జిష్ఠు | స్తామి దేవా
న్మరుతో నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచన్వేనసః | దేవానాం మన్వే అధి నో బ్రువన్తు ప్రేమాం
వాచం విశ్వామవన్తు విశ్వే | ఆశూన్ హువే సుయమానూతయే తే నో ముంచన్వేనసః | యదిదం
మాభిశోచతి పారుషేయేణ దైవ్యేన | స్తామివిశ్వాన్దేవాన్నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచన్వేనసః |
అనునోద్యామమతిర్యజ్జం దేవేషు మన్యతామ్ | అగ్నిశ్చ హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయః |
అన్విదనుమతే త్వం మన్యాసై శంచ నః కృధి క్రత్వే దక్షాయ నో హిను ప్రణ ఆయుగ్ంషి తారిషః |
వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః | అగ్నిరుక్తేన వాహసా | పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాం
పృష్టో విశ్వా ఓషధీ రావివేశ | వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్స నో దివా సరిషః పాతు నక్తమ్ | యే
అప్రథేతామమితేభిరోజోభి ర్యే ప్రతిష్ఠే అభవతాం వసూనామ్ | స్తామి ద్యావాపృథివీ వాథితో జోహ
వీమి తే నో ముంచతమగ్ంహసః | ఉర్వీ రోదసి వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధినో బ్రూయాతమ్ |
స్తామి ద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచతమగ్ంహసః | యత్తే వయం పురుషత్రాయ
విష్టావిద్వాగ్ంసశ్చక్రమా కచ్చనాగః | కృధీస్వస్మాగ్ం అదితేరనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశథో విశ్వగగ్నే |
యథా హ తద్వసవో గౌర్యం చిత్వదిషితామముంచతా యజత్రాః | ఏవా త్వమస్మత్ప్రముంచావ్యగ్ం
ంహః ప్రాతార్యగ్నే ప్రతరాం న ఆయుః ||

సమీచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తేగ్నిరధిపతిరసితో రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చగోప్తా తాభ్యాం
సమస్తా నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భేదదామి,

ఓజస్వినీ నామాసి దక్షిణా దిక్తస్యాస్తే ఇన్ద్రోధిపతిః పృథాకూ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా
తాభ్యాం నమస్తానో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధామి,

ప్రాచీ నామాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే సోమోధిపతిస్సన్వజో రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చగోప్తా తాభ్యాం
నమస్తా నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భేదదామి,

అవస్థావా నామాస్యదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణోధిపతిస్తిరశ్చరాజీ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చగోప్తా
తాభ్యాం నమస్తా నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భేదదామి,

అధిపత్నీ నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతిరధిపతిః శ్విత్రో రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ
గోప్తా తాభ్యాం నమస్తా నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భేదదామి,

వశినీ నామాసియం దిక్తస్యాస్తే యమోధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చగోప్తా తాభ్యాం
నమస్తా నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భేదదామి॥

హేతయో నామ స్థ తేషాం వః పురోగృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలిలో వాతనామం తేభ్యో వో నమ
స్తేనో మృడయత తే యం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

నిలింపా నామ స్థ తేషాం వో దక్షిణా గృహః పితరో వ ఇషవస్సగరో వాతనామం తేభ్యో వో నమ
స్తేనో మృడయత తే యం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

వజ్రణో నామ స్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహస్సప్సో వ ఇషవో గహ్వరో వాతనామం తేభ్యో వో
నమస్తేనో మృడయత తే యం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

అవస్థావానో నామస్థ తేషాం వ ఉత్తరాద్గృహ ఆపో వ ఇషవస్సముద్రో వాతనామం తేభ్యో వో
నమస్తేనో మృడయత తే యం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

అధిపతయో నామ స్థ తేషాం వ ఉపరి గృహ వర్షం వ ఇషవోవస్వాన్ వాతనామం తేభ్యో వో నమ
స్తేనో మృడయత తే యం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి,

క్ర॒వ్యా నామ॑ స్థ పా॒ర్థి॒వా స్తేషాం॑ వ ఇ॒హ గృ॒హ అన్నం॑ వ ఇ॒షవో నిమి॑షో వాతనామం తేభ్యో వో
నమ॑స్తేనో మృ॒డయ॑త తే యం ద్వి॒ష్మో యశ్చ॑నో ద్వేష్టి॒ తం వో జ॑మే॒ ధధా॑మి॥

శతా॑యుధాయ శతవీ॑ర్యాయ శతో॑తయేభిమాతిషోహే॑ శతం॑ యో నశ్శ॒రదో అజీ॑తానింద్రో నేష
దతి॑ దురితాని విశ్వా॑ యే చ॒త్వారః॑ పథయో దే॒వయా॑నా అన్తరా ద్యా॒వాపృ॒థివీ వి॒యన్తి॑ తేషాం॑ యో
అజ్యా॑నిమజీతిమావహా త్తస్మై॑ నో దే॒వాః పరి॑థత్తే హ సర్వే॑ గ్రీ॒ష్మో హేమ॑న్త ఉత నో వసన్త శ్శ॒రద్వర్షా
స్సువి॑తన్నో అస్తు॑ తేషామృతూనాగ్ం శతశా॑రదానాం నివాత ఏ॒షామభ॑యే స్యామ॑ ఇదు॒వథ్స॑రాయ
పరి॑వథ్సరాయ సం॒వథ్స॑రాయ కృణుతా బృ॒హన్న॑మః॑ తేషాం॑ వయగ్ం సుమతౌ యజ్జి॒యానాం
జ్యోగ॑జీతా అహతా॑స్యామ॑ భద్రా॒న్నశ్రే॑య స్సమ॒వైష్ట దే॒వాస్త॒వయా॑వసేన సమశీ మహి త్వా॑ స నో
మయో॑భూః పితో ఆ విశస్వ శం తోకాయ తనువే స్యోనః॑॥

భూతం॑ భవ్యం భవిష్యద్వ॒షట్థాన్వి॑హా నమ॑ ఋక్సామ యజుర్వ॒షట్థాన్వి॑హా నమో గాయత్రీ
త్రిష్టు॑జ్జగతీ వ॒షట్థాన్వి॑హా నమః పృథి॒వ్యంతరి॑క్షం ద్యౌర్వ॒షట్థాన్వి॑హా నమోగ్నిర్వాయుస్సూర్యో వ॒ష
ట్థాన్వి॑హా నమః ప్రాణో వ్యానోపానో వ॒షట్థాన్వి॑హా నమోన్నం కృషిర్వృ॒ష్టిర్వ॒షట్థాన్వి॑హా నమః పితా
పుత్రః పిత్రో వ॒షట్థాన్వి॑హా నమో భూర్భువస్సువర్వ॒షట్థాన్వి॑హా నమః॥

ఇన్ద్రో దధీ॑చో అ॒స్థభిః॑ వృ॒త్రాణ్యప్రతి॑ష్కుతః॑ జ॒ఘాన నవతీ॑ర్నవ ఇ॒చ్ఛన్ననశ్వ॑స్య యచ్ఛి॒రః॑
పర్వ॑తేష్వప॒శ్రితమ్॑ తద్విదచ్ఛ॒ర్యణా॑వతి అ॒త్రాహ గోర॑మన్వత నామ॒తృష్టు॑రపి॒చ్ఛమ్॑ ఇ॒థా చ॒న్త్ర
మసో॑ గృహే ఇన్త్ర॑మిద్గా॒థినో బృ॑హత్ ఇన్త్ర॑మర్కేభి॒రర్కి॑ణః॑ ఇన్త్రం॑ వాణీరనూషత ఇన్త్ర॑ ఇ॒థర్వో
స్సచా॑ సంమిశ్ల ఆవచో యుజా॑ ఇన్ద్రో వ॒జ్రీ హి॒రణ్య॑యః॑ ఇన్ద్రో దీ॒ర్ఘాయ॑ చక్షసే॑ ఆ సూర్యగ్ం
రోహ॑య ద్ధివి వి గోభి॒రద్రి॑మైరయత్ ఇన్త్ర॑ వాజేషు నో అవ సహస్ర ప్రథనేషు చా ఉగ్ర ఉగ్రాభి॒రూతి
భిః॑ తమిన్త్రం॑ వాజయామసి మహే॒ వృత్రా॑య హన్తవే స వృషా వృ॒షభో భు॑వత్ ఇన్త్ర॑స్స దామనే
కృతః॑ ఓజిష్ఠ స్స బలే హి॒తః॑ ద్యుమీ॒న్ శ్లోకి॑ స సౌమ్యః॑ గిరా వజ్రో న సంభృతః॑ స బలో అనపచ్యు
తః॑ వవక్షురుగ్రో అస్తృతః॑॥

చక్షుషో హేతే మనసో హేతే వాచో హేతే బ్రహ్మణో హేతే యో మాఘాయురభిదాసతి తమగ్నే
 మేన్యా మేనిం కృణు యో మా చక్షుషో యో మనసో యో వాచా బ్రహ్మణాఘాయురభి దాసతి
 తయాగ్నే త్వం మేన్యా అముమమేనిం కృణు యత్కించాసో మనసో యచ్చ వాచా యజ్జెర్లు
 హోతి యజుషో హవిర్భిః తన్మృత్యుర్నిర్ముత్యా సంవిదానః పురాదిష్టా దాహుతీ రస్య హస్తా
 యాతుధానా నిర్ముతిరాదురక్షః తే అస్యఘ్నం త్వనృతేన సత్యమ్ ఇన్ద్రేషితా ఆజ్యమస్య మథ్న
 స్తు మా తథ్నమృద్ధి యదసౌ కరోతి హన్మితేహం కృతగ్ం హవిః యో మే ఘోరమచీకృతః
 అపాం చౌత ఉభౌ బాహూ అపనహ్యమ్యాస్యమ్ అపనహ్యమి తే బాహూ అపనహ్యమ్యాస్యమ్
 అగ్నేర్దేవస్య బ్రహ్మణా సర్వం తేవధిషం కృతమ్ పురాముష్యవషట్కారాత్ యజ్ఞం దేవేషు నస్కృ
 ధిః స్విష్టమస్మాకం భూయాత్ మాస్మాన్ ప్రాపన్నరాతయః అన్తిదూరే సతో అగ్నే భ్రాతృవ్యస్యాభి
 దాసతః వషట్కారేణ వజ్రేణ కృత్యాగ్ం హన్మి కృతామహమ్ యో మా నక్తం దివా సాయమ్
 ప్రాతశ్చాహ్నో నిపీయతి అద్యా తమిన్ద్ర వజ్రేణ భ్రాతృవ్యం పాదయామసి॥

ప్రాణో రక్షతి విశ్వమేజత్ ఇర్యో భూత్వా బహుధా బహూని స ఇథ్సర్వం వ్యానశే యో దేవో
 దేవేషు విభూరన్తః ఆవృదూదాత్ క్షేత్రియధ్వగద్వృషా తమిత్ప్రాణం మనసోపశిక్షత అగ్రం దేవా
 నామిదమత్తు నో హవిః మనసశ్చిత్తేదమ్ భూతం భవ్యం చ గుప్యతే తద్ధి దేవేష్యగ్రియమ్ ఆ న
 ఏతు పురశ్చరమ్ స హదేవై రిమగ్ం హవమ్ మనశ్రేయసి శ్రేయసి కర్మన్ యజ్ఞపతిం దధత్
 జుషతాం మే వాగిదగ్ం హవిః విరాడేవీ పురోహతా హవ్యవాడనపాయినీ యయా రూపాణి బహుధా
 వదన్తి పేశాగ్ంసి దేవాః పరమే జనితే సా నో విరాడనపస్పరన్తీ వాగ్దేవీ జుషతామిదగ్ం హవిః
 చక్షుర్దేవానాం జ్యోతిరమృతే న్యక్తమ్ అస్య విజ్ఞానాయ బహుధా ని ధీయతే తస్య సుమ్నమశీమ
 హి మా నో హసీద్విచక్షణమ్ ఆయురిన్నః ప్రతీర్యతామ్ అనంధాశ్చక్షుషా వయమ్ జీవా జ్యోతిర
 శీమహి సువర్జోతి రుతామృతమ్ శ్రోత్రేణ భద్రముత శృణ్వన్తి సత్యమ్ శ్రోత్రేణ వాచం బహుధోద్య
 మానామ్ శ్రోత్రేణ మోదశ్చ మహశ్చ శ్రూయతే శ్రోత్రేణ సర్వా దిశ ఆ శృణోమి యేన ప్రాచ్యా
 ఉత దక్షిణా ప్రతీచ్యై దిశః శృణ్వన్తుత్తరాత్ తదిచ్ఛోత్రం బహుధోద్యమానమ్ అరాన్న నేమిః పరి
 సర్వం బభూవ॥

సిగ్ంహ వ్యాఘ్ర ఉత యా పృథాకౌ త్వీషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యే యా ఇన్ద్రం యా దేవీ
 సుభగా జజానా సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా యా రాజన్యే దుందుభావాయతాయామ్ అశ్వస్య
 క్రంద్యే పురుషస్య మాయౌ ఇన్ద్రం యా దేవీ సుభగా జజానా సా న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా యా
 హస్తిని ద్వీపిని యా హిరణ్యే త్వీషిరశ్వేషు పురుషేషు గోషు ఇన్ద్రం యా దేవీ సుభగా జజానా సా
 న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా రథే అక్షేషు వృషభస్య వాజే వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే ఇన్ద్రం
 యా దేవీ సుభగా జజానా సా న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా రాడసి విరాడసి సందాడసి స్వరాడసి
 ఇన్ద్రాయ త్వా తేజస్వతే తేజస్వంతగ్ శ్రీణామి ఇన్ద్రాయ త్వజస్వత ఓజస్వంతగ్ శ్రీణామి ఇన్ద్రాయ
 త్వా పయస్వతే పయస్వంతగ్ శ్రీణామి ఇన్ద్రాయ త్వాయుష్మత ఆయుష్మన్తగ్ శ్రీణామి తే జోసా
 తత్తే ప్రయచ్ఛామి తేజస్వదస్తు మే ముఖమ్ తేజ స్వచ్ఛిరో అస్తు మే తేజస్వాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే
 తేజసా సంపిపృగ్ధిమా ఓజోసా తత్తే ప్రయచ్ఛామి ఓజస్వదస్తు మే ముఖమ్ ఓజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే
 ఓజస్వాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే ఓజసా సంపిపృగ్ధిమా పయోసా తత్తే ప్రయచ్ఛామి పయస్వదస్తు మే
 ముఖమ్ పయస్వచ్ఛిరో అస్తు మే పయస్వాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే పయసా సంపిపృగ్ధిమా ఆయుర
 సా తత్తే ప్రయచ్ఛామి ఆయుష్మదస్తు మే ముఖమ్ ఆయుష్మచ్ఛిరో అస్తు మే ఆయుష్మాన్ విశ్వతః
 ప్రత్యజ్ఞే ఆయుషా సంపిపృగ్ధిమా ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణసామ
 రాజన్ మాతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛా విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాసత్ ఆయురసి విశ్వాయురసి
 సర్వాయురసి సర్వమాయురసి యతో వాతో మనోజవాః యతః క్షరన్తి సింధవః తాసాం త్వా సర్వా
 సాగ్ం రుచా అభిషించామి వర్చసా సముద్ర ఇవాసి గంహనా పోమ ఇవాస్యదాభ్యః అగ్నిరివ
 విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే సూర్య ఇవ జ్యోతిషా విభూః అపాం యో ద్రవణే రసః తమహమస్మా ఆముష్యా
 యణాయ తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ గృహ్లామి అపాం య ఊర్మో రసః తమహమస్మా ఆముష్యా
 యణాయ ఓజసే వీర్యాయ గృహ్లామి అపాం యో మధ్యతో రసః తమహమస్మా ఆముష్యా యణాయ
 పుష్టే ప్రజననాయ గృహ్లామి అపాం యో యజ్ఞియో రసః తమహమస్మా ఆముష్యా యణాయ
 ఆయుషే దీర్ఘాయుత్వాయ గృహ్లామి॥

అహమస్మి ప్రథమజా ఋతస్య! పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః! యో మా దదాతి స ఇదేవ
మావాః! అహమన్నమన్న మదంతమద్మి! పూర్వమగ్నే రపిదహత్యన్నమ్! యత్తోహసాతే అహముత్త
రేషు! వ్యాత్తమస్య పశవస్సుజమ్భమ్! పశ్యన్తి ధీరాః ప్రచరన్తి పాకాః! జహమ్యన్యం న జహమ్యన్య
మ్! అహమన్నం వశమిచ్ఛరామి! సమానమర్థం సర్యేమి భుంజత్! కోమామన్నం మనుష్యో దయేతా
పరాకే అన్నం నిహితం తోక ఏతత్! విశ్వేర్థేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్! యదద్యతే లుప్యతే యత్పరో
ప్యతే! శతతమీ పా తనూర్మే బభూవ! మహంతా చరూ సకృద్భుగ్ధేన పశ్రా! దివం చ పృశ్ని పృథివీం
చ సాకమ్! తథ్నం పిబన్తో న మినంతి వేధసః! నైతద్భూయో భవతి నో కనీయః! అన్నం ప్రాణమన్న
మపానమాహుః! అన్నం మృత్యుం తముజీవాతు మాహుః! అన్నం బ్రహ్మణో జరసం వదన్తి! అన్న
మాహుః ప్రజననం ప్రజానామ్! మోఘమన్నం విస్తతే అప్రచేతాః! సత్యం బ్రవీమి వధ ఇథ్న తస్య!
నార్యమణం పుష్యతి నో సఖాయమ్! కేవలాఘా భవతి కేవలాదీ! అహం మేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి!
మామదంత్యహమద్మన్యాన్! అహగ్ం సదమృతో భవామి! మదాదిత్యా అధి సర్వే తపన్తి! దేవీం
వాచమజనయంత దేవాః! తాం విశ్వరూపాః పశవో వదన్తి! సా నో మన్తేష మూర్జం దుహనా! ధేను
ర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు! యద్వాగ్వదన్త్యవిచేతనాని! రాష్ట్రీ దేవానాం నిషసాదమన్తా! చతస్ర ఊర్జం
దుదుహే! పయాగ్ంసి! క్వస్విదస్యః పరమం జగామ! అనంతామంతాదధి నిర్మితాం మహిమ్! యస్యోం
దేవా అదధుర్భజనాని! ఏకాక్షరాం ద్విపదాగ్ం షట్పదాం చ! వాచం దేవా ఉపజీవంతి విశ్వే! వాచం
దేవా ఉపజీవంతి విశ్వే! వాచం గంధర్వాః పశవో మనుష్యాః! వాచీ మా విశ్వా భువనాన్యర్చితా! సా
నో హవం జుషతామిన్ద్రపత్నీ! వాగక్షరం ప్రథమజా ఋతస్య! వేదానాం మాతామృతస్య నాభిః! సా
నో జుషాణోప యజ్ఞమాగాత్! అవంతి దేవీ సుహవా మే అస్తు! యా మృషయో మంత్రకృతో మనీష
ణః! అన్వైచ్ఛన్తేవా స్తపసా శ్రమేణ! తాం దేవీం వాచగ్ం హవిషా యజామహే! సా నో దధాతు సుకృ
తస్య తోకే! చత్వారి వాక్పరిమితా పదాని! తాని విదుర్బ్రాహ్మణా యే మనీషణః! గుహా త్రిణి
నిహితా వేంగయంతి! తురీయం వాచో మనుష్యా వదంతి! శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే! శ్రద్ధయా విందతే
హవిః! శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని! వచసా వేదయామసి! ప్రియగ్ శ్రద్ధే దదతః! ప్రియగ్ శ్రద్ధే దిదాసతః!

ప్రియం భోజేషు యజ్వసు ఇదం మ ఉదితం కృధి యథా దేవా అసురేషు శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రీరే
 ఏవం భోజేషు యజ్వసు అస్మాకముదితం కృధి శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః వాయుగోపా ఉపాసతే
 శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాకూత్యా శ్రద్ధయా హూయతే హవిః శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే శ్రద్ధాం మధ్యం
 దినం పరి శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిముచి శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయే హమా శ్రద్ధా దేవానధివస్తే శ్రద్ధా విశ్వ
 మిదం జగత్ శ్రద్ధాం కామస్య మాతరమ్ హవిషా వర్ధయామసి బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాత్
 విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః స బుద్ధియా ఉప మా అస్యవిష్టాః సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః పితా
 విరాజా మృషభో రయీణామ్ అన్తరిక్షం విశ్వరూప ఆ వివేశ తమర్కై రభ్యర్చంతి వభన్మ బ్రహ్మ
 సంతం బ్రహ్మణా వర్ధయంతః బ్రహ్మ దేవా న జనయత్ బ్రహ్మ విశ్వమిదం జగత్ బ్రహ్మణః క్షత్రం
 నిర్మితమ్ బ్రహ్మ బ్రాహ్మణ ఆత్మనా అన్తరస్మిన్నిమే లోకాః అంతర్విశ్వ మిదం జగత్ బ్రహ్మైవ
 భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ తేన కోర్తతి స్పర్ధితుమ్ బ్రహ్మన్ దేవాస్త్ర్యయస్త్ర్యిగ్ం శతే బ్రహ్మన్నింద్ర ప్రజా
 పతీ బ్రహ్మన్ హ విశ్వా భూతాని నావీవాంతస్సమాహితా చతస్ర ఆశాః ప్రచరంత్యగ్నయః ఇమం
 నో యజ్ఞం నయతు ప్రజానన్ స్ర్మ ఘృతం పిబన్ జరగ్ం సువీరమ్ బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామ్
 ఆగావో అగ్నిన్నత భద్రమక్రన్ సీదంతు గోష్ఠే రణయన్త్వస్మే ప్రజావతీః పురురూపా ఇహ స్యుః
 ఇన్ద్రాయ పూర్వీ రుషసో దుహానాః ఇన్ద్రో యజ్వనే పృణతే చ శిక్షతి ఉపేద్దదాతి న స్వంముషాయ
 తి భూయోభూయో రయిమిదస్య వర్ధయన్ అభిన్నే భిల్లే నిదధాతి దేవయుమ్ న తా నశంతి
 నదభాతి తస్కరః నైనా అమిత్రో వ్యధిరాదధర్షతి దేవాగ్శ్చ యాభిర్యజతే దదాతి చ జ్యోగితాభిస్స
 చతే గోపతిస్సహ న తా అర్వా రేణుకకాటో అశ్నుతే ససగ్స్కృతత్ర ముపయంతి తా అభి ఉరుగా
 యమభయం తస్య తా అను గావో మర్త్యస్య విచరంతి యజ్వనః గావో భగో గావ ఇన్ద్రో మే అచ్ఛా
 తే గావస్సోమస్య ప్రథమస్య భక్షః ఇమా యా గావస్సజనాస ఇన్ద్రః ఇచ్ఛామీధృదా మనసా చిది
 స్త్రమ్ యూయం గావో మేదయథా కృశంచితే అశ్నీలం చిత్కృణుథా సుప్రతీకమ్ భద్రం గృహం
 కృణుథ భద్రవాచః బృహద్వో వయ ఉచ్యతే సభాసు ప్రజావతీస్సూయవసగ్ం రిశంతీః శుద్ధా
 అపస్సుప్రపాణే పిబన్తీః మావస్తేస్సన ఈశత మాఘశగ్ంసః పరివో హేతీ రుద్రస్య వృంజాతే ఉపేద
 ముప పర్చనమ్ ఆసు గోషూప పృచ్యతామ్ ఉపర్షభస్య రేతసి ఉపేన్ద్ర తవ వీర్యే॥

తా సూర్యా చంద్రమసా విశ్వభృతమా మహత్ తేజో వసుమద్రాజతో దివి సామాత్మానా చరత
 స్సామచారిణా యయోర్వృతం నమమే జాతు దేవయోః ఉభావంతో పరియాత ఆర్మ్యా దివో న
 రశ్మిగ్ స్తనుతో వ్యర్ణవే ఉభా భువంతీ భువనా కవిక్రతూ సూర్యా న చంద్రాచరతో హతామతీ పతీ
 ద్యుమద్విశ్వవిదా ఉభా దివః సూర్యా ఉభా చంద్రమసా విచక్షణా విశ్వవారా వరివోభా వరేణ్యా
 తానోవతం మతిమంతా మహివతా విశ్వవపరీ ప్రతరణా తరంతా సువర్విదా దృశయే భూరిరశ్మి
 సూర్యా హి చంద్రా వసు త్వేషదర్శతా మనస్వినో భాను చరతోసు సందివమ్ అస్య శ్రవో నద్యస్స
 ప్రబిభ్రతి ద్యావా క్షామా పృథివీ దర్శతం వపుః అస్మే సూర్యాచంద్రమసాభిచక్షే శ్రద్ధేకమింద్రచ
 రతో విచర్తురమ్ పూర్వాపరం చరతో మాయయైతే శిశూ క్షీడంతో పరియాతో అధ్వరమ్ విశ్వా
 న్యన్యో భువనాభిచక్షే ఋతూనన్యో విదధజ్జాయతే పునః హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసుజాతః
 కశ్యపోయాస్విన్తః అగ్నిం యాగర్భం దధిరే విరూపాస్తాన ఆపశ్యగ్ం స్యోనాభవన్తు యాసాగ్ం
 రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యాన్తతే అవపశ్యన్ జనానామ్ మధుశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకాస్తాన
 ఆపశ్యగ్ం స్యోనా భవన్తు యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి యాః
 పృథివీం పయసోన్తన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్యగ్ం స్యోనాభవన్తు శివేనమాచక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయా
 తనువోపస్పృశత త్వచం మే సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రపుషదో హువేవో మయి వరో బలమోజోనిధత్రా
 ఆపో భద్రా ఘృతమిదాప ఆసురగ్నిషోమో బిభ్రత్యాప ఇత్తాః తీవ్రో రసో మధుప్రచామరంగమ ఆ
 మా ప్రాణేన సహ వర్చసా గన్న్ ఆదితృశ్యామ్యుత వా శృణోమ్యా మా ఘోషో గచ్ఛతి వాఙ్ ఆసా
 మ్ మన్యే భేజానో అమృతస్య తర్హి హిరణ్యవర్ణా అతృపం యదా వః నాసదాసీన్నో సదాసీ త్తదాసీమ్
 నాసీద్రజో నో వ్యోమా పరో యత్ కిమావరీవః కుహకస్య శర్మన్ అమ్భః కిమాసీ ధహనం గభీరమ్
 న మృత్యురమృతం తర్హి న రాత్రియా అహ్నా ఆసీత్ ప్రకేతః ఆనీదవాతగ్ స్వధయా తదేకమ్
 తస్మాద్దాన్యం న పరః కిం చ నాసా తప ఆసీత్తమసా గూఢమగ్నే ప్రకేతమ్ సలిలగ్ం సర్వమా ఇదమ్
 తుచ్ఛేనాభిపిహితం యదాసీత్ తమసస్తన్మహినా జాయతైకమ్ కామస్తదగ్నే సమవర్తతాథి మనసా
 రేతః ప్రథమం యదాసీత్ సతో బంధుమసతి నిరవిందన్ హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషా తిర

శ్చిన్ వితతో రశ్మిరేషామ్ అధస్విదాసీ ౩ దుపరిస్విదాసీ ౩ తే రేతోధా ఆసన్మహిమాన ఆసన్న్ |
 స్వధా అవస్తాత్ ప్రయతిః పురస్తాత్ కో అథా వేద క ఇహ ప్రవోచత్ కుత ఆజాతా కుత ఇయం
 విస్పష్టిః అర్వాగ్నేవా అస్య విసర్జనాయా అథా కో వేద యత ఆబభూవ ఇయం విస్పష్టిర్యత ఆబభూ
 వా యది వా దధే యది వా నా యో అస్యాధ్యక్షః పరమే వ్యోమన్న్ | సో అంగ వేద యది వా న వేద |
 కిగ్స్విద్వనం క ఉస వృక్ష ఆసీత్ యతో ద్యావాపృథివీ నిష్టతక్షుః | మనీషిణో మనసా స్పృచ్ఛతేదు
 తత్ యదధ్యతిష్ఠ ద్భువనాని ధారయన్న్ | బ్రహ్మవనం బ్రహ్మ స వృక్ష ఆసీత్ యతో ద్యావాపృథివీ
 నిష్టతక్షుః | మనీషిణో మనసా వి బ్రవీమి వః | బ్రహ్మధ్యతిష్ఠ ద్భువనాని ధారయన్న్ | ప్రాతరగ్నిం
 ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే | ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా | ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతి
 మ్ | ప్రాతస్సోమ ముతరుద్రగ్ం హువేమ | ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ | వయం పుత్రమదితేర్యో
 విధరా | ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిత్ | రాజాచిద్యం భగం భక్షిత్యాహ | భగ ప్రణేత ర్భగ సత్యరా
 ధః | భగేమాం ధియముదవదదన్నః | భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైః | భగప్రసృభిర్నృపంతస్సాన్యమ |
 ఉతేదానీం భగవన్తస్సాన్యమ | ఉత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నమ్ | ఉతోదితా మఘవన్ఘ్నార్యస్య | వయం
 దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ | భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాః | తేన వయం భగవంతస్సాన్యమ | తం త్వా
 భగ సర్వ ఇజ్ఞోహవీమి | స నో భగ పురఏతా భవేహ | సమధ్వరా యోషసో నమంతా దధిక్రావేవ
 శుచయే పదాయా అర్వాచీనం వసువిదం భగం నః | రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు | అశ్వావతీ ర్గోమ
 తీర్న ఉషాసః | వీరవతీ స్సదముచ్చన్తు భద్రాః | ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపినాః | యూయం పాత
 స్వస్తిభిస్సదా నః ||

అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః | నక్షత్రం దేవమిన్ద్రియమ్ | ఇదమాసాం విచక్షణమ్ | హవిరాసం జుహో
 తన | యస్య భాన్తి రశ్మయో యస్య కేతవః | యస్యేమా విశ్వా భువనాని సర్వా | సకృత్తికాభిరభి
 సంవసానః | అగ్నిర్గో దేవస్సవితే దధాతు ||

ప్రజాపతే రోహిణీ వేతు పత్నీ విశ్వరూపా బృహతీ చిత్రభానుః సా నో యజ్ఞస్య సువితే దధాతు |
యథా జీవేమ శరదస్సవీరాః రోహిణీ దేవ్యదగాత్ పురస్తాత్ విశ్వా రూపాణి ప్రతిమోదమానా ప్రజా
పతిగ్ం హవిషా వర్ధయన్తి ప్రియా దేవానా ముపయాతు యజ్ఞమ్ ||

సోమో రాజా మృగశీర్షేణ ఆగన్న్ శివం నక్షత్రం ప్రియమస్య ధామ అప్యాయమానో బహుధా
జనేషు రేతః ప్రజాం యజమానే దధాతు యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్షమస్తి ప్రియగ్ం రాజన్ ప్రియ
తమం ప్రియాణామ్ తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ శం న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే ||

ఆర్త్రయా రుద్రః ప్రథమాన ఏతి శ్రేష్ఠో దేవానాం పతిరఘ్నియానామ్ నక్షత్రమస్య హవిషా
విధేమ మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషన్మోత వీరాన్ హేతీ రుద్రస్య పరిణో వృణక్తు ఆర్త్రా నక్షత్రం జుష
తాగ్ం హవిర్నః ప్రముంచమానో దురితావి విశ్వా అపాఘశగ్ం సన్నదతా మరాతిమ్ ||

పునర్నో దేవ్యదితిస్సన్న్విణోతు పునర్వసూ నః పునరేతాం యజ్ఞమ్ పునర్నో దేవా అభియన్తు
సర్వే పునః పునర్నో హవిషా యజామః ఏవా న దేవ్యదితిరనర్వా విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా
పునర్వసూ హవిషా వర్ధయన్తి ప్రియం దేవానామప్యేతు పాథః ||

బృహస్పతిః ప్రథమం జాయమానః తిష్యన్నక్షత్ర మభి సంబభూవ శ్రేష్ఠో దేవానాం పృత
నాసు జిష్ణుః దిశోను సర్వా అభయం నో అస్తు తిష్యః పురస్తా దుత మధ్యతో నః బృహస్పతిర్నః పరి
పాతు పశ్చాత్ బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతామ్ సువీర్యస్య పతయస్వామ ||

ఇదగ్ం సర్వేభ్యో హవిరస్తు జుష్టమ్ ఆశ్రేషా యేషా మనుయన్తి చేతః యే అన్తరిక్షం పృథివీం
క్షీయన్తి తే నస్సర్వాసో హవమాగమిష్టాః యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్వా యే దివం దేవీ మను
సంచరన్తి యేషా మాశ్రేషా అనుయన్తి కామమ్ తేభ్య స్సర్వేభ్యో మధుమజ్జహోమి ||

ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు మనోజవన స్సుకృతస్సుకృత్యాః తే నో నక్షత్రే హవమాగ
మిష్టాః స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతామ్ యే అగ్నిదగ్ధాయోనగ్నిదగ్ధాః యేముం లోకం పితరః
క్షీయన్తి యాగ్శ్చ విద్య యాగ్ం ఉ చ న ప్ర విద్య మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతామ్ ||

గవాం పతిః ఫల్గునీనామసి త్వమ్ తదర్యమన్వరుణ మిత్రచారు తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం
సనీనామ్ జీవా జీవన్త ముప సంవిశేమ యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా యస్య దేవా అను
సంయన్తి చేతః అర్యమా రాజాజరన్తువిష్మాన్ ఫల్గునీనా మృషభో రోరవీతి॥

శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి తత్త్వావిదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్వాత్ అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీ
ర్యమ్ గోమదశ్వవదుప సంనుదేహ భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా భగో దేవీః ఫల్గునీ రావివేశ భగ
స్యేత్తం ప్రసవం గమేమ యత్ర దేవై స్సధమాదం మదేమ॥

ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు హిరణ్యయేన సువృతా రథేన వహన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్యువా
పసమ్ ప్రయచ్ఛన్తం పపురిం పుణ్యమచ్ఛ హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతం వసీయః దక్షిణేన ప్రతిగృ
భీమ ఏనత్ దాతార మద్య సవితా విదేయ యో నో హస్తాయ ప్రసువాతి యజ్ఞమ్॥

త్వష్టా నక్షత్ర మభ్యేతి చిత్రామ్ సుభగ్ంసుసం యువతిగ్ం రోచమానామ్ నివేశయన్నమృతా
న్మ ర్త్యాగ్శ్చ రూపాణి పిగ్ంశన్భవనాని విశ్వా తన్నస్తస్వష్టా తదు చిత్రా విచష్టామ్ తన్నక్షత్రం
భూరిదా అస్తు మహ్యమ్ తన్నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సనోతు గోభిరో అశ్వై స్సమనక్తు యజ్ఞమ్॥

వాయుర్నక్షత్ర మభ్యేతి నిష్ట్యామ్ తిగ్మశృంగో వృషభో రోరువాణః సమీరయన్ భువనా మాత
రిశ్వా అపద్వేషాగ్ంసి నుదతా మరాతీః తన్నో వాయుస్తదు నిష్ట్యా శృణోతు తన్నక్షత్రం భూరిదా
అస్తు మహ్యమ్ తన్నో దేవాసో అను జానన్తు కామమ్ యథా తరేమ దురితాని విశ్వా॥

దూరమస్మచ్ఛత్రవో యన్తు భీతాః తద్విన్దాగ్ని కృణుతాం తద్విశాఖే తన్నో దేవా అను మదన్తు
యజ్ఞమ్ పశ్చాత్ పురస్తా దభయం నో అస్తు నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే శ్రేష్ఠావిన్దాగ్ని భువనస్యగోపా
విషూచ శ్శత్రూనపబాధమానా అపక్షుధం నుదతా మరాతిమ్॥

పూర్ణాపశ్చాదుత పూర్ణా పురస్తాత్ ఉన్మధ్యతః పౌర్ణమాసీ జిగాయ తస్యోం దేవా అధి సంవసన్తః
ఉత్తమేనాక ఇహ మాదయన్తామ్ ప్రథీప్ సువరా యువతిస్సజోషాః పౌర్ణమాస్యదగాచ్ఛోభమానా
ఆప్యాయయన్తీ దురితాని విశ్వా ఉరుం దుహం యజమాన యజ్ఞమ్॥

ఋ॒ధ్యా॒స్మ హ॒వ్యై ర్న॒మసో॑ప॒సద్య॑ | మి॒త్రం దే॒వం మి॒త్రధే॑యం నో అ॒స్తు | అ॒మారా॒ధాన్ హ॒విషా॑
వ॒ర్ధయ॑న్తః | శ॒తం జీ॒వేమ॑ శ॒రద॒స్సవీ॑రాః | చి॒త్రం నక్ష॑త్ర ము॒దగాత్ పు॒రస్తాత్ | అ॒నూరా॒ధాస॑ ఇతి య॒ద్య
దన్తి॑ తన్మి॒త్ర ఏతి॑ ప॒థిభి॑ర్దే॒వయా॑నైః | హి॒రణ్య॑యై ర్వి॒తత॑తై రన్తరి॒క్షే ||

ఇ॒న్ద్రో జ్యేష్ఠా॑మను నక్ష॑త్రమే॒తి | య॒స్మిన్ వృ॒త్రం వృ॒త్రతూ॑ర్యే తతా॑ర | త॒స్మిన్ వయ॑ మ॒మృతం॑
దు॒హానాః॑ | క్షు॒ధం తరే॑మ దు॒రితిం దు॒రిష్టిమ్ | పు॒రంద॒రాయ॑ వృ॒షభా॑య ధృ॒ష్ణవే॑ అ॒షాఢా॑య స॒హమా॑
నాయ॑ మీ॒ధుషే॑ | ఇ॒ంద్రా॑య జ్యేష్ఠా మధు॑మద్దు॒హానా॑ | ఉ॒రు కృ॑ణోతు య॒జమా॑నాయ లో॒కమ్ ||

మూ॒లం ప్ర॒జాం వీ॒రవ॑తీం విదే॒య | పరా॑చ్యేతు నిర్ఋ॒తిః పరా॑చా | గో॒భిర్నక్ష॑త్రం ప॒శుభి॑స్స॒మ
క్షమ్ | అ॒హర్భూ॑యా ద్య॒జమా॑నాయ మ॒హ్యమ్ | అహర్నో॑ అ॒ద్య సు॒వితే॑ దధాతు | మూ॒లం నక్ష॑త్రమి॒తి
య॒ద్యదన్తి॑ పా॒రాచీం వా॒చా నిర్ఋ॒తిం నుదా॑మి | శి॒వం ప్ర॒జాయే॑ శి॒వమస్తు॑ మ॒హ్యమ్ ||

యా ది॒వ్యా ఆ॒పః ప॒యసా॑ సంబ॒భూవుః॑ | యా అ॒న్తరి॑క్ష ఉ॒త పార్థి॑వీ॒ర్యాః | యాసా॑మ॒షాఢా॑ అ॒ను
యన్తి॑ కా॒మమ్ | తా న ఆ॒పశ్శగ్న్ స్యో॒నా భ॑వన్తు | యాశ్చ కూ॒ప్యా యాశ్చ నా॒ద్యా స॒ముద్రి॑యాః |
యాశ్చ వైశంతీ॑ రు॒త ప్రా॑స॒చీర్యాః॑ | యాసా॑మ॒షాఢా॑ మధు॑ భక్షయన్తి | తా న ఆ॒పశ్శగ్న్ స్యో॒నా భ॑వన్తు ||

తన్నో॑ వి॒శ్వే ఉ॒ప శృ॑ణ్వన్తు దే॒వాః | తద॒షాఢా॑ అ॒భి సం॑యంతు య॒జ్ఞమ్ | తన్న॑క్ష॑త్రం ప్రథ॒తాం
ప॒శుభ్యః॑ | కృ॒షిర్వృ॒ష్టి ర్య॒జమా॑నాయ కల్ప॒తామ్ | శు॒భ్రాః క॒న్యాయు॑వతయ స్స॒పేశ॑సః | క॒ర్మకృ॑త
స్స॒కృతో॑ వీ॒ర్యా॑వతీః | విశ్వాన్ దే॒వాన్ హ॒విషా॑ వ॒ర్ధయ॑ంతీః | అ॒షాఢాః కా॒మము॑పయాంతు య॒జ్ఞమ్ ||

య॒స్మిన్ బ్ర॒హ్మభ్య॑జయ॒థ్సర్వ॑మే॒తత్ | అ॒ముం చ లో॒క మి॒దమూ॑చ స॒ర్వమ్ | తన్నో॑ నక్ష॑త్రమ॒భి
జి॒ద్విజి॑త్య | శ్రి॒యం దధా॑త్వహృ॒ణీయ॑మా॒నమ్ | ఉ॒భా లో॒కా బ్ర॒హ్మణా॑ సంజితే॒మా | తన్నో॑ నక్ష॑త్రమ
భి॒జిద్వి॑చ॒క్షామ్ | త॒స్మిన్ వయం॑ పృ॒తనా॑స్సం జయే॒మ | తన్నో॑ దే॒వాసో॑ అ॒ను జా॑నంతు కా॒మమ్ ||

శృ॒ణ్వన్తి శ్రో॑ణామ॒మృత॑స్య గో॒పామ్ | పు॒ణ్యామ॑స్యా ఉ॒ప శృ॑ణోమి వా॒చమ్ | మ॒హిం దే॒వీం వి॒ష్ణు
ప॒త్నీమ॒జూర్యా॑మ్ | ప్రతీచీ॒మేనా॑గ్ం హ॒విషా॑ య॒జామః॑ | త్రే॒ధా వి॒ష్ణురు॑రుగా॒యో వి చ॑క్ర॒మే | మ॒హిం
ది॒వం పృ॒థివీ॑ మంతరి॒క్షమ్ | తచ్ఛ్రో॑ణైతి శ్రవ॑ ఇ॒చ్ఛమా॑నా | పు॒ణ్యగ్న్ శ్లో॒కం య॒జమా॑నాయ కృ॒ణ్వతి॑ ||

అ॒ష్టా దే॒వా వ॑స॒వస్సో॑మ్యా॒సః॑ | చ॒త్రో దే॒వీ ర॒జరా॑శ్శృ॒విష్టాః॑ | తే య॒జ్ఞం పా॑న్తు ర॒జసః॑ ప॒రస్తా॑త్ |
సం॒వధ్న॑రీణ మ॒మృత॑గ్గ్ స॒వస్తి॑ | య॒జ్ఞం నః॑ పాన్తు వ॒సవః॑ పు॒రస్తా॑త్ | దక్షి॒ణతో॑భి॒యంతు॑ శ్ర॒విష్టాః॑ |
పు॒ణ్యం నక్ష॑త్రమ॒భి సంవి॑శామ | మా నో అ॒రాతి॑ర॒ఘశ॑గ్ం సాగన్ |

క్ష॒త్రస్య॑ రా॒జా వరు॑ణోధిరా॒జః | నక్ష॑త్రాణాగ్ం శత॒భిష॑గ్వ॒సిష్ఠః॑ | తౌ దే॒వేభ్యః॑ కృ॒ణుతో దీ॒ర్ఘమా॑
యుః | శత॑గ్ం స॒హస్రా॑ భేష॒జాని॑ ధ॒తః | య॒జ్ఞం నో రా॒జా వరు॑ణ ఉపయాతు | తన్నో విశ్వే అ॒భి
సం॒యంతు॑ దే॒వాః | తన్నో నక్ష॑త్రగ్ం శత॒భిష॑గ్గు॒షాణామ్ | దీర్ఘ॑మాయుః ప్రతి॒రద్యే॑ష॒జాని॑ ||

అ॒జ ఏక॑పాదుదగాత్ పు॒రస్తా॑త్ | విశ్వా॒భూతా॑ని ప్రతి॒మోద॑మా॒నః | తస్య॑ దే॒వాః ప్ర॒సవం॑ యంతి
స॒ర్వే | ప్రో॒ష్ఠప॑దాసో అ॒మృత॑స్య గో॒పాః | వి॒భ్రాజ॑మా॒నస్స॒మిధా॑న ఉ॒గ్రః | ఆ॒న్తరి॑క్షమరుహదగంద్యామ్ |
తగ్ం సూ॒ర్యం దే॒వమ॒జమే॑కపాదమ్ | ప్రో॒ష్ఠప॑దాసో అను యంతి స॒ర్వే ||

అహి॑ర్బుధ్నియః ప్రథ॒మాన॑ ఏతి శ్రేష్ఠో దే॒వానా॑ ము॒తమా॑నుషాణామ్ | తం బ్రా॒హ్మణా॑ సోమ॒పా
సోమ్యా॑సః | ప్రో॒ష్ఠప॑దాసో అ॒భిరక్ష॑న్తి స॒ర్వే | చ॒త్వార॑ ఏక మ॒భి కర్మ॑ దే॒వాః | ప్రో॒ష్ఠప॑దాస ఇతి యాన్
వదన్తి | తే బు॒ధ్నియం॑ పరి॒షద్య॑గ్ స్తు॒వంతః॑ | అహి॑గ్ం రక్షన్తి నమసోపసద్య ||

పూ॒షా రే॒వత్య॑న్వేతి పంథామ్ | పు॒ష్టిప॑తీ పశుపా వా॒జబ॑స్త్వా | ఇ॒మాని॑ హ॒వ్యా ప్ర॑యతా జుషాణా |
సు॒గైర్నో॒ యానై॑ రుపయాతాం య॒జ్ఞమ్ | క్షు॒ద్రాన్ ప॑శూన్ రక్షతు రే॒వతీ॑ నః | గావో నో అ॒శ్వాగ్ం
అన్వే॑తు పూ॒షా | అన్న॑గ్ం రక్షంతౌ బహు॒ధా విరూ॑పమ్ | వా॒జగ్ం స॒నుతాం॑ య॒జమా॑నాయ య॒జ్ఞమ్ ||

తద॒శ్వినా॑ వశ్వయుజోపయాతామ్ | శు॒భం గ॑మిష్టా సు॒యమే॑భిరశ్వైః | స్వం నక్ష॑త్రగ్ం హ॒విషా॑
య॒జంతౌ॑ | మధ్వా సంపృక్తో య॒జుషా॑ సమక్తో | యౌ దే॒వానాం॑ భిషజౌ హ॒వ్యవా॑హౌ | విశ్వస్య దూ॒తా
వ॒మృత॑స్య గో॒పా | తౌ నక్ష॑త్రం జుషాణోపయాతామ్ | నమో॒శ్విభ్యాం॑ కృ॒ణుమో॒శ్వయు॑గ్భ్యామ్ ||

అప॑పా॒స్మానం॑ భరణీర్భరన్తు | తద్య॒మో రా॒జా భ॑గవాన్ విచ॒ష్టామ్ | లో॒కస్య॑ రా॒జా మహా॑తో మహాన్
హి | సు॒గం వః॑ పంథామభయం కృ॒ణోతు॑ | యస్మి॒న్నక్ష॑త్రే యమ ఏతి రా॒జా | యస్మి॒న్నేన॑ మ॒భ్యషిం॑
చంత దే॒వాః | తదస్య॑ చి॒త్రగ్ం హ॒విషా॑ య॒జామ॑ | అప॑ పా॒స్మానం॑ భరణీర్భరన్తు ||

నివేశనీ సంగమనీ వసూనాం విశ్వా రూపాణి వసూన్యా వేశయంతీ సహస్రపోషగ్ం సుభగా
రరాణా సా న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా యతే దేవా అదధుర్భాగధే యమమావాస్యే సంవసంతో
మహిత్యా సా నో యజ్ఞం పిపృహ విశ్వవారే రయిం నో ధేహి సుభగే సువీరమ్॥

నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నిం కేతురుషసామేత్యగే భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ ప్ర
చంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః యమాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయన్తి యమక్షిత మక్షితయః పిబన్తి తేన
నో రాజా వరుణో బృహస్పతి రాప్యాయయన్తు భువనస్య గోపాః యే విరూపే సమనసా సంవ్య
యంతీ సమానం తంతుం పరితాతనాతే విభూ ప్రభూ అనుభూ విశ్వతో హువే తే నో నక్షత్రే హవ
మాగమేతమ్॥

వయం దేవీ బ్రహ్మణా సంవిదానాః సురత్నాపో దేవవీతిం దధానాః అహోరాత్రే హవిషో వర్ధ
యన్తః అతి పాప్మానమతి ముక్త్యా గమేమ ప్రత్యవదృశ్యాయతీ వ్యుచ్ఛన్తి దుహితా దివః అపో
మహి వృణుతే చక్షుషా తమో జ్యోతిష్కృణోతి సూనరీ ఉదుస్రియా స్సచతే సూర్యః సవా ఉద్య
న్నక్షత్ర మర్చిమతే తవేదుషో వ్యుషి సూర్యస్య చా సం భక్తేన గమేమహి తన్నో నక్షత్రమర్చిమతే
భానుమతేజ ఉచ్చరత్ ఉప యజ్ఞ మిహగమత్ ప్ర నక్షత్రాయ దేవాయ ఇన్ద్రాయేందుగ్ం హవామ
హే స నస్సవితా సువర్ధనిమ్ పుష్టిదాం వీరవత్తమమ్ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేత
వః దృశే విశ్వాం సూర్యమ్ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యోగ్నేః ఆప్రా
ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత్తస్థుషశ్చ అదితిర్న ఉరుష్యత్వదితిశ్శర్మ యచ్ఛతు
అదితిః పాత్యగ్ంహసః మహీమూషు మాతరగ్ం సువ్రతానా మృతస్య పత్నీ మవసే హువేమ॥

తువిక్షత్రా మజరంతీ మురూచీగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే
త్రేధా నిదధే పదమ్ సమూఢమస్య పాగ్ం సురే ప్రతద్విష్ణుస్తవతే వీర్యాయ మృగో నభీమః కుచరో
గిరిష్ఠాః యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణేషు అధిక్షియన్తి భువనాని విశ్వా అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్
పతిః పృథివ్యా అయమ్ అపాగ్ం రేతాగ్ం సి జిన్వతి భువో యజ్ఞస్య రజసశ్చ వేతా యత్రా నియుద్ధి

స్సచసే శివాభిః | దివి మూర్ధానం దధిషే సువర్ణాం జిహ్వమగ్నే చక్రేషే హవ్యవాహమ్ | అను నోద్యా
 సుమతిర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతామ్ | అగ్నిశ్చ హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయః | అన్విదనుమతే
 త్వం మన్యాసై శం చ నః కృధి క్రత్వే దక్షాయ నో హిను ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషః | హవ్యవాహ
 మభిమాతిషాహమ్ | రక్షోహణం పృతనాసు జిష్ణుమ్ | జ్యోతిష్మంతం దీద్యతం పురంధిమ్ | అగ్నిగ్ం స్విష్ట
 కృతమా హువేమ | స్విష్టమగ్నే అభి తత్పృణాహా | విశ్వాదేవ పృతనా అభిష్య | ఉరుం నః పంథాం
 ప్రదిశన్విభాహా | జ్యోతిష్మద్దేహ్యజరం న ఆయుః ||

అగ్నయే స్వాహా కృత్తికాభ్యస్వాహా | అంబాయై స్వాహా దులాయై స్వాహా | నితత్యై స్వాహా
 భ్రయంత్యై స్వాహా | మేఘయన్త్యై స్వాహా వర్షయన్త్యై స్వాహా | చుపుణీకాయై స్వాహా | ప్రజాపతయై
 స్వాహా | రోహిత్యై స్వాహా | రోచమానాయై స్వాహా | ప్రజాభ్యస్వాహా | సోమాయ స్వాహా | మృగశీ
 ర్షాయ స్వాహా | ఇన్ద్రకాభ్యస్వాహా | షధీభ్య స్వాహా | రాజ్యాయ స్వాహా | జిత్యై స్వాహా | రుద్రాయ
 స్వాహా | ధాత్యై స్వాహా | పిన్దమానాయై స్వాహా | పశుభ్యస్వాహా | అదిత్యై స్వాహా | పునర్వసుభ్యా
 మ్ | స్వాహా | భూత్యై స్వాహా | ప్రజాత్యై స్వాహా | బృహస్పతయై స్వాహా | తిష్యాయ స్వాహా | బ్రహ్మవర్చ
 సాయ స్వాహా | సరేభ్యస్వాహా | శేషాభ్య స్వాహా | దందశూకేభ్యస్వాహా | పితృభ్యస్వాహా | మఘా
 భ్యః | స్వాహా | నఘాభ్యస్వాహా | గదాభ్యః | స్వాహా | రుద్రతీభ్య స్వాహా | అర్యష్టే స్వాహా | ఫల్గునీభ్యాగ్ం
 స్వాహా | పశుభ్యస్వాహా | భగాయ స్వాహా | ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా | శ్రేష్ఠాయ స్వాహా | సవిత్రే స్వాహా
 హస్తాయ | స్వాహా | దదతే స్వాహా | పృణతే స్వాహా | ప్రయచ్ఛ తే స్వాహా | ప్రతిగృభ్ణతే స్వాహా | త్వష్టే
 స్వాహా | చిత్రాయై స్వాహా | చైత్రాయ స్వాహా | ప్రజాయై స్వాహా | వాయవే స్వాహా | నిష్ఠాయై స్వాహా |
 కామచారాయ స్వాహా | జిత్యై స్వాహా | ఇన్ద్రాగ్ంభ్యాగ్ం స్వాహా | విశాఖాభ్యాగ్ం స్వాహా | శ్రేష్ఠాయ
 స్వాహా | జిత్యై స్వాహా | పార్థమాయై స్వాహా | కామాయ స్వాహా | గత్యై స్వాహా ||

మిత్రాయ స్వాహా | సూర్యాభ్యస్వాహా | మిత్రధేయాయ స్వాహా | జిత్యై స్వాహా | ఇంద్రాయ స్వాహా
 జ్యేష్ఠాయై స్వాహా | జ్యేష్ఠాయ స్వాహా | జిత్యై స్వాహా | ప్రజాపతయై స్వాహా | మూలాయ స్వాహా |
 ప్రజాయై స్వాహా | అధ్యస్వాహా | షాధాభ్యస్వాహా | సముద్రాయ స్వాహా | కామాయ స్వాహా | అభి

జిత్వై స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్వాహాషాఢాభ్యస్వాహా అనపజయాయ స్వాహా జిత్వై స్వాహా
 బ్రహ్మణే స్వాహాభిజితే స్వాహా బ్రహ్మలోకాయ స్వాహాభిజిత్వై స్వాహా విష్ణవే స్వాహా శ్రోణాయై
 స్వాహా శ్లోకాయ స్వాహా శ్రుతాయ స్వాహా వసుభ్యస్వాహా శ్రవిష్టాభ్యస్వాహా అగ్రాయ స్వాహా
 పరీత్వై స్వాహా వరుణాయ స్వాహా శతభిషజే స్వాహా భేషజేభ్యస్వాహా అజాయైకపదే స్వాహా
 ప్రోష్ఠపదేభ్య స్వాహా తేజసే స్వాహా బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా అహయే బుధ్నియాయ స్వాహా
 ప్రోష్ఠపదేభ్య స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా పూర్ణే స్వాహా రేవత్వై స్వాహా పశుభ్యస్వాహా॥

అశ్వభ్యాగ్ స్వాహాశ్వయుద్భ్యాగ్ స్వాహా శ్రోత్రాయ స్వాహా శ్రుత్వై స్వాహా యమాయ స్వాహా
 పభరణీభ్యస్వాహా రాజాయ స్వాహాభిజిత్వై స్వాహా అమావాస్యాయై స్వాహా కామాయ స్వాహా
 గత్వై స్వాహా॥

చన్ద్రమసే స్వాహా ప్రతీదృశ్యాయై స్వాహా అహోరాత్రేభ్యస్వాహార్థమాసేభ్యస్వాహా మాసే
 భ్యస్వాహార్తుభ్యస్వాహా సంవత్సరాయ స్వాహా అహ్నే స్వాహా రాత్రియై స్వాహా అతిముక్తై
 స్వాహా ఉషసే స్వాహా పృష్ఠ్యై స్వాహా పూర్వముష్ణ్యై స్వాహా పృచ్ఛన్యై స్వాహా పృష్ఠాయై స్వాహా
 నక్షత్రాయ స్వాహోదేష్యతే స్వాహా ఉద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా హరసే స్వాహా భరసే స్వాహా
 భాజసే స్వాహా తేజసే స్వాహా తపసే స్వాహా బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా నక్ష
 త్రేభ్య స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా అదిత్వై స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా విష్ణవే స్వాహా యజ్ఞాయ
 స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా॥

దధిక్రావ్తో అకారిషం జిష్టోరశ్వస్య వాజినః సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్
 ఆపో హి స్థామయోభువస్తా న ఊర్ధ్వే దధాతన మహేరణాయ చక్షసే యో పశ్యివతమో రసస్తస్య
 భాజయతేహ నః ఉశతీరివ మాతరః తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ ఆపో జన
 యథా చ నః॥

హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసుజాతః కశ్యపోయాస్విస్త్రః | అగ్నిం యాగర్భం దధిరే
విరూపాస్తాన ఆపశ్యగ్ం స్యోనాభవన్తు | యాసాగ్ం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యాన్మతే అవపశ్యన్
జనానామ్ | మధుశ్చుత శ్శుచయో యాః పావకాస్తాన ఆపశ్యగ్ం స్యోనా భవన్తు | యాసాం దేవా దివి
కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి | యాః పృథివీం పయసోన్తన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్యగ్ం
స్యోనాభవన్తు | శివేనమాచక్షుషో పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్సృశత త్వచం మే | సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం
రప్సుషదో హువేవో మయి వర్చో బలమోజోనిధత | ఆపో భద్రా ఘృతమిదాప ఆసురగ్నిషోమో
బిభ్రత్యాప ఇత్యాః | త్రీవ్రో రసో మధుప్రచామరంగమ ఆ మా ప్రాణేన సహ వర్చసా గన్న్ | ఆదితృశ్వా
మ్యుత వా శృణోమ్యా మా ఘోషో గచ్ఛతి వాఙ్ | ఆసామ్ | మన్యే భేజానో అమృతస్య తర్హి రిరణ్య
వర్ణా అతృపం యదా వః | ఆపో హి స్థామయోభువన్తా న ఊర్ధ్వే దధాతన | మహేరణాయ చక్షసే | యో
వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః | ఉశతీరివ మాతరః | తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ
జిన్వథి | ఆపో జనయథా చ నః || దివి శ్రయస్వాంతరిక్షే యతస్య పృథివ్యా సంభవ బ్రహ్మవర్చస
మసి బ్రహ్మర్చసాయ త్వా ||

పవమానస్సువర్జనః | పవిత్రేణవిచర్షణిః | యః పోతా సపునాతు మా | పునన్తుమా దేవజనాః |
పునన్తు మనవోధియా | పునన్తు విశ్వ ఆయవః | జాతవేదః పవిత్రవత్ | పవిత్రేణ పునాహిమా | శుక్రేణ
దేవదీద్యత్ | అగ్నేక్రత్వా క్రతూగ్ం రను | యత్తే పవిత్రమర్చిషి | అగ్నేవితతమన్తరా | బ్రహ్మతేన పునీమహే
| ఉభాభ్యాందేవ సవితః | పవిత్రేణ సవేనచ | ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే | వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ |
యస్యై బహిష్తనువో వీతపృష్ఠాః | తయామదన్త స్సధమాద్యేషు | వయగ్ం స్యామ పతయోరయీణామ్
| వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మాపునాతు | వాతః ప్రాణేనేషిరోమ యోభూః | ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః |
ఋతా వరీయజ్జయేమా పునీతామ్ | బృహద్భి స్సవితస్తృభిః | వర్షిష్టైర్దేవమన్మభిః | అగ్నేదక్షైః పునాహిమా
| యేనదేవా అపునత | యేనాపో దివ్యఙ్కశః | తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా | ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే | యః
పావ మానీరధ్యేతి | ఋషిభి స్సంభృతగ్ం రసమ్ | సర్వగ్ం సప్రాతమశ్నాతి | స్వదితం మాతరిశ్వనా
| పాపమానీర్యో అధ్యేతి | ఋషిభి స్సంభృతగ్ం రసమ్ | తస్మై సరస్వతీ దుహే | క్షీరగ్ం సర్పిర్మధాదకమ్ |

పా॒వ॒మా॒నీ॒ స్వ॒స్త్వ॒య॒నీః॑ | సు॒దు॒ఘా॒హి॒ప॒య॒స్వ॒తీః॑ | ఋ॒షి॒భి॒స్సం॒భృ॒తో॒ర॒సః॑ | బ్రా॒హ్మ॒ణే॒ష్వ॒మృ॒తగ్ం॑
హి॒తమ్ | పా॒వ॒మా॒నీర్ది॒శ న్తు॒నః॑ | ఇ॒మం లో॒కమ॒థో అ॒ముమ్ | కా॒మా॒న్తమ॒ర్థయ॒న్తు॒నః॑ | దే॒వీర్దే॒వై స్స॒మాభృ॑తాః |
పా॒వ॒మా॒నీ స్వ॒స్త్వ॒య॒నీః॑ | సు॒దు॒ఘా॒హి॒ఘృ॒తశ్చ॒తః॑ | ఋ॒షి॒భి॒స్సం॒భృ॒తో॒ర॒సః॑ | బ్రా॒హ్మ॒ణే॒ష్వ॒మృ॒తగ్ం॑
హి॒తమ్ | యే॒నదే॒వాః ప॒విత్రే॑ణ | ఆ॒త్మానం॑ పు॒నతే॒సదా॑ | తేన॑ స॒హస్ర॑ధారేణ | పా॒వ॒మా॒న్యః పు॒నన్తు॑మా |
ప్రా॒జాప॒త్యం ప॒విత్రమ్ | శతో॑ద్యామగ్ం హి॒రణ్మ॑యమ్ | తేన॑ బ్రహ్మ విదో॑వయమ్ | పూ॒తం బ్రహ్మ
పు॒నీమ॑హే | ఇ॒న్ద్రస్స॒న్వీతీ॑ స॒హమా॑ పు॒నాతు॑ | సోమ॑స్స॒న్వస్త్యా॑ వరుణస్స॒మీచ్యా॑ | య॒మోరా॒జా
ప్ర॒మృణా॑భిః పు॒నాతు॑మా | జా॒తవే॑దా మోర్జయన్త్యా పు॒నాతు॑ || ఓం భూర్భువస్సువః |

త॒చ్చం యో॑రా॒వృణీ॑మహే | గా॒తుం య॒జ్ఞాయ॑ | గా॒తుం య॒జ్ఞప॑తయే | దే॒వీస్స॒న్వస్తి॑ రస్తు నః |
స్వ॒స్తిర్మాను॑షేభ్యః | ఊర్ధ్వం జిగాతు భే॒షజమ్ | శం నో అస్తు ద్వి॒పదే॑ | శం చతు॒ష్పదే॑ || ఓం శాన్తి
శాన్తి శాన్తిః ||

యో బ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఉజ్జహర ప్రాణేశ్వరః కృత్తివాసాః పినాకీ తశానో దేవస్సన ఆయుర్దధాతు
తస్మై జహోమి హవిషాఘృతేన విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యా ద్రోచమానో ఘర్మరుచి ర్య ఆగాత్ |
సమృత్యుపాశానపనుద్యఘారా నిహాయుషేణో ఘృతమత్తు దేవః | బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషు
గర్భం యమాదధాత్ పురురూపం జయంతమ్ | సువర్ణరంభగ్రహమర్క మర్చం తమాయుషే వర్ధ
యామో ఘృతేన | శ్రియం లక్ష్మీ మోపలామమ్పికాంగాం షష్ఠీం చ యామిన్ద్రసేనేత్యుదాహుః | తాం
విద్యాం బ్రహ్మయోనిగ్ం సురూపా మిహాయుషే తర్పయామో ఘృతేన | దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్య
స్సయోన్య స్సహస్రశో విశ్వరూపావిరూపాః | ససూనవస్సపతయస్సయూధ్యా ఇహాయుషేణో ఘృత
మిదం జుషంతామ్ | దివ్యాగణాబహురూపాః పురాణా ఆయుచ్ఛిదోనః ప్రమథంతు వీరాన్ | తేభ్యో
జహోమి హవిషా ఘృతేన మానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత వీరాన్ | ఏకః పురస్తాద్య ఇదం బభూవ యతో
బభూవు ర్భువనస్యగోపాః | యమప్యేతి భువనగ్ం సామృరామేననో హవిర్బృతమిహాయుషేత్తు దేవః |
వసూన్ రుద్రా నాదిత్యాన్ మరుతోథ సాధ్యాన్పభూన్యక్షాన్ గన్ధర్వాగ్ శృపితృగ్ శృవిశ్వాన్ భృగూన్
సర్పాగ్ం శ్చాజ్గిరసోథ సర్వాన్ ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యమిహ యామశశ్వత్ ||

అభిర్భిర్భదతో న ఊన మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః | యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా
రుజాసే భూయిష్ట భాజో అధతే స్యామ | బ్రహ్మప్రావదిష్మతన్నో మా హసీత్ || ఓం శాంతిః శాంతిః
శాంతిః ||

ప్రోక్షణ మంత్రాః ||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినో రాబహుభ్యామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ | అశ్వినోర్భేషజ్యేన |
తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయాభిషించామి ||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినో రాబహుభ్యామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ | సరస్వత్యై భేష
జ్యేన | వీర్యాయాన్నాద్యాయాభిషించామి ||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినో రాబహుభ్యామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ | ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియే
ణ | శ్రియై యశసే బలాయాభిషించామి ||

అర్యమణం బృహస్పతిమిన్ద్రం దానాయ చోదయ | వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం చ
వాజినమ్ | సోమగ్ం రాజావం వరుణమగ్ని మన్వారభామహే | ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మణం
చ బృహస్పతిమ్ ||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే శ్వినో రాబహుభ్యామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ | సరస్వత్యై వాచో యంతు
ర్యంతేణాగ్నేస్తా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి | ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి | బృహస్పతేస్తా
సామ్రాజ్యేనాభిషించామి ||

దేవాస్తేన్ద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానోధస్తా చోపరిష్ఠాచ్చ పాంతు న వా ఏతేన పూతో న మేధ్యో న
ప్రోక్షితో యదేనమతః ప్రాచీనంప్రోక్షతి యథ్సంచితమాజ్యేన ప్రోక్షితి తేన పూతస్తేన మేధ్యస్తేన
ప్రోక్షితః ||

ఇతి ఉదకశాంతి ప్రయోగః

ఆశీర్వాద మంత్రాః

అ॒స్మై దే॒వాసో॑ వ॒పుషే॑ చికి॒త్సత॑ యమా॒శిరా॑ దమ్పతీ॒ వామ॑మ॒శ్నుతః॑! పు॒మాన్ పు॒త్రో జా॑యతే
వి॒ందతే॑ వ॒స్వథ॑ విశ్వే॒ అర॑పా ఏ॒థతే॑ గృ॒హః! ఆ॒శీర్దా॑యా దమ్పతీ॒ వామ॑మ॒శ్నుతా॑ మ॒రిష్టో॑
రా॒యస్స॑చ॒తాగ్ం స॑మోకసా॒ య ఆ॑సి॒చ త్సం॑దు॒గ్ధం కు॑మా॒భ్య సహే॑ష్టిన॒ యామ॑ న్నమ॒తిం జహాతు॑
సః! స॒ర్పిర్భ్రీ॑వీ పి॒వర్య॑స్య జా॒యా పి॑వానః పు॒త్రా అకృ॑శాసో అ॒స్య! స॒హజా॑ని ర్యస్స మ॒ఖస్య॑మా॒న
ఇ॒ంద్రా॒యాశి॑రగ్ం స॒హ కు॑మా॒భ్యదా॑తే! ఆ॒శీర్మ ఊర్జ॑ ము॒తసు॑ప్రజా॒స్త్వ మిషం॑ దధాతు ద్ర॒విణగ్ం॑
స॒వర్చ॑సమ్! స॒ంజయన్ క్షే॑త్రాణి స॒హసా॑హమి॒న్ద్ర కృ॑ణ్వన్ అ॒న్యగ్ం అధ॑రాన్ ధ॒న్వప॑త్వాన్!

ఆ॒శిష మే॒వైతా॑మా॒శాస్తే॑ పూ॒ర్ణపా॑త్రే అంతతో ను॒ష్టుభా॑! చతు॒ష్పద్యా॑ ఏ॒తచ్ఛం॑దః ప్రతి॒ష్ఠితం॑
ప॒త్నియై॑ పూ॒ర్ణపా॑త్రే భవతి అ॒స్మిన్ లోకే॑ ప్రతి॒తిష్ఠా॑నీతి అ॒స్మిన్నే॒వ లోకే॑ ప్రతి॒తిష్ఠతి॑ అథో వా॒గ్వా
అను॒ష్టుక్! వాఙ్మి॒థున॑మ్! ఆపో రే॒తః ప్ర॑జననమ్! ఏ॒తస్మా ద్వై మి॒థునా॑ ద్వి॒ద్యోత॑మాన స్తన॒యన్
వర్ష॑తి రే॒త స్సం॑చన్! స్ర॒జాః ప్ర॑జనయన్! యద్వై య॒జ్ఞస్య॑ బ్రహ్మ॒ణా యు॑జ్యతే! బ్రహ్మ॒ణా వై తస్య॑
వి॒మోకః! అద్భి॑ శ్శా॒న్తిః! వి॒ముక్తం॑ వా ఏ॒తర్హి యోక్త॑ం! బ్రహ్మ॒ణా! ఆదా॑యేన తృ॒ప్తి సహ॑ప ఉపగృ॒హ్ణతే॑
శా॒న్త్యై! అం॒జలౌ పూ॒ర్ణ పా॑త్ర మానయతి రే॒త ఏ॒వాస్యాం॑ స్ర॒జాం దధా॑తి ప్ర॒జయా॑ హి మను॒ష్యః
పూ॒ర్ణః! ము॒ఖం వి॒మృ॑ష్టే! అ॒వబృ॑థ స్త్యే॒వ రూ॒పం కృ॑త్వోత్తిష్ఠతి॑

గో॒మృ॒గ క॑ణ్ఠేన ప్రథ॒మా మా॑హుతిం జాహోతి పశ॒వో వై గో మృ॒గః! రు॒ద్రోగ్ని స్వి॑ష్టకృత్!
రు॒ద్రాదే॒వ ప॒శూ న॒న్తర్ద॑ధాతి అథో యత్త్రై॒షాహు॑తిర్ హూ॒యతే॑! న తత్ర రు॒ద్రః ప॒శూ న॒భిమ॑న్యతే!
అశ్వశ॒శేఘ్ర॑న ద్వి॒తీయా॑ మా॒హుతిం॑ జాహోతి పశ॒వో వా ఏ॒కశ॑ఫమ్! రు॒ద్రోగ్ని స్వి॑ష్టకృత్! రు॒ద్రా దే॒వ
ప॒శూ న॒న్తర్ద॑ధాతి అథో యత్త్రై॒షాహు॑తిర్ హూ॒యతే॑! న తత్ర రు॒ద్రః ప॒శూన॒భిమ॑న్యతే! అ॒యస్మ॑యేన
క॒మం॒దులు॑నా తృ॒తీయా॑మ్! ఆహుతిం జాహోత్యా॒యాస్యా వై స్ర॒జాః! రు॒ద్రోగ్ని స్వి॑ష్టకృత్! రు॒ద్రా
దే॒వ స్ర॒జా అ॒న్తర్ద॑ధాతి అథో యత్త్రై॒షాహు॑తిర్ హూ॒యతే॑! న తత్ర రు॒ద్రః స్ర॒జా అ॒భిమ॑న్యతే॥

అపస్యం త్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్ | ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం
రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ | అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం తనూగ్ం
ఋత్వియే నాథమానామ్ | ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే ||

సహస్రమాఖ్యాతే దధ్యాచ్ఛతం ప్రతిగర్తైతే చైవాసనే | శ్వేతశ్చాశ్వతరీరథో హోతుః పుత్రకామా
హాధ్యాఖ్యాపయేయు ర్లభం తేహపుత్రాన్ లభంతేహ పుత్రాన్ ||

సర్వస్యోష్ఠ్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వ మేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి |
ఋధ్యాస్మ హవ్యై ర్నమసో పసద్య | మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు | అనూరాధాన్ హవిషా
వర్ధయంతః | శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః | నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నం కేతు రుషసా మేత్యగ్ం |
భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః ||

శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్చతేంద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ||
ఆయుష్మంతం వర్చస్వంతమ్ | అథో అధిపతిం విశామ్ | అస్యాః పృథివ్యా అధ్యక్షమ్ | ఇమమిన్ద్ర
వృషభం కృణు | పూష్టః పోషణ మహ్యమ్ | దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ | శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే
వర్చసే | జీవాత్వై పుణ్యాయ | ఏతేన వై దేవా జైత్వాని జిత్వా | యం కామ మకామయంత తమాపువన్ |
యం కామం కామయతే తమేతేనాప్నోతి || పృథ్వీ సువరా యువతి స్స జోషాః | పూర్ణమా స్యుదగా
చ్ఛోభమానా | ఆప్యాయయన్తీ దురితాని విశ్వా ఉరుం దుహం యజమానాయ యజ్ఞమ్ ||

ఋధ్యాస్మ హవ్యై ర్నమసో పసద్య | మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు | అనూరాధాన్ హవిషా
వర్ధయంతః | శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః | క్షత్రస్య రాజా వరుణోధిరాజః | నక్షత్రాణాగ్ం శతభిషగ్వ
సిష్ఠః | తా దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః || నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నం కేతు రుషసా మేత్యగ్ం |
భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః ||

పర్యప్త్యా అనంతరాయాయ సర్వస్తోమోతిరాత్ర ఉత్తమ మహర్భవతి సర్వస్యోజ్జ్వై సర్వస్య
జిత్యై సర్వ మేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్శతేంద్రియ
ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సం త్వా సింహామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనం చ
రోచనో రోచమాన శ్శోభన శ్శోభమానః కల్యాణః॥

సుమంగలీ రియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత
సౌభాగ్య మస్యై దత్వాయాథాస్తం విపరేతన॥

ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీథ్వ స్సప్తప్రతాగ్ం సుభగాం కృణు
దశాస్యాం పుత్రానాథేహ పతిమేకాదశం కృధి॥

ఇతి ఉదకశాంతి ప్రయోగః

చౌలమ్

స్నాతం, శుద్ధకౌపీన వస్త్రధరం, ధృతోర్ధ్వపుండ్రం,
సుప్రక్షాళిత పాణిపదం ఆచాంతం కుమారం దక్షిణత
ఉపవేశ్య.

చౌలకర్మాంగం, అంకురార్పణ, వ్రతీసరబంధ,
అభ్యుదయ, పుణ్యాహవాచనాని కృత్వా,
ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య
ఓం భూః... సంకల్ప్య.
పూర్వోక్త.... తిథౌ, అముగోత్రం, అముకశర్మాణం
ముమారం చౌలకర్మణా సగ్గేస్మర్తిష్యామీతి సంకల్ప్య,
క్షార లవణ వర్షం కుమారం భోజయిత్వా.

(జన్మనోధి తృతీయే వర్షే చౌలం పునర్వస్వోః
బ్రాహ్మణానాం భోజనం ఉపాయనవత్ సీమంతవత్)

అగ్నేరుపసమాధానాది పాత్ర ప్రయోగాంతే ।

శ్లో॥ జలద్వయం కుశాన్ యవాన్ శలాలు దర్భ పుంజలాన్ ।
శకృత్ శలల్యసీ నిక్షిపేత్ సహైవ చౌల కర్మణి ॥

ఏతాని యుగపత్ సాదయిత్వా ఆజ్య భాగాంతే.

అన్వారభ్యే కుమారే ఉత్తరా ఆహుతీః హుత్వా,

స్నానమాచరించి వస్త్రము ధరించి, బొట్టు పెట్టు కొని
ఆచమనము చేసిన కుమారుని తనకు దక్షిణము వైపున
కూర్చుండబెట్టుకొని చౌలకర్మను చేయ వలయును.

ఉష్ణ, కారము లేకుండగా వండిన ప్రసాదమును పిల్లవానికి
పెట్టి, (తీపి ఫర్వాలేదు.)

జన్మప్రభృతి 3వ సంవత్సరమున పునర్వస్వ నక్షత్రమున ఈ
చౌలము వ్రశస్త్రము. భోజనాంగముగా ధనమును
సమర్పించుట తగును.

అగ్నిముఖము మొదటినుండి ప్రారంభించి అగ్నికి ఉత్తరమున
పాత్రనివేశనము వరకు చేసిన తరువాత వీటికి ఉత్తరమున
దర్భలను పరచి వాటిమీద,

రెండు ప్రమిదలలో, ఒకదానిలో ఉష్ణోదకము, వేరొక దానిలో
చల్లని నీటిని, దర్భలను ధాన్యమును, మేడిపండ్లగుత్తి దర్భకట్టలు,
ఎద్దుపేద, ఏడు పందిముల్లు, కత్తి, నీటిని
ఒక పళ్ళెములోయుంచి ఆ దర్భలపై ఒక్కసారి ఉంచ వలయును.
అగ్నిముఖము, “సోమాయస్వాహా” పర్వంతము చేసి
కుమాకుని స్పృశిస్తూ పై ఆహుతులను చేయ వలయును.

ధాతా దదాతునోరయితి చతస్రో

యస్తా హృదాకీరిణేతి చతస్రః

మం॥ ధాతాదదాతునో రయిమీశానో జగతస్పతిః॥ సనఃపూర్ణేన వావనత్వాహా॥
 ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేదం విశ్వం భువనం జజాన॥
 ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉహవ్యం ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥
 ధాతా దదాతునో రయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితామ్॥
 వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరాధసస్వాహా॥
 ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీధుషే దురోణే॥
 తస్మైదేవా అమృతా స్సంవ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితి స్సజోషాస్వాహా॥
 యస్తా హృదా కీరిణామన్యమానో మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి॥
 జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్త్వమశ్యాగ్ం స్వాహా॥
 యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్యోనమ్॥
 అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవత్తం గోమతగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి స్వాహా॥
 త్వే సుపుత్ర శవసోవృతన్ కామకాతయః॥ న త్వామిన్ద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥
 ఉక్థఉక్తే సోమ ఇన్ద్రం మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం సుతాసః॥
 యదీగ్ం సబాధః పితరన్న పుత్రాస్సమానదక్షా అవసే హవన్తే స్వాహా॥

జయాది ప్రతిపద్యతే.

ప్రణీతా మోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతే ।

అపరేణాగ్నిం ప్రాంచ ముపవేశ్య.

త్రేణ్యా శలల్కా

త్రిభిః దర్భ పుంజీలైః శలాలుగ్లేప్సేన

ఇతి తూష్ణం కేశాన్ వినీయ,

జయాదులు హోమముచేసి ప్రణీతామోక్షణ పర్యంతమాచరించి

అగ్న్యపస్థానము చేసిన తరువాత,

అగ్నికి పశ్చిమ దిక్కున తూర్పుముఖముగా వటువును కూర్చొండ బెట్టి,

మూడుచోట్ల తెలుపుగల్గిన ఏడుపందిముల్లుచే

3 దర్భకట్టలకొసలతోను మేడిపండ్లుగుత్తితోను కలసియున్న కట్టతో

అమంత్రకముగా జాట్టును కదిపి,

(యధర్షి శిఖానిదధాతియథా వైషాం కులధర్మః స్యాత్)

తన ప్రవరయందు ఎంతమంది ఋషులుగలరో ఆ సంఖ్యగల శిఖలను ధరించవలయును.

(అపాగ్ం సగ్ం సర్జనాది ఆ కేశనిధానాత్ సమానం

శలల్యాదీన్ పశ్చాన్నిరస్య, అనువాకస్య

ప్రథమేన యజుషాపస్సగ్ంసృజ్య,

ఇత్యాది ఉత్తరయోదుంబర మూలే

దర్శస్తంబే వా నిదధాతీత్యంతం కుర్యాత్.

అనగా: ఏకార్థేయయులకు ఒకశిఖ. ద్వాార్థేయలకు రెండు శిఖలు. లేనిచో తమ కులధర్మమునను నరించి శిఖను ధరించవలెను.

మం॥ ఉ॒ష్ణే॑న॒వాయు॑పు॒దకే॑నే॒హ్యది॑తిః కేశాన్॑వపతు |
ఇతి ప్రథమేన యజుషా అపస్సగ్ంసృజ్య ఉష్ణా
శ్శీతాసు ఆనీయ

ఈ విధముగా చెప్పచూ వేడినీళ్ళను చల్లని నీటిలో కలుప వలయును.

మం॥ ఆప ఉ॒న్దన్తు॑ జీ॒వసే॑ దీ॒ర్ఘాయు॑త్వాయ వర్చ॑సే |

జ్యోక్తసూర్యం దృశే |

ఇతి శిర ఉనత్తి

త్రీన్ దర్భాన్ ఊర్ధ్వాగ్రాన్ ఉదగగ్రాన్ వా

త్రీగ్స్త్రీం దర్భానంతర్ధాయ ఉత్తరాభిః

చతుస్సభిః ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం ప్రవపతి ||

ఈ మంత్రము చెప్పచూ తూర్పునుండి ప్రదక్షిణముగా దర్భకట్టతో జాట్టును తడువ వలయును.

ఇత్యంతర కృత్వా. క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి.

తేన త్ర్యహం కర్మ నివృత్తిః

వరం దదాతి దక్షిణతో నిషాదితాయ.

3 దర్భలను ఊర్ధ్వాగ్రముగా గాని ఉదగగ్రములుగా గాని ముందు ప్రక్కనున్న కేశములతో కలిపి ఈ మంత్రముతో దర్భలతో కూడిన కేశములను ఛేదించవలయును.

ఈ ప్రకారము పూర్తి చేసిన తరువాత కత్తిని ఉంచ వలయును. ఆ కత్తిని 3రోజులు వరకు ఉపయోగించరాదు.

దక్షిణము ప్రక్క కూర్చొనియున్న బ్రాహ్మణునకు గోవునుగాని, తత్పమమగు దక్షిణమునుగాని ఇచ్చి సత్కరించవలయును.

తండ్రికాక ఇతరుడు చౌలకర్త అయినచో వానికి ఈ గోవును ఇవ్వవలయును.

పితురన్య శౌలకర్తాచేత్ తస్మై దద్యాత్.

ఇతి చౌల ప్రయోగః

ఉపనయనమ్

ఆచార్యః నిత్యకర్మ పరిసమాప్య,
 సుప్రక్షాళిత పాణి పాదం
 ధృతోర్ధ్వపుండ్రం కుమారం,
 దక్షిణతో ఉపవేశ్య, కుమారం ఆచమయ్య,
 స్వయం చ ఆచమ్య,
 ఉపనయన కర్మాంగం అంకురార్పణ ప్రతిసరబంధ
 అభ్యుదయ పుణ్యాహ వాచనాని కృత్వా
 ప్రాణానాయమ్య, సంకల్ప్య,
 విష్వక్సేన పూజాం కృత్వా, పుణ్యాహం వాచయిత్వా.
 శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ।
 ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥
 యస్మద్విరద వక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతం ।
 విఘ్నం నిఘ్నంతి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే ॥

ఆచార్యుడు నిత్యకర్మను పూర్తిచేసి,
 కాళ్ళుచేతులూ కడుక్కొని,
 ఊర్ధ్వపుండ్రం ధరించిన పుత్రుని
 దక్షిణమున కూర్చోనబెట్టి, ఆచమనం చేయించవలెను.
 ఆచార్యుడు కూడా ఆచనమనం చేయవలెను.
 అంకురార్పణ మొదలగునవి ఉపనయనమునకు
 ముందురోజు రాత్రి ఉదకశాన్తి కాగానే చేయవచ్చును.
 ప్రాణాయామంచేసి, సంకల్పము చెప్పవలెను.

సంకల్పమ్

శ్రీ గోవింద!..... అముక గోత్రం, అముక శర్మాణం,
 కుమారం ఉపనేష్యే, ఇతి సంకల్ప్య.
 యజ్ఞోపవీత మంత్రస్య బ్రహ్మీముషిః
 అనుష్ఠాపః వేదాస్త్రయోవేదతాః
 యజ్ఞోపవీత ధారణే వినియోగః

ఈ మంత్రమును ఆచార్యుడు చెప్పి వటువుకుప్రతిష్ఠిత
 మగు యజ్ఞోపవీతమును ధరింప చేయవలయును.

మం॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం
 ప్రజాపతే ర్యతనహజం పురస్తాత్ ।
 ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముచ్చ శ్చభ్రం
 యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥

తన్మంత్రం వాచయిత్వా.

ఆచార్యుడు వటువుచేత ఈ మంత్రమును చెప్పించ
 వలయును.

(ఇచట తల్లి, ఆచార్యుడు యజ్ఞోపవీతమును పట్టుకొని వటువు మెడలో వేయుట గలదు కాని అట్లు చేయుట నిషిద్ధము.

(ఆచార్యుడు మాత్రమే వేయవలయును.)

ఆచమయ్య

పరిషేచన ఆపోశన ప్రాణాహుతి సహితం,

క్షార లవణ వర్ణం కుమారం భోజయిత్వా,

కుమారుని చేత ఆచమనము చేయించవలెను.

ప్రాణాహుతి సహితముగా ఉవ్వ, పులుపు, కారములేని భగవన్నివేదిత వ్రసాదమును వటుపు చేత మాత్రమే కొలదిగా తినిపించ వలయును.

(ఇచట తల్లితో కలసి వటుపు కుమార భోజనము చేయుట ఆచారములోయున్నది. కాని అది శాస్త్రసమ్మతము కాదు.)

సరిషేచన మంత్రః

ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం

భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి. అమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి ।

ఓం ప్రాణాయ స్వాహా, ఓం అపానాయస్వాహా, ఓం వ్యానాయస్వాహా

ఓం ఉదానాయ స్వాహా, ఓం సమానాయస్వాహా, ఓం బ్రహ్మణే స్వాహా ।

భోజనానంతరం “అమృతాపిధానమసి”

ఇతి ఉత్తరాపోశనం కారయిత్వా, ద్వీరాచమయ్య.

వటుపుచేత కుమారభోజనము అయిన తర్వాత ఉత్తరాపోశనము చేయించి రెండు మారులు ఆచమనం చేయించవలెను.

ఓం అచ్యుతాయనమః

ఓం అనంతాయనమః

ఓం గోవిందాయ నమః

అనువాకస్య ప్రథమేన ఉష్ణేనేతియజుషా అపస్సగ్ంస్సృజ్య.

మం॥ ఉష్ణేనవాయపుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు ।

ఇతి యజుషా ఉష్ణా శ్శీతోద ఆనీయ

(అచార్యుడు) ఈ మంత్రమును చెప్పచూ వేడినీళ్ళను చల్లని నీటిలో పోయ వలయును.

మం॥ ఆప ఉన్తన్తు జీవసే ద్దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ।

జ్యోక్చసూర్యం దృశే ।

ఈ మంత్రము చెప్పచూ తూర్పు నుండి ప్రదక్షిణముగా దర్శకట్టతో వటుపుయొక్క జుట్టును తడువవలయును.

మం॥ యేనావపథ్యవి॒తా క్షు॒రేణ॑ సోమ॒స్య రా॒జ్ఞో వరు॑ణస్య వి॒ద్వాన్ ।

తేన॑ బ్ర॒హ్మణో॑ వప॒తేదమ॒స్యాయుష్మా॑న్ ద॒ష్టిర్యథా॑ స॒దయం॑ విష్ణుశర్మన్ ॥ ఇతి

త్రీన్ దర్శాన్ ఊర్ధ్వగ్రాన్ ఉదగగ్రాన్ వా
కేశేషు అంతర్ధాయ సదర్శాన్ కేశాన్ ఛిత్వా,

ఈ మంత్రము చెప్పచూ 3 దర్శలను తూర్పు అగ్రములుగాగాని
ఊర్ధ్వగ్రములుగా గాని, జుట్టుయందు ఉంచి, దర్శలతో గూడిన
(తూర్పు ప్రక్క) జుట్టును ఖండించి

దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారివా
అనదుహే శకృత్పిందే యవాన్నిధాయ,
తస్మిన్ కేశానుపయమ్య,

దక్షిణమున తల్లిగాని, బ్రహ్మచారిగాని ఎద్దుపేద యందు
ధాన్యమునుంచి దానియందు ఖండించిన కేశముల నుంచి

మం॥ యత్తురేణమ॒ర్చయ॑తా సు॒పేశసా॑ వప్తా॒వప॑సి కేశాన్ ।

శున్తిశిరోమా॒స్యాయుః॑ ప్రమోషీః ।

ఇతి వపంతం వటుః అభిమంత్ర్య,

ఈ మంత్రముతో వటుడు ఆచార్యుని అభిమంత్రించి

మం॥ యేన॑ పూ॒షా బృ॒హస్ప॑తేరగ్నేరి॒న్ద్రస్య॑ చాయుషే॒వపత్ ।

తేనాస్యాయుషే॒వప॑ సా॒గ్లోక్యా॑య॒స్వస్తయే॑ । ఈ మంత్రము చెప్పచూ వటువుకు దక్షిణము

ఇతి దక్షిణతః సదర్శాన్ కేశాన్ ఛిత్వా ప్రదాయ, ప్రక్కకేశమును ఖండించి ఎద్దుపేద యందు ఉంచ వలయును.

మం॥ యే న భూయశ్చరా॒త్యయం॑ జ్యోక్తపశ్యా॒తి సూర్యమ్ ।

తేనాస్యాయుషే॒వప॑సా॒గ్లోక్యా॑య॒స్వస్తయే॑ । ఈ మంత్రము చెప్పచూ వటువు పశ్చిమము ప్రక్క దర్శలతోగూడిన

కేశములను ఖండించి, ఎద్దుపేద యందు ఉంచి

మం॥ యే న పూ॒షా బృ॒హస్ప॑తేరగ్నేరి॒న్ద్రస్య॑ చాయుషే॒వపత్ ।

తేన॑ తేవపామ్యసా॒వా యు॒షావర్చ॑సా యథా॒ జ్యోక్తు॑మా॒నా అసాః॑ ।

ఇతి ఉత్తరతః సదర్శాన్ కేశాన్

ఛిత్వా శకృత్పిందేనిధాయ,

ఈ మంత్రము చెప్పచూ ఉత్తరము ప్రక్క కేశములను
ఖండించి ఎద్దుపేదయందు ఉంచ వలయును.

అప ఉపస్పృశేత్.

4 దిక్కులయందు వపనము పూర్తయ్యాక నీటిని ఒక్కసారి స్పృశించవలయును. ఇప్పుడు వటువుకు వపనము చేయించి స్నానము చేయించ వలయును.

మం॥ ఉ॒ప్తా॒య కే॒శాన్ వరు॑ణ॒స్య రా॒జ్ఞో బృ॒హ॒స్పతి॑స్స॒వితా॑ సో॒మో॒అగ్నిః॑ ।
తే॒భ్యోని॒ధానం॑ బ॒హు॒ధాఽన్వ॑ వి॒న్దన్న్తరా॑ ద్యా॒వాపృ॒థివీ॑ అ॒పస్స॒పః ॥

ఇతి కేశాన్ ఉదుంబరమూలే దర్శస్తంభేవా నిదధాతి

కేశములనుంచిన పేద గురుగులను ఈ మంత్రము చెప్పి మేడి చెట్టు మొదటగాని దర్శ దుబ్బుయందు గాని ఉంచవలయును.

స్నాతం, ధృతోర్ధ్వపుండ్రం కుమారం, దక్షిణతః ఉపవేశ్య. స్నానము చేసి, ఊర్ధ్వపుండ్రాదులు ధరించిన కుమారుని తండ్రికి దక్షిణము వ్రక్క (తల్లికి తండ్రికి మధ్యగా) కూర్చోండబెట్ట వలయును.

అగ్నిం వ్రతిష్ఠాప్య,

శ్వేతతండుల చూర్జేన.... దర్శ్వచ

అగ్నిముఖము మొదటినుండి దేవ పాత్రా

ఇతి దేవపాత్రాసాదన పర్యంతం కృత్వా,

సాదనము వరకు చేసి

శ్లో॥ పాత్ర వ్రయోగే తు కుశాంబు కూర్చ వస్త్రాశ్చ దందాజిన మేఖలాశ్చ ।

1. దైవ్యాని పాత్రాణి నియుంజ్య పశ్చాత్ యుంజీత చామూని సహోపనీతః ॥

ఏతాని యుగపత్ సాదయిత్వా

దర్బలు, ఉదకము, కూర్చ, వస్త్రము, రాయి, దండము, కృష్ణా జనము, మౌంజీ, (ముంజ దర్భతో చేసిన దర్భకాడు) వీటినిన్నిటిని ఒక పక్కమందు ఉంచి అగ్నికి ఉత్తరమున యున్న దేవపాత్ర లకు ఉత్తరముగా దర్బలు మీద వీటిని ఒక్కసారిగా ఉంచవలెను.

అజ్య భాగాంతే ।

“సామాయస్సాహ” వరకు హోమము చేసి

పాలాశగ్ం సమిధం ఉత్తరయా ‘అయుర్దాదేవ’ ఇత్యాధాప్య

మం॥ ఆ॒యుర్దా దే॒వ జ॒రసం॑ గృ॒ణానో॑ ఘృ॒తప్ర॑తీకో ఘృ॒తప్ర॑ష్టో ఆగ్నే॑ ।

ఘృ॒తం పి॒బన్న్మృ॒తం చా॒రుగ॒వ్యం పి॒తేవ॑ పు॒త్రం జ॒రసే॑న దే॒వమ్ ॥

‘ఆధేహి’ ఇతి ఆచార్యః ఉక్త్వా

ఈ మంత్రము ఉచ్చరించి ఆచార్యుడు స్వాహా కారమునకు బదులుగా ‘ఆధేహి’ అని చెప్పి

పాలాశ సమిధం ఆధాపయేత్

వటువుచేత పాలాశ సమిధము అగ్నిలో వేయించ వలయును.

ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మానమాస్థాపయాత్యాతి తిష్ఠేతి ।

మం॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వగ్ం స్థిరో భవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః ।

ఇతి ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా అశ్మానం

ఆస్థాయ తత్రైవ అధస్తాత్ తిష్ఠేత్ ।

ఈ మంత్రమును ఆచార్యుడు చెప్పి అగ్నికి ఉత్తరమునయున్న

రాతిని (సన్నికల్లు) వటుని కుడికాలుచే త్రొక్కించవలయును.

వటువు రాతిని తొక్కి అచటనే క్రింద నిలబడ వలయును.

వాసస్సద్యకృతోతం ఉత్తరాభ్యాం రేవతీస్త్వాదేవీర్దేయ ఇతి అభిమంత్ర్య

మం॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణస్కృత్తికాశ్చాకృన్తగ్ంస్త్వా ।

థియోఽవయన్నవగ్నా అవృజ్ఞాన్తహస్ర మన్తాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్ ।

దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహత్వనమ్ ।

పాత్రాసాదనమందు ఉంచబడిన వస్త్రమును ఆచార్యుడు

ఈ మంత్రములతో అభిమంత్రణ చేయవలయును.

ఇతి సద్యః కృతోతం వాసః అభిమంత్ర్య

ఉత్తరాభిః తిస్సభిః పరిధాప్య

మం॥ యా అకృన్తన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరన్తా సభితోదదన్త ।

తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్యాయుష్మానిదం పరిధథ్న్వ వాసః ।

పరిధత్త ధత్తవాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయు ।

బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతథ్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ ।

జరాం గచ్ఛాసి పరిధథ్న్వ వాసో భవాకృష్టి నా మభిశన్తి పావా ।

శతం చ జీవ శరదస్సువరా రాయశ్చ పోషముప సంవ్యయస్వ ।

ఇతి తిస్సభిః పరిధాప్య,

ఈ 3 మంత్రములు చెప్పి వటువుకు వస్త్రమును కట్టవలెను.

1) దండము విషయమునః బ్రాహ్మణులకు పాలాశదండము, రాజులకు మట్టిదండము, వైశ్యులకు రేగుదండమును వినియోగించ వలయును.

పరిదత్తం ఉత్తరయాను మంత్రయతే

కట్టబడిన బట్టను ఈ మంత్రముతో లభిమంత్రణ చేయ
వలయును.

మం॥ పరీ॒దం వా॒సో అ॒ధి॒ధా॒స్వ॒స్తయే॒ భూ॒రా॒పీ॒నా మ॒భి॒శస్తి॒ పా॒వా॑ ।
శ॒తం చ॑ జీ॒వ శ॒రదః॑ పు॒రూ॒చీ ర॒వసూ॑ని చా॒ర్యో వి॒భజా॑సి జీ॒వన్ ।
ఇతి॑ అనుమంత్రయతే

మౌంజీ, మేఖలాం, త్రివృతాః త్రిప్రదక్షిణం పరివీయ,

మం॥ ఇ॒యం దు॒రుక్తా॒త్పరి॒బాధ॑మా॒నా శ॒ర్మ వ॒రూ॒థం పు॒నతీ॑న ఆ॒గాత్ ।
ప్రా॒ణాపా॒నాభ్యాం బ॒లమా॒భర॑న్తీ ప్రి॒యా దే॒వానా॑గ్ం సు॒భగా మే॒ఖలే॒యమ్ ।
ఋ॒తస్య॑ గో॒ష్ఠీ తప॑సః పర॒స్పి ఘ్న॑తీ రక్ష॒ప్సహ॑మా॒నా అ॒రాతీః ।
సా॒నస్స॒మన్త॑మను పరీ॒హ భ॒ద్రయా॑ భ॒ర్రా॒రస్తే మే॒ఖలే మారి॑షామ ।

ఈ మంత్రములను చెప్పి మౌంజిదర్భతో నిర్మిత మగు మేఖలను
(తాడును) వటుని మొలకు 3 చుట్లు వ్రదక్షిణముగా
చుట్టవలయును. ఈ మంత్రములను వటువు చేత ఆచార్యుడు
చెప్పించ వలయును.

ఇతి వాచయిత్వా,

అజినముత్తర ముత్తరయా,

(అజినం ఉత్తరం ఉత్తరయా ఇత్వత్త అజినమును ఉత్తరీయము
వలె ధరించవలెను.

మం॥ మి॒త్రస్య॑ చక్షు॒ర్ధరు॑ణం బలీ॒యస్తే॑జో య॒శస్వి స్థవి॑రగ్ం స॒మిధ॑మ్ ।
అ॒నాహ॑నస్యం వస॒నం జ॒రిష్టు॑ పరీ॒దం వా॒జ్యజి॑నం దధే॒హమ్ ॥

మిత్రస్య చక్షుః.....

ఇతి వాచయిత్వా అజినం ధారయిత్వా ।

ఈ మంత్రము చెప్పి కృష్ణాజినమును వటువుకు ధరింప చేసి
వటువు చేత ఈ మంత్రము చెప్పించ వలయును.

ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శాన్ సగ్గస్తీర్య

ఆగంత్రా ఇతి వ్రత్యజ్ముఖమవస్థాప్య

అగ్నికి ఉత్తరమున దర్శలను పరచి దానిపైన వటువును ఈ
మంత్రము చెప్పచూ తనకెదురుగా (పశ్చిమ ముఖముగా)
కూర్చుండబెట్టవలయును.

మం॥ ఆ॒గ॒న్తా॑ స॒మ॒గ॒న్మహి॑ ప్ర॒స॒మృ॒త్యుం యు॑యోతన ।

అరి॒ష్టాన్సం॑చ॒రేమహి॑ స్వ॒స్తి చ॒రతా॑దిహ స్వ॒స్త్వా గృ॑హేభ్యః ।

ఇతి వాచయిత్వా

ఈ మంత్రమును కుమారుని చేత చెప్పించ వలయును.

స్వయం ప్రాజ్ఞుభః తిష్ఠన్,

అన్యావర్జితం స్వోదకాంజలిం

అస్మై అంజలౌ ఆనీయ,

తన ప్రాజ్ఞుభముగా నుంచుని తన భార్యచేత తన దోసిలిలో

ఉంచబడిన ఉదకమును

సకృత్ మంత్రేణ ద్విసూక్ష్మేం ప్రోక్షయేత్.

వటువుయొక్క దోసిలియందు విడిచి 'సముద్రా దూర్భిః'

అను మంత్రము చెప్పచు ఒకసారి మంత్రముతో

సముద్రాదూర్భిః.... ఇతి ప్రోక్ష్య

రెండుసార్లు అమంత్రకముగను వటువు శిరసును

ప్రోక్షించవలయును.

మం॥ స॒ము॒ద్రాదూర్మి॑ ర్మధు॒మాగ్ం ఉ॑దారదు॒పాగ్ం శు॒నా స॒మృ॒తత్వమ॑శ్యామ్ ।

ఇ॒మే ను తే ర॒శ్మయ॑స్సూర్వ॒స్య యే భి॑స్స॒పి॒త॒వం పి॒తరో న ఆ॒యన్ ।

ఇతి ప్రోక్ష్య ఇతి వాచయిత్వా

ఈ మంత్రము వటువుచేత చెప్పించ

దక్షిణ హస్తే తస్య అంగుష్ఠ ముత్తానం

దక్షిణ హస్తం గృహీత్వా

వెల్లశ్రీంబ పెట్టిన కుడిచేతిని

మం॥ అగ్ని॑ష్టే హస్తమ॒గ్రభీ థో॑మస్తే హస్తమ॒గ్రభీ థ॒న్వి॒తా తే హస్త॑ మ॒గ్రభీ థ॒ర॒స్వతీ తే హస్త॑మ॒గ్రభీ

త్పాషా తే హస్తమ॒గ్రభీ ద॒ర్యమా తే హస్త॑మ॒గ్రభీ దగ్ం॑శుస్తే హస్తమ॒గ్రభీ ద్భగస్తే॑ హస్తమ॒గ్రభీ

న్మితస్తే॑ హస్తమ॒గ్రభీ న్మితస్త॑వ॒మసి ధ॒ర్మణా॑గ్నిరాచార్యస్తవ ।

ఈ మంత్రములతో పెట్టుకొని

మం॥ అగ్నో॑యే త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥

సోమాయ॑ త్వా పరిదదామి విష్ణుశర్మన్॥

స॒వి॒త్రే త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥
 స॒ర॒స్వ॒త్యై త్వా పరిదదామి విష్ణుశర్మన్॥
 మృ॒త్యవే త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥
 య॒మాయ త్వా పరిదదామి విష్ణుశర్మన్॥
 గ॒దాయ త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥
 అ॒న్తకాయ త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥
 అ॒ద్యస్తా త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥
 ఓ॒షధీ॒భ్యస్తా త్వా పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥
 పృ॒థి॒వ్యై త్వా స॒వైశ్వా॒నరా॒యై పరి దదామి విష్ణుశర్మన్॥

ఇతి దేవతాభ్యః ప్రదాయ

ఈ మంత్రములచేతను చేతిని పట్టుకొని, దేవతలకు ఒక్కొక్క మంత్రముచే ఒక్కసారి చూపుచూ వదులుచు దేవతలకు ఇవ్వవలెను.

దే॒వ॒స్య త్వా స॒వి॒తుః ప్ర॒స॒వ ఉ॒ప॒న॒యే విష్ణుశర్మన్॥ సుముహూర్తము

ఇతి యజుషో ఉపనీయ

ఈ మంత్రము చెప్పి వటువును దగ్గరగా తీసుకొని వలయును.

అభిముఖ ముపవేశ్య

సు॒ప్ర॒జాః ప్ర॒జయా భూ॒యాసగ్ం సు॒వీ॒రో
 వీ॒రై సు॒వరా॒చ వర్చ॑సా సు॒పో॒షః పో॒షైః ।

తన కెదురుగా కూర్చొండబెట్టుకొని ఈ మంత్రమును కుడిచేతిలో చెప్పవలయును.

బ్ర॒హ్మ చ॒ర్యమాగామి॑తి కుమార ఆహా

మం॥ బ్ర॒హ్మ చ॒ర్యమాగా॒ముప॒ మా న॑యస్వ దే॒వేన॑ స॒విత్రా ప్ర॒సూ॑తః ।

బ్రహ్మచర్యం అగాం.... ఇతి వటుః ఉచ్చార్య

ఈ విధముగా వటువు చెప్పవలయును.

ప్రష్ఠం పరస్య ప్రతివచనం కుమారస్య,

(అడగబడినవారు రెండవ వానికి నమాధానం చెప్పవలయును.)

ప్రశ్న : 'కోనామాసి' ఇతి ఆచార్యః పృచ్ఛేత్

ప్రతి : 'విష్ణుశర్మ' నామాస్మి ఇతి కుమారః ప్రతిబ్రూయాత్ ।

ప్రశ్న : కస్య బ్రహ్మచార్యసి విష్ణుశర్మన్ ఇతి ఆచార్యః పృచ్ఛేత్ ।

ప్రతి : ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మి ఇతి కుమారః ప్రతిబ్రూయాత్ ।

శేషం పరోజపతి

ఆచార్యః విష్ణుశర్మైష తేదేవసూర్య ... శర్మన్

ఈ మంత్రమును ఆచార్యుడు చెప్పవలయును. మొదట కుమారుని పేరుతో మంత్రం మొదలు పెట్టవలయును.

ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయితి ।

ఆశీఃఫలము వటుని పొందునదిగా ఏ మంత్రముల యందుండునో ఆ మంత్రములను వటువుచేగూడ చెప్పించవలయును.

అధ్వనా మధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ।

ఇతి వాచయిత్వా

కుమారః అగ్నిం ప్రదక్షిణీకృత్య. ఆచార్యస్య దక్షిణే ఉపవిశేత్.

కుమారుడు అగ్నికి ప్రదక్షిణ చేసి ఆచార్యునికి దక్షిణపు ప్రక్క కూర్చొన వలయును.

ఉత్తరా ఆహూతీః హావయిత్వా

శ్లో॥ యోగాదీన్ వాచయన్నేన కుమారం హావయేత్థలు

ద్వితీయ చతుర్థౌ బ్రూయాత్ ఆచార్యోఽహుయద్వటుః

అగ్నిముఖము అజ్యభాగాంతము చేసి తరువాత

అగ్నిహోత్రమున ఈ క్రింది 11 మంత్రములలో 2,4 మంత్రములను ఆచార్యుడు మాత్రమే చెప్పి మిగిలిన మంత్రములను వటువు చేత చెప్పించ వలయును.

1. మం॥ యోగే॑యోగే॑ తవ॑స్తరం॑ వాజే॑వాజే॑ హవామహే॑ ।

సఖాయ॑ ఇంద్ర॑ మూతయే॑ స్వాహా॑ ।

ఇంద్రాయేదమ్ ।

2. మం॥ ఇమమగ్న॑ ఆయుషే॑ వర్చసే॑కృధి॑ ప్రియగ్ం॑రేతో॑ వరుణసోమరాజన్ ।

మాతే॑వాస్మా॑ అదితే॑ శర్మయచ్చ॑ విశ్వేదే॑వా జరద॑ష్టిర్యథాసత్వాహా॑ ।

అగ్ని వరుణ సోమాదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ ।

3. మం॥ శతమిన్న శరదో అన్తి దేనా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనామ్ ।
పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీరిషతాయుర్గన్తోః స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదమ్ ।
4. మం॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు ।
ఇన్తో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరా దధాతు స్వాహా ॥
అగ్నింద్ర మరుదాదిత్య వసుభ్య ఇదమ్ ।
5. మం॥ మేధాం మహ్యమజ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దధుః ।
మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధామగ్నిర్దదాతు మే స్వాహా ॥
అంగిర సప్తర్షి ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదమ్ ।
6. మం॥ అస్సరాసు చ యా మేధాగన్తర్వేషు చ యద్యశః ।
దైవీ యామానుషీ మేధా సా మామావిశతాదిహ స్వాహా ॥ మేధాయశోభ్యామిదమ్ ।
7. మం॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీహవ మధ్యా చ మృడయ ।
త్వామవస్యరాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ।
8. మం॥ తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః ।
అహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషి స్వాహా ॥
వరుణాయేదమ్ ।
9. మం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసిష్టాః ।
యజిష్టో వహ్నితమ శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్వాహా ॥
అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ ।
10. మం॥ సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్టో అస్యా ఉషసో పృష్టాః ।
అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహ మృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా ॥
అగ్ని వరుణాభ్యామిదమ్ ।

11. మం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః।

అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానోధేహ భేషజగ్గ్స్వాహా॥ అగ్నేయే అయస ఇదమ్।

జయాది ప్రతిపద్యతే । ప్రాణానాయమ్య, పంకల్ప్య... ఈ వైమంత్రములను హోమము చేయునపుడు కుమారునిచే చెప్పించుచూ కుమారుని హస్తము పట్టుకొని హోమం చేయించవలయును. శమ్యా అపోహ్యా అయిన తరువాత జయాదులను స్విష్టకృత్ హోమము చివర వరకు హోమము చేసి

అస్మిన్ ఉపనయన కర్మణి యజుర్వైష ప్రాయశ్చిత్తార్థం భువ ఆహుతిం హోష్యామి

ఓం భువ స్వాహా నాయన ఇదం పరిషేచనాంతం కృత్వా,

అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః । అనుమతేన్వమగ్గ్స్థాః ।

సరస్వతేన్వ మగ్గ్స్థాః । దేవసవితః ప్రాసావీః । అథాస్మిన్మంత్ర తంత్ర..హోష్యామి. మొదలు 'ప్రాసావీః' వరకు చేయాలి.

అథాస్మిన్ మంత్ర తంత్ర విధివివర్యా స ప్రభృతి ప్రపాలీః పర్యంతం కృత్వా.

ప్రణీతామోక్షణం చ కృత్వా ప్రణీతి పాత్రం స్వస్య

పురస్తాత్ నిధాయ....

తేనాత్మానం ప్రోక్ష్య ఆచార్యః సదశ్యాన్ ప్రణమ్య,

దక్షిణాం దత్వా అనుజ్ఞాప్య.

మం॥ నమస్సదసే నమస్సదసస్సతయే నమ స్సభీనాం పురోగాణాం చక్షుషే నమో దివే నమః
పృథివ్యై సప్రథ సభాం మే గోపాయ! యే చ సభ్యా స్సభాసదః! తానిన్ద్రియావతః కురు! సర్వ
మాయు రుపాసతామ్।

సర్వేభ్యః శ్రీ వైష్ణవేభ్యో నమః అశేషేహ పరిషత్

ఒక పశ్చిమండు తాంబూలము దక్షిణముంచి

భవత్పాదములే మయా సమర్పితాం యత్కించితే

సౌవర్ణీం ఇమాం పరిషత్ దక్షిణాం యధోక్త దక్షిణాం

ఇవ స్వీకృత్య । అస్య కుమారస్య జన్మప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యంతం

విహితాకరణేన ప్రతిషిద్ధ సేవయా చ

యో దోషస్సమజని తద్దోష పరిహారం ద్వారా

సావిత్రి గ్రహణాధికార సిద్ధిమనుగృహాణ

మమ చ సావిత్రి ప్రదానాధికార సిద్ధి మనుగృహాణ!

ఆచార్యుడు నభానదులను ఈ విధముగ ప్రార్థించ వలయును.

ఈ విధముగా పరిషదనుజ్ఞను పొందిన పిమ్మట బ్రహ్మ నమీవమున గాయత్రీ మంత్రము ఉపదేశము చేయ వలయును.

ఉపనీతా విశేషేణ బ్రహ్మతిష్ఠతి యద్భువః ।

తత్సన్నిధౌ చ గాయత్రీ ముక్త్యా పశ్యాద్వివర్ణయేత్ ॥

అపరేణాగ్నిం ఉదగగ్రం కూర్చం నిధాయ, తస్మిన్ ఉత్తరేణ యజుషా ఉపనేతా ఉపవిశతి.

మం॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్తి మా త్వద్వోషమ్ ।

అగ్నికి వశ్చిమమున ఉదగగ్రముగా కూర్చును ఉంచ వలయును. ఆచార్యుడు కొద్దిగా ఉత్తరము నకు జరిగి ఆ కూర్చయందు తూర్పుముఖముగా కూర్చుండ వలయును.

ఇతి తస్మిన్ ఉపనేతా ఉపవిశతి.

కుమారః ఆచార్యం ప్రణమ్య, అభివాద్య,

కుమారుడు తన పేరును చెప్పి ఆచార్యునకు ప్రణమిల్ల వలయును.

దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణం పాదం అన్వారభ్య సవ్యే న సవ్యం ఉపసంగృహ్య,

కుమారుడు తనకుడిచేతితో ఆచార్యుని కుడి పాదమును ఎడమచేతితో ఎడమపాదమును స్పృశించి

అహ సావిత్రీం భో అను బ్రూహి ఇతి ప్రార్థ్య

నాకు 'సావిత్రీ'ని ఉపదేశింపుడు అని ప్రార్థించ వలయును.

తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితి పచ్చోర్ధర్చశ్చశః

తతస్సర్వాః వ్యాహృతీ ర్విహృతాః పాదాది స్వంతేషు

తథా అర్ధర్చయోః ఉత్తమాం కృత్స్నాయామ్

మం॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓం భువః భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ఓగ్ంసువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

మం॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।

ఓం భువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

ఇతి తస్మై ఉపదిశ్య.

మం॥ అ॒వృ॒ధ మ॒సౌ సౌ॒మ్య ప్రా॒ణ స్వం మే గో॒పాయ ।

అచామే న్నాత్రాసౌ శబ్దేనామ నిర్దేశః! ఓష్ఠం
శ్యావాంత పర్యంతం స్పృశ్యతే వృధ మిత్యధ!
అచమే న్నేహ నామాస్తి కరాభ్యాం యుగపచ్ఛతీ!
ఓష్ఠం శ్యావాంత పర్యంతం స్పృశ్యతే వృధ మిత్యధ॥

(నాత్ర 'అసౌ' శబ్దే నామ నిర్దేశః)

(ఈమంత్రమున 'అసౌ' అనుచోట పేరు చెప్ప నవసరం లేదు.)

ఇతి కుమారః ఉత్తరం పీఠముపస్థుశ్య.

3వటువు ఈ మంత్రముతో పై పెదవి దక్షిణము నుండి ఉత్తరమునకు తుడుచు కొనవలెను. ఈ మంత్రమును ఆచార్యుడు కుమారుని కుడిచేవిలో చెప్పచూ వటువుచేత చెప్పించ వలయును.

ఆచమ్య.

'బ్రహ్మణ ఆణీస్థః' ఇతి యుగపత్ కర్తౌ స్పృశతి.
దండముత్తరేణాధతే

రెండు చెవులను ఒక్కసారి స్పృశించ వలయును.

మం॥ సు॒శ్రవ॑సు॒శ్రవ॑సం మా కు॒రు యథా॑ త్వగ్ం సు॒శ్రవ॑ సు॒శ్రవా॑
అ॒స్యే॒వమ॒హగ్ం సు॒శ్రవ॑సు॒శ్రవా॑ భూ॒యాసం॑
యథా॑ త్వగ్ం సు॒శ్రవ॑సు॒శ్రవా॑ దే॒వానాం॑
నిధి॑గో॒పోఽస్యే॒వమ॒హం బ్రా॒హ్మణా॑నాం
బ్రహ్మ॑ణో నిధి॑గో॒పోభూ॒యాసమ్ ।

ఇతి ఆచార్యదత్తదండం ధృత్వా

ఈ మంత్రముతో దండమును వటువుచే ధరింపజేసి వటువు ఆచమనం చేసి,

ఇతి వాచయిత్వా

తరువాత ఆచార్యుడు వటువునకు ఈ మంత్రమును చెప్ప వలయును.

పాలాశోదండో బ్రాహ్మణస్య న్యగ్రోధ స్కంధజః

అవాజ్అగ్రః రాజన్యస్య బాదర ఔదంబరో వా వైశ్యస్య)

బ్రాహ్మణునకు మోదుగ దండమును, రాజులకు మట్టి దండము, వైశ్యులకు రేగుదండమును వినియోగించ వలెను.

మం॥ స్మృతం చ మే॒స్మృతం చ మే॒ తన్మ ఉ॒భయం వ్రతం ని॒న్దా చ మే॒న్దా చ మే॒ తన్మ
ఉ॒భయం వ్రత॑గ్ం శ్ర॒ద్ధా చ మే॒ శ్రద్ధా చ మే॒ తన్మ ఉ॒భయం వ్రతం వి॒ద్యా చ మే॒విద్యా చ మే॒
తన్మ ఉ॒భయం వ్రత॑గ్ం శ్రు॒తం చ మే॒శ్రుతం చ మే॒ తన్మ ఉ॒భయం వ్రత॑గ్ం స॒త్యం చ
మే॒స్మృతం చ మే॒ తన్మ ఉ॒భయం వ్రతం తప॑శ్చ మే॒తప॑శ్చ మే॒ తన్మ ఉ॒భయం వ్రతం వ్రతం
చ మే॒వ్రతం చ మే॒ తన్మ ఉ॒భయం వ్రతం యద్బ్రా॒హ్మణానాం బ్రహ్మ॑ణి వ్రతం యదగ్నే
సే॒న్ద్రస్య సప్ర॑జాపతికస్య సదే॒వస్య సదే॒వరాజస్య సమ॑నుష్యస్య సమ॑నుష్యరాజస్య స పి॒తృకస్య
సపి॑తృరాజస్య సగ॑ర్హర్వాప్స॒రస్కస్య । యన్మ ఆ॒త్మన ఆ॒త్మని వ్రతం తే॒నాహగ్ం సర్వ॑వ్రతో
భూ॒యసమ్ ।

ఇతి వాచయిత్వా

ఈ మంత్రమును ఆచార్యుడు చెప్పి వటువు చేత
చెప్పించవలయును.

‘గురోః పరంతే దదామి’ ఇతి గురవే గాం దద్యాత్

వటువు ఆచార్యునకు గోవును ఈయవలయును. (గౌర్వరః
వరశబ్దేన ధేనురుచ్ఛతే)

ఆచార్యః దక్షిణ నాసికయా సప్తదశ కృత్యః వాయుం విసృజ్య.

దే॒వస్య త్వా స॒వితుః ప్రస॑వే॒శ్వినో రా॒హుభ్యాం

పూ॒ష్టోహస్తా॑భ్యాం ప్రతి॒గృహ్లాతు॑ |

ఇతి ప్రతిగృహ్య.

ఈ మంత్రముతో గోవును స్వీకరించ వలయును.

మం॥ ఉదాయుషో స్వా॒యుషోదోష॑ధీనాగ్ం రసే॒నోత్ప॑ర్జన్యస్య

శు॒ష్మేణోద॑స్థామమృతాగ్ం అను ।

ఇతి వటు ముత్థాప్య

ఈ మంత్రముతో కూర్చొనియున్న వటువును లేపి

మం॥ తచ్చక్షు॑ర్దే॒వహితం పు॒రస్తా॑చ్చ॒క్రముచ్చ॑రత్ । ప॒శ్యేమ శర॑ద శ్శ॒తం జీ॒వేమ శర॑దశ్శ॒తం నన్దా॑మ
శర॑దశ్శ॒తం మోదా॑మ శర॑దశ్శ॒తం భవా॑మ శర॑దశ్శ॒తగ్ం శృ॒ణవామ శర॑దశ్శ॒తం ప్రబ్ర॑వామ శర॑ద
శ్శ॒తం మజీ॑తాస్యామ శర॑దశ్శ॒తం జ్యోక్చ॑ సూ॒ర్యం దృ॑శే ।

ఇతి ఆదిత్యోపాసనం కుర్యాత్

ఈమంత్రముతో మధ్యాహ్నాక సంధ్యవక్రమం చేయించ
వలయును.

మం॥ యస్మిన్పూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకాస్సమహితాః ।
తేన గృహ్ణామి త్వామహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వా మహం
ప్రజాపతినా త్వా మహ్యం గృహ్ణామ్యసౌ ॥

ఇతి దక్షిణ హస్తే గృహ్ణాయాత్

ఈ మంత్రము చెప్పి వటువు కుడిచేతిని వట్టుకొన
వలయును.

తతః దక్షిణతో నిషాదితం బ్రాహ్మణం సంపూజ్య.

దక్షిణము ప్రక్కనున్న బ్రాహ్మణుని తాంబూల
దక్షిణాదికములతో సత్కరించవలయును.

అగ్నేనయేతి అగ్నిముపతిష్ఠేత్

మం॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వానిదేవ వయునాని విద్వాన్ ।
యుయోధ్యస్మజ్జహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నవ ఉక్తిం విధేమ ॥

త్యహమేత మగ్నిం ధారయంతి।
క్షౌరలవణ వర్ణనం చ।

ఈ మంత్రముతో అగ్నిపస్థానము
చేయవలయును.

త్ర్యహం ఏతం అగ్నిం ధారయంతి

మూడురోజులు ఈ అగ్నిని చల్లారకుండా కాపాడ
వలయును.

క్షౌరలవణ వర్ణనం చ

ఉప్పు, పులుపు, కారము లేకుండా వటువు భోజనము
చేయవలయును.

తతః కుమారః ఆచమ్య

ప్రాణానాయమ్య. సంకల్ప్య... తిథౌపాత్ర

సమిధ ఆధాస్యామి ఇతి సంకల్ప్య.

వటువు ఆచమనం చేసి సంకల్పమాచరించి సమిదాధాన
మును చేయవలయును.

పరిత్యేతి పరిమృశ్య

తస్మిన్ ఉత్తరైః మంత్రైః సమిధ ఆదధ్యాత్ ।

మం॥ పరిత్వాఽగ్నే పరి మృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో
వీరైస్సువరా చ ర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహో గృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మ
బ్రహ్మచారిభిః । పరిషిచ్య।

మం॥ అదితేను మన్యస్వ! అనుమతేను మన్యస్వ!
సరస్వతేను మన్యస్వ! దేవసవితః ప్రసువ!

అగ్నిమలం కృత్య!

అగ్నయేనమః! జాతవేదసేనమః! పహోజసే నమః!
అజిరాప్రభవేనమః! వైశ్వానరాయ నమః! నర్యాపసే నమః!
పంక్తిరాధసే నమః! విసర్పితే నమః! శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః!

ఇత్యగ్ని మకలంకృత్య

అగ్వలంకరణ అగ్నికి 8 దిక్కులు యందు చేయ
వలయును. 'యజ్ఞపురుషాయ' అనునపుడు ఒక
సమిధను అగ్నిలో ఉంచాలి.

1. మం॥ అగ్నయే సమిధమాహర్షం బృహతే జాతవేదసే యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం
మామాయుషా వర్చసాసన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా ద్యేన
సమేధయ స్వాహా ।
2. మం॥ ఏథోఽస్యేధిషిమహి స్వాహా ।
3. మం॥ సమిదసి సమేధిషిమహి స్వాహా ।
4. మం॥ తేజోఽసి తేజో మయి థేహి స్వాహా ।
5. మం॥ అపో అద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమస్పక్షిహి! పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా
సగ్ంస్పజ వర్చసా స్వాహా ।
6. మం॥ సంమాఽగ్నే వర్చసా స్పజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా ।
7. మం॥ విద్యున్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యాథ్సహ ఋషిభిస్సాహా ।
8. మం॥ అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ।
9. మం॥ ద్యావాప్రథివీభ్యాగ్ం స్వాహా ।
10. మం॥ ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయావర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ తయాఽహం వర్ధమానో భూయాస
మాప్యాయమానశ్చ స్వాహా ।

11. మం॥ యోమా॒గ్నే భా॒గిన॑గ్ం స॒న్తమ॑థాభా॒గం చి॑క్రీర్షత్యభా॒గమ॑గ్నే తం కు॒రు మా॑మగ్నే భా॒గిన॑ం
కు॒రు స్వా॑హా ।

12. మం॥ స॒మిధ॑మాదా॒యాగ్నే స॑ర్వవ్ర॒తో భూ॑యాస॒గ్ం స్వా॑హా ।

ఇతి ద్వాదశ సమిధ ఆధాయ

ఈ విధముగా 12 సమిధలతో హోమము చేసి

ఓం భూ స్వాహా ఓం భువ స్వాహా
ఓగ్ం సువస్వాహా ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా
తూష్టిం పరిసమూహ్య. ఉత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్ ।

పరిషిచ్య! సంకల్ప్య! ఓం భూః సువరో! పూర్వోక్త సంకల్పిత
ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞయా
భగవత్ప్రీత్యర్థం భగవదాజ్ఞా కైంకర్యరూపం అగ్నిపస్థానం కరిష్యే!

యత్తే అగ్నే ఇతి త్రిభిః, మయిమేధామితి త్రిభిశ్చ అగ్నిముపతిష్ఠేత్ ।

మం॥ యత్తే అగ్నే తే॒జస్తే॑ నా॒హం తే॒జస్వీ॑ భూ॒యాసం॑ యత్తే అగ్నే వ॒ర్చస్తే॑నా॒హం వ॒ర్చస్వీ॑ భూ॒యాసం॑
యత్తే అగ్నే హ॒రస్తే॑నా॒హం హ॒రస్వీ॑ భూ॒యాసమ్॑ ।

మం॥ మయిమే॒ధాం మయి॑ప్ర॒జాం మయ్య॑గ్ని స్తే॒జో దధా॑తు మయిమే॒ధాం మయి॑ప్ర॒జాం మయి॑న్ద్ర
ఇన్ద్రియం దధా॑తు మయిమే॒ధాం మయి॑ప్ర॒జాం మయి॑సూర్యో భ్రా॒జో దధా॑తు ।

మం॥ మా॒నస్తో॑కే తన॒యే మా॒న ఆయు॑షి మా॒నో గో॑ష్ఠ మా॒నో అశ్వే॑ష్ఠ రీరి॒షః ।
వీ॒రాన్మా॑నో రు॒ద్రభా॑మితో॒వధీ॑ర్ హ॒విష్మంతో॑ నమసా విధేమతే ।

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన ।
యద్ధుతం తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపఃకర్మాత్మకాని వై ।
యాని తేషామశేషాణాం శ్రీకృష్ణానుస్మరణం పరమ్॥

ఈ విధముగా అగ్నిపస్థానము చేసి

అభివాద్య... అస్మిభో ఏవం అన్యస్మిన్ అపి

సదా అరణ్యాత్ ఏధానావృత్య

ఈ విధముగా ప్రతిదినము అరణ్యమునుండి సమిధలు
తెచ్చుకొని సమిదాధానము చేయు చుండవలయును.

ఉత్తరయా సగ్ంశాస్తి ప్రతిసగ్ం శాసనం ।

కుమారః	:	బాధమితి బ్రూయాత్
అచార్యః	:	'బ్రహ్మచార్యసి'
కుమారః	:	బాధమస్మి
అచార్యః	:	అపోశాన
కుమారః	:	బాధ మశ్నామి
అచార్యః	:	కర్ష కురు
కుమారః	:	బాధం కరోమి
అచార్యః	:	మా సుషుప్తాః
కుమారః	:	బాధం దివా న స్వపామి
అచార్యః	:	భిక్షా చర్యం చర
కుమారః	:	బాధం చరామి
అచార్యః	:	అచార్యాభీనో భవ
కుమారః	:	బాధం భవామి

అథ అస్మై అరిక్తం పాత్రం ప్రయచ్ఛన్

అశూన్యమగు పాత్రము (జియ్యముతో గూడిన)
వటువునకు ఇవ్వవలెను.

“భవతి భిక్షాం దేహి” ఇతి.

మాతృ సకాశం గత్వా భవతి భిక్షాం దేహి ఇతి ప్రార్థ్య.

తల్లి, తోబుట్టువువద్ద భిక్షను స్వీకరించు నపుడు ఈ
విధముగ అడగవలెను.

'భవాన్ భిక్షాం దేహి' భవతీ భిక్షాం దదాతు,
భవాన్ భిక్షాం దదాతు ఏవం భిక్షేత్

పురుషులవద్ద భిక్షను స్వీకరించునపుడు ఈ విధముగ
చెప్పవలెను. (ఈ విధముగా గూడ భిక్షను స్వీకరించు
నపుడు చెప్పవచ్చును.)

అప్రత్యాఖ్యాయినీం అగ్రే భిక్షేత్

తాను భిక్షమునకు వెళ్ళినపుడు ఎవరైతే
తిరస్కరించకుండా భిక్ష వేయుదురో! వారిని మొదట
అడగవలెను)

మాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వ భగినీం వా ఇతి ।

వటువు తల్లివద్దగాని, తోబుట్టువువద్దగాని భిక్షను స్వీకరించాలి.

స చ మాతరమేవ అగ్రేభిక్షేత భగినీం వా ।

తత్ సమాహృత్య ఉపనిధాయ
భైక్షమిదం ఆహృతం ఇతి ఆచార్యాయ బ్రూయాత్
'తత్ సుభైక్షం' ఇతి ఆచార్యః ప్రతిగృహ్ణీయాత్

భక్ష పూర్తి అయిన పిమ్మట వటువు ఆచార్యుని వద్దకు వచ్చి
'భైక్షమిదం' అని చెప్పవలయును
'తత్ సుభైక్షం' అని ఆచార్యుడు చెప్పవలెను.

ఆచార్యః సప్తదశ కృత్యః వాయుం విసృజ్య
వాసశ్చతుర్థీం ఉత్తరయా అధత్తే అన్యత్పరిధాప్య

మరియొక నస్త్రమును వటువుకు కట్టి వటువు ఇచ్చు
వస్త్రమును ఆచార్యుడు

మం॥ యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్గ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవస్తు దేవాః ।
తం త్వా భ్రాతరస్సవృథో వర్ధమానమను జాయంతాం బహవస్సజాతమ్ ।
ఈ మంత్రముతో స్వీకరించాలి.

అత్ర పాలాశకర్మ ఆపస్తంబసూత్రే నోక్తం భాష్యే చ కేచిదిత్యాదినా ఉక్తమ్.
తతః ఆపస్తంబ సూత్ర అసమ్మతమ్ ఆశ్వలాయన సూత్రే
ఉక్తత్వాత్ పాలాశకర్మ ఆశ్వలాయనినామేవ నతు ఆపస్తంబినామ్)

ఉపనయనముయిన పిమ్మట పాలాశకర్మ చేయుట
ఆచారమున. గలదు. కాని అది ఆశ్వలాయన సూత్రీయు
లకు చెప్పబడినది ఆపస్తంబసూత్రీయు లకు అవసరం లేదు.
ఉపనయనం అయిన తరువాత ప్రతిరోజు అంకురార్పణం
పాలికలకు షోడశోపచారపూజ చేయుచుండవలయును.
4వ రోజున సమిదాధానము, అగ్నిద్వాసనము అయిన
తరువాత పాలికలకు షోడశోపచార పూజ చేసి ఆవాహన
క్రమముగనే దేవతలకు "ఓం భూః భ్రువక్ష్మణముద్వాస
యామి" ఈవిధముగా ఉద్వాసనమును
చేయవలయును.

ఇత్యుపనయన ప్రయోగః

ఉపాకర్త

శ్రావణ్యం పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతఃకాలే
అధ్యాయోత్సర్జనాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థ

మష్టోత్తర సహస్రం కామోకార్షిన్మన్మథకార్షిదితి

మంత్రజపం కరిష్యామి. ఇతి సంకల్ప్య.
తన్మంత్రం జపేత్.

‘కామోకార్షిన్మన్మథకార్షిన్మనః’

అనంతరం బ్రహ్మచారీ కేశాన్ వాపయేత్
అథా అపరాహ్ణే మాధ్యాహ్నాకానంతరం

శ్రావణ్యం పౌర్ణమాస్యాం అధ్యాయోపాకర్త
కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

కటిసూత్ర, కౌపీన, వస్త్ర ఉపవీత, మౌంజీ,
అజిన దండాన్ నవాన్ బ్రహ్మచారీ
మంత్రవత్ ధారయేత్ ।

అధ్యాయోపాకర్మాంగం శ్రౌత స్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠాన
యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణం
కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య

యజ్ఞోపవీత మంత్రస్య... వినియోగః

ఋ॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేః యత్సహజం పురస్తాత్ ।

ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ।

ఇతి మంత్ర ప్రతిష్ఠితం యజ్ఞోపవీతం ధృత్వా.

శ్రావణపూర్ణిమ రోజున స్నాన ప్రాత స్సంధ్యావందన సమిధా
ధానానంతరమున ఆచమనము చేసి ప్రాణాయామము చేసి
శ్రావణపూర్ణిమ రోజున ఉదయము సమిధాధానానంతరమందు
ఆచమన ప్రాణాయామానంతరము సంకల్పానంతరం
“శ్రావణ్యం పౌర్ణమాస్యాం యోత్సర్జనాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం
కామో కార్షిన్మన్మథకార్షిదితి మంత్రజపం కరిష్యామి” అని
సంకల్పము

‘కామోకార్షిన్మన్మథకార్షిన్మనః’ చెప్పి అని ఈ మంత్రము

1008 జపము చేయవలయును.

ఈ జపము నూతన వటువులు అనగా ఉపాకర్త చేసుకొనని
వారికి వర్తించదు.

అనంతరం బ్రహ్మ వసనము చేయించుకొని వలయును.

స్నానానంతరము ఊర్ధ్వపుండ్రధారణ చేసి అవరాహ్ణ
సమయమున, మాధ్యాహ్నక సంధ్యావందన మాచరించి

‘శ్రావణ్యం’ అని సంకల్పము చెప్పి

మొలత్రాడు, కౌపీనము, వస్త్రమును, యజ్ఞోపవీతము, మౌంజిని
(ముంజిదర్భతో నిర్మితముగు (తాడు) కృష్ణాజినము, దండములను
శ్రోతవాటిని మంత్రపూర్వకముగా ధరించ వలయును.

ఉపనయనమందువలె మంత్ర ప్రతిష్ఠితముగు యజ్ఞోపవీతమును
ధరించవలయును.

తరువాత పాత యజ్ఞోపవీతమును తీసివేయ వలయును.

మం॥ ఉపవీతం యజ్ఞసూత్రం
కశ్మలం మలదూషితం ।
విస్సజామి హరేర్విష్ణోః
వర్చోర్ధీర్ఘాయురస్తు మే ॥
పురాతన యజ్ఞోపవీతం పరిత్యజేత్.

“రేవతీస్త్యేతి” వస్త్రమభిమంత్ర్య

మం॥ రే॒వ॒తీ॒స్త్వా వ్య॑క్షన్కృ॒త్తి॒కాశా॑చ్చ॒న్తగ్ం॑స్త్వా ।
ఢి॒యో॒వ॒యన్న॒వగా॑ అ॒వృ॒శ్శాన్త॒హస్ర॑ మ॒న్తాగ్ం॑ అ॒భితో॑ అ॒యచ్ఛన్ ।
దే॒వీర్దే॒వాయ॑ ప॒రిధీ॑ స॒న్వితే॑ మ॒హత్తదా॑సామ॒భవన్మహి॑త్వనమ్ ।

“యా అక్రంతన్ని”తి పరిధాప్య.

యా అ॒క్రన్త॒న్వయన్॑ యా అ॒తన్వ॑త యాశ్చ దే॒వీరన్తా॑ న॒భితో॑దదన్త ।
తాస్తా దే॒వీర్జర॑సే సం॒వ్యయన్తా॑యుష్మా॒నిదం॑ ప॒రిధ॑ధన్వ వాసః ।
ప॒రిధ॑త్త ధ॒త్తవా॑ససై॒నగ్ం॑ శ॒తాయు॑షం కృ॒ణుత॑ దీ॒ర్ఘమా॑యు ।
బృ॒హస్ప॑తిః ప్రా॒యచ్ఛ॒ద్వాస॑ ఏ॒తథో॑మాయ రా॒జ్ఞే ప॒రిధా॑తవా ఉ ।
జ॒రాం గ॒చ్ఛాసి॑ ప॒రిధ॑ధన్వ వాసో భ॒వాకృ॑ష్టి నా మ॒భిశన్తి॑ పా॒వా ।
శ॒తం చ॑ జీ॒వ శ॒రద॑స్సు॒వరా॑ రా॒యశ్చ॑ పో॒షము॑ప సం॒వ్యయన్వ॑ ।

పరీద మిత్యనుమంత్రయతే ।

ప॒రీదం॑ వాసో అ॒ధిధా॑స్స॒న్వస్తమే॑ భూ॒రాపీ॒నా మ॒భిశన్తి॑ పా॒వా ।
శ॒తం చ॑ జీ॒వ శ॒రదః॑ పు॒రూచీ॑ ర॒వసూ॑ని చా॒ర్యో వి॒భజా॑సి జీ॒వన్ ।

ఈ మంత్రములను చెప్పి మౌంజిదర్శతో నిర్మిత మగు మేఖలను (తాడును) వటుని మొలకు 3 చుట్లు ప్రదక్షిణముగా చుట్టవలయును. ఈ మంత్రములను వటుపు చేత ఆచార్యుడు చెప్పించ వలయును.

ఈ మంత్రములను చెప్పించూ కృష్ణాజినం, దండమును ధరించవలెను.

మిత్రస్య ఇతి కృష్ణాజినం, సౌక్రవసమితి దండం

గృహస్థస్తు కటిసూత్ర కౌపీన వస్త్రోపవీతాని నవాని ధారయేత్ ।
పురాతనాని పరిత్యజేత్ ।

గృహస్థుగూడ మాధ్యాహ్నాకానంతర మున కటిసూత్ర కౌపీన, వస్త్ర యజ్ఞోపవీతములను క్రొత్తవాటిని ధరించవలయును. యజ్ఞోపవీతము సమంత్రపూర్వకముగా ధరించ వలయును. గృహస్థు, వానప్రస్థుడు గూడ, ఉదయమున స్నాన సంధ్యావంద నాదికము నెరవేర్చుకొనిన పిమ్మట కామోకార్చిష్ఠంత్ర జపము సంకల్ప పూర్వకముగా చేయ వలయును. వవనము అవసరము లేదు. బ్రహ్మచారికే వవనము ఇతరులకు అవసరంలేదు. పిమ్మట.

(ఉపాకర్మణి పంధార్యం ఉపవీతాదికం నవమ్ ।
అనవం హి నవం వాపి పురాతన మిహత్యజేత్ ॥
మాంజీ యజ్ఞోపవీతాదీన్ నవానేవతు ధారయేత్ ।
కటిసూత్రం వరంచైవ నవం వస్త్ర ముపోస్మతే ॥)

అథ స్నాత్వా ఊర్ధ్వపండ్ర ధారణం కృత్వా
ఉదబ్జుఖః అప్పు ఉపవిశ్య, నివీతం కృత్వా

స్నానము చేసి ఉదబ్జుఖుడై నీటి యందుండి (కూర్చొని) ఆచమనము చేసి ప్రాణాయామము చేసి సంకల్పం 'శ్రావణ్యాం పార్థమాస్యాం అధ్యాయో పాకర్మాంగం కాండర్చి తర్పణం కరిష్యే' అని సంకల్పించి యజ్ఞోప వీతమును 'నివీతము చేసుకొని (దండ వలె మార్చుకొని) (బొటన వ్రేళ్ళతో పట్టుకొని) గుప్పులు, బియ్యము కలసిన నీటితో ఋషి తర్పణములు 3సార్లు తర్పణము చేయవలయును.

1. ప్రజాపతిం కాండర్షిం తర్పయామి ।
  2. సోమం కాండర్షిం తర్పయామి ।
  3. అగ్నిం కాండర్షిం తర్పయామి ।
  4. విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షిగ్గస్తర్పయామి ।
  5. సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
  6. యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
  7. వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
  8. బ్రాహ్మణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।
  9. సదసస్సతిం తర్పయామి ।
- ఇతి నవర్షీన్ ఏకైకం త్రిః త్రిః తిలాక్షతోదకైః
ఋషి తీర్థేన తర్పయిత్వా,

9మంది ఋషులను మూడుసార్లు బియ్యం లక్షతలతో
అంజలితో దోసిటి మధ్య నుండి క్రింద పడుగుట్లు తర్పణము
చేయవలయును.

ఆచమ్య

శుక్లవస్త్రం ధారయేత్

అథ ఆచార్యః అగ్నేరుప సమాధానాది అగ్నిముఖాంతే

అన్వారభ్యేషు అంతేవాసిషు ప్రజాపతయే

కాండర్షయే స్వాహేత్యాదిభిః నవాహుతీః జుహోతి।

ఆచమనము చేయవలయును.

తెల్లనిపాడి వస్త్రమును ధరించ వలయును.

అనంతరమున ఆచార్యుడు అగ్నిముఖమును ప్రారంభము

నుండి “అగ్నయే స్వాహా” అని మూఱామృతిని గూడ చేసి

శిష్యులను స్మరించుచూ “ప్రజాపతయే...” అని 9 ఆహుతులు

ఆజ్యముతో చేయవలయును.

1. ప్రజాపతయే కాండముషయే స్వాహా । ప్రజాపతయే కాండముషయ ఇదమ్ ॥
2. సోమాయ కాండముషయే స్వాహా । సోమాయ కాండముషయ ఇదమ్ ॥
3. అగ్నయే కాండముషయే స్వాహా । అగ్నయే కాండముషయ ఇదమ్ ॥
4. విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్యః స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్య ఇదమ్ ॥
5. సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా । సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ॥
6. యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా । యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ॥
7. వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ॥
8. బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా । బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ॥
9. సదసస్పతయ ఇదమ్ ॥

అథాచార్యః ప్రాజ్ఞుభిః ఇషేత్వాదీన్

చతురోనువాకాన్ అధ్యాప్య.

ఆచార్యుడు ప్రాజ్ఞులుగానుండి శిష్యులను ఉదఙ్ముఖులుగా

కూర్చొండబెట్టి వారికి ఇషేత్వాది 4 అనువాకములను ఉపదేశం

చేయవలయు.

శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం

మం॥ ఇ॒షే॒త్వో॒ర్జే॒త్వా వా॒యవ॑స్థో॒పా॒యవ॑స్థ దే॒వో॒వస్స॑వి॒తా ప్రా॑ర్ప॒యతు॑ శ్రే॒ష్ఠత॑మాయ కర్మ॒ణ
ఆ॒ప్యాయ॑ధ్వమ॒ఘ్నియా దే॑వభాగ॒మూర్తస్వ॑తీః ప॒యస్వ॑తీః ప్ర॒జాప॑తీరన॒మీవా అ॒యక్ష్మా మా॑వ
స్తే॒న్నన॑ ఈ॒శత॑ మా॒ఘశ॑గ్ంసో రు॒ద్రస్య॑హే॒తిః పరి॑వో శృణు॒క్తు ధ్రు॒వా అ॒స్మిన్లో॑పతా స్యాత బ॒హ్వి
ర్యజ॑మానస్య ప॒శూన్వాహి॑ ॥

మం॥ య॒జ్ఞస్య॑ ఘో॒షద॑సి ప్ర॒త్యుష్ట॑గ్ం రక్షః ప్ర॒త్యుష్టా॑ అ॒రాత॑యః ప్రే॒యమ॑గార్థి॒షణా బర్హి॑ర॒చ్ఛమ॑
నునా కృ॒తా స్వ॒ధయా॑ విత॒ష్ట త ఆ॒వహ॑న్తికవయః పురస్తాద్దే॒వ్యేభ్యో॑ జు॒ష్టమి॒హ బర్హి॑రా॒సదే దే॒వానాం॑

పరిష్కాతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మాత్వాన్వజ్మాతిర్యక్పర్వతే రాధ్యాసమాచ్ఛేతాతే మారిషం
దేవ బర్హి శ్శతవత్శం విరోవా సహస్రవత్శాః ॥

మం॥ వివయగ్ం రుహేమ పృథివ్యా స్పంపృచః పాహి సుసంభృతా త్వా సంభరామ్యదిత్యైరాస్నా
సీన్ద్రాణ్యై స్పన్నహనం పూషాతే గ్రస్థిం గ్రథ్నాతు స తే మాస్థాదిన్ద్రస్య త్వా బాహుభ్యాము
ద్యచ్ఛే బృహస్పతే మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వన్తరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి ॥

మం॥ శున్దధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్ఞాయై మాతరిశ్వనోఘర్కౌశి సి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వ
ధాయా అసి పరమేణ ధామ్నదృగ్ం హస్వ మాహ్వర్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం
పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్సోకోహుతో ద్రష్నోగ్ం గ్నయేబృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావా
పృథివీభ్యాగ్ం సా విశ్వాయుస్సా విశ్వవ్యచాస్సావిశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వమృతావరీరూర్మిణీ
ర్మధుమత్తమా మన్ద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వా తనచ్ఛీన్ద్రాయ దధి విష్ణోహవ్యగ్ం రక్షస్వ॥

మం॥ కర్మణేవాం దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయో ధూరసి
ధూర్వధూర్వన్తం ధూర్వతయోశ్చ స్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వయం వయం ధూర్వామస్త్యం
దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమ మహుతమసి
హవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వర్మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్షే మాభేర్మా సంవిక్ష్మా మా
త్వాహిగ్ం శిషమురువాతాయ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా
మగ్నయే జుష్టం నిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యా మిదం దేవానా మిదమున స్సహ స్సాత్త్యైత్వా
నారాత్త్యై సువరభివిభేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ం హంతాం దుర్యాద్యావాపృథివ్యో రుర్వన్తరిక్ష
మన్విహ్యదిత్యాస్వోపస్థే సాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥

జయాది ప్రతిపద్యతే ।

పరిషేచనాంతం కృత్వా.

ప్రణీతా మోక్షణాది అగ్న్యూపస్థానాంతే

అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కృత్వా ।

పరేణ్యం మహానద్యాం తదభావే తజ్జలే వా స్నాత్వా.

జయాదులు చేసి ప్రణీతా మోక్షణము చేసి

అగ్న్యూపస్థానము చేయవలయును.

అభ్యుదయము పుణ్యాహవాచనము చేయవలయును.

మరునాడు ఉదయమున మహానదిలోగాని మహానదిలేని చోట

జలమందుగాని, నూతిదగ్గరగాని, స్నానము చేసి, పాడిబట్టలు

కట్టుకొని, ఉజ్జ్వలపుండ్రములు ధరించి

అచమ్య ప్రాణానాయమ్య ... సంకల్పః

అథ మిథ్యాతీత ప్రాయశ్చిత్తార్థం సావిత్రియా
సమిత్ సహస్రం ఆధాస్యామి ఇతి సంకల్ప్య.

అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, పరిషిచ్య,
ప్రణవ వ్యావృతి పూర్వయా

అగ్నిప్రతిష్ఠాపన జేసి పూర్వపరి షేచనము చేసి

ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవతుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।
ధియో యోనః ప్రచోదయా త్వాహో ॥ ఇతి

గాయత్ర్యా ఆజ్యాభ్యుక్తం సమిత్సహస్రం

ఈ మంత్రము చెప్పచూ 1008 సమిధలను ఒక్కొక్కటి వోమం చేసి

అదితేన్వమగ్గిస్తాః .. ఇతి పరిషిచ్య,

‘అగ్నేనయేతి’ అగ్నిం ఉపతిష్ఠేత్ ।

‘అగ్నేనయ’ అని అగ్నే ఉపస్థానం చెప్పవలయును.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం,
మిథ్యాధీత ప్రాయశ్చిత్తార్థం, అష్టోత్తర సహస్రం
గాయత్రీం జపిష్యామి ఇతి సంకల్ప్య ।

ఆచమనం, ప్రాణాయామం చేసి,

ఈ విధముగ సంకల్పముచెప్పి, 1008 సార్లు
గాయత్రీజపమును చేయవలెను.

ప్రణవాదీనాం ఋష్యాది పూర్వకం

ప్రాణాయామ త్రయం కృత్వా,

సప్తవ్యావృతిపూర్వకం గాయత్రీం శిరపాసహ,

దశవారం జపిత్వా,

అయాత్వీతి ఆవాహనపూర్వకం సహస్రం జపిత్వా,

గాయత్రీం అభివాద్య, ఉత్తమేశిఖర ఇత్యుద్వాసయేత్ ।

మూరుమార్లు ప్రాణాయామం చేసి, సప్తవ్యావృతులతో

గాయత్రీని శిరస్సుతో నమస్కరించి,

10మార్లు జపించి,

‘అయాతు’ అని ఆవాహనచేసి, 1008మార్లు జపంచేయాలి.

అనంతరం ప్రవరచెప్పి ‘ఉత్తమేశిఖరే’ అని ఉద్వాసన చెప్పాలి.

జపము చేయుటగాని, వోమము చేయుటగాని, ఏదో ఒకటి

చేయుట ఆచారమున కలదు.

కాయేవ వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుధ్యాత్మనా వా ప్రకృతే స్వభావాత్ ।

కరోమి యద్యత్ సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

శ్రీమన్నారాయణాయేతి సమర్పయామి

సర్వం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు!

ఇత్యుపాకర్ష ప్రయోగః

బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తః

ప్రథమం వటుః సమిధాదానం కృత్వా,
ఆచమ్య... ప్రాణానాయమ్య...
తతః పూర్వోక్త క్రమేణ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యే । ఇతి సంకల్ప్య ।

ఓం అశేషే పరిషత్ భవత్పాద మూలే మయా సమర్పితాం
యత్కించీత్ సౌవర్ణీం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణా మివ స్వీకృత్య,
అస్య మాణవకస్య ఉపనయన ప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యంతం
విహితాకరణేన ప్రతిషిద్ధసేవయా చ యో దోష స్సమజని
తద్దోష పరిహార ద్వారా ప్రాజాపత్య సౌమ్య, ఆగ్నేయ, వైశ్వదేవ వ్రతానాం
సోత్సర్జనానాం చతుర్థాం... అనుష్ఠానే అధికార సిద్ధిం అనుగృహీణ ।

బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః

గోత్రస్య శర్మణః అస్య మాణవకస్య ఉపనయన ప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యంతం శౌచ సంధ్యా భిక్షా చరణాది
బ్రహ్మచర్య వ్రతలోపేన యో దోష స్సమజని తద్దోష పరిహారార్థం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛత్రయం మహావ్యాహృతి
హోమం, పాహిత్రయోదశ కర్తం, మమ అధికార సిద్ధిమనుగ్రహణ.

త్రిః ప్రాణానాయమ్య.

శ్రీ భగవదాజ్ఞయా భగవత్ కైంకర్యరూపం గోత్రస్య .... శర్మణః... అస్య మాణవకస్య ఉపనయన ప్రభృతి
ఏతత్క్షణ పర్యంతం శౌచ సంధ్యాభిక్షా చరణాది బ్రహ్మచర్యవ్రత లోపేన యో దోష స్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం
ప్రాజాపత్య కృచ్ఛత్రయం కరిష్యామి.

యేభ్యః కేభ్యశ్చీత్ శ్రోత్రియేభ్యః నానా గోత్రేభ్యః నానాశర్మభ్యః యజుశ్శాఖాధ్యాయీభ్యః ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ
ప్రతినిధి యత్కించీత్ హిరణ్యప్రతి గృహీతృభ్యః, గోత్రస్య శర్మణః ...అస్య మాణవకస్య ఉపనయన ప్రభృతి ఏతత్
క్షణ పర్యంతం శౌచ సంధ్యా భిక్షా చరణాది బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపేన యోదోషః సమజని తద్దోష పరిహారం కామయ
మానః ఇదం ప్రాజాపత్య కృచ్ఛత్రయ ప్రతినిధి యత్కించీద్ధిరణ్యం యుష్మభ్య మహం సంప్రదదే న మమ.

ప్రాణానాయమ్య,

గోత్రస్య శర్మణః ... అస్య మాణవకస్య ఉపనయన ప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యంతం శౌచ సంధ్యా భిక్షా చరణాది బ్రహ్మచర్యవ్రత లోపేన యోదోష స్సమజని తద్దోషపరిహార ద్వారా ప్రాజాపత్య వ్రతాదిభిః సంస్కార్యత్వ సిద్ధ్యర్థం మహావ్యావృత్తిభిః పాహిత్రయోదశకేన చ ఆజ్యేన హోవ్యామి.

అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య, ఆజ్యం, దర్శిం చ సంస్కృత్య,
పరిషిచ్య, దర్వా ఆజ్యం గృహీత్వా,

భూరగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా॥ అగ్నయే పృథివ్యై మహతే చేదమ్॥
భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా॥ వాయవేంతరిక్షాయ మహతే చేదమ్॥
సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ దివే మహతే చేదమ్॥
భూర్భువస్సువశ్చన్త్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చమహతే చ స్వాహా॥
చన్త్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహతే చేదమ్॥
నమో దేవేభ్యస్సన్విధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువర్మహరోగ్న్స్వాహా॥ దేవేభ్యో పితృభ్యశ్చేదమ్॥
ఓం భూస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥
ఓం భువస్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥
ఓం సువస్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥
ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥
మం॥ అగ్నే॑భ్యావర్తిన్నభివ॑ ఆవర్తస్వా॒యుషా॑ వర్చసా॒ సన్న్యా మే॒ధయా॑ ప్ర॒జయా॑ ధనే॒న స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తివ ఇదమ్॥
మం॥ అగ్నే॑ అంగిరశ్శతంతే॑ సంత్వా॒వృత॑ స్సహస్రంత॑ ఉపా॒వృతః॑॥
తాసాం॑ పోష॒స్య పోషే॑ణ పునర్నో నష్టమాకృ॒ధి పునర్నో రయి॑మాకృ॒ధి స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తివ ఇదమ్॥
మం॥ పునర్నూర్తా॑ నివర్తస్వ పునరగ్న ఇ॒షాయుషా॑ పునర్నః పాహి॑ విశ్వత॒ స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తివ ఇదమ్॥

మం॥ సహర॒య్యా ని॒వర్త॒స్వాగ్నే పి॒న్వస్వ ధా॒రయా॑ వి॒శ్వఘ్ని॑యా వి॒శ్వత॒స్పరి స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్॥

మం॥ పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా॑॥ అగ్నయ ఇదమ్॥

మం॥ పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా॑ విశ్వవేదస ఇదమ్॥

మం॥ యజ్ఞంపాహి విభావసో స్వాహా॑ విభావస ఇదమ్॥

మం॥ సర్వంపాహి శతక్రతో స్వాహా॑ శతక్రతవ ఇదమ్॥

మం॥ పాహి నో అగ్న ఏకయా॑ పాహ్యతద్వితీయయా॑ పాహ్యార్థం తృతీయయా॑
పాహి గీర్భిశ్చతస్పృభి ర్వసో స్వాహా॑॥ అగ్నయ ఇదమ్॥

మం॥ అగ్నేభ్యావర్తినన్నభిన ఆవర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్నా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్॥

మం॥ అగ్నే అంగిరశ్శతంతే సంత్యావృత స్సహస్రంత ఉపావృతః॑
తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్ణో నష్టమాకృధి పునర్ణో రయిమాకృధి ప్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్॥

మం॥ పునర్పూర్ణా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా॑ పునర్నః పాహి విశ్వత స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్॥

మం॥ సహర॒య్యా ని॒వర్త॒స్వాగ్నే పి॒న్వస్వ ధా॒రయా॑ వి॒శ్వఘ్ని॑యా వి॒శ్వత॒స్పరి స్వాహా॑॥
అగ్నయేభ్యావర్తిన ఇదమ్॥

ఓం భూస్వాహా॑ అగ్నయ ఇదమ్॥

ఓం భువస్వాహా॑ వాయవ ఇదమ్॥

ఓం సువస్వాహా॑ సూర్యాయేదమ్॥

ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా॑ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥

ప్రాయశ్చిత్తాహతీః హుత్వా

మం॥ అ॒నా॒జ్ఞా॒తం॑ య॒దా॒జ్ఞా॒తం॑ య॒జ్ఞా॒స్య క్రి॒యతే॑ మి॒థుః॑
అ॒గ్నే తద॑స్య కల్ప॒య తగ్ంహి॑ వేద॒త్య యథా॑తథగ్ స్వా॒హా॑ అగ్నయ ఇదమ్॥
పు॒రుష॑సమ్మితో య॒జ్ఞో య॒జ్ఞః పు॒రుష॑సమ్మితః॑
అ॒గ్నే తద॑స్య కల్ప॒య తగ్ంహి॑ వేద॒త్య యథా॑తథగ్ స్వా॒హా॑ అగ్నయ ఇదమ్॥

మం॥ య॒త్వాక॒త్రా మ॒నసా॑ దీ॒నద॑క్షాన॒ య॒జ్ఞా॒స్య మ॒న్వతే॑ మ॒ర్తాసః॑
అ॒గ్నిష్ట॑థోతా క్రతు॒విద్వి॑జానన్ య॒జిష్ఠో దే॒వాగ్ం ఋ॒తుశో॑ య॒జాతి॑ స్వా॒హా॑ అగ్నయ ఇదమ్॥

మం॥ త్వ॒న్నో అ॒గ్నే వరు॑ణస్య వి॒ద్వాన్ దే॒వస్య॑ హే॒డోవ॑యాసీసి॒ష్ఠాః॑
య॒జిష్ఠో॑ వహ్నితమ శో॒శుచా॑న్ విశ్వా॒ద్వేషా॑గ్ంసి ప్ర॒ముము॑గ్ధ్యస్మ త్వా॒హా॑॥
అగ్ని॒వరు॑ణాభ్యామిదమ్॥

మం॥ స॒త్వన్నో॑ అ॒గ్నే వ॒మోభ॑వోతీ నేది॒ష్ఠో అ॒స్యా ఉ॒షసో॑ వృ॒ష్టౌ॑
అ॒వయ॑క్ష్వ॒న్నో వరు॑ణగ్ం రరా॒ణో వీ॒హ మృ॑డీకగ్ం సు॒హవో॑న ఏ॒ధి స్వా॒హా॑
అగ్ని॒వరు॑ణాభ్యా మిదమ్॥

మం॥ య॒త ఇ॒న్ద్ర భయా॑మహే॒తతో నో॑ అ॒భయం॑ కృ॒ధి॑
మ॒ఘవ॑న్చగ్ధితవతన్న ఊ॒తయే॑ విద్వి॒ష్టో విమృ॑థో జహి స్వా॒హా॑॥ ఇన్ద్రాయ మఘవత ఇదమ్॥

మం॥ స్వ॒స్తిదా॑ వి॒శస్వ॑తి ర॒వ్యత్ర॑హ విమృ॒థో వశీ॑
వృ॒షేన్ద్రః పు॒ర ఏ॒తు నః॑ స్వ॒స్తిదా॑ అ॒భయం॑కర స్వా॒హా॑॥ ఇన్ద్రాయ అభయంకరాయేదమ్॥

మం॥ ఆ॒భిర్భి॑ర్భిర్యదతోన ఊ॒న మా॑ప్యాయయ హరి॒వో వర్ధ॑మానః॑
య॒దా స్తోతృ॑భ్యో మహి॒గోత్రా రు॒జాసీ॑ భూ॒యిష్ట॑భాజో అ॒ధతే॑స్యామ స్వా॒హా॑॥
ఇన్ద్రాయ హరివత ఇదమ్॥

పరిషిష్య,

ఓం అదితే॒ఽన్వ మగ్గ॑స్థాః । అమ॑మతే॒ఽన్వ మగ్గ॑స్థాః ।

స॒ర॒న్వతే॒ఽన్వమగ్గ॑స్థాః । దే॒వస॑వి॒తః ప్రా॑సా॒వీః॥

అగ్నిముపతిష్ఠేత్...

మం॥ య॑త్తే అగ్నే॒ తేజ॑స్ते నా॒హం తే॒జస్వీ॑ భూ॒యాసం॑ య॑త్తే అగ్నే॒ వర్చ॑స్ते నా॒హం వర్చ॑స్వీ॑ భూ॒యాసం॑
య॑త్తే అగ్నే॒ హ॒రస్ते॑నా॒హం హ॒రస్వీ॑ భూ॒యాసమ్॑ ।

మం॥ మ॒యిమే॑ధాం మ॒యిప్ర॑జాం మ॒య్యగ్ని॑ స్తేజో॒ దధా॑తు మ॒యిమే॑ధాం మ॒యిప్ర॑జాం మ॒యీన్ద్రా॑
ఇన్ద్రి॑యం దధా॑తు మ॒యిమే॑ధాం మ॒యిప్ర॑జాం మ॒యిసూ॑ర్యో భ్రా॒జో దధా॑తు ।

మం॥ మా॑నస్తోకే తన॒యే మా॑న ఆయు॒షి మా॑నో గో॒ష్ఠ మా॑నో అ॒శ్వేష్ఠ రీ॒రిషః॑ ।

వీ॒రాన్మా॑నో రు॒ద్రభా॑మితో॒వధీ॑ర్ హ॒విష్మం॑తో నమ॒సా విధే॑మతే ।

శ్లో॥ మం॑త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశనం ।

యథు॑తం తు మయాదే॒వ పరి॑పూర్ణం తదస్తు తే॥

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపఃకర్మాత్మ కాని వై ।

యాని తేషామశేషాణాం శ్రీకృష్ణానుస్మరణం పరమ్॥

ఈ విధముగా అగ్నుపస్థానము చేసి,

అభివాద్య... అస్మిభోః

సాష్టాంగము చేసి, ప్రవరచెప్పవలెను.

ఇతి బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తః

ప్రాజాపత్యవ్రతమ్

ఉప్తకేశః, స్నాతః ధృతోర్ధ్వపుండ్రః

ఇచట ఈ వ్రతములు, వ్రతముల ఉత్సర్గలు ఒకేసారి చేసుకొనక
విడిగా చేసుకొనునపుడు వపనము చేసుకొన వలయును.
కలిపి చేసుకొనినచో వపనము అవసరం లేదు.

గురోః దక్షిణతః ప్రాబ్జుఖః వటుః ఆసీత ।

ఆచమ్య, పవిత్రపాణిః, ప్రాణానాయమ్య

అముక గోత్రం. అముక శర్మాణం మాణవకం ప్రాజాపత్యవత్రేన కర్మణా సగ్గ్స్మరిష్యామి! ఇతి సంకల్ప్య.

ప్రాజాపత్య వ్రతం చరిష్యామీతి కృత ప్రాణాయామం వటుం వాచయిత్వా ।

వస్త్ర యజ్ఞోపవీతాది ఉపాకర్మవత్ ధారయిత్వా । పురాతనాని త్యాజయిత్వా ।

శ్లో॥ మౌంజీ దండోపవీతాని వాసః కృష్ణాజినం తథా ।

పూర్వోపయుక్తాని శ్శృజ్య ధారయేయు వ్రవతే వ్రతే ॥

కాండముషితర్పణం పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

1. ప్రజాపతిం కాండర్షిం తర్పయామి ।
2. సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
3. యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
4. వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
5. బ్రాహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।
6. సదసస్సతిం తర్పయామి ।

అథ ఆచార్యః అగ్నేరుప సమాధానాని అగ్నిముఖాంతే.

అన్వారబ్ధోంతేవాసిన ప్రజాపతయే కాండముషయే స్వాహేతి హుత్వా ।

1. ప్రజాపతయే కాండముషయే స్వాహా । ప్రజాపతయే కాండముషయ ఇదమ్ ॥

మం॥ ప్రజాపతే నత్వదేతా న్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ|

యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్స్యామ పతయో రయ్యాణాగ్గ్స్వాహా॥

ప్రజాపతయ ఇదమ్|

ర॒యా॒ణాం ప॒తిం య॒జతం బృ॒హ॒న్త మ॒స్మిన్ భ॒రే నృ॒త॒మం వా॒జపా॒తౌ |
 ప్ర॒జాప॒తిం ప్ర॒థమ॒జా మృ॒తస్య య॒జామ॒దేవ మ॒ధిన్ బ్రవీ॒తు స్వా॒హా॥ ప్ర॒జాప॒తయ ఇ॒దమ్ |
 ప్ర॒జాప॒తే త్వం ని॒ధిపాః పు॒రాణో దే॒వానాం పితా జ॒నితా ప్ర॒జానా॑మ్ |
 ప॒తిర్విశ్వస్య జగ॒తః పర॒స్పా హవి॒ర్నదే॒వ విహ॒వే జుష॑స్వ స్వా॒హా॥ ప్ర॒జాప॒తయ ఇ॒దమ్ |
 తవే॒మే లో॒కాః ప్ర॒దిశో దిశ॑శ్చ పరా॒వతో నివ॑త ఉ॒ద్వతశ్చ॑ |
 ప్ర॒జాప॒తే విశ్వస్యజ్జీవ॒ధన్య ఇ॒దన్నోదే॒వ ప్రతి॑హర్య హ॒వ్యగ్న్ స్వా॒హా॥ ప్ర॒జాప॒తయ ఇ॒దమ్ |
 ప్ర॒జాప॒తిం ప్ర॒థమం య॒జ్ఞయా॒నాం దే॒వానామగ్రే॑ య॒జతం య॒జధ్వం॑ |
 స నో దదా॒తు ద్రవి॑ణగ్ం సు॒వీర్యగ్ం రా॒యస్పౌషం॑ వి॒ష్యతు నాభి॑ మ॒స్మే స్వా॒హా॥
 ప్ర॒జాప॒తయ ఇ॒దమ్ |
 యో రా॒య ఈ॒శే శత॑దాయ ఉ॒క్తో యః పశు॒నాగ్ం రక్షి॑తా వి॒ష్టితా॑నామ్ |
 ప్ర॒జాప॒తిః ప్ర॒థమ॒జా ఋ॒తస్య స॒హస్ర॑ధామా జుష॑తాగ్ం హ॒విర్నస్వా॒హా॥
 ప్ర॒జాప॒తయ ఇ॒దమ్ |
 సూక్తే॑న ప్రత్యుచం షదాజ్యాహుతీ ర్ఘహోతి |
 సాగ్ంహి॒తీభ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద్భ్యస్వా॒హా | సాగ్ంహి॒తీభ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 యాజ్ఞీకీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద్భ్యస్వా॒హా | యాజ్ఞీకీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 వారుణీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద్భ్యస్వా॒హా | వారుణీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 బ్రహ్మణే॑ స్వయంభుదే స్వా॒హా | బ్రహ్మణే॑ స్వయంభువ ఇదమ్ ||
 సద॑సస్ప॒తి మద్భు॑తం ప్రియమి॒న్ద్రస్య కా॒మ్యమ్ | స॒నిం మే॒ధా మయా॑శిషగ్న్ స్వా॒హా॥
 సద॑సస్ప॒తయ ఇ॒దమ్ ||

తతః ప్రత్యుత్థాయ,

అగ్నే॑ వ్రతపతే॑ కాండ॑ఋషిభ్యః॑ ప్రాజా॑పత్యం వ్రతం చరి॑ష్యామి తచ్చ॑ కేయం తన్నే॑ రాధ్యతామ్ |
వా॒యో వ్రతపతే॑ కాండ॑ఋషిభ్యః॑ ప్రాజా॑పత్యం వ్రతం చరి॑ష్యామి తచ్చ॑ కేయం తన్నే॑ రాధ్యతామ్ |
ఆది॑త్యవ్రతపతే॑ కాండ॑ఋషిభ్యః॑ ప్రాజా॑పత్యం వ్రతం చరి॑ష్యామి తచ్చ॑ కేయం తన్నే॑ రాధ్యతామ్ |
వ్రతా॑నాం వ్రతపతే॑ కాండ॑ఋషిభ్యః॑ ప్రాజా॑పత్యం వ్రతం చరి॑ష్యామి తచ్చ॑ కేయం తన్నే॑ రాధ్యతామ్ |

అథాచార్యోనన్వారభ్యో జయాది ప్రతిపద్యతే ।

వరిషేచవం కృత్వా. ప్రణీతా మోక్షణాద్యగ్నిపస్థానాంతే అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ ఋషీన్ముఖాంతే జుహుయా ద్రవ్యతేషు సూక్తోపహోమాన్మదసస్పతిం చ ।

ఉపస్థితీశ్చాపి హి దేవతానాం జయాదయో బ్రాహ్మణ తర్పణం చ ॥

జుహుయాత్ స్విష్టకృత్స్థానే సదసస్పతమితృచ ఇతి ప్రాజాపత్యవ్రతమ్ ।

ఇతి ప్రాజాపత్యవ్రతమ్

ప్రాజాపత్య వ్రతోత్పర్జనమ్

అచమ్య, ప్రాణానాయమ్య,

భగవదాజ్ఞయా భగవత్తైంకర్యరూపం.... ప్రాజాపత్యవ్రతోత్పర్జనేన కర్మణా సగ్గీస్మరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య,
ప్రాజాపత్యవ్రతోత్పర్జనం చరిష్యామీతి శిష్యం వాచయిత్వా ।
వస్త్రాదిధారణం, స్నానం, తర్పణం చ పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

ప్రజాపతిం కాండర్షిం తర్పయామి ।
సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
యాజ్ఞికీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
బ్రాహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।
సదసస్సతిం తర్పయామి ।

అగ్నేరుప సమాధానాని అగ్నిముఖాంతే అన్వారద్భోంతేవాసిన
పూర్వవత్ ప్రధానాహుతీర్హత్వా ।

ప్రజాపతయే కాండముషయే స్వాహా । ప్రజాపతయే కాండముషయ ఇదమ్ ॥

మం॥ ప్రజాపతే నత్వదేతా న్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ|

యత్కామాస్తే జాహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్స్యామ పతయో రయాణాగ్స్వాహా|

ప్రజాపతయ ఇదమ్|

రయాణం పతిం యజతం బృహన్త మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతా|

ప్రజాపతిం ప్రథమజా మృతస్య యజామదేవ మధినో బ్రవీతు స్వాహా|| ప్రజాపతయ ఇదమ్|

ప్రజాపతే త్వం నిధిపాః పురాణో దేవానాం పితా జనితా ప్రజానామ్|

పత్రివ్యశ్వస్య జగతః పరస్వా హవిర్దేవ విహవే జుషస్వ స్వాహా|| ప్రజాపతయ ఇదమ్|

తవేమే లోకాః ప్రదిశో దిశశ్చ పరావతో నివత ఉద్యతశ్చ|

ప్రజాపతే విశ్వసృజీవధన్య ఇదన్నోదేవ ప్రతిహర్య హవ్యగ్స్వాహా|| ప్రజాపతయ ఇదమ్|

ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞయానాం దేవానామగ్రే యజతం యజధ్వం |
స నో దదాతు ద్రవిణగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పౌషం విష్యతు నాభి మస్మే స్వాహా ||
ప్రజాపతయ ఇదమ్ |

యో రాయ ఈశే శతదాయ ఉక్తో యః పశూనాగ్ం రక్షితా విష్టితానామ్ |
ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జాషతాగ్ం హవిర్నస్వాహా ||
ప్రజాపతయ ఇదమ్ |

సూక్తేన ప్రత్యవం షడాజ్యాహూతీ ర్ఘహోతి |
సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా | బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ||
సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యమ్ | సనిం మేధా మయాశిషగ్ం స్వాహా ||
సదసస్పతయ ఇదమ్ ||

తతో వ్రతి తూష్టిమగావేకాగ్ం సమిధమాధాయాగ్నే వ్రతపత

ఇత్యాదిభ్యశ్చతుర్భిరిచారిషమ్ |

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి |
వాయో వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి |
ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి |
వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి |

అథాచార్యోనన్వారభ్యో జయాది ప్రతిపద్యతే....

పరిషేచనాంతం కృత్వా, ప్రణీతామోక్షణాద్యగుప్తపస్థానాంతే అభ్యుదయం, పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ |

ఇత్యుత్తర్యః

సామ్యవ్రతమ్

అథాపరాహే, అముకగోత్రం అముకశర్మాణం మానవకం సామ్యవ్రతేన సగ్గ్స్మరిష్యామీతి సంకల్ప్య,
సామ్యవ్రతం చరిష్యామీతి కృతస్రాణాయామం శిష్యం వాచయిత్వా ।

వస్త్రయజ్ఞోపవీతాది ఉపాకర్మవద్ధారయిత్వా । పురాతనాని త్యాజయిత్వా ।

స్నాతం శిష్యం ప్రజాపత్యగ్ని విశ్వేదేవ వర్షం
కాండర్ముషితర్పణం పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

సోమం కాండర్షిం తర్పయామి ।
సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
బ్రాహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।
సదసస్సతిం తర్పయామి ।

అగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగాంతే చతస్ర ఔదుంబరీ
స్సమిధ ఉదకుంభం నవం వస్త్రం చ సాదయిత్వా ।
అగ్నిముఖాంతేన్వారభ్యంతేవాసినా సోమాయ కాండర్ముషయే స్వాహేతి హుత్వా ।
సోమోధేనుమితి షడ్యచేన సూక్తేన ప్రత్యుచగ్ంహుత్వా ।
సాగ్ంహితీ రిత్యాదిని షత్రయేణ చ హుత్వా, బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహేతి హుత్వా ।
సదసస్సతిమితి స్విష్టకృత్థానే జుహుయాత్ ।

సోమాయ కాండముషయే స్వాహా! సోమాయ కాండముషయ ఇదమ్!

సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతి!
సాదన్యం విదధ్యగ్ం సభేయం పితుశ్రవణం యో దదాశ తస్మై ॥ సోమాయేదమ్॥

అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిగ్ స్వర్షా మస్పాన్వం వ్రజనస్య గోపామ్!
భరేషుజాగ్ం సుక్తితిగ్ం సుశ్రవసం జయంతంత్యా మనుమదేమ సోమ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥

త్వగ్ సంసామక్రతుభి శుక్రతర్భా స్త్వం దక్షై స్సుదక్షో విశ్వవేదాః।

త్వం వృషావృషత్వేభి ర్మహి త్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్నభవో నృచక్షాః॥ సోమాయేదమ్॥

యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్జమ్।

గయస్సానః ప్రతరణస్సవీరో వీరహా ప్రతరా సోమదుర్యాన్ధాన్వహా॥ సోమాయేదమ్॥

త్వమిమా ఓషధీస్సోమవిశ్వా స్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః।

త్వమాతతం ధోర్వంతరిక్షం త్వం జ్యోతిషా వితమో వవర్తస్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥

యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతే షోషధీ స్వప్సు।

తేభిర్నో విశ్వై స్సుమనా అహేడన్ రాజన్హోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥

సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్॥

యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్॥

వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్॥

బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్॥

సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ సని మేధా మయాశిషగ్న్ స్వాహా॥

సదసస్పతయ ఇదమ్॥

తతః శిష్యోగ్నైః పురస్తాద్ధాన్యోపరి స్థాపితాం సోదకాం సకూర్చాం వస్త్రవేష్టితాం మదంతీ ముపస్సుశ్య ।

ప్రథమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా ।

ఓమ్॥ నమో వాచే యాచోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో
వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మంత్రకృద్భ్యో మంత్రపతిభ్యో మామామృషయో మంత్రకృతో
మంత్రపతయః పరాదుర్మాహమృషీన్ మంత్రకృతో మంత్రపతీన్ పరాదాం వైశ్వదేవీం వాచముద్యాసగ్ం
శివామదస్తాం జాష్టాం దేవేభ్య శ్శర్మమేద్యా శ్శర్మ పృథివీ శర్మ విశ్వ మిదం జగత్ శర్మ చన్ద్రశ్చ

సూర్యశ్చ శర్మ బ్రహ్మ ప్రజాపతీ భూతం వదిష్యే భువనం వదిష్యే తేజో వదిష్యే యశో వదిష్యే
తపోవదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే సత్యం వదిష్యే తస్మా అహమిదముపస్తరణ ముపస్తరణ ఉపస్తరణం మే
ప్రజాయై పశూనాం భూయా దుపస్తరణమహం ప్రజాయై పశూనాం భూయాసం ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా
పాతం ప్రాణాపానౌ మామాహసిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధువదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్య స్తం మా దేవా అవన్తు శోభాయై
పితరోఽను మదన్తు॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః॥

చతస్ర జెదుంబరీ సమిధో ఘృతాక్తా అభ్యాదధాతి ।

పృథివీ సమిదిత్యేతైః ప్రతిమంత్రం ।

పృథివీ సమిత్ । తామగ్ని స్సమిధే । సాఽగ్నిగ్ం సమిధే । తా మహగ్ం సమిధే । సా మా
సమిధా । ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

అన్తరిక్షగ్ం సమిత్ । తాం వాయుస్సమిధే । సా వాయుగ్ం సమిధే । తా మహగ్ం సమిధే । సా
మా సమిధా । ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తా
గ్ం స్వాహా ।

ద్యౌస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమిధే । సాఽదిత్యగ్ం సమిధే । తా మహగ్ం సమిధే । సా మా
సమిధా । ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

పాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్న క్షయణీ । భ్రాతృవ్యహా మేఽసి స్వాహా ।

అథాగ్నివ్రతపత ఇత్యాదిభిశ్చతుర్థి రగ్నిముపతిష్ఠతే ।

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।

వాయోవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।

అదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సామ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్ |
వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సామ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్ |

అధైసగ్ం సర్వేషా మనువాకానాం ప్రభృతిభి రభివ్యాహరతి । ప్రథమోత్తయోర్వా ।

యుంజతే! వృష్ణః! బ్రహ్మన్! బ్రహ్మన్! దశ! అపశ్యన్! దేవస్య! సముద్రాయ! ఇషే! ఘర్మ! మహీనామ్! అస్మాన్! యా! ప్రాణాయ పూర్ణే! ఉత్! యా! అగ్నిః! భూః! భూః! యా! సిన్ధి! ధుని! ఉగ్రః! అహోరాత్రే ఖట్! వి! అసృక్! యత్! యది! దీర్ఘముఖి! ఇత్థాత్! యత్! ప్రసార్య! అత్రిణా! అహః! బ్రహ్మణా! ఉత్! భూః! పృథివీ! దేవాః! సావిత్రమ్! పురిశ్రితే! బ్రహ్మన్! అగ్నిః! శిరః! దేవస్య! విశ్వా! ఘర్మ! ప్రజాపతిః! సవితా!

అథాచార్యోనన్వారభో జయాది ప్రతిపద్యతే ।

పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామోక్షణాద్యగ్న్యపస్థానాంతే

శిష్యో మదంతీ ముపస్సుక్తోత్తమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా ।

శం నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం న స్తపతు సూర్యః । అహని శం భవన్తు నశ్యగ్ం రాత్రిః
ప్రతి ధీయతామ్ । శముషా నో వ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతు నః । శివా నశ్యన్తమా భవ సుమృద్ధీకా సర
స్వతి । మా తే వ్యోమ సందృశి । ఇడాయై వా స్త్వసి వాస్తు మద్వాస్తు మన్తో భూయాస్మ మా వాస్తో
శ్చిథ్నమిహ్యవాస్తుస్స భూయాద్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ప్రతిష్ఠాఽసి ప్రతిష్ఠావన్తో
భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయాశ్చిథ్నమిహ్యప్రతిష్ఠ స్సభూయాద్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ।
ఆవాతవాహి భేషజం వివాతవాహి యద్రవః । త్వగ్ం హి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే ।
ద్వావిమా వాతౌ వాత ఆసిన్తోరాపరావతః ॥ దక్షం మే అన్య ఆవాతు పరాన్యో వాతు యద్రవః ।
యదదో వాత తే గృహేఽమృతస్య నిధిర్ హితః । తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజమ్ । తతో
నో మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజమ్ । శంభూర్మయోభూర్నో హృదే ప్రణ ఆయుగ్ం షి తారి
షత్ ఇన్ద్రస్య గృహోసి తం త్వా ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః । సహ యన్మే అస్తి తేన । భూః ప్రపద్యే భువః
ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనార్తాం దేవతాం ప్రపద్యేఽశ్మా

న మాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్య ఓం ప్రపద్యే! అంతరిక్షం మక్షరవస్తరం
 బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాతస్సస్వాస్త్యా స్వస్తిమాంతయా స్వస్వాస్త్యా స్వస్తిమానసాని | ప్రాణా
 పానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్ఠం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని
 స్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి
 ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు || ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మానరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః |
 తన్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తామదితిస్సన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః | కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదా
 వృధస్సఖా | కయా శచిష్ఠయా వృతా | కస్త్వా సత్యో మదానాం మగ్ం హిష్ఠో మథ్నదన్ధసః | దృధా
 చిదారుజేవసు | అభీషుణస్సఖీనా మవితా జరిత్ర్యాణామ్ | శతం భవాస్యూతిభిః | వయస్సప్రర్థా
 ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాథమానాః | అపధ్వాన్తమూర్ధ్నహిపూర్ధి చక్షుర్ముగ్ధ్యస్మా
 న్నిధయేఽ వబధ్ధాన్ || శం నో దేవీరభిష్ఠయ ఆపో భవన్తు పితయే | శం యోరభిస్రవన్తు నః | ఈశానా
 వార్యాణాం క్షయన్తీశ్చర్షణీనామ్ | ఆపో యాచామి భేషజమ్ | సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు
 దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్దేవ్యష్టి యం చ వయం ద్విష్మః | ఆపో హిష్ఠా మయోభువ
 న్తాన ఊర్ధ్వే దధాతన | మహే రణాయ చక్షసే | యో వశ్శివతమో రసస్సస్య భాజయతేహ నః | ఉశతీరివ
 మాతరః | తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ || ఆపో జనయథా చ నః | పృథివీ శాన్తా
 సాఽగ్నినా శాన్తా సా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు | అన్త రిక్షగ్ం శాన్తం తద్వాయునా శాన్తం తన్నే
 శాన్తగ్ం శుచగ్ం శమయతు | ద్యౌ శాన్తా సాఽఽదిత్యేన శాన్తా పా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు |
 పృథివీ శాన్తి రన్తరిక్షగ్ం శాన్తిర్ద్యౌశాన్తి ర్దిశశాన్తి రవాన్తరదిశా శాన్తిరగ్ని శాన్తి ర్వాయుశాన్తి రాది
 త్యశాన్తి శ్చన్ద్ర మా శాన్తిర్నక్షత్రాణి శాన్తి రాపశాన్తి రోషధయశాన్తి ర్వనస్సతయ శాన్తి ర్గౌశాన్తి
 రజాశాన్తి రశ్వశాన్తిః పురుషశాన్తి ర్బ్రహ్మ శాన్తి రాబ్రహ్మణ శాన్తి శాన్తి రేవ శాన్తి శాన్తిర్మే
 అస్తు శాన్తిః | తయాఽహగ్ం శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాన్తిం కరోమి
 శాన్తిర్మే అస్తు శాన్తిః | ఏహ శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని
 మోత్తిష్ఠన్త మనూత్తిష్ఠన్తు మా మాగ్ం శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్త్వం ధర్మ
 శ్చైతాని మా మాహాసిషుః | ఉదాయుషో స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మణోదస్థా

మ॒మృ॒తాగ్ం అ॒ను । త॒చ్చ॒క్షు॒ర్దే॒వహీ॒తం పు॒రస్తా॒చ్చు॒క్ర ము॒చ్చరత్ । ప॒శ్యే॒మ శ॒రద॒శ్శతం జీ॒వే॒మ శ॒ర
ద॒శ్శతం న॒న్దామ॒ శరద॒శ్శతం మో॒దామ॒ శరద॒శ్శతం భ॒వామ॒ శరద॒శ్శతగ్ం శృ॒ణవా॒మ శ॒రద॒శ్శతం
ప్ర॒బ॒వామ॒ శరద॒శ్శత మజీ॒తాస్యా॒మ శరద॒శ్శతం జ్యో॒క్త సూ॒ర్యం దృ॒శే । య ఉ॒దగా॒న్మహా॒తోఽర్ణ
వా॒ద్విభ్రా॒జమా॒నస్స॒రిరస్య॒ మధ్యా॒ధ్నమా॒ వృ॒షభో లో॒హితా॒క్షసూ॒ర్యో వి॒పశ్చి॒న్మనసా॒ పునా॒తు ।
బ్ర॒హ్మణ॑శ్చో॒తన్యసి॒ బ్రహ్మ॑ణ ఆణీ॒స్థో బ్రహ్మ॑ణ ఆ॒వప॑నమసి ధా॒రి తే యం పృ॒థివీ॑ బ్రహ్మ॑ణా మహీ
ధా॒రితమే॑నేన మహా ద॒న్తరి॒క్షం ది॒వం దా॒ధార పృ॒థివీగ్ం సదే॑వాం యద॒హం వేద॑ తద॒హం ధా॒రయా॑ణి
మా మద్వే॒దోఽధి॒ వి॒స్రసత్ । మే॒ధామ॒నీషే॒ మా వి॒శతాగ్ం స॒మీచీ॑ భూతస్య భవ్యస్యా॒వరు॑ద్వై సర్వ॒మా
యు॒రయా॑ణి సర్వ॒మాయు॒రయా॑ణి । ఆభి॒ర్ధిర్భి॒ర్యదతో న ఊ॒నమా॒ప్యాయ॑య హరి॒వో వర్ధ॑మానః ।
యదా స్తోతృ॒భ్యో మహి॑ గో॒త్రా రు॒జాసి॑ భూయిష్టభాజో అధ తే స్యా॒మ । బ్రహ్మ॑ ప్రా॒వాది॒ష్మ తన్నో
మా హా॑సిత్ । ఓం శా॒న్తి శా॒న్తి శా॒న్తిః ॥

తతః సమీలతి వాచం యచ్ఛతి ।

అధైతస్యః తేన వాససా ప్రదక్షిణగ్ం సుముఖగ్ం శిరోవేష్టయిత్వా ।

అస్తమితే గ్రామం ప్రపాదయతి వాగ్యత ఏవ తాగ్ం రాత్రిం

తిష్ఠత్యాస్తేవాశోభూతే గ్రామాద్భుహి ర్నిర్గత్య

శిరో వేష్టన మపనీయ్య ఆచార్యాయ దద్యాత్ ।

తతః ఆచార్యః అగ్నిమాదిత్య ముదకుంభమాకాశం

గిరిం వత్సం సువర్ణం చ యథాసంభవం శిష్యాయ దర్శయేత్ ।

శిష్యః తత్సర్వం దృష్ట్వా వయస్సుపర్ణా ఇత్యాదిత్య ముపతిష్ఠేత్ ।

వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాథమానాః ।

అపధ్వాన్తమూర్తహిపూర్ధి చక్షుర్ముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవ బధ్ధాన్ ॥

అథాచార్యః అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ।

సోమసూక్త నిషత్సదసస్పతిం తంత్రవజ్జహుయాత్ త్థలింలం నమః ।

శుక్రియే సమిధోగ్న ఇతి వ్రతీ యుంజతే సవితాజయ వారిషమ్ ॥

ఇతి సామ్యప్రతమ్

సామ్య ప్రతోత్సర్గః

అముకగోత్రం అముకశర్మాణం మానవకం సామ్యప్రతోత్సర్జనేన కర్మణా సగ్గ్స్మరిష్యామీతి సంకల్ప్య,
సామ్యప్రతోత్సర్జనం చరిష్యామీతి కృతప్రాణాయామం శిష్యం వాచయిత్వా ।

వస్త్రాదిధారణం, తర్పణం చ పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

స్నాతం శిష్యం ప్రజాపత్యగ్ని విశ్వేదేవ వర్జం
కాండర్ముషితర్పణం పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

అగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగాంతే చతస్ర జెదుంబరీ
స్సమిధ ఉదకుంభం నవం వస్త్రం చ సాదయిత్వా ।
అగ్నిముఖాంతేన్వారభ్యోంతేవాసినా సోమాయ కాండర్ముషయే స్వాహేతి హుత్వా ।
సోమోధేనుమితి షడ్భవేన సూక్తేన ప్రత్యుచగ్గంహుత్వా ।
సాగ్ంహితి రిత్యాదిని షత్త్రయేణ చ హుత్వా, బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహేతి హుత్వా ।
సదసస్పతిమితి స్విష్టకృత్థానే జుహుయాత్ ।

సోమాయ కాండర్ముషయే స్వాహా! సోమాయ కాండర్ముషయ ఇదమ్!

సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతి
సాదన్యం విదధ్యగ్ం సభేయం పితుశ్రవణం యో దదాశ తస్మై ॥ సోమాయేదమ్॥

అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిగ్గ్ స్వర్ణా మపాన్వం ప్రజనస్య గోపామ్!
భరేషుజాగ్ం సుక్తితిగ్ం సుశ్రవసం జయంతంత్యా మనుమదేమ సోమ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥

త్వగ్ం సోమక్రతుభి శుక్రతర్భా స్త్వం దక్షై స్సదక్షో విశ్వవేదాః!
త్వం వృషావృషతేవభి ర్మహి త్వా ద్యుమేభిర్మృగ్భవో నృచక్షాః॥ సోమాయేదమ్॥

యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్జమ్!
గయస్సానః ప్రతరణస్సవీరో వీరహా ప్రతరా సోమదుర్యాన్ధాన్స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥

త్వమి॒మా ఓ॒షధీ॑స్సోమ॒విశ్వా॑ స్త్వమ॒పో అ॒జన॑య॒స్త్వంగాః॑

త్వమా॑తతం ధో॒ర్వంత॑రిక్షం త్వం జ్యోతి॑షా విత॒మో వ॑వర్తస్వా॒హా॑॥ సోమా॑యేదమ్॥

యా తే॑ ధా॒మాని॑ ది॒వి యా॑ సృ॒థివ్యాం॑ యా స॒ర్వతే॑ షో॒షధీ॑ స్త్వఘ్న॑

తేభి॑ర్నో వి॒శ్వై స్సు॒మనా॑ అహే॒డన్ రా॑జన్తోమ॒ ప్రతి॑హ॒వ్యాగృ॑భాయ॒ స్వాహా॑॥ సోమా॑యేదమ్॥

సాగ్ంహి॑తీభ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద॒భ్యస్వాహా॑॥ సాగ్ంహి॑తీభ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద॒భ్య ఇదమ్॑॥

యాజ్ఞీకీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద॒భ్యస్వాహా॑॥ యాజ్ఞీకీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద॒భ్య ఇదమ్॑॥

వారుణీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద॒భ్యస్వాహా॑॥ వారుణీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉపనిషద॒భ్య ఇదమ్॑॥

బ్రహ్మ॑ణే స్వ॒యంభు॑వే స్వా॒హా॑॥ బ్రహ్మ॑ణే స్వ॒యంభు॑వ ఇదమ్॑॥

సద॑స॒స్పతి॑ మద్భు॒తం ప్రి॒యమి॑న్ద్రస్య కా॒మ్యమ్॑॥ స॒నిం మే॒ధా మ॑యాశిషగ్న్స్వా॒హా॑॥

సద॑స॒స్పతయ॑ ఇదమ్॑॥

తతః శిష్యః పూర్వవన్మదంతీ ముపస్సుశ్య ।

ప్రథమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా ।

ఓమ్॥ నమో॑ వాచే॒ యాచో॑ది॒తా యాచా॑మ॒దితా॑ తస్యై॒ వాచే॑ నమో॒ నమో॑ వాచే॒ నమో॑
వా॒చస్ప॑తయే॒ నమ॑ ఋ॒షిభ్యో॑ మం॒త్రకృ॑ద్భ్యో॒ మం॒త్రప॑తిభ్యో॒ మామా॑మృ॒షయో॑ మం॒త్రకృ॑తో
మం॒త్రప॑తయః పరా॒దుర్మా॑హమ్భూషీన్ మం॒త్రకృ॑తో మం॒త్రప॑తీన్ పరా॒దాం వైశ్వ॑దే॒వీం వా॑చ॒ముద్యా॑సగ్ం
శి॒వామ॑దస్తాం జుష్టాం దే॒వేభ్య॑ శ్శర్మ॒మేద్యో॑ శ్శర్మ॒ పృథి॑వీ శర్మ॒ విశ్వ॑ మి॒దం జగ॑త్ శర్మ॒ చన్ద్ర॑శ్చ
సూ॒ర్యశ్చ॑ శర్మ॒ బ్రహ్మ॑ ప్ర॒జాప॑తీ భూతం వది॑ష్యే భువనం వది॑ష్యే తేజో॑ వది॑ష్యే యశో॑ వది॑ష్యే
తపో॑వది॑ష్యే బ్రహ్మ॑ వది॑ష్యే సత్యం వది॑ష్యే తస్మా॑ అ॒హమి॑దముపస్త॒రణ॑ ముపస్త॒రణ॑ ఉపస్త॒రణం॑ మే
ప్ర॒జాయై॑ పశూ॒నాం భూ॑యా దుపస్త॒రణమ॑హం ప్ర॒జాయై॑ పశూ॒నాం భూ॑యాసం ప్రా॒ణాపా॑నౌ మృత్యో॒ర్మా
పాతం॑ ప్రా॒ణాపా॑నౌ మా॒మాహా॑సిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధువదిష్యామి

మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్య స్తం మా దేవా అవన్తు శోభాయై
పితరోఽను మదన్తు॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః॥

అవృతై స్సమిధమాధాయ ।

ద్యాస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమిన్ధే । సాఽదిత్యగ్ం సమిన్ధే । తా మహగ్ం సమిన్ధే । సా మా
సమిధా । ఆయుషా తేజసా వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

అన్తరిక్షగ్ం సమిత్ । తాం వాయుస్సమిన్ధే । సా వాయుగ్ం సమిన్ధే । తా మహగ్ం సమిన్ధే । సా
మా సమిధా । ఆయుషా తేజసా వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తా
గ్ం స్వాహా ।

ప్రథివీ సమిత్ । తామగ్ని స్సమిన్ధే । సాఽగ్నిగ్ం సమిన్ధే । తా మహగ్ం సమిన్ధే । సా మా
సమిధా । ఆయుషా తేజసా వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

పాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్న క్షయణీ । భ్రాతృవ్యహా మేఽసి స్వాహా ।

అవృతై రగ్నిముపతిష్ఠతే ।

ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి ।

వాయోవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి ।

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి ।

అథాచార్యోనన్వారభ్యో జయాది ప్రతిపద్యతే ।

పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామోక్షణాద్యగ్నుపస్థానాంతే

శిష్యో మదంతీ ముపస్థుశ్యోత్తమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా ।

శం నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం న స్తపతు సూర్యః । అహని శం భవన్తు నశ్యగ్ం రాత్రిః
ప్రతి ధీయతామ్ । శముషా నో వ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతు నః । శివా నశ్యంతమా భవ సుమృదీకా సర

స్వతి । మా తే వ్యోమ సంధృశి । ఇదాయై వా స్వసి వాస్తు మద్వాస్తు మన్తో భూయాస్మ మా వాస్తో
 శ్చిథ్స్మి హ్యవాస్తుస్స భూయాద్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ప్రతిష్ఠాఽసి ప్రతిష్ఠావన్తో
 భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయాశ్చిథ్స్మి హ్యప్రతిష్ఠ స్సభూయాద్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ।
 ఆవాతవాహి భేషజం వివాతవాహి యద్రపః । త్వగ్ం హి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే ।
 ద్వావిమో వాతే వాత ఆసిన్తోరాపరావతః ॥ దక్షం మే అన్య ఆవాతు పరాన్యో వాతు యద్రపః ।
 యదదో వాత తే గృహేఽమృతస్య నిధిర్ హితః । తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజమ్ । తతో
 నో మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజమ్ । శంభూర్మయోభూర్నో హృదే ప్రణ ఆయాగ్ం ంషి తారి
 షత్ । ఇన్ద్రస్య గృహోసి తం త్వా ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః । సహ యన్మేఅస్తి తేన । భూః ప్రపద్యే భువః
 ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనారాం దేవతాం ప్రపద్యేఽశ్మా
 న మాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్భ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్యే ఓం ప్రపద్యే । అన్తరిక్షం మక్షర్వన్తరం
 బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాతస్సన్విస్త్యా స్వస్తిమాన్తయా స్వప్త్యా స్వస్తిమానసాని । ప్రాణా
 పానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హసిష్ఠం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని
 స్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయిన్ద్ర ఇన్ద్రీయం దధాతు మయి మేధాం మయి
 ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥ ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మానరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః ।
 తన్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తామదితిస్సన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః । కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదా
 వృధస్సఖా । కయా శచిష్ఠయా వృతా । కస్త్యా సత్యో మదానాం మగ్ం హిష్ఠో మథ్నదన్తసః । దృఢా
 చిదారుజేవసు । అభీషుణస్సభీనా మవితా జరిత్ర్యాణామ్ । శతం భవాస్యూతిభిః । వయస్సుప్తర్ణా
 ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాథమానాః । అపధ్వాన్తమూర్తుహిపూర్తి చక్షుర్ముగ్ధ్యస్మా
 న్నిధయేఽ వబధాన్ ॥ శం నో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పితయే । శం యోరభిస్రవన్తు నః । ఈశానా
 వార్యాణాం క్షయన్తీశ్చర్షణీనామ్ । ఆపో యాచామి భేషజమ్ । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు
 దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ఆపో హిష్ఠా మయోభువ
 స్తాన ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ

మాతరః | తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జన్వథ || ఆపో జనయథా చ నః | పృథివీ శాంతా
 సాఽగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు | అంత రిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతం తన్నే
 శాంతగ్ం శుచగ్ం శమయతు | ద్యౌ శాంతా సాఽఽదిత్యేన శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు |
 పృథివీ శాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌశాంతి ర్దిశశాంతి రవానరదిశా శాంతిరగ్ని శాంతి ర్వాయుశాంతి రాది
 త్యశాంతి శ్చన్త్ర మా శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాషశాంతి రోషధయశాంతి ర్వనస్పతయ శాంతి ర్గశాంతి
 రజాశాంతి రశ్వశాంతిః పురుషశాంతి ర్బ్రహ్మ శాంతి ర్బ్రాహ్మణ శాంతి శాంతి రేవ శాంతి శాంతిర్మే
 అస్తు శాంతిః | తయాఽహగ్ం శాంత్యా సర్వశాంత్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాంతిం కరోమి
 శాంతిర్మే అస్తు శాంతిః | ఏహ శ్రీశ్చ ప్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్త్వం ధర్మశ్చైతాని
 మోత్తిష్ఠన్త మమాత్తిష్ఠన్త మా మాగ్ం శ్రీశ్చ ప్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్త్వం ధర్మ
 శ్చైతాని మా మాహసిషుః | ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థా
 మమృతాగ్ం అను | తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్ర ముచ్చరత్ | పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శర
 దశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం
 ప్రబ్రవామ శరదశ్శత మజీతాస్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే | య ఉదగాన్మహతోఽర్ణ
 వాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాఢ్యమా వృషభో లోహితాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు |
 బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణ ఆణీష్ఠో బ్రహ్మణ ఆవనమసి ధారి తే యం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ
 ధారితమేనేన మహ దంతరిక్షం దివం దాధార పృథివీగ్ం సదేవాం యదహం వేద తదహం ధారయాణి
 మా మద్వేదోఽధి విస్రసత్ | మేధామనీషే మా విశతాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యావరుద్ధ్యై సర్వమా
 యురయాణి సర్వమాయురయాణి | ఆభిర్భిర్భర్యదతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః |
 యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అథ తే స్యామ | బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో
 మా హసిత్ | ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ||

తతః అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ |

ఉత్సర్జనే యుంజతేతి మీలనాది చ వర్జయేత్ ||

యుంజతే వృష్ణః బ్రహ్మన్ బ్రహ్మన్ దశ అపశ్యన్ దేవస్య సముద్రాయ ఇషే ఘర్మ
మహీనామ్ అస్కాన్ యా ప్రాణాయ పూష్టే ఉత్ యాః అగ్నిః భూః భూః యాః స్నిక్
ధునిః ఉగ్రః అహోరాత్రే ఖత్ వి అస్యక్ యత్ యది దీర్ఘముఖి ఇథాత్ యత్ ప్రసార్య
అత్రిణా అహః బ్రహ్మణా ఉత్ భూః పృథివీ దేవాః సావిత్రమ్ పురిశితే బ్రహ్మన్ అగ్నిః
శిరః దేవస్య విశ్వా ఘర్మ ప్రజాపతిః సవితా

సమిధాధానోపస్థానే ద్వారాదిత్యః పూర్వ ఇష్యతే ।

ద్యౌస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమిన్ధే । సాఽదిత్యగ్ం సమిన్ధే । తా మహగ్ం సమిన్ధే । సా మా
సమిన్ధా । ఆయుషా తేజసా వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

ఇతి సామ్యం ప్రతోత్సర్గః

ఆగ్నేయ వ్రతమ్

అముకగోత్రం అముకశర్మాణం మానవకం ఆగ్నేయ వ్రతేన సగ్గేస్మరిష్యామీతి సంకల్ప్య, ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామీతి కృతప్రాణాయామం శిష్యం వాచయిత్వా ।

వస్త్రయజ్ఞోపవీతాది ఉపాకర్మవద్ధారయిత్వా । పురాతనాని త్యాజయిత్వా ।

స్నాతం శిష్యం ప్రజాపతి, సోమ విశ్వేదేవ వర్జం

కాండర్ముషితర్పణం పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

అగ్నిం కాండర్షిం తర్పయామి ।

సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।

యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।

వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।

బ్రాహ్మణగ్ం స్వయంభువం తర్పయామి ।

సదసస్పతిం తర్పయామి ।

అగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగాంతే చతస్ర ఔదుంబరీ

స్సమిధ ఉదకుంభం నవం వస్త్రం చ సాదయిత్వా ।

అగ్నిముఖాంతేన్వారభ్యంతేవాసినా అగ్నయే కాండర్ముషయే స్వాహేతి హుత్వా ।

అగ్నేనయేతి షడ్భవేన సూక్తేన ప్రత్యవగ్ం హుత్వా ।

పాగ్ంహితీ రిత్యాదీని షత్రయేణ చ హుత్వా, బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహేతి హుత్వా ।

సదసస్పతిమితి స్విష్టకృత్థానే జుహుయాత్ ।

మం. ఓం అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ ।

యుయోధ్యస్మ జ్ఞాహురాణ మేనో భూయిష్ఠానై నమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ।

ప్రవశ్శు క్రాయ భానవేభరధ్వగ్ం హవ్యం మతి ఇచ్చాగ్నయై సుపూతమ్ ।

యోదైవ్యాని మానుషా జనూగ్ం ష్యంతర్విశ్వాని విదమనాజిగాతి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ।

అచ్చాగ్నిరోమతయో దేవయన్తీ రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః ।

సుసన్తృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వచ్చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణాగ్ంస్వాహా ॥

అగ్నయ ఇదమ్ ।

అగ్నేత్వమస్మద్య యోధ్యమీవానగ్నిత్రా అభ్యమస్తకృష్టిః |
 పునరస్మభ్యగ్ం సవితాయదేవజ్ఞాం విశ్వేభిరజ రేభిర్యజత్ర స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 అగ్నేత్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వా |
 పూశ్చప్రథ్వీ బహులాన ఉర్వీ భవాతోకాయ తనయాయ శంయోః స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 ప్రకారవో మననావచ్యమానాదేవ ద్రీచీన్నయథ దేవయన్తః |
 దక్షిణావాడ్వా జినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరన్త్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా | బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ||
 సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ | సనిం మేధా మయాశిష్యగ్న్స్వాహా ||
 సదసస్పతయ ఇదమ్ ||

తతో వ్రతి తూష్టి మగ్నావేకాంగం సమిధమాధాయాగ్నే వ్రతపత ఇత్యాదిభిశ్చతుర్భిః అగ్నిముపతిష్ఠతే |
 అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్మేరాధ్యతామ్ |
 వాయోవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్మేరాధ్యతామ్ |
 ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్మేరాధ్యతామ్ |
 వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ఆగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్మేరాధ్యతామ్ |

అథాచార్యోనన్వారబ్ధో జయాది వ్రతిపద్యతే |

పరిషేచనాంతం కృత్వా, ప్రణీతామోక్షణాద్యగ్నుపస్థానాంతే అభ్యుదయం, పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ |

ఇత్యాగ్నేయవ్రతః

అగ్నేయ ప్రతోత్సర్గః

అముకగోత్రం అముకశర్మాణం మానవకం ఆగ్నేయ ప్రతోత్సర్జనేన కర్మణా సగ్గ్స్మరిష్యామీతి సంకల్ప్య,
ఆగ్నేయ ప్రతోత్సర్జనం చరిష్యామీతి కృతప్రాణాయామం శిష్యం వాచయిత్వా ।

వస్త్రాదిధారణం, స్నానం తర్పణం చ పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

అగ్నిం కాండర్షిం తర్పయామి ।

సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।

యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।

వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।

బ్రాహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।

సదసస్సతిం తర్పయామి ।

అగ్నేరుపసమాధానాది అగ్నిముఖాంతేన్వారభ్యంతేవాసినా

పూర్వవత్ ప్రధానాహుతీర్ హుత్వా ।

అగ్నేయే కాండర్షిముషయే స్వాహేతి హుత్వా ।

అగ్నేనయేతి షడ్భుజేన సూక్తేన ప్రత్యుచగ్ం హుత్వా ।

సాగ్ంహితీ రిత్యాదీని షత్త్రయేణ చ హుత్వా, బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహేతి హుత్వా ।

సదసస్సతిమితి స్విష్టకృత్థానే జుహుయాత్ ।

మం. ఓం అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ ।

యుయోధ్యస్మ జ్ఞాహురాణ మేన్ భూయిష్ఠానై నమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదమ్ ।

ప్రవశ్యు క్రాయ భానవేభరధ్వగ్ం హవ్యం మతి ఇచ్చాగ్నేయై సుపూతమ్ ।

యోదైవ్యాని మానుషా జనూగ్ం ష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదమ్ ।

అచ్చాగిరోమతయో దేవయన్తీ రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః ।

సుసన్ద్రశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వఇచ్చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణాగ్ స్వాహా ॥

అగ్నేయ ఇదమ్ ।

అగ్నేత్వమస్మద్య యోధ్యమీవాఅనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టిః |
 పునరస్మభ్యగ్ం సవితాయదేవభూం విశ్వేభిరజ రేభిర్యజత్ర స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 అగ్నేత్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వా |
 పూశ్చస్పథ్యే బహులాన ఉర్వీ భవాతోకాయ తనయాయ శంయోః స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 ప్రకారవో మననావచ్యమానాదేవ ద్రీచీన్నయథ దేవయన్తః |
 దక్షిణావాద్వా జనీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరన్త్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా | బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ||
 సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ | సని మేధా మయాశిష్యగ్ం స్వాహా ||
 సదసస్పతయ ఇదమ్ ||

తతో వ్రతి తూష్టి మగ్నావేకాంగం సమిధమాధాయాగ్నే వ్రతపత ఇత్యాదిభిశ్చతుర్భిః అగ్నిముపతిష్ఠతే |
 అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి |
 వాయోవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి |
 ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి |
 వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి |

అథాచార్యోనన్వారభ్యో జయాది ప్రతిపద్యతే |

పరిషేచనాంతం కృత్వా, ప్రణీతామోక్షణాద్యగ్నృపస్థానాంతే అభ్యుదయం, పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ |

ఇత్యాగ్నేయవ్రతోత్సర్గః

వైశ్వదేవ వ్రతమ్

అముకగోత్రం అముకశర్మాణం మానవకం వైశ్వదేవ వ్రతేన కర్మణా సగ్గ్స్మరిష్యామీతి సంకల్ప్య, వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామీతి కృతప్రాణాయామం శిష్యం వాచయిత్వా ।

వస్త్రయజ్ఞోపవీతాది ఉపాకర్మవద్ధారయిత్వా । పురాతనాని త్యాజయిత్వా ।

స్నాతం శిష్యం ప్రజాపతి, సోమ అగ్ని వర్జం
కాండర్ముషితర్పణం పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి ।
సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
బ్రాహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।
సదసస్సతిం తర్పయామి ।

అగ్నేరుపసమాధానాది అగ్నిముఖాంతేన్వారభ్యంతేవాసినా
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్ముషిభ్యః స్వాహేతి హుత్వా ।
ఆనో విశ్వే అస్మా ఇతి షడ్భువేన సూక్తేన వ్రతప్రచగ్ం హుత్వా ।
సాగ్ంహితీ రిత్యాదీని షత్త్రయేణ చ హుత్వా, బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహేతి హుత్వా ।
సదసస్పతిమితి స్విష్టకృత్థానే జుహుయాత్ ।

విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్యః స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్య ఇదమ్ ।
మం. ఆనో విశ్వే ఆస్కగమస్తు దేవా మిత్రో అర్యమా వరుణ స్సజోషాః॥
భువన్ యథా నో విశ్వే వృధాసః కరన్తుషాహ విధురన్న శవస్వాహా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

శన్నో దేవా విశ్వదేవా భవన్తు శగ్ం సరస్వతీ సహ దీభిరస్తు ।
శమభిషాచ శ్శమురాతిషాచ శ్శన్నో దివ్యాః పార్థివా శ్శం నో అప్యా స్వాహా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

యే స॒వి॒తు స॒న్వ॒త్య స॒వ॒స్య వి॒శ్వే మి॒త్ర॒స్య వ్ర॒తే వరు॑ణస్య దే॒వాః |

తే సౌ॒భగం వీ॒ర॒వద్ధో॑మద॒స్నో దధా॑తన ద్రవి॒ణం చి॒త్రమ॑స్మే సా॒వహా॑ ||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ ||

అగ్నే॑ యా॒హి దూ॒త్యం వారి॑షేణ్యో దే॒వాగ్ం అ॒చ్ఛా బ్ర॒హ్మకృ॑తా గణే॑న |

స॒ర॒స్వతీం మ॒రుతో॑ అ॒శ్వినా॒పో య॑క్షి దే॒వాన్ రత్న॑ధే॒యాయ॑ విశ్వా॒స్థాన్వహా॑ ||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ ||

ద్యౌః పి॒తః పృ॒థివీ॑ మాత॒రధృ॑ గగ్నే॑ భ్రాత॒ర్వస॑వో మృ॒డతా॑నః |

విశ్వ॑ ఆదిత్యా అదితే స॒జోషా॑ అ॒స్మభ్యగ్ం శ॒ర్మ బ॒హులం॑ వియంతు సా॒వహా॑ ||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ ||

విశ్వే॑ దే॒వా శ్శృ॒ణుతే॑ మగ్ం హ॒వం మే॒ యే అ॒న్తరి॑క్షే య ఉ ప॒ద్య వి॒ష్ట |

యే అగ్ని॑ జిహ్వ ఉత వా యజ॒త్రా ఆ॒సద్యా॑స్మిన్ బర్హి॑షి॒మాదయ॑ధ్వమ్ ||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ ||

సాగ్ం హి॒తీభ్యో॑ దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్యసా॒వహా॑ | సాగ్ం హి॒తీభ్యో॑ దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్య ఇదమ్ ||

యాజ్ఞీకీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్యసా॒వహా॑ | యాజ్ఞీకీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్య ఇదమ్ ||

వారుణీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్యసా॒వహా॑ | వారుణీ॒భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్య ఇదమ్ ||

బ్రహ్మ॑ణే స్వ॒యంభు॑వే సా॒వహా॑ | బ్రహ్మ॑ణే స్వ॒యంభు॑వ ఇదమ్ ||

సద॑స॒స్పతి॑ మద్భు॒తం ప్రి॒యమి॑న్ద్రస్య కా॒మ్యమ్ | స॒నిం మే॒ధా మ॑యాశిష్గ్సా॒వహా॑ ||

సద॑స॒స్పతయ॑ ఇదమ్ ||

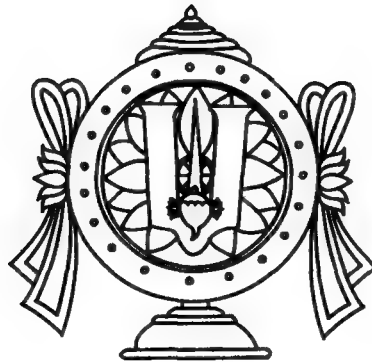

తతో వ్రతి తూష్టి మగ్నావేకాంగ్ం సమిధమాధాయాగ్నే వ్రతపత ఇత్యాదిభిశ్చతుర్భిః అగ్నిముపతిష్ఠతే ।
 అగ్నే వ్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।
 వాయో వ్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।
 ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।
 వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।

అథాచార్యోనన్వారభ్యో జయాది ప్రతిపద్యతే ।

పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామోక్షణాద్యగ్న్వపస్థానాంతే అభ్యుదయం, పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ।

ఇతి వైశ్వదేవ వ్రతః

వైశ్వదేవ ప్రతోత్సర్జః

అముకగోత్రం అముకశ్రావణం మానవకం వైశ్వదేవ ప్రతోత్సర్జనేన కర్మణా సగ్గస్మరిష్యామీతి సంకల్ప్య, వైశ్వదేవ ప్రతోత్సర్జం చరిష్యామీతి కృతప్రాణాయామం శిష్యం వాచయిత్వా ।

పస్త్రాదిధారణం, స్నానం తర్పణం చ పూర్వవత్ కారయిత్వా ।

విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షిగ్ స్తర్పయామి ।
సాగ్ంహితీ ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
యాజ్ఞకీః దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ।
బ్రాహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ।
సదసస్సతిం తర్పయామి ।

అగ్నేరుపసమాధానాది అగ్నిముఖాంతేన్వారభ్యోంతేవాసినా
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యః స్వాహేతి హుత్వా ।
ఆనో విశ్వే ఆస్మా ఇతి షడృచేన సూక్తేన ప్రత్యుచగ్ం హుత్వా ।
సాగ్ంహితీ రిత్యాదీని షత్రయేణ చ హుత్వా, బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహేతి హుత్వా ।
సదసస్సతిమితి స్విష్టకృత్థానే జుహూయాత్ ।

విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యః స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్య ఇదమ్॥
మం. ఆనో విశ్వే ఆస్కగమస్తు దేవా మిత్రో అర్యమా వరుణ స్సజోషాః॥
భువన్ యథా నో విశ్వే వృధాసః కరన్తుషాహ విధురన్న శవస్సాహా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥
శన్నో దేవా విశ్వదేవా భవన్తు శగ్ం సరస్వతీ సహ దీభిరస్తు॥
శమభిషాచ శ్శమురాతిషాచ శ్శన్నో దివ్యాః పార్థివా శ్శం నో అప్యో సాహా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

యే స॒వి॒తు స॒న్వ॒త్య స॒వ॒స్య వి॒శ్వే మి॒త్ర॒స్య వ్ర॒తే వరు॑ణస్య దే॒వాః।
తే సా॒భగం వీ॒ర॒వ॒ద్ధోమ॒ద॒పో దధా॑తన ద్ర॒వి॒ణం చి॒త్రమ॑స్మే సా॒వహా॑॥

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

అగ్నే॑ యా॒హి దూ॒త్యం వారి॑షేణ్యో దే॒వాగ్ం అ॒చ్ఛా బ్ర॒హ్మకృ॑తా గణే॑న।
స॒ర॒స్వతీం మ॒రుతో అ॒శ్వినా॒పో య॒క్షి దే॒వాన్ రత్న॑ధే॒యాయ వి॒శ్వాన్ధ్వాన్సా॑హ॥

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

ద్యౌః పిత॑ః పృథి॒వీ మాత॑రధృ గగ్నే॑ భ్రాత॒ర్వస॑వో మృ॒డతా॑నః।
వి॒శ్వ ఆది॑త్యా అదితే॑ స॒జోషా అ॒స్మభ్యగ్ం శ॒ర్మ బ॒హు॒లం వి॒యంతు సా॑హ॥

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

విశ్వే॑ దే॒వా శ్శృ॒ణుతే మగ్ం॑హవం మే॒ యే అ॒న్తరి॑క్షే య ఉ ప॒ద్య వి॒ష్ట।
యే అగ్ని॑ జి॒హ్వ ఉ॒త వా యజ॑త్రా ఆ॒సద్యా॑స్మిన్ బ॒ర్హిషి॑మాదయధ్వమ్॥

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥

సాగ్ం॑హితీభ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్యసా॒హా సాగ్ం॑హితీభ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్య ఇదమ్॥
యా॒జ్ఞికీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్యసా॒హా యా॒జ్ఞికీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్య ఇదమ్॥
వా॒రుణీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్యసా॒హా వా॒రుణీ॑భ్యో దే॒వతా॑భ్య ఉప॒నిష॑ద్భ్య ఇదమ్॥
బ్ర॒హ్మణే॑ స్వ॒యంభు॑వే సా॒హా బ్ర॒హ్మణే॑ స్వ॒యంభు॑వ ఇదమ్॥
స॒ద॒స॒స్పతి॑ మ॒ద్భుతం॑ ప్రి॒యమి॑న్ద్రస్య కా॒మ్యమ్ స॒ని మే॒ధా మ॑యాశిషగ్ంసా॒హా॥
స॒ద॒స॒స్పతయ॑ ఇదమ్॥

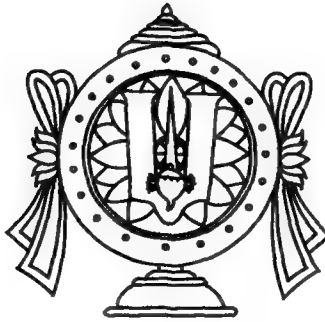

తతో ప్రతి తూష్టి మగ్నావేకాంగం సమిధమాధాయాగ్నే ప్రతపత ఇత్యాదిభిశ్చతుర్భిః అగ్నిముపతిష్ఠతే ।
 అగ్నే ప్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ ప్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి ।
 వాయో ప్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ ప్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి ।
 ఆదిత్యప్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ ప్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి ।
 వ్రతానాం ప్రతపతే కాండఙ్ముషిభ్యః వైశ్వదేవ ప్రతమచారిషం తదశకం తన్నేరాధి ।

అథాచార్యోనన్వారభ్యో జయాది ప్రతిపద్యతే ।

పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామోక్షణాద్యగుప్తపస్థానాంతే అభ్యుదయం, పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ।

ఇతి వైశ్ణవ ప్రతిష్ఠా:

ప్రాజాపత్యాది సమానతంత్ర ప్రయోగః

ప్రథమం వటుః సమిధాధానం కృత్వా,
తతః పూర్వోక్త క్రమేణ బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తం చ కృత్వా ।
ఉప్తకేశః, స్నాతః ధృతోర్ధ్వపుండ్రః గురోః దక్షిణతః ప్రాఙ్ముఖః వటుః ఆసీత ।
ఆచమ్య, పవిత్రపాణిః, ప్రాణానాయమ్య,

అముక గోత్రం. అముక శర్మాణం మిమం మాణవకం
ప్రాజాపత్య, సౌమ్య, ఆగ్నేయ, వైశ్వదేవ, వ్రతోత్పర్జనాశ్చైః
కర్మభిః సమానతంత్రేణ కర్మణాసగ్గ్ స్మరిష్యామి । ఇతి సంకల్ప్య ।
కృత ప్రాణాయామం వటుం ప్రాజాపత్య, సౌమ్య, ఆగ్నేయ,
వైశ్వదేవ వ్రతాని సమానతంత్రేణ అచరిష్యామి ఇతి వాచయిత్వా ।

ఉపాకర్మవత్ ఉపవీతాదీని ప్రత్యేకం మంత్రవత్ ధృత్వా ।
ఉదజ్జముఖోఽపునపవిశ్య । నివీతి ।
ప్రజాపతిం సోమమగ్నిం విశ్వాన్ దేవాన్ కాండముషీన్
సాగ్ంహితీ రిత్యాది నిషత్రయం స్వయంభువం
సదసస్పతిమితి తిలాక్షతోదకైః షడ్భషీం స్త్రీస్తర్పయిత్వా ।
అథాచార్యః అగ్నేరుపసమాధానాది అగ్నిముఖాంతే
అన్వారభేవ్రతీని ప్రజాపతయే కాండముషయే స్వాహేతి హుత్వా ।

ప్రజాపతయే కాండముషయే స్వాహా । ప్రజాపతయే కాండముషయ ఇదమ్ ॥

మం॥ ప్రజాపతే నత్వదేతా న్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ ।
యత్కామాస్తే జాహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్స్యామ పతయో రయ్యాణాగ్గ్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ।

రయ్యాణాం పతిం యజతం బృహన్త మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతే ।
ప్రజాపతిం ప్రథమజా మృతస్య యజామదేవ మధినో బ్రవీతు స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ।

ప్రజాపతే త్వం నిధిపాః పురాణో దేవానాం పితా జనితా ప్రజానామ్ |
పత్విర్విశ్వస్య జగతః పరస్వా హవిర్నోదేవ విహవే జుషస్వ స్వాహా || ప్రజాపతయ ఇదమ్ |
తవేమే లోకాః ప్రదిశో దిశశ్చ పరావతో నివత ఉద్వతశ్చ |

ప్రజాపతే విశ్వస్పృజ్జీవధన్య ఇదన్నోదేవ ప్రతిహర్య హవ్యగ్న్స్వాహా || ప్రజాపతయ ఇదమ్ |

ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞాయానాం దేవానామగ్రే యజతం యజధ్వం |
స నో దదాతు ద్రవిణగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్సోషం విష్యతు నాభి మస్మే స్వాహా ||
ప్రజాపతయ ఇదమ్ |

యో రాయ ఈశే శతదాయ ఉక్థ్యో యః పశూనాగ్ం రక్షితా విష్ణితానామ్ |
ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవిర్నస్వాహా ||
ప్రజాపతయ ఇదమ్ |

సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా | బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ||
సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ | సని మేధా మయాశిష్యగ్న్స్వాహా ||
సదసస్పతయ ఇదమ్ ||

ఇతి ప్రాజాపత్య వ్రతహోమం కృత్వా ।

సోమాయ కాండఋషయేస్వాహేత్యాది.....

సోమాయ కాండఋషయే స్వాహా | సోమాయ కాండఋషయ ఇదమ్ |

సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతి |

సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితుశ్రవణం యో దదాశ తస్మై || సోమాయేదమ్ ||

అషాఢం యుతుస్స పృతనాసు పప్రిగ్ స్వర్ణా మప్సాన్వం వ్రజనస్య గోపామ్ |
 భరేషుజాగ్ం సుక్తితిగ్ం సుశ్రవసం జయంతంత్యా మనుమదేమ సోమ స్వాహా || సోమాయేదమ్ ||
 త్వగ్ం సోమక్రతుభి శ్చుక్రతర్భా స్త్వం దక్షై స్సందక్షో విశ్వవేదాః |
 త్వం వృషావృషతేవ్విభి ర్మహి త్వా ద్యుమేభిర్భుమన్వభవో నృచక్షాః || సోమాయేదమ్ ||
 యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్జమ్ |
 గయస్సానః ప్రతరణస్సవీరో వీరహా ప్రతరా సోమదుర్యాన్వాహా || సోమాయేదమ్ ||
 త్వమిమా ఓషధీస్సోమవిశ్వా స్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః |
 త్వమాతతం ధోర్వంతరిక్షం త్వం జ్యోతిషా వితమో వవర్తస్వాహా || సోమాయేదమ్ ||
 యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతే షోషధీ ష్వపున్ |
 తేభిర్నో విశ్వై స్సమనా అహేడన్ రాజన్తోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయ స్వాహా || సోమాయేదమ్ ||
 సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషదభ్యస్వాహా | సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషదభ్య ఇదమ్ ||
 యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషదభ్యస్వాహా | యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషదభ్య ఇదమ్ ||
 వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషదభ్యస్వాహా | వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషదభ్య ఇదమ్ ||
 బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా | బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ||
 సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యమ్ | సని మేధా మయాశిషగ్న్ స్వాహా ||
 సదసస్పతయ ఇదమ్ ||

ఇతి సామ్య వ్రతహోమం కృత్వా ।

తతః అగ్నయే కాండఋషయే స్వాహేత్యనంతరం .....

మం. ఓం అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ |

యుయోధ్యస్మ జ్ఞాహురాణ మేనో భూయిష్టాన్తై నమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |

ప్రవశ్శు క్రాయ భానవేభరధ్వగ్ం హవ్యం మతి ఇచ్చగ్నయై సుపూతమ్ |
 యోదైవ్యాని మానుషా జనూగ్ం ష్యన్తర్విశ్వాని విదమనాజిగాతి స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 అచ్చగిరోమతయో దేవయన్తీ రగ్నింయన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః |
 సుసన్తృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వఇచ్చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణాగ్ంస్వాహా ||
 అగ్నయ ఇదమ్ |

అగ్నేత్వమస్మద్యు యోధ్యమేవానగ్నిత్రా అభ్యమన్తకృష్టిః |
 పునరస్మభ్యగ్ం సవితాయదేవభూం విశ్వేభిరజ రేభిర్యజత్ర స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 అగ్నేత్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వా |
 పూశ్చప్రథీ బహులాన ఉర్వీ భవాతోకాయ తనయాయ శంయోః స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 ప్రకారవో మననావచ్యమానాదేవ ద్రీచీన్నయథ దేవయన్తః |
 దక్షిణావాడ్వా జినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరన్త్యగ్నయై ఘృతాచీ స్వాహా || అగ్నయ ఇదమ్ |
 సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా | వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్ ||
 బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా | బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్ ||
 సదస్స్పతి మద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ | సనిం మేధా మయాశిష్యగ్ంస్వాహా ||
 సదస్స్పతయ ఇదమ్ ||

ఇతి అగ్నేయ వ్రతహోమం కృత్వా |

పునశ్చ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్యః స్వాహా ఇత్యారభ్య

విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్యః స్వాహా | విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండముషిభ్య ఇదమ్ |

మం. ఆనో విశ్వే ఆస్కగమస్తు దేవా మిత్రో అర్యమా వరుణ స్సజోషాః|
భువన్ యథా నో విశ్వే వృధాసః కరన్తుషాహ విధురన్న శవస్సాన్వహా||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్||

శన్నో దేవా విశ్వదేవా భవన్తు శగ్ం సరస్వతీ సహ దీభిరస్తు|
శమభిషాచ శ్శమురాతిషాచ శ్శన్నో దివ్యాః పార్థివా శ్శం నో అప్యా సాన్వహా||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్||

యే సవితు సస్వత్య సవస్య విశ్వే మిత్రస్య వ్రతే వరుణస్య దేవాః|
తే సౌభగం వీరవద్ధోమదప్నో దధాతన ద్రవిణం చిత్రమస్మే సాన్వహా||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్||

అగ్నే యాహి దూత్యం వారిషేణ్యో దేవాగ్ం అచ్ఛా బ్రహ్మకృతా గణేన|
సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షి దేవాన్ రత్నధేయాయ విశ్వాన్ధాన్వహా||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్||

ద్యౌః పితః పృథివీ మాతరథృ గగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతానః|
విశ్వ ఆదిత్యా అదితే సజోషా అస్మభ్యగ్ం శర్మ బహులం వియంతు సాన్వహా||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్||

విశ్వే దేవా శ్శృణుతే మగ్ం హవం మే యే అన్తరిక్షే య ఉ పద్య విష్ట|
యే అగ్ని జిహ్వ ఉత వా యజత్రా ఆసద్యాస్మిన్ బర్హిషిమాదయధ్వమ్||

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్||

ఇతి వైశ్వదేవ వ్రతహోమం చ హుత్వా ।

తదన్తే సాగ్ంహితీభ్యో యాజ్ఞీకీభ్యో వారుణీభ్యో
బ్రహ్మణే స్వయంభువే సదసస్పతయే చ హుత్వా ।

ఏతే పంచోపహోమాః ।

సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్॥
 యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా॥ యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్॥
 వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదమ్॥
 బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదమ్॥
 సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్॥ సనిం మేధా మయాశిష్య్గ్స్వాహా॥
 సదసస్పతయ ఇదమ్॥

అథ అగ్నే వ్రతపత ఇతి చతుర్థి ప్రాజాపత్య వ్రతోపస్థానం ।

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తన్మే రాధ్యతామ్॥
 వాయో వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తన్మే రాధ్యతామ్॥
 ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తన్మే రాధ్యతామ్॥
 వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యం వ్రతం చరిష్యామి తచ్చ కేయం తన్మే రాధ్యతామ్॥

తతః శిష్యోగ్నే పురస్తాత్ ధాన్యోపరి స్థాపితం సోదకం

సకూర్చం వస్త్రవేష్టిం ఉదకుంభం ఉపస్పృశన్

నమోవాచ ఇత్యనువాకం జపితా ।

ఓమ్॥ నమో వాచే యాచోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో వాచస్పతయే॥
 నమ ఋషిభ్యో మంత్రకృద్భ్యో మంత్రపతిభ్యో మామామృషయో మంత్రకృతో మంత్రపతయః॥
 పరాదుర్మాహమృషీన్ మంత్రకృతో మంత్రపతీన్ పరాదాం వైశ్వదేవీం వాచముద్యాసగ్ం శివామదస్తాం॥
 జాష్టాం దేవేభ్య శ్శర్మమేద్యో శ్శర్మ పృథివీ శర్మ విశ్వ మిదం జగత్ శర్మ చన్ద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మ॥
 బ్రహ్మ ప్రజాపతీ భూతం వదిష్యే భువనం వదిష్యే తేజో వదిష్యే యశో వదిష్యే తపోవదిష్యే॥
 బ్రహ్మ వదిష్యే పత్యం వదిష్యే తస్మా అహమిదముపస్తరణ ముపస్త్రణ ఉపస్తరణం మే వ్రజాయై॥

పశూనాం భూయా దుపస్తరణమహం ప్రజాయే పశూనాం భూయాసం ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం
ప్రాణాపానౌ మామాహసిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం
దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్య స్తం మా దేవా అవన్తు శోభాయై పితరోఽను
మదన్తు॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః॥

చతస్ర ఔదుంబరీ సమిథో ఘృతాక్తా అభ్యాదధాతి ।

స్పృథివీ సమిత్ । తామగ్ని స్సమిథే । సాఽగ్నిగ్ం సమిథే । తా మహగ్ం సమిథే । సా మా
సమిథా । ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

అన్తరిక్షగ్ం సమిత్ । తాం వాయుస్సమిథే । సా వాయుగ్ం సమిథే । తా మహగ్ం సమిథే । సా
మా సమిథా । ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తా
గ్ం స్వాహా ।

ద్యౌస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమిథే । సాఽదిత్యగ్ం సమిథే । తా మహగ్ం సమిథే । సా మా
సమిథా । ఆయుషా తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం
స్వాహా ।

సాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్న క్షయణీ । భ్రాతృవ్యహా మేఽసి స్వాహా ।

అగ్నే వ్రతపత ఇతి చతుర్థి సౌమ్యవ్రతోపస్థానం కుర్యాత్ ।

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।
వాయోవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।
ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।
వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ।

అథాచార్యః యుంజతే మన ఇత్యాదీనాం దేవావై

సత్రమాసతేత్యాదీనాం చతుర్థిః ప్రథమపదాని శిష్యం వాచయిత్వా

యుంజతే వృష్ణః బ్రహ్మన్ బ్రహ్మన్ దశ అపశ్యన్ దేవస్య సముద్రాయ ఇషే ఘర్మ
మహీనామ్ అస్మాన్ యా ప్రాణాయ పూష్టే ఉత్ యాః అగ్నిః భూః భూః యాః స్నిక్
ధునిః ఉగ్రః అహోరాత్రే ఖద్ వి అస్పక్ యత్ యది దీర్ఘముఖి ఇత్థాత్ యత్ ప్రసార్య
అత్రిణా అహః బ్రహ్మణా ఉత్ భూః పృథివీ వేవాః సావిత్రమ్ పురిశితే బ్రహ్మన్ అగ్నిః
శిరః దేవస్య విశ్వా ఘర్మ ప్రజాపతిః సవితా

తతః శిష్యః అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయవ్రతం చరిష్యామీత్యాది చతుర్థిః అగ్నేయవ్రతోపస్థానం
అత్రైవ అగ్నేవ్రతపతే వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామీత్యాది వైశ్వదేవ వ్రతోపస్థానం చ కుర్యాత్ ।

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్
వాయో వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్
ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్
వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్
వాయో వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్
ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్
వ్రతావాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్

జయాది ప్రతిపద్యతే ।

ప్రాణాయామం, పరిషేచనం, ప్రణీతామోక్షణం, బ్రహ్మోద్వాసనం చ కృత్వా ।

శం నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం న స్తపతు సూర్యః । అహని శం భవన్తు నశ్యగ్ రాత్రీః
ప్రతి ధీయతామ్ । శముషా నో ప్యుచ్చతు శమాదిత్య ఉదేతు నః । శివా నశ్చన్తమా భవ సుమృడీకా సర

స్వతి । మా తే వ్యోమ సంధృశి । ఇదాయై వా స్త్వసి వాస్తు మద్వాస్తు మన్తో భూయాస్మ మా వాస్తో
 శ్చిథ్స్మిహ్యవాస్తుస్స భూయాద్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । వ్రతిష్ఠాఽసి వ్రతిష్ఠావన్తో
 భూయాస్మ మా వ్రతిష్ఠాయాశ్చిథ్స్మిహ్యవ్రతిష్ఠ స్సభూయాద్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ।
 ఆవాతవాహి భేషజం వివాతవాహి యద్రపః । త్వగ్ం హి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే ।
 ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆసిన్తోరాపరావతః ॥ దక్షం మే అన్య ఆవాతు పరాన్యో వాతు యద్రపః ।
 యదదో వాత తే గృహేఽమృతస్య నిధిర్ హితః । తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజమ్ । తతో
 నో మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజమ్ । శంభూర్మయోభూర్నో హృదే ప్రణ ఆయూగ్ం షి తారి
 షత్ । ఇన్ద్రస్య గృహ్ంసి తం త్వా ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః । సహ యన్మే అస్తి తేన । భూః ప్రపద్యే భువః
 ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనారాం దేవతాం ప్రపద్యేఽశ్మా
 న మాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్యే ఓం ప్రపద్యే । అన్తరిక్షం మక్షర్వన్తరం
 బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాతస్స్వస్త్వా స్వస్తిమాన్తయా స్వస్త్వా స్వస్తిమానసాని । ప్రాణా
 పానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్ఠం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని
 స్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయిన్ద్ర ఇన్ద్రీయం దధాతు మయి మేధాం మయి
 ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥ ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మానరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః ।
 తన్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తామదితిస్సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః । కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదా
 వృధస్సఖా । కయా శచిష్ఠయా వృతా । కస్త్యా సత్యో మదానాం మగ్ం హిష్ఠో మథ్సదన్తసః । దృఢా
 చిదారుజేవసు । అభీషుణస్సభీనా మవితా జరిత్రాణామ్ । శతం భవాస్యూతిభిః । వయస్సుపర్ణా
 ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాథమానాః । అపధ్వాన్తమూర్ఘహిపూర్ధి చక్షుర్ముగ్ధ్యస్మా
 న్నిధయేఽవబధ్ధాన్ ॥ శం నో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పితయే । శం యోరభిస్రవన్తు నః । ఈశానా
 వార్యాణాం క్షయన్తీశ్చర్షణీనామ్ । అపో యాచామి భేషజమ్ । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు
 దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ఆపో హిష్ఠా మయోభువ
 స్తాన ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ వః । ఉశతీరివ

మాతరః | తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వభ || ఆపో జనయథా చ నః | పృథివీ శాంతా
 సాఽగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు | అంత రిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతం తన్నే
 శాంతగ్ం శుచగ్ం శమయతు | ద్యౌ శాంతా సాఽఽదిత్యేన శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు |
 పృథివీ శాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌశాంతి ర్దిశశాంతి రవాంతరదిశా శాంతిరగ్ని శాంతి ర్వాయుశాంతి రాది
 త్యశాంతి శ్చన్ద్ర మా శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాపశాంతి రోషధయశాంతి ర్వనస్పతయ శాంతి ర్గౌశాంతి
 రజాశాంతి రశ్వశాంతిః పురుషశాంతి ర్బ్రహ్మ శాంతి రాబ్రహ్మణ శాంతి శాంతి రేవ శాంతి శాంతిర్మే
 అస్తు శాంతిః | తయాఽహగ్ం శాంత్యా సర్వశాంత్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాంతిం కరోమి
 శాంతిర్మే అస్తు శాంతిః | ఏహ శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్త్వం ధర్మ శ్చైతాని
 మోత్తిష్ఠన్త మనూత్తిష్ఠన్త మా మాగ్ం శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్త్వం ధర్మ
 శ్చైతాని మా మాహసిషుః | ఉదాయుషో స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మణోదస్థా
 మమృతాగ్ం అను | తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛక్ర ముచ్చరత్ | పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శర
 దశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం
 ప్రబ్రవామ శరదశ్శత మజీతాస్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్ష్వ సూర్యం దృశే | య ఉదగాన్మహతోఽర్ణ
 వాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాథ్నమా వృషభో లోహితాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు |
 బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణ ఆణీస్థో బ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారి తే యం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ
 ధారితమేవేన మహ దంతరిక్షం దివం దాధార పృథివీగ్ం సదేవాం యదహం వేద తదహం ధారయాణి
 మా మద్వేదోఽధి విస్రసత్ | మేధామనీషే మా విశతాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యావరుద్ధ్యై సర్వమా
 యురయాణి సర్వమాయురయాణి | ఆభిర్భిర్భిర్యదతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః |
 యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అథ తే స్యామ | బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో
 మా హసీత్ | ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ||

వాచం యచ్ఛేత్ ।

అథాచార్యః శిష్యస్య సముఖం శిరః వస్త్రేణ వేష్టయిత్వా ।
 వాగ్యత స్తిష్ఠరీ దాసీత వాశో భూతే గ్రామాద్భూహి ర్గత్వా,
 శిరోవేష్టన వస్త్ర మపనీయాచార్యాయ దత్వా,
 తతః ఆచార్యః అగ్న్యాదీన్ దర్శయిత్వా,
 వయస్సుపర్ణా ఇత్యాదిత్య ముపతిష్ఠతే ।
 వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురిన్ద్రిం ప్రియమేధా ఋషయో నాథమానాః ।
 అపధ్వాన్తమూర్ణుహిపూర్ణి చక్షుర్ముగ్ధస్మాన్నిధయేవ బద్ధాన్ ॥
 అంతే అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ ।

ఇతి సమానతంత్ర ప్రయోగః

ఉత్సర్జనే విశేషః

ఉత్సర్జనేతు యుంజ్యాందీం మీలనాదిచ వర్జయేత్ । సమిదాధాన మంత్రేణ ద్యౌస్సమిత్పూర్వ మిష్యతే ।
 ఏవ మేవ ఉత్సర్జనం వ్రతమచారిషం - తదశకం తన్మేరూధి ఇతి భేదః । సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనోపస్థానే ఆదిత్య
 వ్రతపతే ఇతి చాదావనుసంధేయః ॥

గోదానవ్రతమ్

ఆచార్యః ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య
అముక గోత్రం అముక శర్మణం మాణనకం గోదాన వ్రతేన కర్మణాసగ్గ్స్మరిష్యామి
గోదానవ్రత కర్మాంగం అభ్యుదయం పుణ్యాహం కృత్వా.
శిష్యః ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య భగవదాజ్ఞయా
భగవత్కైంకర్యరూపం గోదానవ్రతం చరిష్యామి । ఇతి సంకల్ప్య

అగ్నిరుప సమాధానాది ఆజ్యభాగాంతే

అగ్నిముఖము ప్రభృత ఆజ్య భాగాంతము చేసి

అన్వారబ్ధింతే వాసినా చౌలవత్

ప్రధానానుతర్హత్యా,

శిష్యుని స్మరిస్తూ...

ధాతా దదాతునోరయితి చతస్రో

మం॥ ధా॒తా॒దదా॑తు॒నో ర॒యిమీ॑శా॒నో జగ॑త॒స్పతిః॑ । స॒నఃపూ॑ర్ణేన వా॒వన॑త్సా॒న్వహా॑ ।
ధా॒తా ప్ర॑జాయా ఉ॒త రా॒య ఈ॑శే ధా॒తేదం॑ వి॒శ్వం భు॑వనం జ॒జాన॑ ।
ధా॒తా పు॒త్రం య॑జమా॒నాయ॑ దాతా తస్మా ఉ॒హవ్యం॑ ఘృ॒తవ॑ద్విధేమ॒ స్వాహా॑ ।
ధా॒తా దదా॑తునో ర॒యిం ప్రా॑చీం జీ॒వాతు॑మక్షితామ్ ।
వ॒యం దే॑వస్య ధీ॒మహి॑ సుమ॒తిగ్ం స॒త్యరా॑ధస॒స్వాహా॑ ।
ధా॒తా దదా॑తు దా॒శుషే॑ వసూ॒ని ప్ర॑జాకా॒మాయ॑ మీ॒థుషే॑ దురో॒ణే ।
తస్మై॑దే॒వా అ॒మృతా॑ స॒న్వయ॑ంతాం విశ్వే॑దే॒వాసో॑ అదితి స॒న్వజో॑షా॒స్వాహా॑ ॥

యస్తా హృదాకీరిణేతి చతస్రః

యస్తా హృ॒దా కీ॒రిణా॑మన్యమా॒నో మ॒ర్త్యం మ॒ర్త్యో జో॑హవీమి ।
జాత॑వేదో యశో అ॒స్మాసు॑ధేహి ప్ర॒జాభి॑రగ్నే అమృ॒తత్త్వమ॑శ్వాగ్న్ స్వా॒హా॑ ॥
యస్మై॑ త్వగ్ం సుకృ॒తే జాత॑వేద ఉ॒లోక॑మగ్నే కృ॒ణవ॑స్యోనమ్ ।
అ॒శ్వినగ్ం స॒పు॒త్రిణం॑ వీ॒రవ॑న్తం గోమ॒న్తగ్ం ర॒యిం నశ॑తే స॒వ్వి స్వా॒హా॑ ॥
త్యే సు॒పు॒త్ర శ॒వసో॑వృ॒తన్ కా॑మకాతయః । న త్వామి॒న్ద్రాతి॑రిచ్యతే స్వా॒హా॑ ॥

ఉ॒త్థ॒ఉత్థే॑ సోమ॒ ఇ॒న్ద్రం॑ మ॒మాద॑ నీ॒థేనీ॑థే మ॒ఘ॒వా॒నగ్ం॑ సు॒తాసః॑ |
యదీ॒గ్ం స॒బాధః॑ పి॒తర॑న్న పు॒త్రాస్స॑మా॒నద॑క్షా అ॒వసే॑ హ॒వన్తే॑ సా॒వహే॑ ||

జయాది ప్రతిపద్యతే.

ప్రణీతా మోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతే ।

అపరేణాగ్నిం ప్రాంచ ముపవేశ్య.

జయాదులు హోమముచేసి ప్రణీతామోక్షణ పర్యంతమాచ
రించి అగ్న్యపస్థానము చేసిన తరువాత,
అగ్నికీపశ్చేమ దిక్కున తూర్పుముఖముగా వటువును కూర్చొండ
బెట్టి.

మం॥ ఉ॒ష్ణేన॑ వాయువుద॒కేనే॑హ్యది॒తిః కేశాన్॑వపతు ।

ఇతి ప్రథమేన యజుషా అపస్సగ్ంస్సృజ్య ఉష్ణా
శ్శీతాసు ఆనీయ

ఈ విధముగా చెప్పచూ వేడినీళ్ళను చల్లని నీటిలో కలుప
వలయును.

ఇతి ఉష్ణాశ్శీతిసు ఆనీయ

మం॥ ఆప ఉ॒న్దన్తు॑ జీ॒వసే॑ దీ॒ర్ఘాయు॑త్వాయ వర్చ॒సే । జ్యోక్త॑సూర్యం దృ॒శే ।

బ్రహ్మచారీ మాతావే త్రీన్ ఆనదహే

శక్తైత్పిందేయ వాన్వితేనిధాయ

వరందదాతి ఆచార్యాయ.

ఇతి గోదానత్రతమ్

స్వాతకమ్

వేదమధీత్య స్నాస్యన్ ప్రాగుదయాత్
 వ్రజం ప్రవిశ్య. అంతర్లోమ్నా చర్మణా
 ద్వారం అపిధాయ ఆస్తే ।
 నైనం ఏతత్ అహః ఆదిత్యోభితపేత్ ॥

మధ్యందినే స్నానకర్మ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య...
 ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య

అగ్నేరుప సమాధానాది పాత్ర వ్రయోగాంతే ।

శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగ సమిత్
 స్రక్కుగంధా ప్రవర్తన్ ।
 శీతోష్ణాంబు క్షురకటయవఛత్ర
 దందాంజనాని ।
 ఆదర్శోపానద్వయకుశ శకృత్
 స్నాన చూర్ణోద పాత్రే
 స్నాస్యన్ యుంజ్యాత్ సకృదిహ నరః
 కాష్ఠ మౌదుంబరం చ ।

వేదాధ్యయనము చేసి, స్నాతకమును చేయదలచినవాడు
 సూర్యోదయమునకు పూర్వము చుట్టు ఆవరణగల గోష్ఠమును
 ప్రవేశించి, ద్వారమును రోమములు లోపలివైపుకు ఉండునట్లు
 కృష్ణాజినము చేత కప్పవలయును.

ఈరోజున ఇతనిని సూర్యరశ్మి తాకరాదు. మధ్యాహ్న
 కాలమందు స్నాన కర్మకరిష్యే అని ఆచమన ప్రాణాయామ
 పురస్కరంగా సంస్కారము చేయ వలయును.

అగ్నిముఖము మొదటి నుండి దైవపాత్రాసాదనము వరకు జేసి

రెండు యజ్ఞోపవీతములను, రెండు వస్త్రములు మరియు ఒక
 మోడుగ సమిధ పూలదండ, సుగంధము, చెవులకు పెట్టుకొను
 బంగారు పోగులు, (ఇవి లేనిచో దర్భకట్టలు రెండు, చన్నీరు
 వేడినీరు, కత్తి, దర్భచాప, ధాన్యము, గొడుగు, దండము
 (వెదురుకర్ర) కాటుక, అద్దము పాకోళ్ళ జంట (పాదరక్షలు)
 దర్భలు, ఎద్దుపేద, నలుగుపిండి, ఉదక పాత్రలు, మేడిపుడక,
 వీటిని ఒకసారి ఉంచవలయును.

ఏతాని యుగపత్ సాదయిత్వా ।

ఆజ్యభాగాంతే

పాలాశగ్ం సమిధం ఉత్తరయా ఆధాయ,

మం॥ ఇ॒మగ్ం స్తో॒మమ॒ర్తతే జా॒తవే॑ద॒సే రథ॑ మి॒వ సం॒మహే॑మా మనీ॒షయా॑ ।

భ॒ద్రా హి సః ప్ర॑మతిరస్య సగ్ంసద్యగ్ం స॒ఖ్యేమా రి॑షామా వ॒యం త॑వ ।

స్మృతకుడు

ప్రాతాసాదనము చేసి “సోమాయ స్వాహా” అను ఆజ్య
భాగాంతం వరకు జేసి

అపరేణాగ్నిం కట ఏరకాయాం వా ఉపవిశ్య.

ఉత్తరయా క్షురం అభిమంత్ర్య.

మోదుగుసమిధ ఈ మంత్రముతో అగ్నిలో ఉంచవలయును.
అగ్నికి పడమరవైపున చాపయందుగాని తుంగచాపమీదగాని
కూర్చొని

మం॥ త్యా॒యిషం జ॒మదగ్ం క॒శ్యప॑స్య త్యా॒యిషమ్ ।

యద్దే॒వానాం త్యా॒యిషం తన్నే॑ అస్తు త్యా॒యిషమ్ ।

ఈ మంత్రముతో కత్తిని అభిమంత్రించి

మం॥ శి॒వో నా॒మాసి స్వ॑ధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః ।

ఇతి యజుషా వస్త్రే ప్రదాయ

ఈ మంత్రముతో వపనము (సంస్కారము) చేయువానికి
మంత్రవేత్తయగు బ్రాహ్మణునికి ఇవ్వవలెను.

(అపాంగ్ంసగ్ం సర్జనాది

ఆకేశనిధానాత్ సమానం)

ఉష్ణేనవాయ

శీతోష్ణ ఉదకములు కలుపుట మొదలు

ఖేదుంబరమూచే మేడిచెట్టు మొదట కేశము ఉంచువరకు
చౌలాదుల యందు వలెనే చేయవలయును.

మం॥ ఉ॒ష్ణేన॑ వాయువుదకే నేత్యేషః ।

ఇతి అనువాకస్య ప్రథమేన యజుషా అపస్సగ్ం ప్రజ్య.

... .. ఉపనయన యనవత్కుర్యాత్.

ఉత్తరయోదుంబరమూలే 'అథ నాపితేన
సర్వాంగవపనం కారయిత్వా,

స్నాత్వా, ద్విరాచమ్య,
కౌపీన మాచ్ఛాద్య
ఆచమ్య, జఘనార్ధే ప్రజస్య ఉపవిశ్య
విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారి లింగాని।
బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి

తాగ్ంస ఉత్తరేణ యజుషౌ దర్శస్తంభేవా
ఉపగూహతి

మం॥ ఇ॒దమ॑హ॒మము॑ష్యా॒ముష్యా॑య॒ణస్య॑ పా॒ష్మా॒నము॑ప॒గూహ॑ మ్యుత్త॒రో॒ఽసౌ॒ద్విష॑ద్భ్యః ।
అప్పు॒దందా॑జినే ప్రాశ్య,

ఏవం విహితాభిరేవాద్భిః
ఉత్తరాభిః షడ్భిః స్నాత్వా,

మం॥ ఆ॒పో హి॑ స్థామ॒యోభు॑వ స్తా॒నః క్షి॒రే ద॒ధాత॑న॒ మహే॑రణాయ చక్ష॒సే॒।
యో వ॒శ్శివ॑త మోర॒సస్త॑స్య భాజయ తే హ॒నః॑। ఉ॒శతీ॑రివ మాత॒రః॑।
తస్మా॑ అ॒రంగ॑మామ॒వో య॑స్య క్షయా॒య జి॑న్వథ॒ ఆపో॑ జ॒నయ॑థా చ నః॑॥

మం॥ హిరణ్యవర్ణా శుచయఃపావకాః.....
ఉత్తరయా ఉదుంబరేణ దంతో ధావతే

అనంతరం మంగలిచేత సర్వాంగము వపనము చేయించు
కొని

స్నానముచేసి రెండుసార్లు ఆచమనము చేసి
కౌపీనము ధరించి, ఆచమనం చేసి
గోశాలలో పడమటి భాగమున కూర్చొని
మౌంజీ దండమును అజనమును
బ్రహ్మచారికి ఈయవలయును.

ఆ బ్రహ్మచారి పై మంత్రము చెప్పి మేడిచెట్టు మొదటగాని,
దర్భదుబ్బు యందుగాని కనపడకుండా దాచ వలయును.

ఇచట గోత్రము పేరు చెప్పవలయును. దండమును,
అజనమును నీటి యందుంచవలయును.

వేడినీటిని చన్నీటిలో కలిపి అపాఞిష్ఠాయ అను 3 మంత్రములు,
హిరణ్యవర్ణా అను 3 మంత్రములు, ఈ 6 మంత్రములు చెప్పి
స్నానము చేయవలయును.

'అన్నాద్యయ...' అనుమంత్రము చెప్పి మేడి పుడకతో దంత
ధావనము చేయవలయును. ఆ పుల్లను నైఋతి దిశ యందు
పారవేయవలయును. ఆచమనము చేయవలయును.

మం॥ అ॒న్నా॒ద్యా॒య॒ వ్యూ॒హా॒ధ్వం దీ॒ర్ఘా॒యుర॒హమ॒న్నా॒దో భూ॒యాసమ్ ।

సో॒మో॒రాజా॒ య॒మాగ॒మథ్న॒ మే ము॒ఖం ప్ర॒వేక్ష్య॒తి భగే॒న స॒హ వర్చ॒సా ।

స్నానీయోచ్ఛాదితః స్నాతః

స్నానచూర్ణముతో (నలుగుపిండి) రుద్దుకొని స్నానము చేయవలయును.

ఉత్తరేణ యజుషా అహతం

అంతరం వాసః పరిధాయ

'సోమస్యతను' అనుమంత్రముతో కొత్త కట్టుబట్టను కట్టుకొని

మం॥ సో॒మస్య॒ తనూ॒రసి॒ తను॒వం మే పా॒హి స్వా॒మా తనూ॒రావి॒శ ।

ద్విరాచమ్య ప్రాణానాయమ్య ఉపవీత

ద్వయం ధృత్వా.

రెండుసార్లు ఆచమనం చేసి ప్రాణాయామము చేసి శ్రోతస్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం. స్నాన కర్మాంగం ఉపవీత ద్వయధారణం కలిపి "అని నంకల్పించి యజ్ఞోపవీత ద్వయమును ధరించవలయును.

సార్వ సురభిణా చందనేన నమోగ్రహాయేతి

ఉత్తరైః దేవతాభ్యః ప్రదాయ

సుగంధ ద్రవ్యములతో కలసిన చందనములో వ్రేళ్ళను ముంచి

మం॥ నమో॑ గ్ర॒హాయ॑ చాభి॒గ్రహాయ॑ చ నమ॒శ్శాక॒జష్టా॒భాభ్యాం

నమస్తా॒భ్యో దే॒వతా॒భ్యో యా అభి॒గ్రాహి॑ణీః ।

అప్పరస్సు ఇతి ఉత్తరయానులిప్య.

ఈ మంత్రముతోపైకి చల్లవలయును.

మం॥ అ॒ప్పర॒స్సు యోగ॒థో గ॒న్తర్వే॒షు చ॒ యద్య॑శః ।

దై॒వో యో మాను॒షో గ॒న్తస్స॑ మా గ॒న్తస్సుర॑భిర్భుషతామ్ ।

అప్పరస్సు అను పైమంత్రముతో చందనమును పూసుకొన వలయును.

మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం

సూత్రోతం 'ఇయ మోషధి' ఇతి

ఉత్తరయా ఉదకపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిష్లావ్య.

రెండువైపుల రత్నము ఉండునట్లు దారముచే గుచ్చబడిన బంగారు పూసను 'ఇయ యోషధి' అను మంత్రము చెప్పి ఉదకపాత్రయందు ప్రదక్షిణముగా 3సార్లు త్రిప్ప వలయును.

మం॥ ఇ॒య మో॒షధే॑ త్రా॒యమా॑ణా స॒హమా॑నా స॒హస్వ॑తీ ।

సా॒మా హి॑రణ్యవర్చ॒సం బ్ర॑హ్మవర్చ॒సినం॑ మా కరోతు ।

మం॥ అ॒పాశోఽస్సు॑రో మే॒ మా సగ్ం శా॑రీశ్శి॒వో మో॑ష తిష్ఠ॒స్వ దీ॒ర్ఘాయు॑త్వాయ శత॒శార॑దాయ ।

శత॒గ్ం శర॑ద్భ్య ఆయు॒షే వర్చ॑సే జీ॒వాత్వై పు॑ణ్యాయ ।

‘అపావోస్సురోమే ఇతి ఉత్తరయా గ్రీవాస్వాబధ్య

‘అపానోస్సురోమే’ అనుమంత్రము చెప్పి ఆ బంగారుపూసను కంఠమున ధరించవలయును.

ఏవమేవ బాదరం మణిం

మంత్రవర్ణగం సవ్యే పాణౌ ఆచమ్య,

ఈ విధముగనే దారముచే గుచ్చబడిన రేగుపూసను మంత్రము లేకుండగా ఆ జలకలశములో త్రిప్పి ఎడమచేతికి కట్టుకొన వలెను.

అహతం ఉత్తరం వాసః

రేవతీ స్వేతి సమానం ।

వాసస్సద్యః కృతోత్తముత్తరాభ్యాం

అభిమంత్ర్య, ఇత్యాది పరిహితముత్తరయా

అనుమంత్రయతే ఇత్యంతం

ఉపనయన వత్ కుర్యాత్

మరియుక ఉత్తరీయమును ఉపనయనములో వలె రేవతీస్త్వా అను మంత్రముతో అభిమంత్రణ చేసి, ‘యా అక్యంతన్’ అను ౩ ఋక్కులను అనుసంధించుచూ ఉత్తరీయమును ధరించి పరీదం వాసో అని అభిమంత్రణ చేయవలయును.

వాసస్సద్యః కృతోత్తం రేవతీస్త్వా

మం॥ రే॒వతీ॑స్త్వా వ్యక్ష్ణ॒స్కృత్తి॑కాశా॒క్చన్తగ్ం॑స్త్వా ।

ధి॒యోఽవ॑యన్నవ॒గ్నా అ॒వృ॒జ్జన్త॑హస్ర మ॒న్తాగ్ం అ॒భితో॑ అయచ్ఛన్ ।

మం॥ దే॒వీర్దే॑వాయ పరి॒ధి స॒విత్రే మ॒హత్త॑దాసామభవన్మహి॒త్వనమ్॑ ।

కొత్తదగు ఉత్తరీయమును రేవతీస్త్వా అను దేవర్దేవాయ అను మంత్రములతో అభిమంత్రణ చేయవలయును.

మం॥ 1. యా అకృ॑న్త॒న్నవ॑యన్ యా అ॒తన్వ॑త యాశ్చ దే॒వీర॑న్తా న॒భితో॑ఽదదన్త ।

తాస్తా॑ దే॒వీర్జర॑సే సం॒వ్యయ॑న్తా॒న్వయు॑ష్మాని॒దం పరి॑ధ॒థన్వ వా॑సః ।

మం॥ 2. పరి॑ధ॒తృ ధ॒త్తవా॑స॒సైనగ్ం శ॒తాయు॑షం కృ॒ణుత దీ॒ర్ఘమా॑యు ।

బృ॒హస్ప॑తిః ప్రా॒యచ్ఛ॑ద్వా॒స ఏ॒తథ్ం॑మాయ రా॒జ్ఞే పరి॑ధాత॒వా ఉ ।

మం॥ 3. జ॒రాం గ॒చ్ఛాసి॑ పరి॑ధ॒థన్వ వా॑సో భ॒వాకృ॑ష్టి నా మ॒భిశ॑స్తి పా॒వా ।

శ॒తం చ జీ॑వ శ॒రద॑స్సు॒వరా॑ రా॒యశ్చ పో॑ష॒ముప సం॒వ్యయ॑స్వ ।

యా అకృంతన్ అను 3 మంత్రములతో ఆచార్యుడు స్నాతకునికి

ధరింప చేయవలయును.

ఇతి తిస్సభిః పరిధాప్య

పరిహిత ముత్తరయానుమంత్రయతే

మం॥ పరీ॑దం వా॒సో అ॒ధిధా॑స్త్వస్తయే॒ భూరా॑పీ॒నా మ॒భిశ॑స్తి పా॒వా ।

శ॒తం చ జీ॑వ శ॒రదః పు॒రూచీ॑ ర్వ॒సూని చా॒ర్యో వి॒భజా॑సి జీ॒వన్ ।

'పరీదంవాసో' అనుమంత్రముచే ధరించిన వస్త్రమును

అభిమంత్రణ చేయవలయును.

ఇతి అనుమంత్రయతే

తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య

దర్వామాధాయ. ఆజ్యేన అభ్యానయన్ ఉత్తరా

ఆహుతీర్హత్వా,

ఆ ఉత్తరీయము యొక్క కొనయందు బంగారు చెవిపోగు

లను కట్టి, దర్వియందుంచి వాటిని ఇతర దర్వితో 4సార్లు

నేతితో తడిపి ఆ నేతిని 'అయుష్షం' అను మంత్రములతో

హోమము చేయవలయును.

మం॥ ఆ॒యు॒ష్యం వ॒ర్చస్య॑గ్ం సు॒వీర్య॑గ్ం రా॒యస్పౌ॒ష మౌద్ధి॑ద్యమ్ | ఇ॒దగ్ం హి॑ర॒ణ్యం

జైత్రా॒య్యావి॑శతా॒న్మాగ్ం॑స్వా॒హా | హి॑ర॒ణ్యయే॑దమ్ |

ఉ॒చ్చై॒ర్వా॒ది పృ॒త॒నా॒జి స॒త్రాసా॒హం ధ॒నశ్చ॑యమ్ ।
 స॒ర్వా॒స్స॒న్మృ॒ద్ధీర్ బు॒ద్ధయో హి॒రణ్యే॒స్మి స్థ॒నమా॑హితా స్వా॒హా । హి॒రణ్యా॑యేదమ్ ।
 శు॒న॒మ॒హగ్ం హి॒రణ్య॑స్య పి॒తురి॒వ నా॑మాగ్రభైషమ్ ।
 తం మా హి॒రణ్య॑వర్చ॒సం పూ॒రుషు॑ ప్రి॒యం కు॒రు స్వా॒హా । హి॒రణ్యా॑యేదమ్ ।
 ప్రి॒యం మా దే॒వేషు॑ కు॒రు ప్రి॒యం మా బ్ర॒హ్మ॑ణే కు॒రు ।
 ప్రి॒యం వి॒శ్వేషు॑ శూ॒ద్రేషు॑ ప్రి॒యగ్ం రా॒జసు॑ మా కు॒రు స్వా॒హా॥ హి॒రణ్యా॑యేదమ్ ।
 యా తి॒రశ్చ ని॒పద్య॑ సే॒హం వి॒ధర॑ణీ ఇతి ।
 తాం త్వా ఘృ॒తస్య॑ ధా॒రయా॑ యజే సగ్ం రా॒ధనీ॑మహగ్ం స్వా॒హా ।
 సగ్ం రా॒ధన్యై దే॒వ్యై స్వా॒హా ప్ర॒సాధ॑న్యై దే॒వ్యై స్వా॒హా । సగ్ం రా॒ధన్యై దే॒వ్యా ఇ॒దమ్ ।
 ప్ర॒సాధ॑న్యై దే॒వ్యై స్వా॒హా ప్ర॒సాధ॑న్యై దే॒వ్యా ఇ॒దమ్ ।
 స॒మా॒జం చ వి॒రా॒జం చా॒భిశ్రీ॑ర్యా చ నో గృ॒హే ।
 లక్ష్మీ॑ రా॒ష్ట్రస్య॑ యా ము॒ఖే తయా॑ మా సగ్ం సృ॒జామ॑సి స్వా॒హా లక్ష్మా॑ ఇ॒దమ్॥

ప్రవర్తావపనియ్య,

జయాది ప్రతిపద్యతే, పరిషేచ

నాంతం కృత్వా, ప్రణీతా మోక్షణాది

అగ్నుపస్థానాంతే,

జయాదులు హోమము చేసి ఉత్తర పరిషేచనము చేసి

అగ్నుపస్థానము అయిన తరువాత

ఏతాభిరేవ దక్షిణే కర్తే ఆబధ్నీత ।

మ॥ ఆ॒యు॒ష్యం వర్చ॑స్యగ్ం సు॒వీర్య॑గ్ం రా॒యస్సో॒ష మౌద్ధి॑ద్యమ్ । ఇ॒దగ్ం హి॒రణ్యం॑
 జైత్రా॒యావి॑శతాన్మామ్ । ఉ॒చ్చై॒ర్వా॒ది పృ॒త॒నా॒జి స॒త్రాసా॒హం ధ॒నశ్చ॑యమ్ । స॒ర్వా॒స్స॒న్మృ॒ద్ధీర్
 బు॒ద్ధయో హి॒రణ్యే॒స్మి స్థ॒నమా॑హితాః । శు॒న॒మ॒హగ్ం హి॒రణ్య॑స్య పి॒తురి॒వ నా॑మాగ్రభైషమ్ । తం
 మా హి॒రణ్య॑వర్చ॒సం పూ॒రుషు॑ ప్రి॒యం కు॒రు । ప్రి॒యం మా దే॒వేషు॑ కు॒రు ప్రి॒యం మా బ్ర॒హ్మ॑ణే కు॒రు

ప్రియం విశ్వేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు | యా తిరశ్చ నిపద్య సేహం విధరణీ ఇతి
| తాం త్వా పుత్రస్య ధారయా యజే సగ్ం రాధనీమహమ్ | సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా ప్రసాధన్యై
దేవ్యై స్వాహా | సప్రాజం చ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చ నో గృహే | లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా
మా సగ్ంస్యజామసి |

ఏతాభిః సవ్యే

శిరసి, అంజనం ఆదర్శావేక్షణం
ఉపాసహౌ ఛత్రం దండమితి |

శుభికేశిర ఇత్యనయా ఏకయైవ
ప్రజ మా బధ్నీత |

“ఆయుష్యం” అను 8 మంత్రముల చేత కుడిచేవికి ఒకదానిని
ధరించ వలయును.

మరల ఈ “ఆయుష్యం” మొ ॥ 8 మంత్రముల చేతనే రెండవ
చేవిపోగును ఎడమ చేవికి ధరించవలయును. ఈ విధముగనే
పై మంత్రములతో

శిరస్సుయందు మాలికను, అద్దమును చూపుటను
పొదుకలను, ఛత్రము, దండమును ధరించవలయును.

‘శుభికేశిర’ అను ఒక ఋక్కుచేత మాలికను శిరస్సున ధరించ
వలయును.

మం॥ శుభికేశిర ఆ రోహ శోభయన్తీ ముఖం మమ | ముఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంసం చ
భగం కురు | యా మాహర జ్జమదగ్నిశ్శృద్ధాఽయై కామా యాన్యై | ఇమాం తామపి నహ్న్యాహం
భగేన సహ వర్చసా |

యదాంజనం త్రైకకుదం ఇత్యేతయైవ
సకృదుచ్చారితయా త్రికకుత్పర్వతాంజనేన
యుగపత్ అక్షిణీ అంజిత |

‘యదాంజనం’ అను ఋక్కుచేతను ఒకసారి చెప్పి
‘త్రికకుత్పర్వత సంబంధమైన (రాతికాటుక) కాటుకను రెండు
నేత్రములకు ఒక్కమారే ధరించవలయును.

మం॥ యదాంజనం త్రైకకుదంజాతగ్ం హిమవత ఉపరి |
తేనవామాత్మే తేజసే వర్చసే భగాయ చ |

మయి పర్వతపూరుషం మయి పర్వతవర్చసం
మయి పర్వతభేషజం మయి పర్వతాయుషమ్ ।
మయిపర్వతపురుష మిత్యాదీని చత్వారి
యజాంషి వికల్పారాధిని ।

‘యదాంజనము’ అను మంత్రముతో గాని మయు పర్వత
పూరుషతి’ ఈ మంత్రముతోగూడ ధరించుటగలదు.

యన్మేవర్చ ఇత్యేతయా ఆదర్శమవేక్ష్య
మం॥ యన్మేవర్చః సరాగతమాత్మానముపతిష్ఠతు ।
ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ।
ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్ ।
ప్రజాపతే శ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్చదిర్విశ్వజనస్య
ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి ।

‘యన్మేవర్చ’ అను మంత్రముతో అర్ధమును చూచుకొనవలెను.

ప్రతిష్ఠేస్థ ఇతి యజుషా
ఉపానహౌ యుగపత్ ధృత్వా.

‘ప్రతిష్ఠేస్థ’ అను మంత్రము చెప్పి పాదుకలను రెంటిని
ఒక్కమారుగా ధరించవలయును.

తూష్టిం ఛత్రమాదాయ, ప్రజాపతేశ్శరణమసీతి
ఆత్మానం ఆచ్ఛాద్య.

అమంత్రముగా ఛత్రము పట్టుకొని ‘ప్రజాపతే’ అను మంత్రము
చెప్పి తనకు నీడ వచ్చునట్లు ఛత్రమును ధరించవలయును.

దేవస్యత్యేతి యజుషాదక్షిణేన పాణినా
ఊర్ధ్వాగ్రం శిరః ప్రమాణం ఋజుగ్ం

‘దేవస్యత్వా’ అను మంత్రముతో చెప్పుచు కుడిచేతితో
కొన పైకుండునట్లు తన శిరస్సుతో సమాన ప్రమాణము
గలదియు, వంకరలేనిదియు, పై తొక్కు (చర్మము) కలదియు
రంధ్రములేనిదియు, సమసంఖ్యగల కణపులుగలదియు అగు
వెదురు కర్రను పట్టుకొనవలెను.

సత్వవం అసుషిరం యుగ్మపర్వకం
వైణవం దండమాదధీత ।

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే
ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రోసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ ।

వాచం యచ్ఛతి ఆ నక్షత్రేభ్యః.

ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా

నక్షత్ర దర్శనము వరకు మౌనమును బూని, నక్షత్రోదయము
అయిన తర్వాత తూర్పుదిక్కుగాని, ఉత్తరదిక్కు గాని వెళ్ళి
'దేవీషదుర్వి' అను మంత్రము చెప్పచూ దిక్కుకు నమస్కరించ
వలయును.

దిశముపనిష్కమ్య, ఉత్తరేణ అర్ధర్చేన దిశ ఉపస్థాయ ।

మం॥ దేవీష్టడుర్వీ రురుణఃకృణోతు విశ్వేదేవాస ఇహవీరయధ్వమ్॥

మాహాస్మహి ప్రజయామాతనూభిర్మారధామ ద్విషతే సోమరాజన్॥

ఉత్తరేణ నక్షత్రాణి చంద్రమసమితి ।

మహాస్మహి ప్రజయా

'మాహాస్మహి' అను మంత్రము చెప్పచూ చంద్రునికి
నక్షత్రములకు నమస్కరించవలయును.

రాతినా సంభాష్య యథార్థం గచ్ఛతి ।

మిత్రేణ సహ ఆలోచ్య

మిత్రునితో ఆలోచించి నిశ్చితార్థమును అనుసరించ
వలయును.

వివాహం, సన్యాసం వా కుర్యాత్

గృహస్థాశ్రమముగాని సన్న్యాసాశ్రమముగానిస్వీకరించ
వలయును.

స్నాన కర్మాంగం అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ

కుర్యాత్. తూష్టిం స్నానం

జాత నామ వ్రత స్నాన ప్రవేశేషు సకౌతుకం

కౌతుకం పుంసువాదీనాం పుణ్యాహం సర్వకర్మసు ॥

నాంకురం పుంసువాదీనాం పుణ్యాహం సర్వకర్మసు ॥ స్నాతకకర్మను అంగముగా అభ్యుదయ పుణ్యాహమును
చేయవలయును.

ఇతి స్నాతక ప్రయోగః

స్నాతకానంతర కార్యవిధి:

సమావర్తన ప్రభృతి ఆవివాహాత్

సాయం ప్రాతః లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య

స్నాతకము అయిన పిమ్మట వివాహము అగు వరకు
సాయంకాలము, ప్రాతఃకాలములయందు
అగ్నిప్రతిష్ఠాపన చేసి

ఆజ్యం దర్శ్యం చ సంస్కృత్య, పరిషిచ్య,

వ్యస్తాభిః సమస్తాభిశ్చ వ్యాహృతీభిః

ఆజ్య, దర్శ్య సంహారములు చేసి,

వ్యస్త సమస్త వ్యాహృతుల చేత,

అగ్న్యపస్థానాంతం కృత్వా,

అగ్నిముపతిష్ఠేత్.

అనాజ్ఞాతాది హోమము చేసి, అగ్న్యపస్థానము

చేయవలయును.

తూష్టిం స్నానకర్మ

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, సంకల్ప్య, తూష్టిం స్నానకర్మ కరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య

సర్వాంగవపనం కారయిత్వా, స్నాత్వా, మౌంజీం విస్రస్య, బ్రహ్మచారిణే దత్వా,

అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, ప్రజ్ఞాల్పః పరిసమూహ్య, ప్రాక్తోయం నిధాయ.... ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయాన్
పాలాశగ్ం సమిధం తూష్టిం ఆధాయ.

అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్తాహూతీః హుత్వా, అగ్నిముపతిష్ఠేత్.

కుండల ధారణం ప్రథమతః దక్షిణకర్ణే, అనంతరం వామకర్ణే చ కుర్యాత్. స్రజః శిరసి బధ్వా. అంజనం
ధృత్వా, ఆదర్శం వీక్ష్య. ఉపానహౌ, ఛత్రం, దండం చ క్రమేణ ధృత్వా.

అభ్యుదయం పుణ్యాహం చ కుర్యాత్.

(ఔదుంబరకాష్ఠే దంతధావనం కృత్వా, స్నానచూర్ణేన స్నాత్వా, వస్త్ర ఊర్ధ్వపుండ్రాదికం ధృత్వా, ద్విరాచమ్య,
ప్రాణానాయమ్య, శ్రీ భగవదాజ్ఞాయా కైంకర్యరూపం స్నానకర్మాంగం శ్రౌతస్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా
సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీత ద్వయ ధారణం కరిష్యే.

సార్వసురభిణా చందనేన దేవతాభ్యః ప్రదాయ, అను ధృత్వాలిప్య, సువర్ణం మణిం ఉదకపాత్రే త్రిః
ప్రదక్షిణం పరిష్ఠాప్య, గ్రీవాస్వాబధ్య. బాదరం మణిం సవ్యే పాణౌ ఆబధ్య, ఉత్తరం వాసః పరిధాయ.)

మహాసంకల్పమ్

అథానస్త వీర్యస్య శ్రీమదాది నారాయణస్య అచింత్యాపరిమిత శక్త్యాభియ మాణస్య, మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమాణానాం, అనేకకోటి బ్రహ్మాండనామేకతమే అవ్యక్త ప్రకృతి మహదహంకార ఆకాశ వాయు వహ్ని జల పృథివ్యావరణైః సప్తభిరావృతే. అస్మిన్ మహతి బ్రహ్మాండ కరండమండలే, ఆధారశక్తి శ్రీవరాహ కూర్మానస్త ఐరావతాద్యష్ట దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య అతల - వితల - సుతల - తలాతల - రసాతల - మహాతల - పాతాళాది సప్తలోకానాముపరితలే - ప్రతిలోమేన భూలోక - భవర్లోక - సువర్లోక - మహర్లోక - జనలోక - తపోలోక - సత్యాదిలోక సప్తకానామధోభాగే - మహానాళాయమాన ఫణిరాజ రాజ శేషస్య సహస్ర ఫణామణ్డల మణ్డితే ఐరావత పుణ్డరీక వామన కుమదాంజన పుష్పదంత, సార్వభౌమ సుప్రతీకాఖ్య అష్టదిగ్గంతి శుం డోదంఢోత్తం భితే. లోకాలోకాచలవలయితే, లవణేక్షు సురాసర్పి దధిక్షీర శుద్ధోదకార్ణవైః పరివృతే. జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాక శాల్మల పుష్కరాఖ్య సప్తద్వీపైరావృతే. అమరావతీ యశోవతీ, అంభోవతీ, రైవతీ, సిద్ధవతీ, సాధ్యవతీ, గాంధర్వవత్యల్యకావతీ ప్రభృతి పుణ్య పత్రణైః ప్రకాశితే.

ఇన్ద్రాగ్ని యమ నైఋతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాద్యష్ట దిక్పాలకైః పాలితే. లోకాలోక పర్వతైరావృతే, మాహేంద్ర, మళయ, సహ్య శక్తిమత్, హిమవత్, ఋక్షవత్ వింధ్యపారిజాతాది సప్తకులాచలైః, మతంగ హిరణ్యశృంగ మాల్యవత్ కిష్కింధ (హిరణ్య శృంగ) ఋష్య శృంగాఖ్య పంచదశ పర్వతైశ్చాధిష్ఠితే.

అంగ వంగ కళింగ కాశ్మీర కాంభోజ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర మగధ మాళవ నేపాల కేరళ చోళ పాంచాల గౌళ మళయాల సింహళ ద్రవిడ ద్రావిడ కర్నాట నాట కరాట పానాట పాండ్య పుళింద ఆంధ్ర హూణ దశార్ణ భోజ కుక్కురు కురు గాంధార విదర్భ విదేహ బాహ్లిక బర్బర కేకయ కోసల కుంతల కిరాత శూరసేన సేవన టింకన కోంకణ మత్స్య మద్ర పార్శ్వ ఘర్జర యవన జాలాంధ్ర సాల్వ ఛేది సింధు ప్రభృతి వివిధ దేశభాషా భూమిపాలైః పాలితే.

గంగా గౌతమీ నర్మదా యమునా సరస్వతీ కృష్ణవేణీ బాహుధా భీమరథీ తుంగభద్రా రేణుకా మలాపహారిణీ కావేరీ కృతమాలా తామ్రపర్ణి సరయూ సర్వపాపహా కుశావతీ ఫల్గుణీ కరతోయా పుణ్యదా ప్రణీతా ద్యనేక పుణ్యనదీ పవిత్రితే. అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ అవంతికాపురి ద్వారవతీ ప్రభృతి పుణ్యపత్రణైర్విరాజితే, ఇన్ద్రకశేరు తామ్ర గభస్తి నాగ సౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్య నవవర్షైరధిష్ఠితే, ప్రత్యేకం నవసహస్రయోజనైర్విస్తారితే. భారత కింపురుష ఇలావృత కురు భద్రాశ్మక రమణక మన్దహరణ కేతుమాల నామక నవఖండ మండితే, దండక విన్ధ్యా చమ్పక బదరికా నహుష గుహ దేవదారుకాద్యరణ్యాయుతే, మహాసరోరుహకారే పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ భూమండలే, లక్ష యోజన విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే,

సుమేరునిషధ హేమకూట హిమాచలానాం హరివర్ష కింపురుష వర్షయోశ్చదక్షిణే సేతుబద్ధ
మలయాచలయోరుత్తరే సహస్ర యోజన విస్తృతే, భరతవర్షే భరత ఖండే ప్రజాపతిక్షేత్రే కర్మభూమౌ. అయోధ్యా
కాశీ, కురుక్షేత్ర, గయా, ప్రయాగ కాంచీ శ్రీరంగ శ్రీవేంకటాచలాది పుణ్యక్షేత్రైః గంగా గౌతమీ సరయూ
నర్మదాది పుణ్యనదీభిశ్చ విరాజితే, సమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే భూప్రవిష్ట షోడశపరిమితస్య ద్వాత్రిం
శతసహస్ర యోజన మూర్ధ్ని విస్తారస్య మేరోర్దక్షిణ దిగ్భాగే శ్రీభూభుజావల్లికా సంశ్లేషణాక్రాంత పీనస్తనాంభోజ
పత్రావళీలాశ్చితోరస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య నాభిసరోజే విరాజమానస్య సకలజగదుత్పత్తి హేతోః పరబ్రహ్మణా
నియుక్తస్య. భృగు పులస్త్య పులహ ప్రత్యంగిరో మరీచ్యుత్రి దక్ష వశిష్టాఖ్యాః నవబ్రహ్మణః తేషాం మధ్యే కారణ
బ్రహ్మణః పరమాయుర్వర్ష శతం తదర్థేయాతే ప్రథమ వర్షే, ప్రథమమాసే, ప్రథమపక్షే, ప్రథమ దివసే ప్యహని
ద్వితీయే యామే, తృతీయే ముహూర్తే, త్రయోదశ ఘటికాతి క్రాంత ద్విచత్వారింశత్ విఘటికాః, పార్థివకల్ప, కూర్మకల్ప, బ్రహ్మకల్ప వరాహకల్ప సావిత్రి కల్పానాం మధ్యే శ్రీ శ్వేతవరాహ కల్పే, స్వాయంభువ, స్వారోచిష,
ఔత్తమ, తామస, రైవత, చాక్షుస, వైవస్వత, సావర్తి, దాక్ష, బ్రహ్మ, రోద్ర, ధార్మ, రౌచ్య, భౌమ్యాది చతుర్దశ
మన్వంతరేషు మధ్యగతసప్తమే వైవస్వత మన్వంతరే.

మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామన భార్గవ రాఘవ కృష్ణ భౌద్ధ కల్కి దశావతారేషు నవమే బౌద్ధావతారే,
అష్టావింశతి తమే మహాయుగే, సప్తదశలక్షా అష్టావింశతి సహస్రపరిమితే కృతయుగే యాతే, ద్వాదశలక్షా
షణ్ణవతి సహస్రపరిమితే త్రేతాయుగే యాతే, అష్టలక్షాచతుష్షష్టి సహస్రపరిమితే ద్వాపర యుగే చ యాతే
చతుర్లక్షా ద్వాత్రింశత్ సహస్ర పరిమితే కలియుగే ప్రథమపాదే యుధిష్ఠిర విక్రమార్క శాలివాహన విజయాభినందన
నాగార్జునాది షట్చక్రేషు తృతీయే శాలివాహనశకే అస్మిన్ వర్తమాన చాంద్రమానేన ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం
మధ్యే..... సంవత్సరే .... ఆయనే..... ఋతౌ ..... మాసే..... పక్షే ..... శుభతిథౌ..... వాసరే ..... నక్షత్రే
..... శుభయోగే, శుభకరణే ఏవంగుణ విశేషణ, శివిష్టాయాం అస్యాం శుభతిథౌ మమ అనాది అవిద్యా వాసనయా
ప్రవర్తమానేఽస్మిన్ సంసారచక్రే మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్య విశేషణ ఇదానీం మనుష్య
జన్మ ప్రాప్తవతః మమ జన్మప్రభృతి ఏతత్ క్షణపర్యంతం కృతానాం నవవిధానాం మహాపాతక ఉప పాతకాదీనాం
సద్యః అపనోదనద్వారా శ్రీమన్నారాయణ కైంకర్యరూపం కన్యాదానమహం కరిష్యే!

ఉద్వాహమ్ (పాణి గ్రహణమ్)

శుభేఽహని ఉద్వాహం కరిష్యమాణః

స్వయం వా అన్యోఽహం
అంకురార్పణ ప్రతిసర బంధం చ కుర్యాత్.

వివాహము చేసుకొన దలచిన వరుడుగాని,
కన్యాదాతగాని అంకురార్పణము, ప్రతిసర
బంధనమును చేయవలయును.

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః
ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః.... సువరోమ్.

సంకల్ప

అముక గోత్రాయాః, అముక నామ్నాః కన్యాయాః,
అముక గోత్రస్య అముక శర్మణః వరస్య చ
ఉభయోః ఉద్వాహకర్మాంగం,
అంకురార్పణ, ప్రతిసరబంధం చ
కరిష్యామి. ఇతి సంకల్ప,
అంకురార్పణం, ప్రతిసర బంధం చ కుర్యాత్.

‘వర ప్రేషణమ్’

తతః వరః ప్రాణానాయమ్య,
కన్యవరణార్థం వరాన్ ప్రేషయిష్యే
ఇతి సంకల్ప.

సుహృదః సమవేతాన్ మంత్రవతః

వరుడు ఆచమన ప్రాణాయామము చేసి
సంకల్పం చెప్పి కన్యకను అన్వేషించుటకై

వరించు వారిని పంపుచున్నాను అని సంకల్పించ
వలయును.

వరాన్ ప్రహిణుయాత్

అని ఈ రెండు మంత్రములతో అభిమంత్రించి.

తాన్ ఆదితో ద్వాభ్యాం అభిమంత్రియాత.

మం॥ ప్ర॒సు॒గ్మ॒న్తా॒ధి॒యసా॒నస్య॑ స॒క్షణి॑ వ॒రేభి॑ర్వరాగ్ం అ॒భిష్టు॑ ప్రసీదత ।

అ॒స్మాక॒మి॒న్ద్రో ఉ॒భయం॑ జా॒జోష॑తి యథ్నా॒మ్యస్యా॑న్ధసో బు॒బోధ॑తి ।

మం॥ అ॒న్యక్ష॑రా బు॒జవ॑స్సన్తు ప॒థ్నాయే॑భి॒స్సఖా॑యోయన్తి నోవ॒రేయమ్॑ ।

స॒మర్చ॑మా సం భగో నోని॒నీయా॑థ్సంజా॒స్పత్యగ్ం॑ సు॒యమ॑మస్తు దే॒వాః ।

ఇత్యభిమంత్రియ,

యూయం అముక గోత్రం కన్యాం

‘మీరు నా నిమిత్తమై కన్యకను వరింపుడు’

‘మహ్యం వృణీధ్వం’ ఇతి ప్రేషయేత్.

అని పంపవలయును.

తతః తే దుహితృమంతం గత్వా,

వారు కన్యాదాత గృహమునకు వెళ్ళి,

ఈ విధముగా కన్యాదాతతో చెప్ప వలయును.

1. అముక శర్మణో నస్త్రే

2. అముక శర్మణః పౌత్రాయ

3. అముక శర్మణః పుత్రాయ

4. అముక శర్మణే వరాయ

1. అముక శర్మణో నస్త్రీం

2. అముక శర్మణః పౌత్రీం

3. అముక శర్మణః పుత్రీం

4. అముక నామ్నీం కన్యాం వృణీమహే

ఇతి బ్రూయుః

ప్రత్యేత్య ‘సిద్ధార్థా’వయం ఇతి వరాయ ఆవేద్య,

తం దుహితృమంతోగృహం ఆనయేయుః

వారు మరల వరుని వద్దకు వచ్చి

కృతార్థులమైతిమని చెప్పి వరుని కన్యాదాత

ఇంటికి తీసుకొని రావలయును.

తతః ‘దాస్యామి’ ఇతి తే ప్రత్యుక్తే,

కన్యాదాత దాస్యామి అని సమాధానము చెప్ప వలయును

తత్ర స్నాతాం అహతవాససాం

గంధానులిప్తాం స్రగ్వీణీం

తరువాత స్నానము చేసి నూతన వస్త్రములు ధరించినదియు.

భుక్తవతీం అలంకృతాం కన్యాం

అలంకృతురాలును, భోజనము చేసినదియు అగు కన్యకను

స్వయం చ ఏవం భూతః (వరః) పశ్యేత్.

ఇటువంటి లక్షణములు గల వరుడు చూడవలయును.

అథ ఉపోషితః దుహితృమాన్ కృత స్నానాదిః

కన్యాదాత ఉపవాసము చేసి స్నానాదికమాచరించవలెను.

కన్యాదానమ్

ఆచమ్య

ఓం అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః

ఓం కేశవాయ నమః ..... ఓం దామోదరాయ నమః

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః..... సువరోమ్.

సంకల్ప

దశానాం చ పూర్వేషాం, దశానాం చ పరేషాం

ఆత్మనా చ సహ ఏకవింశతి కులోద్ధరణార్థం,

నిత్య నిరతిశయానంద

శాశ్వత విష్ణులోక అవాప్త్యర్థం

కన్యాదానాఖ్య మహాదానం కరిష్యే.

ఇతి సంకల్ప్య.

వరాయ ఆసనం దత్వా,

భార్య వర్జితేన జలేన

వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్య,

ఆచమ్య,

వరం చ ఆచమయ్య,

వస్త్ర భూషణ గంధ పుష్పాణి గాం భూమిం చ,

యథాశక్తి దత్వా,

అముక శర్మణో నస్త్రే...

అముక శర్మణః పౌత్రాయ

అముక శర్మణః పుత్రాయ

అముక శర్మణే వరాయ

తుభ్యం

పూర్వులు 10 తరములవారు

క్రింది 10 తరములవారు నాతో గూడి 21 మంది తరించుటకై

విష్ణులోక ప్రాప్తికై

కన్యాదానమును మహాదానమును,

చేయుచున్నాను అని సంకల్పించి,

వరునకు ప్రాగ్రములుగాగాని ఉత్తరాగ్రములుగా గాని కూర్చుని
ఆసనముగా ఇచ్చి,

భార్య తీర్థము పోయుచుండగా భర్త వరునియొక్క మొదటి
కుడిపాదమును, తరువాత ఎడమ పాదమును ప్రక్షాళనము చేసి

ఆచనమునము చేసి, వరునిచే ఆచమనము చేయించి

వస్త్ర భూషణ గంధ పుష్పాదులు సమర్పించి,

వరునియొక్క ప్రవరను చెప్పవలయును.

'అనుక' అనుచోట వరునిపేరు

చెప్పవలయును.

'నస్త్రే' అనుచోట వరుని ప్రపితామహుని (ముత్తాత) పేరును

'పౌత్రాయ' అనుచోట పితామహుని (తాత)

'పుత్రాయ' అనుచోట తండ్రి పేరును

'వరాయ' అనుచోట వరుని పేరును చెప్పవలయును.

అముక శర్మణో నస్త్రీం....

అముక శర్మణః పౌత్రీం

అముక శర్మణః పుత్రీం

అముక నామ్నీం

మదీయాం ఇమాం కన్యాం

ప్రజా సహత్వ కర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి.

⁽¹⁾స్వయం ప్రాజ్ఞుభః తిష్ఠన్

ప్రత్యజ్ఞుభిస్తిష్ఠతో వరస్య

దక్షిణహస్తే కన్యకాయాః

దక్షిణ హస్తం సహిరణ్యం

ఉదక పూర్వం దద్యాత్.

శ్లో॥ కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతామ్ ।

దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోక జిగీషయా ॥

కన్యాదాన సాధుణ్యార్థం యథాశక్తి

హిరణ్యం తుభ్యం అహం సంప్రదదే

వరః తాం ప్రతిగృహ్య వివాహస్థానే ఉపవిశ్య,

ఆచమ్య ప్రాణనాయమ్య ఉద్వాహకర్మ కరిష్యే.

సంకల్ప్య

మధితం శ్రోత్రియాగారాత్ వా

ఆహూతం అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య

ప్రాక్తోయం నిధాయ. కన్యాశాలాం గచ్ఛేత్

ప్రాచీః పూర్వం.....

వధువుయొక్క ప్రవరను చెప్పవలయును. 'నస్త్రీం' అనుచోట

వధువుయొక్క ప్రపితా మహని (ముత్తాత) పేరును 'పౌత్రీం'

అనుచోట (తాత) 'పుత్రీం' అనుచోట తండ్రి పేరును 'వధువు'

అనుచోట వధువు పేరును చేర్చవలయును.

ఈ నా కన్యకను

సత్సంతానము కల్గుటకును, కూడా యుండి కర్మలయందు

సహకరించుటకును ఇచ్చు చున్నాను. అని

కన్యాదాత పశ్చిమవైపు నిలబడి యుండి

తూర్పుముఖముగా నిల్చుని యున్నటువంటి

వరునియొక్క దక్షిణహస్తమందు

కన్యాదాతయొక్క హిరణ్యసహితమైన దక్షిణ

హస్తమును ఉదకపూర్వకముగా ఉంచ

వలయును. (కన్యాదాత ప్రాజ్ఞుభుడై

నిలుచుండి ప్రత్యజ్ఞుభుడై నిలిచియున్న

వరునికి కన్యాదానము చేయుట లోకాదారమై యున్నది.)

వరునికి దక్షిణాయత తాంబూలము నివ్వవలెను.

వరుడు ఆ కన్యను స్వీకరించి అచటనే యుంచి వివాహ

స్థానమునకు వచ్చి కూర్చొని ఆచమన ప్రాణానాయము చేసి 'ఉద్వాహం కరిష్యే' అని సంకల్పము చెప్పవలయును.

వరుడు ఆచమనము, ప్రాణానాయము చేసి సంకల్పము

చెప్పవలయును.

మథించబడినదిగాని శ్రోత్రియగృహము నుండి తీసుకు

రాబడినదిగానియగు అగ్నిని ప్రతిష్ఠించ వలయును. అగ్నియు

ప్రాక్తోయము వరకు చేసి కన్యయున్న చోటుకు వెళ్ళ

వలయును.

1) వసిష్ఠః :- ప్రాక్ ప్రత్యజ్ఞుభి యోశ్చైవ దాత్యగ్రాహకయోస్థితిః । ఉద్వాహో చైవ గోదానా దానయోరేవహ మేవ హి ॥

అగ్నేయే :- దత్త్యాత్తు ప్రాజ్ఞుభి స్తస్మిన్ వరః ప్రత్యజ్ఞుభో వధూం । గృహేత్వా శోభనే లగ్నో రక్షేతా పదముప్రకం ॥

మదనరత్న ఋష్యశృంగః :- తిష్ఠేత్పూర్వ ముభోదాతా వరః ప్రత్యజ్ఞుభో భవేత్ । మధుపర్వాద్విత్తాయైనాం తస్మైదద్యాత్తదక్షిణామ్ ॥

మధుపర్కమ్

ఆగతాయ వరాయ దాతా

“మధుపర్కప్రదానం కరిష్యే” ఇతి సంకల్ప్య.

దాత పశ్చిమ ముఖంగ వరుడు తూర్పుముఖంగ ఉండి
కన్యాదానము మొదలైనవి గ్రహించవలెనని కొన్నిచోట్ల ఉన్నది.
మరికొన్ని స్థలములలో దాత తూర్పుముఖముగను వరుడు
పశ్చిమ ముఖముగను ఉండవలెనని యున్నది. ఆచారములో
రెండవ పక్షమే బహుళముగ ఉన్నది.

“ఆసనార్థమయం కూర్చుః” ఇతి అనగగ్రం కూర్చుం నిక్షిపేత్.

రాష్ట్ర..... ద్యోషం. ఇత్యుచ్చరన్

దాతుః పురస్తాత్ వరః ఉపవిశతి

1. బ్రాహ్మణస్య 2. రాజ్ఞాః 3. వైశ్యస్య ఉపవిశతి. పత్ని పోసిన
నీటితో దాత వరుని పాదము కడుగవలెను. తైవర్ణికులకు
ముందు కుడి, చతుర్థులకు ముందు ఎడమ పాదం.

ఆపః పాద్యాః ప్రతిగ్రహితోత్తరయాభిమంత్య |

మం॥ ఆపః పాదావనేజనీర్ద్విషంతం నాశయన్తు మే |

అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని |

ఇతి వరః అభిమత్ర్య

దక్షిణపాదం పూర్వం

బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్.

సవ్యగ్ం శూద్రాయ దక్షిణే భుజే ప్రతిగృహ్ణీయాత్.

ప్రక్షాళయితారం ఉపస్పృశ్య,

బ్రాహ్మణుడు పాదప్రక్షాళన చేయునపుడు, కుడికాలును
కడుగవలయును. బ్రాహ్మణేతరుడు కడిగినపుడు ఎడమ కాలును
మొదట కడుగవలయును.

మం॥ మయి మహో మయి యశో మయ్యాస్త్రియం వీర్యమ్ |

ఇతి దాతా ఆత్మానం హృదయే ప్రత్యభిమృశేత్

వరః ‘అప ఉపస్పృశ్య’ మృణ్మాయేన పాత్రేణ ఆపః

కూర్చాభ్యాం “అర్హణీయా ఆపః” ఇతి దాతా ప్రాహ,

దాత మట్టికలశతో నీటిని గైకొని ఎడమచేతిలో ప్రాగగ్రంగకూర్చ
నుంచి దానిపై పెట్టాలి. పైన మరొక కూర్చను ఉంచి కుడిచేయి
దానిపై బోల్లించి ఉంచి అర్హణీయా ఆపః అని చెప్పచూ వరుని
చేతిలో కొంత నీటిని పోయవలెను.

మం॥ ఆ మాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంస్సృజ పయసా తేజసా చ |

తం మా ప్రీయం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ |

ఇతి వరః అభిమంత్ర్య

ఈ మంత్రముతో వరుడు ఆ నీటిని గ్రహించవలెను.

అజం లౌ ఏక దేశే ఆనీయమానే

ఆ పాత్రలో కొంత నీటిని తన లంజలితో గ్రహించిన వరుడు ఈ మంత్రమును పఠించ వలెను.

మం॥ వి॒రాజో॑ దో॒హో॑సి వి॒రాజో॑ దో॒హమశీ॑య మమ॒ స॒ద్యా॒య వి॒రాజ॑ ।

ఇతి యజుర్హవేత్

దాత్రా పురస్తాత్ నీనీయమానం శేషం జలం వరః,

మం॥ స॒ము॒ద్రం వః॒ స్ర హి॑ణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత॥

అచ్ఛిద్రః స్రజయా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః ॥

దాత, వరుని చేతిలో పోయగ కలశంలో మిగిలిన నీటిని నేలపై తన ముందు పోయాలి. “సముద్రం” అనే మంత్రాన్ని వరుడు చదువవలెను.

ఇతి అనుమంత్రయితే.

దాతా వస్త్రకుండలాంగుళీయాది దత్వా

(వరునకు ఇచ్చట వస్త్రాదికములు ఇవ్వ వలెను. వరుడు వాటిని ధరించి ఫలానవారు, ఫలానివారికి ఇచ్చినట్లు ఉచ్చరించగలడు.)

“దధి మధు” ఇతి కాంస్యేపాత్రే సంస్పృజ్య వర్షయసా
కాంస్యేన పిథాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య,

చిన్ని కంచుపాత్రలో పెరుగు, తేనె కలిపి పెద్ద కంచుమూతతో కప్పి ఎడమచేతిలో కూర్చపై ధరించి మరొక కూర్చ దానిపై నుంచి కుడి చేయిపై నుంచి దాత చెప్పాలి. ‘అయం మధుపర్వః’ అని కొందరు దధి మధు ఘృతములను మూడింటిని కలిపెదరు. మరికొందరు దధి, మధు ఘృతములు వేలపుపెండ్లను కలిపెదరు.

“అయం మధుపర్వః” ఇతి ప్రాహ,

తివృతమేకే ఘృతం చ పాంక్త మేకే ధానా సక్తాంశ్చ
అథ పూజ్యః తం మధుపర్వం ప్రతిగృహ్య,

వరుడు దానిన గ్రహించి

పిథాన పాత్రం అపనీయ

మం॥ త్ర॒య్యై వి॒ద్యా॒యై య॑శో॒సి య॑శసో॒ య॑శో॒సి బ్ర॒హ్మ॑ణో దీ॒ప్తి॒రసి॑ ।

తం మా ప్రియం స్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ।

ఇత్యభిమంత్ర్య,

పాత్రమూతను తెరచి ఈ మంత్రముతో అభిమంత్రించి,

“అమృతోపస్తరణమసి” ఇత్యాపః పీత్వా,

అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః

గోవిందాయ నమః ఇత్యాచమ్య,

ఓమ్ కేశవాయ నమః

ఓమ్ నారాయణాయ నమః

ఓమ్ మాధవాయ నమః

ఓమ్ గోవిందాయ నమః

ఓమ్ విష్ణవే నమః

ఓమ్ మధుసూదనాయ నమః

ఓమ్ త్రివిక్రమాయ నమః

ఓమ్ వామనాయ నమః

ఓమ్ శ్రీధరాయ నమః

ఓమ్ హృషీకేశాయ నమః

ఓమ్ పద్మనాభాయ నమః

ఓమ్ దామోదరాయ నమః

ఓమ్ సంకర్షణాయ నమః

ఓమ్ వాసుదేవాయ నమః

ఓమ్ ప్రద్యుమ్నాయ నమః

ఓమ్ అనిరుద్ధాయ నమః

ఓమ్ పురుషోత్తమాయ నమః

ఓమ్ అధోక్షాయ నమః

ఓమ్ నారసింహాయ నమః

ఓమ్ అచ్యుతాయ నమః

ఓమ్ జనార్దనాయ నమః

ఓమ్ ఉపేంద్రాయ నమః

ఓమ్ హరయే నమః

ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయ నమః

మ॥ యన్మధునో మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్ ।

తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణా న్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని ।

ఇతి సకృత్ మంత్రేణ, ద్విః తూష్టిం ప్రాశ్య,

ఒకసారి మంత్రముతోను రెండుసార్లు అమంత్రకముగను ప్రాశన చేయ వలయును.

‘అమృతాపిధానమసి’ ఇతి అపః పీత్వా

ఆచమ్య “అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయనమః

శేషం అనుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్

తనకు ఎవరియందు ప్రేమగలదో వారికి మిగిలిన దానిని ఇవ్వవలెను.

దాతా “గౌః” ఇతి గాంప్రాహ

ప్రతిగృహీతా ఓం ఇతి ఉత్పజేత్

ఉపాగ్ం శూత్రరాం జపేత్.

దాత గోవును చూచి యివ్వాలి. వరుడు దానిని వదిలేస్తున్నామంటూ ఈ మంత్రాలు చదవాలి.

మం॥ గౌరస్య పహతపాప్మాపహతపాప్మానం జహి మమచాముష్య చ | అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్స హి వేద యథా హవిః | అరిష్టమస్మాకం కృణ్వన్నాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః | యజ్ఞోవర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధాపచితిరస్యపచితిం మా కుర్వపచితోహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ | గౌర్ధేనుభవ్యామాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽదిత్యానామమృతస్య నాభిః | ప్రణవోచం చికితుషే జనాయ మా గామనాగామదితిం వధిష్ఠ | పిబతూదకం తృణాన్యత్తు | ఓముద్భృజత |

ఇతి వరః ఉచ్చైః బ్రూయాత్.

సిద్ధే అన్నే దాతా తిష్ఠన్ “భూతం”

ఇతివరాయ బ్రూయాత్

ఓమ్ అని గట్టిగ అనాలి.

వండిన అన్నమును తెచ్చి సిద్ధముగ పెట్టుకొని వరునికి నిలబడి చూచి “భూతం” అని చెప్పాలి.

ప్రోక్తం అన్నం వరః

మం॥ భూతమ్ | సా విరాట్ | తన్నాక్షాయ తస్యతేఽశీయ

తన్నం ఊర్జం ధాః |

ఇతి బ్రూయాత్

పైన తెలిపిన అన్నమును వరుడును చూచి మెల్లగ ఈ మంత్రాన్ని చదవాలి.

“ ఓం కల్పయత” ఇతి ఉచ్చైః బ్రూయాత్

ఓమ్ కల్పయత అని గట్టిగ వరుడు అనాలి.

తతః వరం భోజయేత్.

తండులరాశిస్థాం కన్యాం స్వయం దృష్ట్వా,

తండులరాశియందలి కన్యకను చూచి అబ్రాత్యమ్నీం అను మంత్రమును చెప్ప వలయును.

అబ్రాత్యమ్నీం ... ఇతి తృతీయాం జపేత్.

మం॥ అ॒బ్రాత్యమ్నీ॑ం వరు॒ణాపతి॑మ్నీం బృహస్పతే ।

ఇ॒న్ద్రా పు॒త్రమ్నీం ల॒క్ష్మ్యంతామ॒స్యైసవి॑తస్స॒వ ।

చక్షు రుప సంగృహ్య

మం॥ అ॒ఘోర॑చక్షురపతి ఘ్నోధి శి॒వా పతి॑భ్యస్స॒మనా॑స్స॒వరా॑ః ।

జీ॒వసూ॒రేవ॑కామా సో॒నా శం॑నో భవ ద్వి॒పదే॑ శం॒చతు॑ష్పదే ।

చతుర్థ్యా సమీక్షేత

కన్యకనుండి దృష్టిని మరలించి "అఘోరచక్షు" అను మంత్రముతో మరల కన్యకను చూడవలయును.

తయా సహ దర్శేష్వాసీనః

ప్రాణానాయమ్య

అవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని

ప్రజాశ్చ ఉత్పాదయితవ్యాః

అంగుష్ఠేన ఉపమధ్యమయా చ

అంగుళ్యా దర్శం సంగృహ్య,

మం॥ ఇ॒దమ॒హం యా త్వ॑యిపతి॒ఘ్నం ల॒క్ష్మీస్తాం నిర్ది॑శామి ।

ఇతియజుషా తస్యాః క్రువోః అంతరం

వరుడు కన్యకకు అభిముఖుడైబ్రొటిన వేలు అనామికలతో దర్శను వట్టుకొని కన్యకయొక్క భ్రూమధ్య నుండి తుడిచి పారవేయవలయును. వధువు శిరస్సు మీదుగా వెనుకకు.

సమ్మృజ్య. అప ఉపశస్పృశ్య, ప్రాప్తే నిమిత్తే

మం॥ జీ॒వాగ్ం రుద॑న్తి వి॒మయ॑న్తే అ॒ధ్వరే దీ॒ర్ఘామ॑ను ప్ర॒సీతిం దీ॒ధియు॑ర్నరః ।

వా॒మం పి॒తృభ్యో॑ య ఇ॒దగ్ం స॒మేరి॑రే మ॒యః పతి॑భ్యో జన॒యః పరి॑ష్వజే ।

ఇతి ఋచం జపేత్.

కన్యక కాని బంధువులుగాని దుఃఖించిన ఈమంత్రమును చెప్పవలయును.

యుగ్మాన్ సమవేతో మంత్రవతః పూత్రత్కూరమితి

అద్యః ప్రహిణయాత్

మం॥ పృక్షత్కూరముదచన్తావప ఆఽస్యై బ్రాహ్మణాస్సన్పనగ్ం హరన్తు ।
అవీరఘ్నిరుదచన్తావపః ।

నరినంఖ్య గల్గినటువంటిని తమ కార్యమందు శ్రద్ధగల
వేదవేత్తలను వధువును లభిషేకించు ఉదకమునకు కొందరిని
పంపవలెను. వారు తేవలయును.

వధువు శిరస్సునందు దర్బలను కుదురుగ చుట్టి ఉంచవలెను.

తస్యాః శిరసి దర్భేణ్యమ్ నిధాయ, తస్మిన్

(ఉత్తరయా)

దక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ఖేనసః ఇతి నిధాయ.

ఖేనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే । అపాలామిన్త్రిత్రైపూర్వ్యకరథూన్య వర్చసమ్ ।

వధువ

ఈ మంత్రమును చెప్పచూ నాగటికాడి యొక్క రెండు
రంధ్రములలో దక్షిణము ప్రక్కయందలి రెండు రంధ్రములనుండి
శిరస్సుయందలి కుదురుపై వచ్చునట్లు ఉంచవలెను.

భిద్రే సువర్ణం....

శంతేహిరణ్యగ్ం శముసన్తావశ్శంతే మేధీభవతు శం యుగస్య తృద్య ।

శంత ఆపశ్శతపవిత్రా భవన్త్యథా పత్యాతన్వగ్ం సగ్ం సృజన్య॥

ఇతి అంతర్ధాయ.

బంగారు మంగళసూత్రములను ఆ రంధ్రమందు ఉంచి
(మంగళసూత్రములు ఆ రంధ్రమందు పట్టనిచో కాడి
క్రిందనుండి, సూత్రముల త్రాడును క్రిందనుండి పైకిలాగి
పట్టుకొనవలెను.)

మం॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్ హిత్వాఽవద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతాహ్యస్సు
తాభిష్త్వా దేవస్సవితాపునాతు । హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపోయాస్వగ్నిః ।
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజావరుణో
యాతిమధ్యే సత్యాన్తతే అవపశ్శజ్ఞానానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త
ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివికృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధానివిష్టాః ।
యా అగ్ని గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు । శివేనత్వా చక్షుషాపశ్య
న్తావశ్శివయా తన్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్చుచయో యాః పావకాస్తాస్త
ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు ।

ఇతి పంచభిః స్నాపయిత్వా.

ఈ మంత్రమును పూర్తిగా చెప్పి చివర యందు ఆ రంధ్రములో తీర్థము పోయవలయును.

మం॥ పరి॒త్వా గి॒ర్వణో॒గిర ఇ॒మా భ॒వన్తు వి॒శ్వతః॑ ।

వృ॒ద్ధాయు॒మను॒వృద్ధ॒యో జు॒ష్టా భ॒వన్తు జు॒ష్టయః॑ ।

ఇతి అహతేన వాససా ఆచ్ఛాద్య ధృత్వా.

ఈ మంత్రముతో వరుడు వస్త్రమును కప్పవలయును.

ద్విరాచమయ్య,

వధువు బట్టకట్టుకొనిన తరువాత వరుడు 2సార్లు ఆచమనం వధువుచేత చేయించ వలయును.

సుముహూర్తము

‘మాంగల్య పూజా కృత్వా, మాంగల్య తంతునా’ ఇతి

వరుడు పక్కెముందు జియ్యం పోసి అందులో పెట్టి లక్ష్మీ అష్టోత్తర శత నామములతో మంగళసూత్రములకు పూజచేయాలి.

మంగళసూత్రం ఆసీనాయాః తస్యాః కంఠే బద్ధీయాత్,

మాంగళ్యం తంతునానేన మమ జీవన హేతునా

కంఠే బద్ధామి సుభగే త్వం జీవ శరదాం శతమ్ ।

మాంగళ్య ధారణముహూర్త స్సుముహూర్తస్తు.

మం॥ ఆ॒శాసా॑నా సామ॒నసం॑ ప్ర॒జాగ్ం సా॑భాగ్యం త॒నూమ్ ।

అగ్నే॑ రను॒వ్రతా భూ॒త్వా సం న॑హ్యే సు॒కృతాయ॑ కమ్ ।

పూ॒షాత్వే॑తోనయతు హస్తగృహ్యశ్వి॒నౌ త్వా ప్ర॒వహ॑తాగ్ం రథే॒న ।

గృ॒హన్గ॑చ్చ గృ॒హప॑త్నీ యథా॒సోవ॑శి నీ॒త్వం వి॒దథ॑మావదా॒సి ॥

ఇతి తస్యాం కట్యాం యోక్త్రేణ సన్నహ్య.

వరుడు దర్భతాడును వధువుయొక్క నడుముకు చుట్టవలెను.

అక్షతారోపణం కుర్యాత్

విలాసార్థము జరుపు దేశాచారమును ఇచట ఆచరిస్తారు.

(తలంబ్రాలు పోసు కొనుట ఆంధ్రాచారము.)

ప్రజాపతి స్త్రీయాం యశః....

ఓం ప్ర॒జాప॑తిస్త్రీ॒యాం య॑శః । ము॒ష్కయో॑ రదధా॒థ్నప॑మ్ । కామ॒స్య తృ॑ప్తిమా॒నన్తమ్ । తస్యా॑గ్నే

భా॒జయే॑హమా॒ । మో॒దః ప్ర॒మోద॑ ఆ॒నన్దః । ము॒ష్కయో॑ర్నిహిత॒స్సపః॑ । సృ॒త్యేవ॒ కామ॑స్య

తృ॒ప్యాణి॑ । దక్షి॒ణానాం॑ ప్రతి॒గ్రహే॑ । మన॒సశ్చి॑త్తమాకూ॒తిమ్ । వా॒చస్స॑త్యమశీమహి॒ పశూ॑నాగ్ం

రూ॒ప॒మ॒న్న॒స్య॑ | య॒శశ్శీ॒శ్శయ॑తాం మ॒యి | యథా॒హ॒మ॒స్యా అ॒తృ॒పగ్ స్త్రి॒యై పు॒మాన్ |
యథా॒ స్త్రి॒తృ॒ప్యతి॑ పుగ్ం॒సి ప్రి॒యే ప్రి॒యా | ఏ॒వం భ॑గ॒స్య తృ॒ప్యాణి॑ | య॒జ్ఞస్య॑ కా॒మ్యః
ప్రి॒యః | ద॒దామీ॑త్యగ్ని॒ర్వద॑తి | తథే॒తి వా॒యురా॑హ తత్ | హ॒న్తేతి॑ స॒త్యఞ్చ॒న్ద్రమాః॑ |
ఆ॒ది॒త్యస్స॒త్యమో॒మితి॑ | ఆప॒స్తథ్న॒త్యమా భ॑రన్ | యశో॒య॒జ్ఞస్య॑ ద॒క్షిణా॑ |

ప్ర॒జా మే॑ కామ॒స్స మృ॑ధ్యతామ్. ఇతి ప్రథమవారమ్.

ఓం ప్ర॒జాప॑తి స్త్రి॒యాం యశః..... దక్షిణా

శ్రి॒యో మే॑ కామ॒స్స మృ॑ధ్యతాం ఇతి ద్వితీయమ్

ఓం ప్ర॒జాప॑తి స్త్రి॒యాం యశః..... దక్షిణా

య॒జ్ఞో మే॑ కామ॒స్స మృ॑ధ్యతామ్ ఇతి తృతీయమ్.

ప॒శవో॑ మే॒ కామ॒స్స మృ॑ధ్యతామ్ ఇతి తూ॒ష్టిం చతు॑ర్థమ్.

వ॒రః ప॑యసా వ॒ద్ధం జ॑లాపుపస్తీర్య.

ప్ర॒జాప॑తి.....సమ్మ॒ద్ధతామ్.

అ॒దైనా॑ ముత్త॒రయా॑ దక్షిణహస్తే గృహీత్వా

పాణి॑గ్రహణ ముహూర్తస్సముహూర్తో అస్తు.

అగ్నిమభ్యాసీయ.

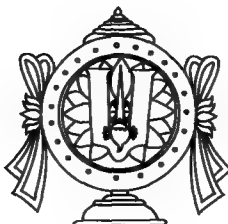
వసువుయొక్క కుడిచేతిని తన కుడిచేతితో పట్టుకొని అగ్నివద్దకు

తీసుకొని రావలెను.

మ॒ం॒ పూ॒షాత్వే॑తోనయతు హస్తగృహ్యోన్వినౌ త్వా ప్ర॒వహ॑తాగ్ం రథే॒న |

గృ॒హ్యన్చ॑ గృ॒హప॑త్నీ యథా॒సో॒వశి॑ నీ॒త్యం వి॒దథ॑మావదాసి ||

ఇతి స్వస్య దక్షిణహస్తేన తస్యోః దక్షిణహస్తం ధృత్వా

ప్రధాన హోమమ్

అగ్నేః పశ్చాత్ కటమాస్తీర్య.

ఉత్తరాగ్రముగా దర్భ చాపను పరచి

తస్మిన్ దక్షిణతో వధూః,

ఉత్తరతో వరశ్చ యుగపత్ ఉపవిశతః.

ఆ చాపమీద వధువరులిద్దరూ వరునకు ఉత్తరంప్రక్కన వధువు ఉండు నట్లుగా కూర్చొని

మొదట 'ప్రాకోయ' నిధానము వరకు చేయుట జరిగినది.

తరువాత అగ్నిముఖము పాత్రాసాదనము వరకు చేసి మనుష్య పాత్రలకు లాజములు

అగ్నేరుప సమాధానాది పాత్ర ప్రయోగాంతే.

అశ్వానం లాజాంశ్చ

యుగపత్ సాదయిత్వా.

ఆజ్య భాగాంతే,

అధైనామాదితో 'ద్వాభ్యాం అభిమంత్రయేత'

అక్ష (సన్నికల్లు) ఒకసారిగ దేవపాత్రలకు ఉత్తర భాగమున ఉంచి

పాత్రసంస్కారము మొదలు సోమాయ స్వాహా అను ఆహుతి వరకు చేసిన తరువాత

మం॥ సోమః ప్రథమో వివిదేగన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః ।

తృతీయో అగ్నిశ్చై పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః ।

సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదదద్గన్ధ్యే ।

రయం చ పుత్రాగ్న్యాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ ।

వధువును ఈ అనువాకముయొక్క మొదటి రెండు మంత్రములచేత అభిమంత్రణ చేయవలయును

అథాస్మై దక్షిణేన నీచా హస్తేన

దక్షిణ ముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాత్.

తరువాత వధువుయొక్క తిరుగవేసిన కుడిచేతిని వరుడు బోల్లించిన తన కుడిచేతితో పట్టుకొనవలెను.

యదికామయేత స్త్రీరేవ జనయేయమితి

అంగులీరేవ గృహ్ణీయాత్.

స్త్రీ సంతానమే కల్గువలెనని కోరిక యున్నచో వ్రేళ్ళనే పట్టుకొనవలెను.

యదికామయేత పుగ్ంస ఏవ

జనయేయమితి అంగుష్ఠమేవ

పురుష సంతానమే కల్గువలెనని కోరిక యున్నచో బ్రౌటన వేలిని పట్టుకొన వలెను.

సః అభీవాంగుష్ఠం అభీవతోమాని

గృహ్ణతి గృహ్ణమితి ఇతి ఏతాభిః చతస్పభిః

అంగుష్ఠమును పూర్తిగా పట్టుకొనవలయును రోమముల తోను

మం॥ గృ॒హ్ణా॑మి తే సు॒ప్రజా॑స్త్వా॒య హస్తం॑ మయా॒పత్యా॑ జ॒రద॑ష్టి॒ర్యథా॑నః । భగో॑అ॒ర్యమా॑స॒వితా॑
పు॒రన్తి॑ర్మహ్యం త్వా॒దుర్గా॑ర్హపత్యా॒య దే॒వాః । తే హ పూ॒ర్వే జనా॑సో యత్ర పూ॒ర్వవహో॑ హితాః ।
మూ॒ర్తన్వాన్ యత్ర॑ సా॒భవః పూ॑ర్వో దే॒వేభ్య॑ ఆతపతే॑ సరస్వతి ప్రే॒దమ॑వ సుభగే॒ వాజినీ॑వతి । తాం
త్వా విశ్వస్య॑ భూతస్య॑ ప్రగా॒యామస్య॑గ్రతః । య ఏతి॑ ప్రదిశస్సర్వా దిశో॒నై పవ॑మానః । హిరణ్యహస్త
ఐరం మస్సత్వా॑ మన్మనసం కృణోతు ।

అదైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీం

తరువాత వదువును అగ్నికి ఉత్తరమున కుడికాలుతో తూర్పు నకుగాని ఉత్తరమునకు గాని ఏకమిషీ అను వ్యాఖ్యాతులచేపడు అడుగులు నడిపించి ఏడవ అడుగులో

ఉదీచీం వా దిశమభి ప్రక్రమయతి

మం॥ ఏకమి॒షే విష్ణు॑స్త్వా॒నైవేతు॑ ద్వే ఊ॒ర్జేత్రీణి॑ వ్రతాయ చత్వారి॒ మాయో॑భవాయ ప॒శ్చ
పశు॒భ్యష్ట॒దృతు॒భ్యస్సప్త॑ సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వా॒నైవేతు॑ ।

"సఖా సప్తపదాభవ" సఖేతి సప్తమేపదే జపతి ।

'సఖా సప్తపదాభవ' అను మంత్రమును వరుడు చెప్ప వలయును.

మం॥ సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం
సఖ్యాన్మే మాయోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సం ప్రియా రోచిష్ఠూ సుమనస్యమానౌ ।
ఇషమూర్జమభి సం వసానౌ సంనౌ మనాగ్ంసి సం వ్రతా సము చిత్తాన్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమూహ
మమూహమస్మి సా త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతోహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోహమస్మి
వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవే శ్రియై
పుత్రాయ వేత్తవా ఏహ సూనృతే ॥

ప్రాఘ్లోమాత్ ప్రదక్షిణం అగ్నిం కృత్వా,

హోమమునకు ముందుగా అగ్నికి బ్రహ్మకు ప్రదక్షిణము చేసి పూర్వము వలె కూర్చొని

యథాస్థానముపవిశ్య,

అన్వారభ్యాయాం ఉత్తరా ఆహూతిః జుహోతి|

వధువు వరుని తగులునట్లుగా కూర్చొని ఈ ఆహుతులను
వరుడు చేయవలెను.

సోమాయా జనివిదేస్వాహేతి ప్రతిమంత్రం జుహూయాత్.

సోమాయాజ్యాహుతిః పూర్వం

సబ్రహ్మగ్నేః ప్రదక్షిణం.

లాజానామాహుతేః పశ్చాత్ 'బ్రహ్మప్యేకో బహిర్భవేత్ ||

1. సోమాయ జనివిదే స్వాహా| సోమాయ జనివిద ఇదమ్|
2. గంధర్వాయ జనివిదే స్వాహా| గంధర్వాయ జనివిద ఇదమ్|
3. అగ్నయే జనివిదే స్వాహా| అగ్నయే జనివిద ఇదమ్|
4. కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవ దీక్షామదాస్త స్వాహా | ఆత్మన ఇదమ్|
5. ప్రేతో ముచ్చాతి నాముతస్సుబధ్దామముతస్కరత్ |
యథేయమిన్ద్రో మీథ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి స్వాహా| ఇన్ద్రాయ మీథుష ఇదమ్|
6. ఇమాం త్వమిన్ద్రో మీథ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు |
దశాస్యాం పుత్రానాథేహి పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా| ఇన్ద్రాయ మీథుష ఇదమ్|
7. అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముచ్చాతు మృత్యుపాశాత్ | తదయగ్ం
రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్స్వాహా|
అగ్నే వరుణాభ్యామిదమ్|
8. ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః | అశున్యోపస్థా జీవతామస్తు
మాతా పౌత్రమానన్తమభి ప్రబుధ్యతామియగ్ంస్వాహా| అగ్నయే గార్హపత్యా ఇదమ్|
9. మా తే గృహే నిశిఘ్నాష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు | మా త్వం వికేశ్వర ఆవధిష్ఠా
జీవ పత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనన్యమానాగ్ం స్వాహా|
అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్|

10. ద్యౌస్తే॑ పృ॒థ్విగ్ం॑ రక్ష॑తు వాయు॒రూ॒రూ అ॒శ్వినౌ॑ చ స్తన॑ంధయన్తగ్ం॑ సవి॒తాఽభి॑ రక్ష॑తు ।
ఆవా॑ససః పరి॒ధానా॑ద్బృహ॒స్పతి॑ర్విశ్వే॒ దేవా అభి॑రక్షన్తు పశ్చా॒త్సాన్వహా॑

ద్యౌర్వాయవశ్వసవిత్ప బృహస్పతి విశ్వభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్

11. అప్ర॑జస్తాం పౌత్ర॑మృత్యుం పా॒ష్మాన॑ముత వాఽఘమ్ । శీర్ష్ణ॑స్సృజ॒మివోన్ము॑చ్య ద్విష॑ద్భ్యః
ప్రతి॑ ముఞ్చామి పాశగ్గ్స్వాహా॑ (అత్మవఇదం) అగ్నయ ఇదమ్ ।

12. ఇ॒మం మే॑ వరు॒ణ శ్రు॑ధీహవ మ॒ద్యా చ మృ॑డయ! త్వామ॑వస్యరాచ॒తే సా॒న్వహా॑
వరుణాయేదమ్ ।

13. త॒వ్వాయామి॑ బ్రహ్మ॒ణా వంద॑మాన స్తదాశాస్తే॑ యజ॒మానో హ॑విర్భిః ।
అహే॑డమానో వరుణే॒హబోధ్యు॑రుశగ్ం॑ సమా॒న ఆయుః॑ ప్రమో॒షి సా॒న్వహా॑
అగ్నివరుణాభ్యా మిదమ్ ।

14. త్వన్నో॑ అగ్నే॒ వరు॑ణస్య వి॒ద్వాన్ దే॒వస్య హే॑డోవయాసి॑సిష్ఠాః ।
యజి॑ష్ఠో వహ్ని॒తమ శ్శోశు॑చానో విశ్వాద్దే॒వోగ్ం॑సి ప్రము॑ముగ్ధ్యస్మ త్వాన్వహా॑ ॥
అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ ।

15. సత్వన్నో॑ అగ్నే॒ వమో॑భవోతీ నేది॑ష్ఠో అస్యా ఉ॒షసో॑ వ్యుష్టాః ।
అవ॑యక్త్వనో వరు॒ణగ్ం॑ రరాణో వీ॒హ మృ॑డీకగ్ం॑ సుహ॑వోన ఏ॒ధి సా॒న్వహా॑
అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ ।

16. త్వమగ్నే॑ అ॒యాస్య॑యాసన్మనసా॒హితః॑ ।
అ॒యాసన్ హ॒వ్యమూ॑హిషే॒ యానో॑ధేహ భేష॑జగ్గ్స్వాహా॑ ॥
అయసేగ్నయ ఇదమ్ ।

అథైనాముత్తరేణాగ్నిం

దక్షిణేన పదా అశ్మాన మాస్థాపయాతి ఆతిష్ఠేతి

తరువాత వధువు చేత అగ్నికి ఉత్తరమున కుడికాలితో రాతిని ఈ మంత్రము చెప్పి శ్రాశ్శించవలెను.

మం॥ ఆ తిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరా భవ ।

అభి తిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః ।

యథాస్థానముపవిశ్య

అథ అస్యో వంజలౌ ఉపస్తేర్య ॥

ద్విః లాజానోఽప్య అభిఘారయతి

(జమదగ్నినాంత్రిరాజానోఽప్య)

(తస్యోః సోదర్యోలాజాన్ ఆపపతీతి ఏకే.)

పూర్వమువలె యథాస్థానమున కూర్చొని వధువుయొక్క

దోసిబియందు ఇతర దర్శితో ఆజ్యమును

రెండుసార్లు పేలాలను ఉంచి అభి ఘరించ వలయును.

జమదగ్నులకు లాజలను 3సార్లు ఉంచవలయును.

ఆ వధువుయొక్క సోదరుడు లాజలను ఉంచవలెనని కొందరు చెప్పదురు. (ఈ పక్షమే ఆచారములో యున్నది.)

వరుడు జమదగ్ని సమర్థుడు అయినచో 5సార్లు గ్రహించుట గలదు.

జుహోతి ఇయం స్సాద్ వరః నారీతి.

మం॥ ఇయం నార్కృప బ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా ।

దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతమ్ ।

ఇయం నారి అనుమంత్రముతో వరుడే దేవతీర్థముగా

వధువుచేత హోమము చేయించవలయును.

దేవతీర్థమునగాః వ్రేళ్ళతోనల నుండి వదలుట.

ఉత్తరాభిః తిస్సభిః ప్రదక్షిణీకృత్య

అశ్మానమాస్థాపయాతి యథా పూర్వవత్.

ఈ క్రింది 3 ఋక్కులతో అగ్నికి ప్రదక్షిణము చేసి పూర్వమువలె రాతిని శ్రాశ్శించవలయును.

మం॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్తుర్నార్యాం వహతునా సహ ।

పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ ।

పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహ వర్చసా ।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్ ।

విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధరా ఉదన్యా ఇవ ।

అతిగాహేమహి ద్విషః ।

యథాపురస్తాత్ హోమశ్చ ఉత్తరయా

ముందువలె మంత్రములతో హోమము పూర్వమువలె చేయించవలయును.

అస్యాంజలావుపస్తీర్య ద్వీర్లాజాన్.

మం॥ అ॒ర్యమ॑ణం ను దే॒వం క॒న్యా అ॒గ్నిమ॑యక్షత ।

స ఇ॒మాం దే॒వో అ॒ధ్వరః॑ ప్రే॒తో ము॒ఞ్చా॒తి నా॒ముత॑స్సుబ॒ధ్ధామ॑ముత॒స్కరత్ ।
యథా పురస్తాత్ పునః పరిక్రమణం మరల పరిక్రమణము చేయ వలయును.

మం॥ తు॒భ్యమగ్రే॑ ప॒ర్యవహ॑న్పునః ప॒త్నీమగ్ని॑రదాద్వి॒శ్వా ఉ॒త త్వయా॑

వ॒యమా తి॑ష్ఠేమ మ॒శ్మానమ్ ।

యథాపురస్తాత్ హోమశ్చ,

ఉత్తరయా....

మం॥ త్వమ॑ర్యమా భవ॒సియత్క్ర॑నీ॒నాం నామ॑ స్వ॒ధావధ॑న్వర్యం బి॒భర్షి ।

య॒ంజతి॑ వృక్షగ్ం సు॒ధితం॑ న గో॒భిర్యద్ధ॑మృ॒తీ సమ॑నసా కృ॒ణోషి॑ స్వాహా॑

యథ పురస్తాత్ పుమాన్ పరిక్రమణాత్

యథాస్థానముపవిశ్య.

జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా.

ప్రణీతామోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతం కృత్వా

ఉత్తరాభ్యాం యోక్త్రం విముచ్య.

ఈ మంత్రముతో చెప్పి వధువుకు పూర్వము మొలకు కట్టిన దర్శనాదును విప్పవలెను.

మం॥ ప్ర॒త్యాము॑ఞ్చామి వరు॒ణస్య॑ పా॒శాద్యే॒న త్వా॑బ॒ధ్ధాథ్న॑వి॒తా సు॒కేతః॑ ।

ధా॒తుశ్చ॑ యోనౌ సు॒కృత॑స్య లో॒కే స్యో॒నం తే స॒హ ప॒త్యా క॑రోమి ।

ఇ॒మం వి॒ష్యామి॑ వరు॒ణస్య॑ పా॒శం య॑మబ॒ధ్ధీత॑ స॒వితా సు॒శేవః॑ ।

ధా॒తుశ్చ॑ యోనౌ సు॒కృత॑స్య లో॒కేఽరి॑ష్టాం త్వా స॒హ ప॒త్యాకృ॑ణోమి ।

ఇతి ప్రధాన హోమ ప్రయోగః

యద్యతాది హోమః

తాం తతః ప్రవావాహయేత్ ప్రవాహారయేత్ ।
సమాప్యేత మగ్నిం అనుహరంతి నిత్యోధార్యః
అనుగతో మంధ్యః శ్రోత్రియాగారాద్వా ఆహార్యః,
ఉపవాసశ్చ అన్యతరస్య భార్యాయాః
పత్యుర్వా అనుగతేపి వా ఉత్తరయా జుహుయాత్
నోపవశేత్ ఉత్తరారథస్యోత్తంభనీ ।

మం॥ స॒త్యే॒నో॒త్త॒భి॒తా భూ॒మి॒స్సూ॒ర్యే॒ణో॒త్త॒భి॒తా ద్యౌః ।
ఋ॒తే॒నా॒ది॒త్యా॒స్తి॒ష్ఠన్తి ది॒వి సో॒మో అ॒ధి శ్రి॒తః ।
వా॒హో వు॒త్తరా॒భ్యాం యు॒నక్తి దక్షి॑ణమగ్రే ।

ఈ మంత్రములతో బండికి ఎడ్లను కట్టవలెను. మొదట
కుడివైపున తరువాత ఎడమవైపున కట్టవలయును.

యుం॒జన్తి బ్ర॒ధ్నమ॒రుషం చ॒రన్తం ప॒రిత॒స్థుషః॑ రో॒చన్తే రో॒చనా ది॒వి ।
యోగే॑ యోగే॑ త॒వస్త॒రం వాజే॑ వజే॑ హ॒వామహే॑హ । స॒ఖాయ॑ ఇ॒న్ద్రామూ॒తయే॑ ।

యునక్తినాను సమకూర్చుచున్నాడు.

ఆరోహతీం ఉత్తరాభిరభిమంత్రయతే ।

ఎడ్లు కట్టిన బండిమీదకు ఎక్కుచున్న వధువును ఈ
మంత్రములతో అభిమంత్రించ వలయును.

మం॥ సు॒కిగ్ం శు॒కగ్ం శ॒ల్మలిం వి॒శ్వరూ॒పగ్ం హి॒రణ్య॒వర్ణగ్ం సు॒వృతగ్ం సు॒చక్రమ్ । ఆ॒రోహా
వ॒ధ్వమృత॑స్య లో॒కగ్ం సో॒మనం ప॒త్యే వహ॑తుం కృ॒ణుష్వ । ఉ॒దుత్త॒రమా॒రోహన్తి॑ వ్య॒స్యన్తి పృత॑న్యతః ।
మూ॒ర్ధానం ప॒త్యురా॒రోహ ప్ర॒జయా చ వి॒రాడ్భవ । స॒మ్రాజ్ఞీ శ్వశు॑రే భవ స॒మ్రాజ్ఞీ శ్వశు॑వాం భవ ।
ననా॑న్దరి స॒మ్రాజ్ఞీ భవ స॒మ్రాజ్ఞీ అ॒ధి దే॒వృషు । సు॒షాణాగ్ం శ్వశు॑రాణాం ప్ర॒జాయాశ్చ ధ॑నస్య చ ।
ప॒తీనాం చ దే॒వ్యౌణాం చ స॒జాతా॑నాం వి॒రాడ్భవ । వధువు బండిలోకి ఎక్కిన తరువాత

సూత్రేవర్తనోః వ్యవస్థణాతి

ఉత్తరయా

సూత్రమును పలుపును (ఎడ్లమెడకు కట్టుతాడును) పై

నీలం దక్షిణస్యాం
లోహిత ముత్తరస్యాం,

ఋక్కులతోటి దక్షిణపు వైపునున్న ఎడ్డుకు నల్లనిది
ఉత్తరమువైపునున్న ఎడ్డుకు ఎర్రని (వలుపును) త్రాడును
కట్టవలయును.

మం॥ నీ॒ల॒లో॒హితే॑ భ॒వతః॑ కృ॒త్యా స॒క్తి॒ర్వ్యజ్యతే॑ । ఏ॒ధ॒న్తే॒స్యా జ్ఞాత॑యః ప॒తి॒ర్బన్ధే॑షు బ॒ధ్యతే॑ ।
తే ఉత్త॑రాభారభియాతి ।

మం॥ యే వ॒ధ్వశ్చ॑న్ద్రం వ॒హతుం॑ య॒క్షా య॒న్తి జనా॑గ్ం అను । పు॒నస్తాన్ య॒జ్ఞియా దే॒వా నయ॑న్తు
యత ఆగ॑తాః । మా విద॑న్పరిప॒స్థినో య ఆ సీద॑న్తి ద॒మప॑తీ । సుగే॑భిర్తు॒ర్గమ॑తీతా మప॒ద్రాన్వరా॑తయః ।
సుగం ప॒థాన॑మారుక్ష॒మరిష్ట॑గ్ం స్వ॒స్తి వాహ॑నమ్ । యస్మి॑న్వీరో న రి॒ష్యత్యన్యే॑షాం వి॒న్దతే॑
వసు ॥

ఈ మంత్రములతో ఎడ్లును తోలవలయును.

తీర్థ స్థాణుచతుష్పథ వ్యతిక్రమే చ
ఉత్తరాం జపేత్ ।

పుణ్యతీర్థములు, కొండలు? (రచ్చ బండ) నాల్గు రోడ్లు కలసిన
చోటును దాటవలసివచ్చినపుడు ఈ ఋక్కును
చెప్పవలయును.

మం॥ తా మ॒న్దసా॒నా మమ॑షో దు॒రోణ ఆ॒ధత్త॑గ్ం ర॒యిం దశ॑వీరం వ॒చస్య॑వే ।
కృ॒తం తీర్థ॑గ్ం సు॒ప్రపా॑ణగ్ం శుభ॑స్ప॒తీ స్థాణుం ప॒థేష్ఠామ॑ప దు॒ర్మతి॑గ్ం హ॒తమ్ ।
నావ ముత్త॑రయా అనుమం॒త్రయ॑తే ।

నావమీద ప్రయాణము చేయవలసి వచ్చినచో ఈ ఋక్కుతో
అభిమంత్రణ చేయవలయును.

మం॥ అ॒యం నో మ॒హ్యః పా॒రగ్ం స్వ॒స్తి నే॒షద్య॑నస్ప॒తిః ।
సీ॒రాన॑స్సుతరా భవ దీ॒ర్ఘాయు॑త్వాయ వర్చ॑సే ।
నచ నా॒వ్యాగే॑ స్తరతీ వధూః పశ్యేత్ ।
తీర్త్వా ఉత్త॑రాం జపేత్ ।

నది దాటు సమయమున వధువు నదిని చూడరాదు.
నది దాటిన తరువాత

మం॥ అ॒స్యపా॑రే నిర్ ఋ॒తస్య॑ జీ॒వా జ్యోతి॑రశీమహి ।
మ॒హ్య ఇ॒న్ద్రస్వ॒స్తియే॑ ।

ఈ ఋక్కును జపించవలయును.

శ్మశానాది వ్యతిక్రమే భాండే రథేవా అరిష్టే
యద్వతాది హోమం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

శ్మశానము అతిక్రమించిన యెడల, అగ్నిని ఉంచబడిన
భాండమునకు గాని... తను అధిరోహించిన రథమునుగాని
(బండి) భిన్నమగుటమొదలగునవి సంభవించిన యెడల
యద్వతాది హోమమాచరించ వలయును.

అగ్నేరుపసమాధానాది ఆజ్యభాంగాంతే ।
అన్వారభాయాం ఉత్తరా ఆహూతీర్హత్యా

అగ్నిముఖం ప్రారంభించి ఆజ్యభాగాంతము వరకు హోమము
చేసి వధువును స్మరించుచూ పై ఆహూతులనివ్వవలయును.

మం॥ యద్వతే చిదభి శ్రీషః పురా జర్తృభ్య ఆత్మదః ।

సంధాతా సన్ధిం మఘవా పురోవసుర్నిష్కర్తా విహృతం పునస్సాప్సహా ।
మఘవత ఇదం ।

ఇదామగ్నే పురుదగ్ం సగ్ం సనిం గోశ్వశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ ।
స్యాన్నస్సానుస్తనయోవిజావాగ్నే సాతే సుమతి ర్భూత్వేష్మి స్వాహా ।
అగ్నయ ఇదం ।

ఇమం మే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యా చ మృడయ! త్వమవస్యరాచకే స్వాహా!
వరుణాయేదం ।

తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమావ స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః!
అహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషి స్వాహా!
వరుణాయేదం ।

త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసిష్ఠాః!
యజిష్ఠో వహ్నితమ శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్వాహా॥
అగ్ని వరుణాభ్యామిదం ।

సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో ప్యుజ్ఞౌ!
అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహ మృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా!
అగ్ని వరుణాభ్యామిదం ।

త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః |
అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానోధేహ భేషజగ్న్స్వాహా ||
అగ్నయే అయస ఇదం |
జయాతి ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా.

ప్రణీతామోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతే |

అగ్న్యపస్థానము వరకు జేసి

క్షీరిణామన్యేషాం వా

పాలుగల చెట్లు, ఇతరములుగాని

లక్ష్మణ్యానాం వృక్షాణాం

నదీనాం ధన్వనాం చ వ్యతి క్రమే

ఉత్తరే యథా లింగం జపేత్ |

మం॥ యే గన్తర్వా అప్సరసశ్చ దేవీరేషు వృక్షేషు వానస్పత్యేష్వాసతే | శివాస్తే అస్యై వద్వైభవస్తు
మా హిగ్ంసిషుర్వహతుమూహ్యామానామ్ | యా ఓషధయో యా నద్యోయాని ధన్వాని యే వనా |
తే త్వావధు ప్రజావతీం ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్యగ్ంహసః |
గృహోనుత్తరయా సంకాశయాతి |

మం॥ సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మైత్రేణ |

పర్యాణధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ం స్యోనం పతిభ్యస్సవితా కృణోతు తత్ |

ఈ ఋక్కుతో ఇంటిని చూడ వలయును.

వాహో ఉత్తరాభ్యాం విముంచతి దక్షిణమగ్రే |

బండికి కట్టిన ఎడ్లను

మం॥ ఆ వామగన్ధుమతిర్వాజినీవసూ స్యశ్వినా హృథున్ కామాగ్ం అయగ్ంపత | అభూతం గోపా
మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యశ్చై దుర్యాగ్ం అశీమహి | అయం నో దేవస్సవితా బృహస్పతిరిన్ద్రాగ్ని
మిత్రావరుణా స్వస్తయే | త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా
విముఞ్చతు ||

ఈ మంత్రములతో విడువవలయును. పూర్వమువలె, మొదట
కుడిచైపు ఎడ్డును, తరువాత ఎడమ ఎడ్డును విప్పవలయును.

లోహితం చర్మానదుహం
ప్రాచీనగ్రీవం ఉత్తరలోమ
మధ్యే అగారస్య ఉత్తరయా ఆస్తీర్య.

ఎర్రని వృషభసంబంధమైన తూర్పు నకు మెడయుండునట్లు,
రోమములు పైభాగమునకు ఉండునట్లు ఇంటి మధ్యయందు
పరచి

మం॥ శర్మ వర్మేదమాహరాస్యేనార్యా ఉపస్తరే ।
సినీవాల్మి ప్రజాయతామియం భగస్య సుమతా వసత్ ।   ఈ మంత్రము చదువవలయును.
గృహాన్ ప్రపాదయన్ ఉత్తరాం వాచయతి

మం॥ గృహస్థద్రాష్టుమనసః ప్రపద్యేఽవీరఘ్ని వీరవతస్సువీరాన్ ।
ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనాస్సం విశామి ।
గృహములో ప్రవేశిస్తూ పై ఋక్కును చెప్పవలయును.

ఇతి యద్భుతాది పోమప్రయోగః

ప్రవేశపాఠము:

దక్షిణేన పదా న చ దేహాళీ మఖితిష్ఠతి ఉత్తరపూర్వ
దేశే అగారస్య
ప్రాణానాయమ్య,
ప్రవేశవోమం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

అగ్నేరుప సమాధానాది ఆజ్య భాగాంతే
అన్వారభ్ధాయాం ఉత్తరా ఆహూతీర్హత్యా.

వీధిగుమ్మమును త్రొక్కకుండా కుడికాలుతో వధూ వరులిద్దరూ
లోపలకు ప్రవేశించవలయును.

ఇంటిలో ఈశాన్యభాగములో వధూవరులిద్దరూ
తూర్పుముఖముగా (ఉత్తరమున వరుడు, దక్షిణమున
వధువు) కూర్చుని ప్రవేశ పోమము చేయవలయును.

అగ్నిముఖమును మొదటి నుండి యథాపూర్వము చేసి
ఆజ్యభాగాంతము వరకు చేసి వధువును స్మరించుచూ ఈ
ఆహూతులు పోమము చేయ వలయును.

మం॥ ఆ॒గ॒న్తో॒ష్ఠం మ॒హిషీ॒ గో॒భి॒ర॒శ్వై రాయు॒ష్మత్ప్రతీ॑ ప్ర॒జయా॑ స్వ॒ర్విత్ ।
బ॒హి॒ష్వం ప్ర॒జాం జ॒నయ॑న్తీ సు॒రత్నే మ॒మగ్ని॑గ్ం శ॒తహి॑మాస్సప॒ర్యా త్వాహ॑ ।
అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్ ।

మం॥ అ॒యమ॒గ్ని ర్గృ॒హప॑తిసు॒న్సగ్ం స॒త్పు॒ష్టివ॑ర్ధనః ।
యథా॒ భగ॒స్యాభ్యాం దధ॑ద్రయిం పు॒ష్టిమ॑థో ప్ర॒జాగ్ం సా॒హా ।
ప్ర॒జాయా॑ అభ్యాం ప్ర॒జాప॑త ఇ॒న్ద్రాగ్ని శ॒ర్మ య॑చ్ఛతమ్ ।
యథై॒నయో॒ర్న ప్ర॑మీ॒యాతా ఉ॒భయో॒ర్జీవ॑తోః ప్ర॒జాగ్ం సా॒హా ।
ప్ర॒జాప॑తీంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ।

మం॥ తే॒న భూ॑తేన హ॒విషా॑యమా ప్యా॒యతాం పు॑నః ।
జా॒యాం యామ॑స్మా ఆ॒వాక్షు॑స్మాగ్ం ర॒సేనా॑భివర్ధతాగ్ం సా॒హా ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ।

మం॥ అ॒భివ॑ర్ధతాం ప॒యసా॑భిరా॒హ్స్వేణ వర్ధ॑తామ్ ।
ర॒య్యా స॒హస్ర॑పోష॒సేమౌ స్తామ॑నపేక్షితౌ సా॒హా ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ।

మం॥ ఇ॒హై॒వ స్తం॑ మా॒ వి॒యో॒ష్టం॑ వి॒శ్వ॒మా॒యు॒ర్వ్యశ్న॑తమ్ | మ॒హ్య ఇ॒న్ద్ర॒స్వస్త్వయే॑ స్వా॒హా॑ |
ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ |

మం॥ ధ్రు॒వైధి॑పో॒ష్యా మ॒యి మ॒హ్యం॑ త్వా॒దౌ దా॒ద్భృహ॑స్పతిః |
మయా॒ పత్యా॑ప్రజావతీ సం జీ॒వ శ॒రద॑శ్శతగ్న్స్వా॒హా॑ |
బృహస్పతయ ఇదమ్ |

మం॥ త్వ॒ష్టా జా॒యామ॑జనయత్త్వ॒ష్టాఽస్యై॑ త్వాం పతిమ్ |
త్వ॒ష్టా స॒హస్ర॑మా॒యాగ్ంషి॑ దీ॒ర్ఘ॒మాయుః॑ కృ॒ణోతు॑ వా॒గ్న్స్వా॒హా॑ ||
త్యష్ట ఇదమ్ |

మం॥ ఇ॒మం మే॑ వరుణ శ్రు॒ధీహ॑వ మ॒ద్యా చ॑ మృ॒డయ॑ | త్వామ॑వస్యరా॒చకే॑ స్వా॒హా॑ |
వరుణాయేదమ్ ||

మం॥ త॒త్వాయా॑మి బ్ర॒హ్మణా॑ వందమా॒న స్తదా॑శాస్తే॒ యజ॑మా॒నో హ॒విర్భిః॑ |
అహే॒డమా॑నో వరుణే॒హబో॑ధ్యురుశగ్ంస॒మాన॑ ఆ॒యుః ప్ర॒మోషి॑ స్వా॒హా॑ |
వరుణాయేదమ్ ||

మం॥ త్వ॒న్నో అగ్నే॑ వరుణస్య వి॒ద్వాన్ దే॒వస్య॑ హే॒డోవ॑యాసి॒సిష్ఠాః॑ |
యజి॑ష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశు॒చానో॑ విశ్వాద్వే॒షాగ్ంసి॑ ప్ర॒ముము॑గ్ధ్యస్మ త్వా॒హా॑ ||
అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ |

మం॥ స॒త్వన్నో॑ అగ్నే॒ వమో॑భవోతీ నేది॒ష్ఠో అ॒స్యా ఉ॒షసో॑ వ్య॒ష్టా |
అ॒వయ॑క్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీ॒హ మృ॒డీకగ్ం॑ సు॒హవో॑న ఏ॒ధి స్వా॒హా॑ |
అగ్ని వరుణాభ్యా మిదమ్ |

మం॥ త్వ॒మగ్నే॑ అ॒యాస్య॑యాసన్మనసా॒హితః॑ |
అ॒యాసన్ హ॒వ్యమూ॑హిషే॒ యానో॑ధే॒హ భే॒షజగ్న్స్వా॒హా॑ ||
అగ్నయే అయస ఇదమ్ |

అ అహుతులను హోమము చేసి

జయాది ప్రతిపద్యతే,
పరిషేచనాంతం కృత్వా,
ప్రణీతామోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతే,
ఉత్తరయా చర్మణి ఉపవిశతః ఉత్తరోవరః,

జయాదులు చేయవలయును.
ఉత్తరపరిషేచనము,
అగ్న్యపస్థానము చేసి
పై ఋక్కులతో ఉత్తరమువైపున వరుడు దక్షిణమువైపున
వధువును యద్యదాది హోమమందు చెప్పిన ఎద్దు చర్మమందు
కూర్చొన వలయును.

మం॥ ఇ॒హ గా॒వః ప్ర॒జాయ॑ధ్వమి॒హశ్వా ఇ॒హ పూ॑రుషాః ।

ఇ॒హో స॒హస్ర॑దక్షిణో రా॒యస్సో॒ష్ఠో ని॑షీదతు ।

అధాస్యాః పుగ్గిస్యోః జీవపుత్రాయాః

మగసంతానము మాత్రమే కల్గి బిడ్డలందరునూ క్షేమముగా నున్న
ఒక ఇల్లాలి కుమారుని పైఋక్కులతో దగ్గర కూర్చొన బెట్టుకొని
అంతే - సమీపే

పుత్రం అంకే ఉత్తరయా ఉపవేశ్య ।

మం॥ సోమే॑నాదిత్యా బ॒లిన॑స్సోమే॑న పృ॒థివీ దృ॒ఢా ।

అథో॑ నక్ష॒త్రాణామే॒షాము॒పస్థే సోమ॑ ఆధితః ।

తస్మై ఫలాని ఉత్తరేణ యజుషా ప్రదాయ ।

ఆ పిల్లవానికి “ప్రస్వస్థః ప్రేయం” అనేది ఋక్కులతో ఫల ప్రదానము

మం॥ ప్ర॒స్వస్థస్యః ప్రే॑యం ప్ర॒జయా॑ భువనేశోచేష్ట ।

చేయవలయును.

ఉత్తరేజపిత్యా...

మం॥ ఇ॒హ ప్రీ॒యం ప్ర॒జయా॑తే స॒మృధ్య॑తామ॒స్మిన్న్యహే॑ గార్త॒వత్యా॑యజాగృహి । ఏ॒నాప॑త్యాత॒న్వగ్ం
సగ్ం సృ॒జస్వా॑థాజీ॒వీవి॑దధ॒మావదా॑సి । సు॒మ॒జ్జలీ॒రియం॑ వ॒ధూరి॒మాగ్ం స॑మే॒తప॑శ్యత । సౌభా॑గ్యమ॒న్యై
ద॒త్వాయా॑థాస్తం విపరేతన ।

ఈ ఋక్కులు పఠించి

వాచంయచ్చత ఆ నక్షత్రేభ్యః

ఉదితేషు నక్షత్రేషు

ప్రాచీం ఉదీచీం వా

దిశముపనిష్క్రమ్య

ఉత్తరాభ్యాం యథాలింగం ధృవం

నక్షత్ర దర్శనము వరకు ఆ దంపతులు మౌనముగా యుండ

వలయును. నక్షత్రోదయము అవ్వగానే తూర్పుగా గాని

ఉత్తరముగా గాని బయల్దేరి మంత్రలింగముననుసరించి అనగా:-

ధృవక్షితిః మంత్రములను అనుసంధించి ధృవుని

అరుంధతీం చ దర్శయతి ।

సప్తర్షయః అను ఋక్కులతో అరుంధతిని చూప వలయును.

అరుంధతీ దర్శనము

మం॥ ధ్రు॒వక్షి॑తి॒ర్భ్రు॒వయో॑ని॒ర్భ్రు॒వమ॑సి ధ్రు॒వత॑స్థితమ్ ।

త్వం సక్ష॑త్రాణాం మే॒థ్యసి॑ సమా॒పాహి॑ పృత॒న్యతః॑ । ఇతి॒ద్రువం,

సప్త॑ర్షయః ప్రథ॒మాం కృ॒త్తికా॑నామరున్ధతీమ్ ।

యద్భ్రు॒వతా॑గ్ంహని॒న్య స్వ॒త్కృ॒త్తికా॑ ముఖ్యయోగం వహన్తి॑ యమ॒స్మాక॑మేధ త్వష్టమీ॑ ।

ఇతి అరుంధతీం చ దర్శయేత్

ప్రధానపోతుమందు తప్ప తక్కిన పూర్వపాత్రమార్గనము లన్నియు ఉత్తరవధువుగనే చేయవలయునని కొందరి అభిప్రాయము. కాని అగ్నుపస్థానము అయ్యేవరకు, మధ్యలో వధువు లేచి ఉత్తరముగా వచ్చి కూర్చొనుట శాస్త్ర సమ్మతము కాదు.

ఇతి ప్రవేశ పోతు ప్రయోగః

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకః

ధ్రువారుంధతీదర్శనానంతరం ఆగ్నేయ స్థాలీపాకముతో
ఈమెతో యజ్ఞము చేయించ వలయును.

ప్రాణానాయమ్య ఓం భూః..... సంకల్ప్య,
పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషేణ విశిష్టాయాం...

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకేన యక్ష్య ఇతి సంకల్ప్య,

వధూవకులు పూర్వమువలె దక్షిణమున వధువు, ఉత్తరమున
వరుడు కూర్చొని

వధువు ధాన్యము దంపుట చెరుగుట మొదలగునవి
చేయవలయును. వరుడు ఆ జియ్యమును వండుట
మొదలగువాటిని చేయవలయును.

పత్వవహంతి । శ్రవయిత్వా
అభిఘార్య. ప్రాచీనం ఉదీచీనం వా ఉద్వాస్య.

వండిన తరువాత దానిని తూర్పు వైపునకు గాని, ఉత్తరము
దిక్కునుగాని దంపి, దానిని అభిఘరించ వలయును.

ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య,
అగ్నేరూప సమాధానాది ఆజ్యభాగాంతే,
ముఖాహుతిం చ హుత్వా
అన్వారభ్యా యాగ్ స్థాలీపాకా జ్ఞహోతి ।
సకృదుపస్తరణాభిఘారణే ద్విరవదానం
అగ్నిర్దేవతా స్వాహాకార ప్రదానోపివా,

అగ్నిముఖమును ఆజ్యభాగంతం సోమాయ స్వాహా వరకు
చేసి అగ్నియే స్వాహా వరకు అగ్నిముఖాహుతిని గూడ చేసి
వధువును స్పృశించుచూ హోమము చేయవలయును.
అభిఘారణమనగా: హవిస్సును నేతితోఉంచుట.
హవిస్సు ఉంచుటకు పూర్వము చేయుట ఉపస్తరణ మన
బడును.
దర్వియందు నేతితో ఇతర దర్వితో ఒకసారి అభిఘరించి
రెండుసార్లు దర్విలో ఉంచబడి హవిస్సుయందు అభిఘరించి
అభిఘారమనబడును. ఈ ఉపస్తరణ అభిఘారములు ఒక
మారు చేయవలయును.

దేవతా సకృదుపహృత్య జుహోయాత్. అగ్నిః స్విష్టకృత్ ద్వితీయః ।

ఈ ఆహుతులకు దేవత అగ్ని అగ్నియే స్వాహాయని మొదటి
ఆహుతిని (హవిస్సును) ఉంచవలయును. ఇది మొదటి
ఆహుతి ఒకసారి దర్వియందు హవిస్సుయొంది “అగ్నియే
స్విష్టకృతే స్వాహా”యని రెండవ ఆహుతిని చేయవలయును.

సకృదుపస్తరణావదానే ద్విరభిఘారణం ।

ఒకసారి ఉపస్తరణము, అవదానము (అనగా హవిస్సును దర్విలో ఉంచుట) జరిగినపుడు రెండుమారులు అభిఘరించ వలయును.

మధ్యాత్ పూర్వస్యావదానం
మధ్యే హోమః ఉత్తరార్థాత్

మొదటి హోమమునకు హవిస్సు యొక్క మధ్యభాగము నుండి హవిస్సు తీసుకొన వలయును. దానిని అగ్ని మధ్యయందు హోమము చేయ వలయును.

ఉత్తరస్య, ఉత్తరార్థ పూర్వార్థే హోమః ।

రెండవ దానికి హవిః పాత్రలో ఉత్తర భాగము నుండి హవిస్సును తీసుకొని అగ్నియొక్క ఉత్తరార్థ పూర్వార్థముల యందు హోమము చేయవలయును.

వేపయోః ప్రస్తరవత్పాక్షీం ।

బద్ధి రక్త్యాగ్నౌ ప్రహరతి

దర్భలను ఆజ్యములో తడిపి అమంత్రకముగా అగ్నిలో ఉంచవలయును.

సిద్ధముత్తరం పరిషేచనం దర్వాముపస్తీర్య ।

తరువాత ఉత్తర పరిషేచనము చేయ వలయును.

ఓం అదితే॑న్వ మగ్గ్స్థాః । అను॑మతే॑న్వ మగ్గ్స్థాః ।

స॒రస్వ॑తే॒న్వమగ్గ్స్థాః॑! దే॒వస॑వితః ప్రాసా॑వీ॥

హవిః మధ్యాత్ అంగుష్ఠ పర్వమాత్రం
మధ్యమానామికాంగుష్ఠైః ద్విరవదాయ ।
(జమదగ్నినాత్రిః) సకృదభిఘార్య.

దీనికి క్రమము : ఇతర పూర్ణాహుతి అయిన పెమ్మట, దర్విలో ప్రధాన దర్వియందు అభిఘరించి హవిస్సు యొక్క మధ్యభాగమునుండి మధ్యమ అనామిక, అంగుష్ఠ పద్మములకు తగులునంతటి హవిస్సును (మృగముద్రతో) రెండుసార్లు తీసుకొని దర్వి ప్రధాన దర్వియందు ఉంచ వలయును. ఒకసారి అభిఘరించి (జమదగ్ను లయితే 3సార్లు) తీసుకొని ఉంచవలయును.

చరౌ ప్రత్యభిఘార్య, అగ్నయేస్వాహేతి
అగ్నిమధ్యే హుత్వా.

పాత్రయందలి హవిస్సును అభిఘరించి "అగ్నయే స్వాహా" అని అగ్నిమధ్య మందు హోమము చేయవలయును.

అగ్నేయే స్వాహా । అగ్నేయ ఇదం ।

దర్వా ముపస్తీర్య.

ఆర్ద్రామలక మాత్రం ఉత్తరార్ధాత్ సకృదవదాయ,

(జమదగ్నినాం ద్విరవదాయ) ద్విరభిఘర్య.

అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే

పూర్వాహుత్యసంసక్తగ్ం హుత్వా,

అగ్నేయే స్విష్ట కృతే స్వాహా అగ్నేయే స్విష్టకృతయ ఇదం

పరీధీన్ ఆజ్యేననిధాన క్రమేణ అభ్యజ్య,

దక్షిణతః ప్రధాన దర్వీం

మధ్యతః ఇతర దర్వీం

ఉత్తరతః ఆజ్యస్థానీం చ

క్రమాన్నిధాయ,

పాత్రాసాదనార్థ దర్భానాదాయ,

ప్రధాన దర్వాం అగ్రం,

ఇతర దర్వాం మధ్యం,

ఆజ్యస్థానీం మూలం,

ఇతిక్రమేణ త్రిరుక్త్వా

ప్రధాన దర్వీయందు ఇతరదర్వీతో అభిఘరించి

హవిఃపాత్రలో ఉత్తరభాగమునుండి వచ్చి ఉసిరికాయ ప్రమాణముగల హవిస్సును తీసుకొని దర్వీయందు ఒకసారి ఉంచుకుని

(జమదగ్నులయితే రెండుసార్లు ఉంచుకొనవలయును) రెండుసార్లు అభిఘరించి

“అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా” యని అగ్నిలో ఈశాన్యభాగమున పూర్వముంచిన ఆహుతితో కలిపి కూడా హోమము చేయవలయును.

పరిధులను ఆజ్యముతో పూర్వము ఉంచిన ప్రకారముగా తడిపి (అభిఘరించి) అనగా మొదట మధ్యమ పరిధిని తరువాత దక్షిణ పరిధిని పిమ్మట ఉత్తరపరిధిని ఇతర దర్వీతో నేతితో తోడుట) తరువాత దక్షిణమువైపు ప్రధాన దర్వీని,

మధ్యయందు ఇతరదర్వీని, ఉత్తరము వైపున ఆజ్యస్థానీని క్రమముగా ఉంచుకొని

పాత్రాసాదన దర్భ రెండు చేతులతో తీసుకొని వాటిని ప్రధాన దర్వీయందు అగ్రములను,

ఇతర దర్వీయందు మధ్యభాగములో,

ఆజ్యస్థానీయందు మూలమును క్రమముగా 3సార్లు స్పృశింప చేయ వలయును.

తేషు ఏకం దర్భం ప్రజ్ఞాతం నిధాయ,

దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం
దర్భాన్ దర్భాం ప్రతిష్ఠాప్య.
సవ్యం కరం నిరస్య తిర్యంచం

హస్తం ధారయన్ అగ్రం
ఉద్యత్య మూలం ప్రహృత్య,
నిహితం దర్భం చ ప్రహృత్య,

నిహితం దర్భం చ ప్రహృత్య
తర్జన్యా త్రిరగ్నిం నిర్దిశ్య,

తమభిమంత్ర్య దక్షిణహస్తేన
భూమిం స్పృష్ట్వా మధ్యమం

పరిధి మగ్నై ప్రహృత్య
అన్యౌ హస్తాభ్యాం యుగపత్ ఆదాయ,

అగ్నై ఉత్తరార్ధస్య అగ్రమంగారేషు
ప్రవేశ్య, ప్రహృత్య, దక్షిణేన ప్రధాన దర్భం

ఇతరేణ ఇతర దర్భం చ
ఆదాయ, దర్భాభ్యాం ఆజ్యం

గృహీత్వా, ప్రధాన దర్భాం
ఉపదర్భా అగ్రం నిధాయ,

తూష్టిం సగ్గ్ స్రావగ్ం హుత్వా.
వసుభ్యో ఇదం.

మొదళ్ళను స్పృశింప చేయునపుడు కుడిచేతితో మొదళ్ళను
పట్టుకొని స్పృశింప చేయవలయును. వాటి యందలి ఒక దర్భను
తీసి విడిగా జ్ఞాపకముగా నుంచుకొని

రెండు చేతులతో దర్భలను ప్రాగ్రములు ప్రధాన దర్భయందు
యుంచి ఎడమచేతిని అడ్డముగా త్రిప్పి దర్భలను పట్టుకొని

అగ్రమును మొదట అగ్నిలో హోమముచేసి పిమ్మట మధ్య
భాగమునున్న పిమ్మట మొదలు భాగమునున్న హోమము
చేయ వలయును.

విడిగా ఉంచబడిన దర్భను హోమము చేసి 3సార్లు తర్జనిని
అగ్నికి చూపి

కుడిచేతితో భూమిని స్పృశించి మధ్యమ పరిధిని అగ్నిలో
యుంచి

మిగిలిన రెండు పరిధులను రెండు చేతులతో తీసుకొని

అగ్నియందు పరిధియొక్క ఉత్తరము వైపు అగ్రమును స్పృశింప
చేసి మిగిలిన రెండు పరిధులను అగ్నిలో హోమము
చేయవలయును.

కుడిచేతితో ఇతర దర్భని ఎడమచేతితో ఇతర దర్భని తీసుకొని
ఆ రెండిటితో ఆజ్యమును గ్రహించి

ప్రధాన దర్భయందు ఇతర దర్భయొక్క అగ్రమును ఉంచి

అమంత్రకముగా వాటితో నేతిని అగ్నిలో ఏకధారగా హోమము
చేయవలయును.

ప్రాయశ్చిత్తాహుతీః హుత్వా
ప్రణీతా మోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతే ।

ప్రాయశ్చిత్తాహుతులు హోమము చేయవలయును.
అనగా: అధాస్మిన్ ప్రకృతహోమ కర్తృణి మంత్ర తంత్ర హోమం
హోష్యామి మొదలుకొని ప్రాయశ్చిత్తాదులు చేయుట ప్రణీతా
మోక్షణము అగ్న్యపస్థానము అయిన తరువాత

తేన సర్విష్కృతా బ్రాహ్మణం భోజయేత్ ।

మిగిలిన హవిశ్శేషమును బ్రాహ్మణునిచే భుజింప చేయ
వలయును.

యో స్యాప చిత్తః
తస్మై ఋషభం దధాతి । ఏవం అత ఉర్ధ్వం
దక్షిణావర్జ్యం ఉపొషితాభ్యాం పర్వసుకార్యః

ఇతనికి ఎవరు పూజ్యులో వారికి వృషభమును (ఎద్దును)
ఈయవలయును.
ఈ విధముగనే ఇకపై దక్షిణ లేకుండా దర్శ, పూర్ణమున
పర్వముల యందు దంపతులు ఉపవాసం చేసి స్థాలీపాకము
చేయవలయును.

పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణత్యేకే ।

కొందరు పూర్ణపాత్రను దక్షిణగా ఇవ్వమని చెప్పినారు.

ఇతి ఆగ్నేయస్థాలీపాకః

ఔపాసనమ్

సాయం ప్రాతః అత ఊర్ధ్వగ్ం

హస్తేన ఏతే ఆహుతిః :-

తండులై: యవైర్వా జుహయాత్

సాళీపాకవత్ దైవతగ్ం సౌరీ పూర్ణాహుతిః

ప్రాత రిత్యేకే. ఉభయతః పరిషేచనం.

యథా పురస్తాత్,

రాత్రౌ నవనాడికాతిక్రమే

శ్యో రాత్రౌ ఔపాసనమారభేత్.

బ్రాహ్మణాననుజ్ఞాప్య, త్రిః ప్రాణానాయమ్య.

ఔపాసనమారప్యే,

తేన యావజ్జీవం తండులై:

య వైర్వా హోష్యామి ఇతి సంకల్ప్య.

పునః ప్రాణానాయమ్య

సాయం ఔపాసన హోమం తండులై: హోష్యామి

ఇతి సంకల్ప్య.

ఉల్లేఖనాది ప్రాక్త్యై నిధానాంతం కృత్వా.

సాళీపాకానంతరం సాయం ప్రాతఃకాలములయందు రెండు పూటలా చేతితో ఈ ఔపాసనాహుతులను వరిజయ్యముతో గాని, యవధాన్యముతో గాని చేయుచుండ వలయును.

సాళీపాకములో వలెనే అగ్నిదేవతగా ప్రాతఃకాలము మొదటి హోమమును “సూర్యాయస్వాహో” యని చేయవలసి నదిగా కొందరి అభిప్రాయము ఈ మతమే ఆచారములో యున్నది.

పూర్వోత్తర పరిషేచనము పూర్వము వలెనే.

రాత్రి 9 ఘడియలలోపుగా అనగా: సూర్యాస్తమయము అయిన తరువాత (మూడు గంటల 36 నిమిషములు కలుపగా) ఔపాసనము ఆరంభము చేయవలయును. 9 ఘడియలు దాటినచో మర్నాడు సాయంకాలం ఔసావనారంభము చేయవలయును.

బ్రాహ్మణానుజ్ఞను పొంది 3సార్లు ప్రాణాయాము చేసి,

ఔపాసనము ఆరంభించుచున్నాను అని సంకల్పించ వలయును.

అందువల్ల జీవించియున్నంత కాలము వరిజయ్యముతోగాని, యవలతో హోమం చేయగలను.

అని సంకల్పించ వలయును.

మరల ప్రాణాయామము చేసి

సాయం ఔపాసన హోమం హోష్యామి అని సంకల్పించి

అగ్నిముఖము ఉల్లేఖనము మొదలుకొని ప్రాక్త్యై నిధానము వరకు చేసి

మం॥ చ॒త్వారి॑ శృ॒ంగా॒ త్రయో॑ అ॒స్య పా॒దా ద్వే॒శీర్షే॑ స॒ప్తహస్తా॑సో అ॒స్య।

త్రి॒ధా బ॒ద్ధో వృ॒షభో॑ రో॒రవీ॑తి మ॒హో దే॒వోమర్త్యాగ్ం॑ ఆ॒వివే॑శ॥

మం॥ ఏ॒ష హి దే॒వః ప్ర॒దిశో॑ను స॒ర్వాః పూ॒ర్వో హి జా॒త స్స ఉ గ॒ర్భే అ॒న్తః॑ |
స వి॒జాయ॑మాన స్స॒జని॒ష్యమా॑ణః ప్ర॒త్యజ్ఞు॑భాస్తీ॒ష్ఠతి వి॒శ్వతో॑ముఖః॥

ఈ మంత్రములు చెప్పచూ

ఇతి సాక్షతోదకపాణినా

అగ్నిం ప్రదక్షిణీకృత్య,

ఆత్మనోపురతో విస్మజ్య,

పరిషిచ్య, అగ్నిమలంకృత్య,

అగ్నే ఏకాగ్ం సమిధ మాధాయ,

అర్ధముష్టితందులం ద్వేధావిభజ్య,

కించిత్ న్యూనభాగం అగ్నయేస్వాహేతి

అగ్ని మధ్యేహస్తేన దేవతీర్థేన హుత్వా.

అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయ ఇదం ।

కించిదధిక భాగం

అగ్నయే స్విష్టకృతయే స్వాహా

ఇతి ఉత్తరార్థ పూర్వార్థే పూర్వాహుత్య

సంసక్తం పూర్వవత్ హుత్వా,

అగ్నయే స్విష్టకృతయే స్వాహా

పునః ఏకాగ్ం సమిధం అధాయ,

పరిషిచ్య, అదితేన మగ్గస్థాః....

అగ్నిముపతిష్ఠేత్॥

అక్షతలతో కూడిన ఉదకమును చేతిలో ఉంచుకొని అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా త్రిప్పి

తన ఎదుటను అక్షతోదకమును వదలవలయును.

(పూర్వపరిషేచనం చేసి అగ్నయేనముః అని అగ్ని అలవరణచేసి

అగ్నియందు ఒక సమిధను ఉంచి

కడిగిన బియ్యమును అరవిడికెడు (అరగుప్పెడు) తీసుకొని దానిని రెండు భాగములు చేసి

అందలి తక్కువ భాగమును అగ్ని యందు “అగ్నయే స్వాహా”

అని వ్రేళ్ళ చివరనుండి హోమము చేసి

అందలి ఎక్కువ భాగమును “అగ్నయే స్విష్టకృతయే స్వాహా”

యని అగ్నియందు ఈశాన్య భాగమున

మొదటి ఆహుతికి కలవకుండగా పూర్వమువలే దేవతీర్థముగా

హోమము చేయవలయును.

మరల వేరొక సమిధను అగ్నియందు ఉంచవలెను.

అదితేన్ద్రమగ్గస్థాః అని ఉత్తర పరిషేచనము చేసి

అగ్నుపస్థానము చేయవలయును.

ఇతి బైపాసన ప్రయోగః

గంధర్వస్థాపనమ్

శేషహోమమ్

ఏతత్ అహః విజానియ్యాత్ యదహర్భార్యా మావహతే । ఏ రోజున భార్యను గ్రహించినాడో ఆరోజున
త్రిరాత్ర ముభయోః వధూవరులు మూడు రోజులు

అధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం
క్షారలవణ వర్జనం చ ।

అధశ్శయనము బ్రహ్మచర్యము (క్షార లవణ వర్జం) ఉష్ణ కారము
లేకుండునట్టి భోజనము, అను నియమము కలిగి
ఉండవలయును.

తయోః శయ్యామంతరేణ
దండో గంధలిప్తో వాససా

వారిద్దరికి శయ్యయొక్క మధ్యయందు (వారిద్దరి
(మధ్యయందు) మట్టి, మేడి, రావి, జువ్వ, వీటితో

సూత్రేణ వా పరివీతః తిష్ఠతి ।
అయం చ న్యగ్రోథ జెదుంబర
అశ్వత్థః ప్లాక్షోవా భవతి ।

ఒక దండమును గంధమును పూసి బట్టగాని దారముగాని చుట్టి
ఉంచ వలయును.

అస్మిన్ దండే విశ్వావసు గంధర్వం
భావయేత్ । విశ్వావసుగంధర్వాయ నమః
ధ్యాయామీతి షోడశోపచారాన్ సమర్ప్య.

ఈ దండమందు విశ్వావసు గంధర్వుని ఆవాహన చేసి
షోడశోపచార పూజను చేయవలయును.

ఈ దండమును 4రోజులు అగ్నితో బాటు పూజించు
చుండవలయును.

తం చతుర్థ్యాం అపరరాత్రౌ ఉత్తరాభ్యాం ఉత్థాప్య,

ఆ దండము నాల్గవ రోజున అపర రాత్రియందు (రాత్రి రెండు
రూములు దాటిన పిమ్మట)

మ॥ ఉ॒దీ॒ర్వా॒తో॒ వి॒శ్వా॒వ॒సో॒ న॒మ॒సే॒దా॒మ॒హే॒త్వా । అ॒న్యా॒మి॒చ్ఛ॒ ప్ర॒థ॒ర్వ్యగ్ం॒ సం॒జ్ఞా॒యాం॒ ప॒త్యా॒ సృ॒జ॒ ।
ఉ॒దీ॒ర్వా॒తః॒ ప॒తి॒వ॒తీ॒హ్య॒షా॒ వి॒శ్వా॒వ॒సుం॒ న॒మ॒సాగీ॒ర్భిరీ॒ట్టే । అ॒న్యా॒మి॒చ్ఛ॒ పి॒తృ॒ష॒దం॒వ్యక్తాగ్ం॒సతే॒
భా॒గో॒జను॒షా త॒స్య॒విధి॒ ।

ఈ మంత్రములతో 2 మంత్రములు చెప్పి తీసి బట్టను తీసి

ప్రక్షాళ్య, నిధాయ । విశ్వావసు గంధర్వాయ నమః
ఆవాహనాది.... సమర్ప్య.
యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి ।

దానిని ప్రోక్షించి, మరల క్రిందపెట్టి షోడశోపచారపూజచేసి
విశ్వావసు గంధర్వుని ఉద్వాసన చేయవలయును.

శేష హోమమ్

ప్రాణానాయమ్య

ఓం భూః ..... సువరోమ్.

అనయా పత్వాసహ

శేష హోమం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

ఇచట వరుడు ఉత్తరము వైపున వధువు దక్షిణమువైపున కూర్చొనవలయును.

అగ్నేరుప సమాధానాది ఆజ్యభాగాంతే ।

అన్వారభాయాం ఉత్తరా అహూతీర్హత్వా.

వధువును స్పృశిస్తూ పై అహుతులు చేయవలయును.

మం॥ అగ్నే॑ప్రాయశ్చి॒త్తే త్వం దే॒వానాం॑ ప్రాయశ్చి॒త్తిరసి॑ బ్రా॒హ్మణస్తా॑న్వ నా॒థకా॑మః॒ ప్రపద్యే॑ యా॒స్యాం
ప॒తిఘ్నీ॑తనూః॒ ప్రజా॑ఘ్న పశు॒ఘ్న లక్ష్మీ॑ఘ్న జా॒రఘ్నమ॑స్యైతాం కృ॒ణోమి॒ స్వాహా॑ । అగ్నయ ఇదమ్ ।
జయాది ప్రతిపద్యతే.

పరిషేచనాంతం కృత్వా

ప్రణీతా మోక్షణాది అగ్న్యపస్థానాంతే ।

అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య.

అగ్నికి వడమట వైపున తూర్పుముఖముగా వధువును కూర్చొండబెట్టి

తస్యాః శిరసి ఆజ్య శేషాత్ వ్యాహృతీభీః

ఓంకార చతుర్థాభిః ఆనీయ ।

ఆమె శిరమున హోమశేషమైన ఆజ్యమును చేతితో పుచ్చుకొని

ఓంకారము నాల్గవదిగా గల వ్యాహృతులతో నుచ్చరించుచూ ఉంచ వలయును.

మం॥ భూస్వా॒హా భువస్వా॒హా సువస్వా॒హాగ్ంస్వా॒హా ॥

అపశ్యంత్యా మనసా చేకితానం తపసోజాతం తపసోవిభూతమ్ ।

ఇహప్రజామిహరయిగ్ం రరాణఃప్రజాయస్వప్రజయా పుత్రకామః ॥

పై మంత్రములతో మంత్ర లింగము ననుసరించి

అన్యోన్యము (ఒకరినొకరు) చూచుకొన వలయును.

మం॥ అపశ్యంత్యా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వా॒యాం తనూ ఋత్వియే నాథమానామ్ ।

ఉప మాముచ్చా యువతిర్భూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామః ।

ఇతి పత్నీ పతిం సమీక్షేత ।

ఈ మంత్రంతో వధువు వరుని చూడవలెను.

ఉత్తరయా ఆజ్యశేషేణ

హృదయదేశౌ యుగపత్

వై మంత్రములతో

అంగుష్ఠ విస్రంసికాభ్యాం సంమృజ్య.

అంగుష్ఠ అనామికలను ఆజ్య శేషములో ముంచి ఇద్దరి హృదయ ప్రదేశమును ఒక్కసారి స్పృశించ వలయును.

మం॥ సమ॑జ్ఞాన్తు వి॑శ్వే దే॒వా స్సమా॑పో హృ॒దయా॑ని నౌ॥ సం మా॑తరి॒శ్వా పం ధా॑తా సముదే॑ష్టి
దిదే॑ష్టునౌ॥ ప్ర॒జాప॑తే త॒న్వం మే జాష॑స్వ త్వ॒ష్టర్థే॑వేభి॒స్సహ॑సామ ఇ॒న్ద్ర॥ వి॒శ్వేర్దే॒వై రాతి॑భి॒స్సగ్ం॑ రరా॒ణః
పుగ్ం॑సాం బహూ॒నాం మాత॑రస్సామ॥ ఆ నః ప్ర॒జాం జన॑యతు ప్ర॒జాప॑తిరాజరసా॒య సమ॑నక్త॒వ్యమా॑
అదు॒ర్మజ్గ॑తీః పతి॒లోక॑మావి॒శ శం॑నో భవద్వి॒పదే॑ శం చతు॒ష్పదే॑॥ తాం పూ॑ష॒శ్చైవ॑తమా మే॒రయ॑స్వ
యస్యాం బీ॒జం మను॑ష్యా వప॒న్తి॥ యా న ఊ॒రూ ఉ॒శతీ॑ వి॒స్రయా॑తై యస్యా॒ముశ॑న్తః ప్ర హ॒రేమ॑శే॒ఘమ్॥

ఈ మంత్రములు చెప్పి

ఉద్వాహ కర్మాంగం అభ్యుదయం

పుణ్యాహం చ కుర్యాత్

వివాహ కర్మాంగమును అభ్యుదయ పుణ్యాహం చేయాలి.

ఇతి శేషవాణిమమ్

సమావేశనమ్

శేషగ్ం సమావేశనే జపేత్.

అన్యో వా ఏనా మభిమంత్రయేత ।

తద్రాత్ర్యాం అన్యస్యాం వా

పత్వ్యాం సంభోగక్షమాయాం

ఉపలిప్తం గంధపుష్పద్యూపవాసితం

ఘృతదీపదీపితం “సాస్తరణ తల్పం గేహం

పత్వ్యాసహ ప్రవిశ్య.

ప్రాణానాయమ్య,

ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః, ఓం మహాః, ఓం జనః,

ఓం తపః, ఓగ్ం సత్యం, ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి

ధియో యోనః ప్రచోదయాత్. ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్.

సమావేశనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

సమావేశన కర్మాంగం సత్సంతానాభివృద్ధ్యర్థం

ఫలదానం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

మం॥ యాః ఫలి¹నీ²ర్యా³ అ⁴ఫలా⁵ అ⁶పుష్పా⁷ యాశ్చ పుష్పి⁸ణీః ।

బృహ¹స్పతి² ప్రసూ³తా⁴ స్తానో⁵ ము⁶చ్చ⁷ న్త్వగ్ం⁸ హసః॥

ఫలం మనోరథఫలం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్

యస్మాత్తస్మా చ్చివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥

ఫలదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమామి

ఆరోహోరుమిత్యాది దేవేషు కృణుతో

ఇత్యంతం జపిత్వా,

ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః | తస్యాం పుష్కతం
మిథునౌ సయోనీ బహ్విం ప్రజా జనయంతౌ సరేతసా | ఆర్ద్రయాఽరశక్రఃత్పురుషం పురుషేణ
శ్కరః | తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్ | అహం
గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వంతః | అహం ప్రజా అజనయం పితౄణా
మహం జనిభ్యో అవరీషు పుత్రాన్ | పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నతమ్ | ఉభా
హరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ | దశస్యం త్వాఽమృతాయ కగ్ం శమూథో రోమ
శగ్ం హథోదేవేషు కృణుతో దువః || 12 ||

తయా సహసంవిశేత్ |

పరేద్యుః ప్రాతః అభ్యుదయం

పుణ్యాహం చ కుర్యాత్ |

అస్మిన్ సమావేశనకాలే

దైవాత్ ఋతు గమనే చాగతే సమావేశనం.

గర్భాధానం చ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య.

ఆరోహోరుమితి పూర్వం జపిత్వా.

మం॥ ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః | తస్యాం పుష్కతం
మిథునౌ సయోనీ బహ్విం ప్రజా జనయంతౌ సరేతసా | ఆర్ద్రయాఽరశక్రఃత్పురుషం పురుషేణ
శ్కరః | తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్ | అహం
గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వంతః | అహం ప్రజా అజనయం పితౄణా మహం
జనిభ్యో అవరీషు పుత్రాన్ | పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నతమ్ | ఉభా
హరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ | దశస్యం త్వాఽమృతాయ కగ్ం శమూథో రోమ
శగ్ం హథోదేవేషు కృణుతో దువః || 12 ||

పశ్చాద్విష్ణుర్యోని మిత్యభిమంత్ర్య.

మం॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ శతు | ఆసిచ్ఛతు ప్రజాపతిర్దాతా గర్భం దధాతు
తే గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి | గర్భం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా |
హిరణ్యయా అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినౌ | తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి
సూతవే | యథేయం పృథివీ మహి తిష్ఠన్తి గర్భమాదధే | ఏవం త్వం గర్భమాధధన్వి దశమే
మాసి సూతవే | యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ | వాయుర్యథా దిశాం గర్భ
ఏవం గర్భం దధామి తే విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ | పుమాగ్ంసం
గర్భమాధేహి దశమే మాసి సూతవే | నేజమేష పరాపత సుపుత్రః పునరాపత | ఆస్యై మే
పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యఃపుమాన్ | వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్సుతో
ధీయతాం గర్భో అంతః | తం మాతాదశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్సాన్వినామ్ | ఆ తే
గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్ | ఆ వీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః || 13||

తయా సహ సంవిశేత్.

ఇతి సమావేశన ప్రయోగః

యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠా విధి:

పూర్వము యజ్ఞోపవీతములను ఎవరికివారే తయారు చేసికొని ధరించెడివారు. ఎవరి చేతితోవారు 96 బెత్తల సూత్రమును తీసికొనినచో అది వారి ప్రమాణమునకు తగిన ట్లుండెడిది. కానీ ప్రస్తుత కాలమున ఎవరికి వారు గాని కనీసము కుటుంబములో ఏ ఒక్కరుగాని యజ్ఞోపవీతములను తయారుచేసికొనుట లేదు. కనీసము యజ్ఞోపవీతమును సంపాదించిన పిమ్మట యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠయైనను చేసికొని ధరించిన మంచిదని ఈ యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠావిధిని ప్రకటించుచున్నాము.

ఆచార్యు: అచ్యుతాయ నమః, అనంతాయ నమః, గోవిందాయ నమః.

శుచౌ దేశే గోమయేనోపలిప్తే ప్రీహీన్నిధాయ తదుపరి

జలపూర్ణం సకూర్చ పాలాశశాఖం కుంభం నిధాయ

తస్మిన్ ప్రణవ వ్యాహృతిభిః యజ్ఞోపవీతం నిధాయ

(శుచియగు ప్రదేశమున గోమయముతోలికి ముగ్గుపెట్టి ఒకపల్లెములో ధాన్యమునుగాని, జియ్యమునుగానియుంచి దానిపై నీరునింపిన జలకుంభమును ఉంచి దానిలో కూర్చ, మోడుగ లేక మామిడిరెమ్మను ఉంచి దానిపై ప్రణవవ్యాహృతులతో యజ్ఞోపవీతమును ఉంచి)

ప్రాణానాయమ్య :

ఓమ్భూః । ఓమ్భువః । ఓగ్ంసువః ।

ఓమ్మహః । ఓమ్మజనః । ఓమ్మతపః । ఓగ్ం సత్యం

తత్సవితు ర్వరేణియం భర్గో దేవస్య ధీమహి ।

ధీయో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓమాపో జ్యోతీరసో

ఽమృతంబ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

సంకల్పము :

ఎడమ అరచేతిని కుడి తొడపై నుంచి దానిపై కుడి చేతివ్రేళ్ళు తూర్పుదిశగా నుండునట్లు బోల్లించి సంకల్పము చేయ వలెను. సంకల్పముచేయు ప్రతి పర్యాయము ఇట్లే చేయవలెను.

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం

ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వ విఘ్నోప శాంతయే॥

యస్య ద్విరద వక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పర శ్చతం

విఘ్నం నిఘ్నంతి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే॥

శ్రీగోవింద గోవింద గోవింద అద్య శ్రీభగవతో మహాపురుషస్య శ్రీమహావిష్ణో పరాజ్ఞాయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే శ్రీశ్వేతవరాహకల్పే వైవస్వత మన్వంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జంబూద్వీపే భారతవర్షే భరతఖండే మేరోర్ధక్షణ దిగ్భాగే అస్మిన్ వర్తమాన వ్యవహారిక చాంద్రమానేన ప్రభవాది షష్ఠి సంవత్సరాణాం మధ్యే.....నామ సంవత్సరే..... అయనే..... ఋతౌ..... మాసే.....పక్షే. ....శుభతిథౌ..... వాసరే.....నక్షత్రే శుభయోగ శుభకరణ ఏవం గుణవిశేషణ విశిష్టాయాం అస్యాం శుభతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞాయా భగవత్ ప్రీత్యర్థం భగవదాజ్ఞా కైంకర్య రూపం యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠాం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య, యజ్ఞోపవీతం స్పృశన్ -

ఓమ్ భూః యజ్ఞోపవీతం ప్రతిష్ఠాపయామి,
ఓమ్ భువః యజ్ఞోపవీతం ప్రతిష్ఠాపయామి,
ఓమ్ సువః యజ్ఞోపవీతం ప్రతిష్ఠాపయామి,
ఇతి ప్రతిష్ఠామంత్రైశ్చ ప్రతిష్ఠాప్య-

గ్రీకుంత్రములను చెప్పుచు అక్షతలను చల్లవలెను) పిమ్మట ఈ క్రింది మంత్రములను పఠించవలెను.

భూ రగ్నిం చ పృథివీం చ మాం చ॥ త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరం చ॥ ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు॥ తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువా సీదా భువో వాయుం చాంతరిక్షం చ మాంచ॥ త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరం చ॥ ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు॥ తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువా సీదా స్వరాధిత్యం చ దివం చ మాంచ॥ త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరం చ॥ ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు॥ తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువా సీదా భూర్భువస్స్వశ్చంద్రమసం చ దిశశ్చ మాంచ॥ త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరం చ॥ ప్రజాపతిస్త్యా సాదయతు॥ తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువా సీదా ఇతి అభిమంత్ర్య,

నవతంతు దేవతాన్-

ఓమ్ పృథివీ మావాహయామి,
ఓమ్ ఆపమావాహయామి,
ఓమ్ అగ్ని మావాహయామి,
ఓమ్ వాయుమావాహయామి,
ఓమ్ ప్రాణమావాహయామి,
ఓమ్ ఆత్మాన మావాహయామి,
ఓమ్ అంతరాత్మానమావాహయామి,
ఓమ్ పరమాత్మాన మావాహయామి ఇత్యావాహ్య,

గ్రంథిత్రయదేవతాః:-

ఓమ్ బ్రహ్మణమావాహాయామి,
 ఓమ్ విష్ణుమావాహాయామి,
 ఓమ్ రుద్రమావాహాయామి ఇత్యావాహ్య,
 యజ్ఞోపవీతదేవతాం పరమాత్మానం శ్రీయఃపతిం అవాహాయామి ఇత్యావాహ్య,
 అసనాది షోడశోపచారైః అభ్యర్చ్య యజ్ఞోపవీత,
 పలాశసమితృహితం కూర్చం పాణినా గృహీత్వా,

ఇట్లు అవాహనచేసిన పిమ్మట షోడశోపచారములచే లబ్ధించి విగుణ
 మంత్రమును చెప్పచు యజ్ఞోపవీతమును సూర్యునకు చూపవలెను.

ఆసత్వేన రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యం చ| హిరణ్య యేన సవితా రథేనాదేవో
 యాతి భువనా విషశ్యన్| ఉద్వయం తమసస్వరి పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్| దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్న
 జ్యోతిరుత్తమమ్| ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః| దృశే విశ్వాన్ సూర్యమ్| చిత్రం
 దేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః| ఆప్రా ద్యావాప్రథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా
 జగతస్తస్థుషశ్చ|

ఇతి సూర్యాయ ప్రదర్శ్య, పూర్వవన్నిధాయ-
 అష్టోత్తరశతసంఖ్యాకాం గాయత్రీం,
 త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్|
 ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతామ్||
 ఇతి ఋచం సకృత్ జప్త్వా, అచమనం కుర్యాత్||

ఇతి యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠావిధిః

యజ్ఞోపవీత ధారణ విధి:

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య

సంకల్పనః.

శ్రీ గోవింద గోవింద గోవింద అద్య శ్రీభగవతో మహాపురుషస్య శ్రీమహావిష్ణో వరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య ఆద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే శ్రీశ్వేతవరాహకల్పే వైవస్వత మన్వంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జంబూద్వీపే భారతవర్షే భరతఖండే మేరో ర్షక్షణ దిగ్భాగే అస్మిన్ వర్తమాన వ్యవహారిక చాంద్రమానేన ప్రభవాది షష్ఠీసంవత్సరాణాం మధ్యే.....నామ సంవత్సరే.. ..... అయనే... ..ఋతౌ.....మాసే. ....పక్షే. .... శుభతిథౌ.. .....వాసరే.....నక్షత్రే శుభయోగ శుభకరణ ఏవం గుణవిశేషణ విశిష్టాయాం అస్యాం శుభతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ ప్రీత్యర్థం భగవదాజ్ఞా కైంకర్య రూపం శ్రౌత స్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప

(ఈవిధముగా సంకల్పమును చెప్పి యజ్ఞోపవీతమును తీసికొని బ్రహ్మముడి కొనలు దక్షిణముఖముగా నుండునట్లు కుడిచేతి యందుంచుకొని భుజములవరకు పైకి ఎత్తి ఎడమ అరచేతిని యజ్ఞోపవీతమునకు దిగువన బోల్పించి వట్టుకొని ఈక్రింది మంత్రమును చెప్పుచు యజ్ఞోపవీతమును ఎడమ భుజముపై నుండునట్లు ధరింపవలెను.)

ధారణమంత్రము

యజ్ఞోపవీత మంత్ర బ్రహ్మ ఋషిః ।

(శిరస్సును తాకవలెను)

త్రిష్టప్ ఛందః।

(నోటిని తాకవలెను)

వేదాస్త్రయో దేవతాః

(నాభిని తాకవలెను)

యజ్ఞోపవీత ధారణే వినియోగః॥

యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్య త్సహజం పురస్తాత్

ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతిమంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బల మస్తు తేజః ॥

ద్వితీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం: ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త సంకల్పిత ఏవం గుణవిశేషణ విశిష్టాయాం అస్యాం శుభతిథౌ శ్రీభగవదాజ్ఞయా భగవత్ ప్రీత్యర్థం భగవదాజ్ఞా కైంకర్యరూపం గార్వస్థార్థం ద్వితీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప

ఇట్లు సంకల్పమును చెప్పి పూర్వమువలె యజ్ఞోపవీతమును ధరించవలెను. పిమ్మట ఆచమనముచేసి సూర్యుని దర్శించి ప్రాత యజ్ఞోపవీతముయొక్క గ్రంథిపై ఆవాహితాన్ గ్రంథిత్రయ దేవతాన్ యథాసుఖం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి అని చెప్పి తీసివేయవలెను. ఇట్లు తీసిన యజ్ఞోపవీతమును ఏదేని వృక్షముపై నుంచవలెను.

ఇతి యజ్ఞోపవీత ధారణ విధి:

అశ్వీర్వాదః

సు॒మ॒ంగ॒లీ రి॒యం వ॒ధూరి॒మాగ్ం స॒మే॒త ప॒శ్యత॑ సా॒భాగ్య మ॒స్యై ద॒త్వా॒యాథా॒స్తం వి॒పరే॑తన॒
ఇ॒మాం త్వ॑మి॒న్ద్ర మే॒ధ్వ సు॒పుత్రా॑గ్ం సు॒భగాం కృ॒ణు! దశా॑స్యాం పు॒త్రానా॑థే॒హ పతి॑ మే॒కాద॒శం
కృ॒ధి॥

అ॒స్మే దే॒వాసో వపు॑షే చి॒కిత్స॑త॒ యమా॒శిరా ద॒మ్పతీ॑ వా॒మమ॑శ్నుతః॒ పుమాన్ పు॒త్రో జా॑యతే
వి॒ందతే॑ వ॒స్వథ వి॒శ్వే అ॒రపా॑ ఏ॒థతే॑ గృ॒హః॒ ఆశీ॒ర్థాయా ద॒మ్పతీ॑ వా॒మమ॑శ్నుతా మ॒రిష్టో
రా॒యస్స॑చ॒తాగ్ం స॒మోక॑సా॒ య ఆ॒సిచ త్సం॑దు॒గ్ధం కు॒మ్భ్య స॒హేష్టే॒న యామ॑ న్నమ॒తిం జహా॑తు
సః॒ సర్పి॒ర్గ్రీవీ పి॒వర్య॑స్య జా॒యా పి॒వానః పు॒త్రా అ॒కృశా॑సో అ॒స్య స॒హజా॑ని ర్యస్సు మ॒ఖస్య॑మా॒న
ఇ॒ంద్రాయా॑రగ్ం స॒హ కు॒మ్భ్యదా॑తే॒ ఆశీ॒ర్మ ఊర్జ ము॒తసు॑ప్ర॒జాస్త్య మి॒షం దధా॑తు ద్ర॒విణగ్ం
స॒వర్చ॑సమ్ స॒ంజయన్ క్షే॒త్రాణి॑ స॒హసా॑హమి॒న్ద్ర కృ॒ణ్వన్ అ॒న్యాగ్ం అ॒ధరాన్ భ॒వతాన్

అ॒శిష మే॒వైతా॒మాశా॑స్తి పూ॒ర్ణపా॒త్రే అ॒ంతతో ను॒ష్టుభా॑ చతు॒ష్పద్వా ఏ॒తచ్ఛం॒దః ప్రతి॑ష్ఠితం
ప॒త్నియై పూ॒ర్ణపా॒త్రే భ॒వతి అ॒స్మిన్ లో॒కే ప్రతి॑తిష్ఠానీతి అ॒స్మిన్నే॒వ లో॒కే ప్రతి॑తిష్ఠతి అథో వా॒గ్వా
అను॒ష్టుక్ వాజ్మి॑థునమ్ ఆ॒పో రే॒తః ప్ర॒జన॑నమ్ ఏ॒తస్మా ద్వై మి॒థునా ద్వి॒ద్యోత॑మా॒న స్తన॑యన్
వర్ష॑తి రే॒త సి॒న్చన్ ప్ర॒జాః ప్ర॒జన॑యన్ యద్వై య॒జ్ఞస్య బ్రహ్మ॑ణా యు॒జ్యతే బ్రహ్మ॑ణా వై తస్య
వి॒మోకః॑ అ॒ద్భి శ్శా॒న్తిః వి॒ముక్తం వా ఏ॒తర్హి యో॒క్తం బ్రహ్మ॑ణా ఆ॒దాయై॑న త్ప॒త్నీ సహా॑ప ఉపగృ॒హ్ణతే
శా॒న్త్యై అ॒ంజ॒లౌ పూ॒ర్ణ పా॒త్ర మా॑నయతి రే॒త ఏ॒వాస్యాం ప్ర॒జాం దధా॑తి ప్ర॒జయా హి మను॑ష్యః
పూ॒ర్ణః ము॒ఖం వి॒మృ॑ష్టే అ॒వబృ॑థ స్వై॒వ రూ॒పం కృ॒తోవ్వి॑ష్ఠతి

గో॒మృ॒గ కణ్ఠే॑న ప్ర॒థమా మా॑హుతిం జాహోతి ప॒శవో వై గో మృ॒గః రు॒ద్రోగ్ని సీ॒వ్యకృ॑తే
రు॒ద్రాదే॒వ ప॒శూ న॒న్తర్దధా॑తి అథో య॒త్రైషా॑హుతిర్ హూ॒యతే న తత్ర రు॒ద్రః ప॒శూ నభి॑మన్యతే
అ॒శ్వశ॑ఫే॒న ద్వి॒తీయా మా॑హుతిం జాహోతి ప॒శవో వా ఏ॒కశ॑ఫమ్ రు॒ద్రోగ్ని సీ॒వ్యకృ॑తే రు॒ద్రా దే॒వ

సశూ నస్తర్థధాతి అథో యత్త్రైషాహుతిర్ హూయతే న తత్ర రుద్రః ప్రశూనభిమన్యతే అయస్మయేన
కమండులునా తృతీయామ్ ఆహుతిం జాహోత్యాయాస్యా వై ప్రజాః రుద్రోగ్ని స్విష్టకృతీ రుద్రా
దేవ ప్రజా అస్తర్థధాతి అథో యత్త్రైషాహుతిర్ హూయతే న తత్ర రుద్రః ప్రజా అభిమన్యతే॥

అపస్యం త్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్ ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం
రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం తనూగ్ం
ఋత్వియే నాథమానామ్ ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే॥

సహస్రమాఖ్యాతే దధ్యాచ్చతం ప్రతిగర్తైతే చైవాసనే శ్వేతశ్చాశ్వతరీరథో హోతుః పుత్రకామా
హాధ్యాఖ్యాపయేయు ర్గభం తేహపుత్రాన్ అభంతేహ పుత్రాన్॥

సర్వస్యైస్త్వై సర్వస్య జిత్యై పర్వ మేవ తేనాప్నోతి పర్వం జయతి

ఋధ్యాస్మ హవ్యై ర్నమసో పసద్య మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషా
వర్ధయంతః శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః నవోనవో భవతి జాయమానోహ్నం కేతు రుషసా మేత్యగ్ం
భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥

శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్చతేంద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

ఆయుష్మంతం వర్చస్వంతమ్ అథో అధిపతిం విశామ్ అస్యాః పృథివ్యా అధ్యక్షమ్ ఇమమిన్ద్ర
వృషభం కృణు పూష్టః పోషణ మహ్యమ్ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే
వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయా ఏతేన వై దేవా జైత్వాని జిత్వా యం కామ మకామయంత తమాపువన్న్
యం కామం కామయతే తమేతేనాప్నోతి॥ పృథ్వీ సువరా యువతి స్స జోషాః పూర్ణమా స్యుదగా
చ్ఛోభమానా ఆప్యాయయన్తి దురితాని విశ్వా ఉరుం దుహం యజమానాయ యజ్ఞమ్॥

అథ వధూవరసమ్మానకాలే పత్యమానాశీర్కన్తాః

ఏ॒తై రాయు॑ష్కా॒మః! ప్ర॒జా ప॒శుకా॑మో వా! పు॒రస్తా॑ద్దశ॒హోతా॑ర ముద॑ంచ ము॒పద॑ధాతి
యావత్ప॑దమ్! హృ॒దయం॑ య॒జ్ఞఃషి ప॒త్యో చ! దక్షి॑ణతః ప్రా॒ంచం చతు॑ర్హోతా॒రమ్! ప్రశ్నా॑దుద॑ంచం
పంచ॑హోతా॒రమ్! ఉత్త॑రతః ప్రా॒ంచగ్ం ష॒డ్ధోతా॑రమ్! ఉపరి॑ష్ఠాత్ప్రా॒ంచగ్ం సప్త॑హోతా॒రమ్! హృ॒దయం॑
య॒జ్ఞాగ్ంషి ప॒త్యశ్చ॑ | యథా॑వకా॒శం గ్రహా॑న్ యథా॑వకా॒శం ప్రతి॑గ్రహాన్ తో॒కం పృ॒ణాశ్చ॑!
సర్వా॑హస్త్యేతా దే॒వతాః॑ ప్రి॒తా అభీ॑ష్టా భవ॑న్తి॥

అగ్నిం ప్రథ॑మం విభక్తి॑నాం యజ॑తి అగ్ని॒ముత్త॑మం పత్ని॑ సంయా॒జానా॑మ్! తేనా॑గ్నేయమ్!
తేన॑ సమృద్ధం క్రియ॑త ఇతి॥

హి॒రణ్య పా॒త్రం మధోః॑ పూ॒ర్ణం దదా॑తి మ॒ధవ్యో సానీ॑తి ఏ॒కథా బ్రహ్మ॑ణ ఉపహ॑రతి ఏ॒కధైవ
యజ॑మాన ఆయు॒స్తేజో దధా॑తి॥

సప్త॑దశ ప్రా॒జాప॒త్యాన్ పశూ॑నాలభ॑తే సప్త॑దశః ప్ర॒జాప॑తి! ప్ర॒జాప॑తే రా॒స్త్వై శ్యా॒మా ఏక॑రూపా
భవ॑న్తి ఏ॒వమి॑వహి ప్ర॒జాప॑తి సమృ॑ద్ధ్యై॥

గో॒ధూమం చ॒షోలమ్! న వా ఏ॒తే వ్రీ॒హయో॑ న య॒వా! యద్గో॑ధూమా! ఏ॒వమి॑వహి ప్ర॒జాప॑తి
సమృ॑ద్ధ్యై॥

శి॒షివి॒ష్టవ॑తీభి స్తృ॒తీయ స॒వనే॑ య॒జ్ఞో వై విష్ణుః॑! ప॒శవ॑శ్శిషి! య॒జ్ఞ ఏ॒వ ప॒శుషు॑ ప్రతి॑తిష్ఠతి
బృ॒హదంత్యం॑ భవ॑తి అంత॑మే॒మైనగ్ శ్రియో॑ గమయ॑తి

సోమో॑ వా ఏ॒తస్య రా॒జ్యమాద॑తే! యో రా॒జా సన్ రా॒జ్యో వా సోమే॑న య॒జతే॑ దే॒వసు॑వా
మే॒తాని హ॒వీగ్ంషి భవ॑న్తి ఏ॒తావంతో॑ వై దే॒వానాగ్ం స॒వా! త ఏ॒వాస్మై స॒వాన్ ప్రయ॑చ్ఛన్తి త ఏ॒నం
పు॒నస్సు॑వన్తే రా॒జ్యాయ! దే॒వసూ రా॒జా భవ॑తి॥

త్రీణీత్రీణీ వై దేవానా మృధాని త్రీణీ ఛన్దాగ్ంసి త్రీణీ సవనాని త్రయ ఇమే లోకాః ఋధ్యా
మేవ తద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి॥

సంవత్సరే ధైవాస్మా అన్న మవరుణే వైశ్వదేవశ్చరుర్భవతి వైశ్వదేవం వా అన్నమ్ అన్న
మేవాస్మై స్వదయతి ప్రథమజో వతో దక్షిణా సమృధ్యై॥

సౌమ్యగ్ శ్యామాకం చరుం నిర్వపతి సోమో వా అకృష్టపచ్యస్య రాజా అకృష్ట పచ్య మేవాస్మై
స్వదయతి వాసో దక్షిణా సౌమ్యగ్ం హి దేవతయా వాస సమృధ్యై॥

సరస్వత్యై చరుం నిర్వపతి సరస్వతే చరుమ్ మిథునమేవానరుంధే మిథునో గావో దక్షిణా
సమృధ్యై॥

పృషదాజ్యం గృహ్లాతి పశవో వై పృషదాజ్యమ్ పశూనేవావరుంధే పంచగృహీతం భవతి
పాంక్తా హి పశవః బహురూపం భవతి బహురూపా హి పశవాసమృధ్యై॥

పవిత్రం వై హిరణ్యమ్ పునాత్యైవైనమ్ బహు వై రాజన్యోన్యతం కరోతి ఉపజామ్యై హరతే
జినాతి బ్రాహ్మణమ్ వదత్యన్యతమ్ అన్యతే ఖలు వై క్రియమాణే వరుణో గృహ్లాతి వారుణం యవమయం
చరుం నిర్వపతి వరుణపాశా దేవైనం ముంచతి అశ్వో దక్షిణా వారుణో హి దేవతయా శ్వ సమృధ్యై॥

ముష్కరాభవన్తి సేన్ద్రియత్వాయ దశపేయో భవతి అన్నాద్యస్యా వరుధ్యై శతం బ్రాహ్మణాః
పిబన్తి శతాయుః పురుష శ్శతేన్ద్రియః ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

తథ్నువర్ణగ్ం హిరణ్య మభవత్ తథ్నువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ య ఏవగ్ం సువర్ణస్య హిరణ్యస్య
జన్మ వేదా సువర్ణ ఆత్మనా భవతి॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిందేవత్యం పార్థమాపమితి ప్రాజాపత్యమితి బ్రూయాత్తేనేంద్రం జ్యేష్ఠం
పుత్రం నిరవసాయ యదితి తస్మా జ్యేష్ఠం పుత్రం ధనేన నిరవసాయయన్తి॥

సంజ్ఞానం విజ్ఞానం ప్రజ్ఞానం జానదభి జానత్ సకల్ప్రమానం ప్రకల్ప్రమాన ముపకల్ప్రమాన
ముపక్లుప్తం క్లుప్తమ్ శ్రేయో వసీయ ఆయుత్సంభూతం భూతమమ్ చిత్రః కేతుః ప్రభానాభాన్
ధ్వంభాన్ జ్యోతిష్మాగ్న్ స్తేజస్వా నాతప్తగ్న్ స్తపన్నభితప్తన్ రోచన్ రోచమాన శ్శోభన శ్శోభమానః
కల్యాణః॥

యోపాం పుష్పం వేదా పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్
పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి॥

తేన భూతేన హవిషాయ మాప్యాయతాం పునః జాయాం యామస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ం
రసేనాభివర్ధతామ్ అభివర్ధతాం పయసాభిరాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ రయ్యా సహస్రపాషసే మాస్తామనపేక్షితా
ఇపైవన్తం మావియోష్టం విశ్వమాయు ర్వ్యశ్నుతమ్ మహ్య ఇన్ద్రస్వస్తయే ధ్రువైధిపాష్యామయిమహ్యం
త్వాదాద్భుహస్పతిః మయాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరదశ్శతమ్ త్వష్టాజాయామ జనయ స్త్వష్టాస్యై
త్వాం పతిమ్ త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతువామ్॥

సుమంగలీ రియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత సౌభాగ్య మస్యై దత్వాయాథాన్తం విపరేతన॥
ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీధ్వ స్సప్తత్రాగ్ం సుభగాం కృణు దశాస్యాం పుత్రానాథేహ పతిమేకాదశం
కృధి॥

ఇతి ఆపస్తంబీయ పూర్వప్రయోగః

